

نگاهی به عوامل مؤثر در فروش کتاب

کتاب: مؤلف، ناشر، خواننده

از اینرو کتاب اینان در همه ادوار و همه مکان‌ها با استقبال مواجه می‌شود و خواننده با گذشت زمان، بیشتر به حقانیت سخن مؤلف پی می‌برد. بنابراین اگر کتابی از نویسنده‌ای گمنام چاپ شود یا مترجمی ناآشنا کتابی را به زبان فارسی برگرداند طبعاً چندان با استقبال مواجه نمی‌شود جز آنکه دیگر عوامل مؤثر فروش کتاب نقش اساسی ای ایفا کنند. در برخی از سالها یک رمان خارجی به قلم دو مترجم به زبان فارسی برگردانده شد اما کتابی که به قلم مترجم نام آشنا برگردانده شده بود با فروش خوبی مواجه شد.

موضوع:

همواره خوانندگان به دنبال خواندن کتابهایی هستند که با ذهن و روحیه آنها نسبتی دارد. اگر موضوع مورد نظر خواننده یا موضوع کتاب یگانه باشد کتاب را می‌خرد و طبیعی است برخی از موضوعات کتاب‌ها فقط برای تعداد کمی از مردم قابل توجه است. شاید همه مردم به مسائل و موضوعات علمی مثلاً درباره فرضیه کروی بودن زمین علاقه نداشته باشند و این امری طبیعی است. بنابراین از کتابهایی که موضوعات آنها با قشر بیشتری از مردم ارتباط برقرار می‌کند و مردم می‌توانند در فصول مختلف کتاب، آن یگانگی میان خود

روبرو هستیم. هرگاه کتاب با فروش خوبی روبرو شود، موجب رونق در صنعت چاپ کتاب می‌شود، و چنانچه کتاب با بی مهری مواجه می‌شود در رکود این صنعت تأثیر می‌گذارد.

عوامل گوناگونی در فروش کتاب نقش دارند که در این مختصر به آنان اشاره می‌کنیم:

مؤلف و مترجم:

یکی از عوامل اصلی فروش کتاب نام مؤلف و یا مترجم است. در بسیاری از اوقات برخی از کتاب‌ها صرفاً به علت نام مؤلف و مترجم با استقبال خوبی مواجه می‌شود. و این امری طبیعی است زیرا خواننده به عنوان یکی از ارکان اصلی صنعت چاپ و نشر کتاب بر آن است تا موضوع مورد علاقه‌اش را به قلم نویسنده یا مترجم معروف و صاحب نامی بخواند، البته در این بخش می‌توان به دو نوع مؤلف اشاره کرد. دسته‌ای از مؤلفان به دلایل واهی و ناشناخته یا تحولات سیاسی و اجتماعی یکباره نامبردار می‌گردند و کتاب آنان چون کاغذ زر دست به دست می‌گردد اما پس از مدتی به دلیل شهرت کاذب مؤلف، دیگر آن نویسنده در نزد خوانندگان محلی از اعراب نخواهد داشت. اما دسته‌ی دیگری از مؤلفان به حق و با شایستگی به نام و آوازه علمی دست می‌یابند،

در صنعت چاپ و نشر کتاب، مؤلف و ناشر نقش عمده‌ای دارند، در حقیقت ماهیت چاپ و نشر کتاب با حضور فعال آنان معنا می‌یابد، اما اگر خواستار استمرار این معنا باشیم باید از خواننده به عنوان یکی از اعضای اصلی این صنعت یاد کنیم. گرچه مؤلف با تحقیق و تفحص و خلاقیت و ذوق اثری را پدید می‌آورد و ناشر با صرف هزینه آن را چاپ و منتشر می‌کند، اما این دو با حضور خواننده مثلث صنعت چاپ و نشر را تشکیل می‌دهند و هر یک از اضلاع این مثلث ارزشمند و معتبر است. اگر یکی از این اضلاع را نادیده بگیریم، قطعاً اضلاع دیگر علیرغم حضور فعال خویش نمی‌توانند در رونق بخشی این حوزه یاری رسانند. ارتباط تنگاتنگی میان مؤلف، ناشر و خواننده وجود دارد. این ارتباط به هنگامی که می‌خواهیم درباره رکود یا پیشرفت صنعت چاپ و نشر سخن بگوییم، تجلی بیشتری خواهد داشت زیر هر کدامشان نقشی محوری و اساسی در وضعیت فروش کتاب دارند.

در یک ارزیابی کلی درباره وضعیت فروش کتاب به عوامل مختلفی دست می‌یابیم که این عوامل جزئی از فعالیت‌های مثلث مؤلف، ناشر و خواننده است. در حوزه کتاب و کتابخوانی ما با یک مسأله مهم به نام فروش

و موضوع را احساس کنند، بیشتر استقبال می‌شود.

صفحه‌آرایی و زیبایی ظاهری:

عموماً ذوق مردم به زیبایی گرایش دارد و هرچه را که زیبا است دوست دارند. کتاب نیز از جمله آنهاست. هرگاه کتاب با حروفچینی، صفحه‌آرایی، جلد و طراحی زیبا چاپ شود، مردم را به سوی خود می‌خواند. گاه برخی از بهترین کتاب‌ها با بدترین وضعیت ظاهری چاپ می‌شود و از اینرو هیچگاه به چشم خواننده نمی‌آید. گرچه صرف زیباسازی ظاهری نمی‌تواند خواننده را بفریبد اما برای کتاب‌های خوب، زیباسازی ظاهری نیز حائز اهمیت است.

ناشر:

ناشر بنا به حوزه فعالیت خود خوانندگان خاصی دارد. معمولاً خوانندگان حرفه‌ای کتاب ناشران کتابهای معتبر و کتابهای مبتذل را می‌شناسند و با شناخت کامل، از آثار منتشر شده نشر آنان استقبال می‌کنند. این عامل به تنهایی نمی‌تواند در فروش نقش فعالی داشته باشد. اما قطعاً برخی از خوانندگان وقتی با کتابی مواجه می‌شوند که با نام مؤلف و سابقه فعالیت علمی آن آشنا نیستند به اعتبار سابقه فعالیت ناشر با خیال راحت آن کتاب را می‌خرند. درواقع ناشران معتبر یکی از راهنمایان اصلی خوانندگان کتاب هستند.

توزیع:

یکی از مهمترین عوامل مؤثر در فروش هر کتابی، توزیع و پخش مناسب آن است. تجربه نشان داده است که برخی از کتاب‌های بسیار ارجمند و خواندنی به دلیل عدم توزیع مناسب هیچگاه به دست مخاطبان خود نرسیده است بنابراین ناشرانی که با بخش‌های خصوصی بزرگ پخش و توزیع همکاری دارند، بهتر و راحتتر کتاب‌های چاپ شده خود را در مدت زمان کمی در سراسر کشور و گاه خارج از کشور در دسترس مردم قرار می‌دهند. در سالیان اخیر گرچه تلاشهایی مانند تشکیل مؤسسه پکا تا حدودی این مشکل را برای ناشران مرتفع کرده است اما هنوز یکی از عواملی که سبب می‌شود کتاب به فروش نرسد، عدم پخش مناسب آنست. اگر مشکل توزیع بخصوص برای کتاب‌هایی که نوشته مؤلفان گمنامی است برطرف شود تا حدودی بر رونق صنعت چاپ کتاب افزوده می‌شود.

قیمت:

همواره خوانندگان کتاب بخصوص قشر دانش آموز و دانشجو از گران بودن کتاب گله‌مندند در مقابل برخی از مسئولان معتقدند که هنوز کتاب ارزان‌ترین کالایی است که به راحتی و با قیمت مشخص در اختیار مردم

قرار می‌گیرد. مردم ما هنوز به خواندن عادت نکرده‌اند اگر سنت کتابخوانی که در فرهنگ ما پیشینه‌ای دراز دارد، ادامه یابد، شاید آنگاه قیمت نقشی در خرید و فروش نداشته باشد اما در زمان فعلی قیمت عامل نسبتاً تعیین‌کننده‌ای در خرید و فروش کتاب است.

تبلیغات:

ازجمله عواملی که می‌تواند در فروش کتاب تأثیر داشته باشد، عامل تبلیغات است. تبلیغات گرچه در ایران سابقه طولانی ندارد ولی امروز در دنیا ثابت شده است که هر کالایی با تبلیغات می‌تواند به فروش خوبی دست یابد. طبعاً کتاب به عنوان یک کالای فرهنگی هنوز در میان بسیاری از طبقات اجتماعی جامعه ناشناخته است. ناشران به عنوان سرمایه‌گذاران اصلی می‌توانند برای برگشت سرمایه و سودآوری بیشتری تبلیغات گسترده‌ای برای کتاب‌های قابل‌اعتنایشان به راه اندازند. البته همه می‌دانند صرف تبلیغات نمی‌تواند عامل تعیین‌کننده‌ای در فروش کتاب باشد اما اگر کتابی مجموعه عوامل مؤثر در فروش کتاب را دارا باشد بهترین شیوه برای آنکه خوانندگان بیشتری از آن استقبال کنند، تبلیغات است.

شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی:

در برخی از ادوار تاریخی، برخی از کتابها از فروش خوبی برخوردارند. دلیل آن شرایط خاص جامعه است. وقتی فرضاً هشتاد درصد جامعه به خواندن کتاب عادت داشته باشند طبیعی است که کتاب با تیراژ نسبتاً خوبی عرضه می‌شود اما بالعکس در جوامعی که بیش از پنجاه درصد آن را افرادی بی‌سواد تشکیل می‌دهد، طبیعی است که کتاب با تعداد نسخه‌های بسیار کم چاپ شود. در برخی از ادوار تاریخی، یک جامعه درگیر التهابات سیاسی است، در آن زمان طبعاً از کتاب‌هایی با موضوعات سیاسی و اجتماعی استقبال می‌شود. نمی‌توان انتظار داشت فرضاً در سال‌های ۵۷ و ۵۸ مردم ما به خواندن رمان‌های عاشقانه علاقه‌ای داشته باشند. جامعه در آن زمان چیز دیگری را طلب می‌کرد. بنابراین یکی از عوامل مؤثر فروش کتاب شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی است و هر ناشری که شرایط عصر و نیازهای جامعه را بخوبی درک کرد کتاب‌های نشر او با فروش خوبی مواجه می‌شود. مجموعه این عوامل اگر برای یک کتاب فراهم شود قطعاً کتاب با استقبال مواجه می‌شود.

گاه برای فروش یک کتاب تأثیر همه این عوامل ضرورت دارد و گاه در زمانی خاص، چند عامل اساسی

یاد شده می‌تواند نقش مهمی در فروش کتاب ایفا کند. مسأله فروش کتاب یکی از مسائل مهم صنعت چاپ و نشر کتاب است، هر آن هنگام که کتاب به خوبی به فروش برسد وضعیت چاپ و نشر رونق می‌گیرد. درواقع می‌توان گفت فروش کتاب از چند جهت قابل تامل است:

الف: ناشر: فروش کتاب برای ناشر شاید مهمترین دغدغه باشد زیرا از این طریق علاوه بر بازگشت سرمایه به سودآوری نیز دست می‌یابد و طبعاً با در اختیار داشتن امکانات مالی بیشتر استطاعت چاپ کتاب‌های بیشتری را احراز می‌کند.

ب: مؤلف: فروش کتاب برای مؤلف هم از لحاظ مادی و هم معنوی قابل تامل است. زیرا وقتی کتابی با تیراژ سی یا چهل هزار نسخه در مدت زمان کمی به فروش می‌رود، مؤلف به حق التألیف بیشتری دست می‌یابد و از آن سو انگیزه برای تألیف و ترجمه کارهای بهتر و بیشتر فراهم می‌شود.

ج: جامعه فرهنگی: فروش کتاب و استقبال مردم از آن نشانه رشد و پویایی فرهنگی یک جامعه است. از اینرو هر اندازه که از کتاب در حوزه‌های مختلف استقبال شود نشانه فعال بودن جامعه است، اگر در یک جامعه ۱۰۰ میلیونی کتاب با تیراژ ۲ هزار نسخه چاپ شود نشانه بیماری فرهنگی است و در آن سو اگر در یک جامعه ۳۰ میلیونی تیراژ کتاب از مرز ۴۰ هزار نسخه بگذرد نشانه آن است که مردم جامعه می‌اندیشند و با اندیشه و تفکر به رشد و پویایی جامعه یاری می‌رسانند.

البته در پایان باید گفت که بی‌تردید کتاب‌های ارجمند و قابل تامل به جز برخی از استثناءها همواره در جهان کتابخوانی با استقبال خوبی مواجه نمی‌شود. زیرا آن کتاب‌ها فقط به بخش کوچکی از نیازهای جامعه پاسخ می‌گویند و طبیعی است که اغلب در جهان از کتاب‌های متوسط بیشتر استقبال می‌شود. در ایران به جز قرآن مجید و برخی از کتب دینی، مردم عمدتاً از کتاب‌های متوسط در موضوعات اجتماعی، تاریخی و ادبی استقبال می‌کنند. و این امری طبیعی است زیرا در هر جامعه‌ای افراد متوسط بیشترین افراد آن را شکل می‌دهند. امیدواریم در آینده در ایران شاهد رونق بازار فروش کتاب و گسترش فرهنگ کتابخوانی باشیم.

محمدرضا محمدی آملی

مطالعه علمی زبان، موضوع علم زبان‌شناسی است. اما درست در این تعریف به ظاهر روشن و بدون ابهام است که بیشترین ابهام‌ها و پیچیدگی‌ها نهفته است. علم چیست و زبان کدام است؟ بدیهی است که بدون تعریف این دو مفهوم، تعریف زبان‌شناسی ممکن نیست. «فردینان دوسوسور»، این سیمای درخشان و فرهیخته زمان با تعریف روند ارائه نظریه علمی بصورت مسئله‌یابی یا کشف مسئله، بررسی یا مطالعه اجمالی، گمانه‌آفرینی یا وضع گمانه یا فرضیه، واریسی یا مطالعه انتقادی، قانون‌یابی یا کشف قانون و سرانجام نگرش‌آفرینی یا وضع نگرش یا نظریه، ابتدا با هوشمندی به بررسی نظام نشانه‌ها دست یازید و با کشف آنها دریافت که زبان نیز نظامی از نشانه‌هاست، اما اولاً زبان نتیجه سیر تکامل نشانه (sign) است، همچنان که نشانه نتیجه سیر تکامل علامت (symbol) است و ثانیاً بواسطه تکامل‌مند بودن، از نظامی بفرنج‌تر و پریچ و تاب‌تر برخوردار است. «سوسور» که دانش و فلسفه زمانه خود را بدرستی درک کرده بود و براستی انسان زمانه خود بود، با تکیه بر دیالکتیک فربدریش هگل* تلاش کرد تا اجزاء و روابط و چگونگی نظام زبان را بشناسد. نتیجه همه این تلاش‌ها و هوشمندی‌ها را همکاران او در دانشگاه ژنو - پس از مرگ زود هنگام سوسور - در کتاب دوره زبان‌شناسی عمومی گردآوردند که متأسفانه و خوشبختانه ۸۳ سال بعد با ترجمه استاد دانشور و فرهیخته دکتر کورش صفوی در کشور ما به چاپ رسیده است. این کتاب بعدها به سنگ‌بنای مکتب ساختگرایی در بررسی‌های زبانی و به بیان دقیق‌تر به بنیان رهیافت علمی در مطالعات زبان‌شناختی تبدیل شد.

کتابهای زبان‌شناسی و بویژه کتابهای مربوط به

مکتب‌های زبان‌شناسی از «فردینان دوسوسور» (۱۸۵۷-۱۹۱۳) بعنوان آغازگر بزرگ ساختگرایی نام می‌برند و این البته سخنی سخت شایسته و معتبر است. اما پر روشن است که در تاریخ تفکر بشر و نیز در تاریخ تفکر زبان‌شناسی، هیچکس تنها به قامت خود و بدون بهره‌جویی از سنت تفکر گذشتگان، سر بر فراز نیاورده و نام پر افتخار دانشمند را کسب نکرده است. بزرگترین متفکران زمانه آنانند که ابتدا بر شانه‌های غولان** عرصه تفکر در گذشته، ایستاده از چند و چون دانش گذشتگان بهره‌ها برده و سپس بر بنیاد تحلیل عمیق و گسترده آنها، رهیافتی نوین را بنیاد نهادند.

زبان‌شناسی نیز از این قاعده مستثنا نیست و ساختگرایی که به عنوان قله تفکر بشر در زمینه زبان‌شناسی، در پایان سده نوزدهم و آغاز سده بیستم مطرح می‌شود، خود از بسا تحقیقات و تلاش‌های جانگداز متفکران بهره‌مند است که اجر بر اجر نهادند تا آنکه در آغاز سده بیستم، بنای رفیع ساختگرایی به همت بسیاری از متفکران و بویژه «فردینان دوسوسور»، شکوهی عالمگیر یافت. وقتی تاریخ تفکر زبان‌شناسی را می‌کاویم، هرکجا به اصطلاح‌ها و عبارتهایی چون «قرارداد و قراردادیون» معتقدان به «اختیاری بودن زبان»، «سامانگرایی»، «تجربه‌باوری»، «عینی‌نگری»، «زبان همچون پدیده‌ای اجتماعی»، «توصیف‌گری زبان»، «نظام و نظام‌مندی»، «طبقات دستوری»، «رده‌شناسی»، «داده‌های زبانی»، «پیکره‌های زبانی» و «تحلیل زبانی» برمی‌خوریم، می‌توانیم رگه‌هایی از زبان‌شناسی ساختگرا را باز یابیم. در این سیر شگفت و پریچ و تاب در تاریخ زبان‌شناسی، بویژه می‌توان رگه‌های ساختگرایی را در میان آراء متفکرانی چون ارسطو، اسکندرانیان، وارون، پانیینی، گریم، ورنر، جونز، اسکاليجر، لایبنتس، هومبولت، شلایختر، رستفوف، بروگمان و... بیش از دیگران دید.

هنگامیکه «فردینان دوسوسور» در سال ۱۹۱۳، درگذشت، کمتر کسی تصور می‌کرد که او راه‌گشای

زبان‌شناسی همزمانی سده بیستم خواهد بود. تقریباً تمام نوشته‌های او به زبان‌شناسی در زمانی مربوط می‌شد (سهم کمک‌های او به زبان‌شناسی تطبیقی هند و اروپایی درخور توجه است). او فقط در چند سال آخر عمر خود، به تدریس زبان‌شناسی همزمانی پرداخت. لکن اندکی پس از درگذشت «سوسور»، دو تن از همکاران او در دانشگاه ژنو، آلبرسه شه به و شارل بالی، یادداشتهایی را که دانشجویان وی ضمن سخنرانی‌هایش تهیه نموده بودند، برای انتشار، ویرایش کردند. گرچه این کتاب، یعنی دروس زبان‌شناسی همگانی، در سالهای اول پس از انتشار، چندان مورد توجه واقع نشد، ولی پس از یک ربع سده، بسیاری از زبان‌شناسان برجسته جهان، به این نتیجه رسیدند که این کتاب منبع اصلی الهام آنهاست.

«امروزه اسطوره «سوسور» از خویشتن واقعی او نیز پراوازه‌تر است، از این رو جای شگفتی نیست که کوشش‌های قابل توجهی برای تمییز و تبیین «افکار واقعی» سوسور صرف می‌شود.» (کک ۳، ص ۳۱).

«دوسوسور» در پژوهش‌های خود تنها از شماری محدود زبان بهره جست که بیشتر آنها نیز از زمره زبانهای اروپایی بودند، اما دامنه تأثیر و نفوذ او در زبان‌شناسی قرن بیستم بمراتب بیشتر از نفوذ و تأثیر هرکس دیگر است، تا جایی که به جرأت می‌توان گفت زبان‌شناسی قرن بیستم را خود او آغاز کرده است. از همین روست که انتشار «دروس زبان‌شناسی همگانی» او را کسانی به یک انقلاب کپرنیکی در این موضوع خاص مانند کرده‌اند. (کک ۴، ص ۴۴۱) ناگفته نگذاریم که «فون هومبولت» نیز درواقع، نزدیک به یک سده پیش از «سوسور» آرائی چند در باب زبان و مطالعه زبان مطرح ساخته بود که همگی با آرا «دوسوسور» در این باره هم‌سنخ و هم‌راستا است. اما هیچ معلوم نیست که «دوسوسور» تا چه اندازه مستقیماً از «هومبولت» تأثیر پذیرفته است؛ هرچند حدسهایی زده‌اند که میان افکار

سوسور

بنیانگذار زبان‌شناسی علمی

دوره زبان‌شناسی عمومی

فردینان دو سوسور

کورش صفوی

هرمس، ۱۳۷۸

فردینان دوسوسور

آن دو پیوندهایی وجود داشته است. (عک ۵، ص ۴۱۷) تا پیش از ۱۹۶۰ نام «فردینان دوسوسور» به گوش افراد اندکی از محافل علمی یا خارج از آنها خورده بود. اما پس از ۱۹۶۸، زندگی فکری اروپا به همه‌امه‌ای از تکرار نام این بنیانگذار زیانشناسی علمی و ساختگرایی تبدیل شد، زیرا «سوسور» همانقدر واسطه انتقال فکر بود که نوآور، این که چرا «سوسور» یعنی یک زیانشناس و - از دیدگاه جامعه‌ی علمی وسیع‌تر و عامه مردم - یک متخصص غامض اندیش زیانهای سانسکریت و هند و اروپایی باید به منشاء نوآوری فکری در علوم اجتماعی و انسانی تبدیل شود؛ خود جای فکر دارد. این نشان می‌دهد که در آغاز دوران تاریخی قرن بیستم، چیزی کاملاً منحصر بفرد روی داده بود، بطوری که الگوی نوینی از زبان بر اساس رویکرد ساختاری «سوسور» به الگوی نظریه پردازی در زمینه زندگی اجتماعی و فرهنگی تبدیل شد. نظریه «سوسور» در تاریخ زبان‌شناسی ریشه دارد، اما استلزام‌های آن کل علوم اجتماعی را دربر می‌گیرد. بنابراین باید در این هر دو جنبه نظر کنیم. (عک ۶، ص ۲۱۴)

«سوسور»، ۱۷ نوامبر سال ۱۸۵۷ در یکی از سرشناس‌ترین خانواده‌های شهر ژنو به دنیا آمد. خانواده او از پناهندگان فرانسوی بودند که در سوئیس زندگی می‌کردند و شهرتشان به خاطر انجام کارهای علمی بود. به این سان، او هم‌عصر مستقیم «دورکهایم» و «زیگموند فروید» بود، گرچه نشانی در دست نیست که او با هیچ یک از این دو برخوردی داشته است. پس از گذراندن سالی ناموفق در دانشگاه ژنو برای تحصیل فیزیک و شیمی، در ۱۸۷۵ به دانشگاه لایپزیک رفت تا زبان بخواند. سپس به دنبال هجده ماه مطالعه سانسکریت در برلین، در ۲۱ سالگی رساله بس مقبول خود را به نام گزارش درباره «نظام ابتدائی و مصوتها در زبانهای هند و اروپائی» (Memoire sur le systeme primitif des voyelles dans les langues indo-europeennes) منتشر کرد. پنجاه سال پس از مرگ «سوسور»، «امیل بنونیست»، زبان‌شناس نامدار فرانسوی گفت: «این اثر کل پژوهش آینده «سوسور» را درباره ماهیت زبان، که از نظریه سرشت قراردادی نشانه الهام می‌گرفت؛ بشارت داد.» (عک ۷، ص ۱۹۵)

در ۱۸۸۰، «سوسور» پس از دفاع از رساله خود درباره «حالت اضافه مطلق در سانسکریت» به پاریس رفت و در ۱۸۸۱ در ۲۴ سالگی، مدرس گوئیک و آلمانی ادبی کهن در «کول پراتیک» شد. بیش از یک دهه در پاریس تدریس کرد، تا آنکه به مقام استادی زبانهای سانسکریت و هند و اروپایی در دانشگاه ژنو رسید.

در تاریخ زیانشناسی، رویکرد «سوسور» را، چنان که در کتاب «دوره زیانشناسی عمومی» آمده است، بطور کلی مخالف دو دیدگاه نافذ درباره زبان دانسته‌اند. دیدگاه نخست همان است که در ۱۶۶۰ در کتاب دستور زبان «پورت رویال لاتسلو و ارنو» مطرح شد، که زبان را آیین اندیشه‌ها و مبتنی بر منطقی جهانشمول می‌داند. به نظر دستورنویسان پورت رویال، زبان اساساً عقلانی

است. دیدگاه دوم دیدگاه زبان‌شناسان قرن نوزدهم است که در آن وضعیت فعلی یک زبان خاص با تاریخ آن زبان توضیح داده می‌شود. در این دیدگاه سانسکریت، زبان مقدس هند باستان، که آن را قدیمیترین زبان می‌دانستند، در عین حال حلقه واسطه تمام زبانها بود، بطوریکه زبان و تاریخ آن در نهایت یکی می‌شدند.

رویکرد تاریخی و تا اندازه‌ای رویکرد عقلانی به زبان چنین می‌انگارد که زبان در اساس فرایند نام‌گذاری است - اطلاق واژه‌ها به چیزها، خواه خیالی یا غیر آن - و این که بین نام و نامیده نوعی پیوند ذاتی وجود دارد. به باور این رویکرد، این که چرا یک ایده خاص، از یک نام خاص برخوردار است، را می‌توان بر مبنای تاریخی و یا حتی پیش تاریخی تعیین کرد. هرچه در تاریخ عقب برویم، به انطباق نام و ایده آن نزدیکتر می‌شویم. به گفته سوسور چنین چشم‌اندازی فرض می‌کند که زبان اساساً به معنی نامگذاری است: مجموعه‌ای از نام‌ها برای موضوع‌ها و ایده‌ها.

از مهم‌ترین اندیشه‌های سوسور این است که زبان بعنوان یکی از نظام‌های نشانه‌ای و زبان‌شناسی، به عنوان دانش نشانه‌های زبانی، چیزی جز بخشی از دانش نشانه‌شناسی نیست که نخستین بار در مقاله «جان لاک» تحت عنوان «نشانه‌شناسی، نظریه نشانه‌ها» پیش‌بینی و مطرح شده بود:

«مسائل زبانی در درجه نخست مسائلی نشانه‌شناختی محسوب می‌شوند... و از طریق چنین علمی نه تنها می‌توان مسائل زیانشناسی را حل کرد، بلکه ما بر این اعتقادیم که با در نظر گرفتن پدیده‌هایی چون آداب، رسوم و جز آن به عنوان مجموعه‌ای از نشانه‌ها، این حقایق از پرتو دیگری مطرح خواهند شد و نیاز به طبقه‌بندی آنها در نشانه‌شناسی و توجیه هر یک از طریق این دانش نوین، بسیار محسوس خواهد بود.» (عک ۸، ص ۱۹-۲۶)

به نظر سوسور زبان نظامی از نشانه‌هاست که در آن پیوند میان معنی و تصویر صوتی، نقش اساسی دارد و در آنجا هر دو بخش نشانه‌های زبان ذهنی‌اند.

اما مضمون اصلی کتاب دروس این است که نظام‌مندی زبان منحصر به زیر شاخه‌ای مشخص است که می‌توان آن را از کلیت گفتار منتزع کرد. سوسور این زیر شاخه را «جوهر زبان» نامید و آن را در مقابل «گفتار» یا «سخن» قرار داد. جوهر زبان نشانگر نظام مجردی از روابط ساختاری زبان است، روابطی که بین تمام افراد یک جامعه گفتاری مشترک است. در سوی دیگر، «گفتار» نشانگر کنش فردی تکلم است، که هرگز دقیقاً بطور یکسان دوبار تکرار نمی‌شود.

«شاید بتوان گفت که زبان و گفتار ارتباط تنگاتنگی با هم دارند و مستلزم وجود یکدیگرند. وجود زبان، برای آنکه گفتار قابل فهم باشد و منظور خود را برساند، لازم است. ولی گفتار برای آن لازم است تا زبان ایجاد گردد؛ از نظر تاریخی

پدیده گفتار همیشه بر زبان مقدم است. چگونه می‌توان یک فکر را به یک تصویر زبانی پیوند داد، اگر در آغاز، این پیوند در یک عمل گفتار صورت نگرفته باشد؛ از سوی دیگر ما زمانی زبان مادری خود را فرامی‌گیریم که صحبت کردن دیگران را شنیده باشیم زبان تنها در نتیجه دریافت و تجربه‌های بیشمار است که در مغز ما جای می‌گیرد و سرانجام این گفتار است که زبان را به تحول و می‌دارد. وقتی صحبت دیگران را می‌شنویم، تأثیرات دریافت شده می‌توانند، عادات زبانی ما را دگرگون سازند. به این ترتیب نوعی پیوستگی متقابل میان زبان و گفتار وجود دارد؛ زبان در آن واحد ابزار و دستاورد گفتار است. ولی تمام اینها مانع از آن نخواهد بود که این دو دقیقاً از یکدیگر متمایز نباشند.» (عک ۸، ص ۲۸)

سوسور زبان را با سمفونی مقایسه می‌نمود. (عک ۸، ص ۲۷) «جوهر زبان» نمایانگر قطعه موسیقی ثابت و تغییرناپذیر و «گفتار» نمایانگر اجرای واقعی آن قطعه موسیقی است که هرگز مشابه سایر اجراهای همان قطعه موسیقی نخواهد بود. نظر به اینکه از دیدگاه سوسوری، «جوهر زبان» متشکل از نظام ساختاری منسجمی است، هر نوع رویکردی به زبان که اختصاص به تبیین شیوه کارکرد درونی این نظام داشته باشد، به مرور زمان به عنوان «زیانشناسی ساختاری» یا «ساختگرایی» شناخته می‌شود. سوسور می‌گوید:

«نحوه عملکرد زیان‌شناسی درونی کاملاً متفاوت است؛ به این ترتیب که در آن هیچ نظم اختیاری قابل اعمال نیست. زبان دستگاهی است که تنها نظم ویژه خود را می‌شناسد این واقعیتی که شطرنج از ایران به اروپا آمده برونی است و برعکس آنچه به نظام و قواعد آن مربوط می‌شود، درونی است. اگر از مهره‌های چوبی جای عاج استفاده کنیم، در نظام بازی هیچ تفاوتی ایجاد نمی‌کند ولی اگر تعداد مهره‌ها را کم یا زیاد کنیم، این تغییر عمیقاً در «دستور» بازی تأثیر می‌گذارد.» (عک ۸، ص ۳۴)

سوسور با زیرکی توضیح می‌دهد که: «واژه اختیاری» یادآوری موضوعی را ضروری می‌سازد و آن اینکه نباید تصور کرد که گوینده یک زبان هر صورتی را که بخواهد، آزادانه انتخاب می‌کند. شخص گوینده توانایی هیچ‌گونه تغییری را در نشانه‌ای که در یک جامعه زبانی جا افتاده است، ندارد. بلکه صورت نشانه بی‌انگیزه است، یعنی از این نظر اختیاری است که هیچ‌گونه پیوند طبیعی با معنی ندارد.» (عک ۸، ص ۱۰۰)

او می‌گوید: «توده اجتماع در انتخاب صورتهای هیچ دخالتی ندارد و نمی‌تواند صورت دیگری را جایگزین چیزی کند که زبان برگزیده است. (اختیار اجباری) بنابراین زبان یک نظام قراردادی ساده نیست و از همین جهت است که

مطالعه نشانه زبانی جالب می‌گردد. زیرا اگر بخواهیم ثابت کنیم که قانون پذیرفته شده در یک اجتماع، مسئله تحمیلی است و نه قاعده‌ای که آزادانه به آن رضایت داده‌ایم، بهترین گواه ما همانا زبان خواهد بود» (ع ک ۸ ص ۱۰۳)

بنابراین سوسور نتیجه می‌گیرد که زبان نظام یا ساختاری است که تک تک عناصر تشکیل‌دهنده آن در بیرون از محدوده‌های این ساختار بی‌معنی هستند.

«کسی که نوعی زبان ساختگی وضع می‌کند، تا زمانی می‌تواند آن را منحصرأ در اختیار خود داشته باشد که بر جریان نیفتاده باشد. پس از گذشت زمانی کوتاه، چنین زبانی وارد زندگی نشانه‌ای خود خواهد شد و از طریق قوانینی که هیچگونه وجه اشتراکی با قوانین حساب شده آفرینش اولیه‌اش ندارند، انتقال خواهد یافت و دیگر کسی نمی‌تواند به گذشته آن بازگردد.» (ع ک ۸ ص ۱۱۰)

به نظر سوسور زمان که هر چیز را دگرگون می‌سازد، زبان را نیز تغییر می‌دهد و زبان نمی‌تواند از این قانون جهانی بگریزد. (ع ک ۸ ص ۱۱۱) اما:

«الف - هر حرکت در شطرنج تنها یک مهره را جابجا می‌کند، به همین ترتیب در زبان نیز تغییرات بر عناصر منفرد تأثیر می‌گذارد.

ب - هر حرکت بر نمای دستگاه تأثیر می‌گذارد. برای بازیکن نیز پیش‌بینی دقیق حدود این تأثیر غیرممکن است. تغییرات در ارزش‌ها بر حسب مورد می‌تواند هیچ اهمیتی نداشته باشد یا از اهمیتی بسیار زیاد یا متوسط برخوردار باشد. یک حرکت می‌تواند کل بازی را متقلب سازد و حتی برای مهره‌هایی که موقتاً نقشی بر عهده

ندارند، نتایجی داشته باشد و دیدیم که مسئله در مورد زبان نیز دقیقاً به همین شکل است. (ع ک ۸ ص ۱۲۷)

به نظر سوسور، زبان‌شناسی که ابتدا در برابر دوراهی انتخاب بین «زبان» و «گفتار» قرار گرفته بود، حال می‌بایست به تلاقی دیگری یعنی تلاقی زبان‌شناسی «در زمانی» و «همزمانی» بپردازد. به نظر سوسور «زبان دستگاهی است که تمامی بخش‌هایش می‌تواند و باید در همبستگی همزمان مورد بررسی قرار گیرد.» (ع ک ۸ ص ۱۳۹) و زبان‌شناسی همزمانی به «روابط منطقی و ذهنی خواهد پرداخت که عناصر متقارن را به یکدیگر پیوند می‌دهد و در ذهن مشترک سخنگویان یک جامعه زبانی دستگاهی واحد را بوجود می‌آورد.» (ع ک ۸ ص ۱۴۲)

در نتیجه از نظر سوسور

«از آنجا که هیچ نظامی به طور کلی نمی‌تواند در آن واحد برای چند دوره معتبر باشد، چیزی به نام «دستور تاریخی» وجود ندارد. آنچه را به این نام می‌شناسیم، درحقیقت چیزی جزء «زبان‌شناسی در زمانی» نیست. (ع ک ۸ ص ۱۹۲)

به اعتقاد فردینان دوسوسور ویژگی دوگانه زبان را می‌توان در ترکیب شیمیایی خاصی مثل آب در نظر گرفت. آب ترکیبی از هیدروژن و اکسیژن است و اگر هر یکی از این دو عنصر را فی‌نفسه مورد بررسی قرار دهیم، دیگر هیچکدام ویژگی آب را نخواهند داشت. (ع ک ۸ ص ۱۴۹)

درباره «فردینان دوسوسور» و کتاب دوره زبان‌شناسی عمومی می‌توان و می‌باید بیش از این‌ها سخن گفت. زیرا او و این کتاب بودند که رهیافت علمی را در بررسی‌های زبانی بنیاد گذاشتند. نویسنده آرزو می‌کند که در آینده به این مسئله بپردازد. اما بویژه از دانشوران و صاحبان اندیشه انتظار دارد که در روشن‌گری آراء سوسور، همت گمارند و مشعل دانش زبان‌شناسی را در کشور ما فروزان‌تر دارند.

«دوره زبان‌شناسی عمومی» که توسط انتشارات هرمس بصورت شایسته و درخوری منتشر شده، مشتمل بر یک درآمد یک پیوست (درباره آواشناسی) و پنج بخش است. نظری به تاریخچه علم زبان‌شناسی، موضوع و وظیفه زبان‌شناسی، زبان‌شناسی زبان و زبان‌شناسی گفتار، عوامل درونی و بیرونی زبان از مهمترین عناوین بخش «درآمد» است. ماهیت نشانه زبانی، دگرگونی‌ناپذیری و دگرگونی‌پذیری نشانه، قانون همزمانی و قانون در زمانی از مهمترین عناوین بخش اول و جوهرهای ملموس زبان، ارزیابی زبان، روابط هم‌نشینی و متداعی و ساخت و کار زبان از مهمترین عناوین بخش دوم‌اند. «فردینان دوسوسور» در بخش سوم به زبان‌شناسی در زمانی، در بخش چهارم به زبان‌شناسی جغرافیائی و در فصل پنجم به مسائل زبان‌شناسی گذشته‌نگر می‌پردازد.

کثرت و کیفیت مسائل مطرح شده نشانگر آنست که «فردینان دوسوسور» چه اشراف گسترده و عمیقی بر دانش و فلسفه زمانه خود داشته است. خطا به خط آراء ارائه شده در این کتاب بیانگر نبوغ نویسنده دانشمندی است که به حق تحولی کپرنیکی را در زبان‌شناسی ایجاد کرده است.

به نظر نگارنده، این کتاب می‌باید بارها و بصورت دست‌جمعی مطالعه شود و مورد بحث قرار گیرد و در دوره کارشناسی ارشد به عنوان کتاب درسی و یک ترم تحصیلی انتخاب گردد؛ زیرا بدون درک آراء سوسور، درک رهیافت علمی به زبان‌شناسی ناممکن است.

تا آنجا که نگارنده می‌داند، این کتاب، پس از «روندهای بنیادین در دانش زبان» اثر رومن یاکوبسن، «زبان و ذهن» اثر نوام چامسکی، و «فن دستور» اثر دیونوسیوس تراکس، چهارمین کتاب کلاسیک زبان‌شناسی است که به قلم توانا و شیوای دانشور فرزانه دکتر کورش صفوی به خوانندگان فارسی زبان تقدیم می‌شود. آنان که با مسائل زبان و زبان‌شناسی سر و کار دارند، از دشواری و اهمیت بیش از اندازه این کار بخوبی آگاهند.

اهمیت اندیشه‌های فردینان دوسوسور آنچنان زیاد است که مطالعه آرای او را نه فقط برای علاقمندان به زبان بلکه برای ره‌پویان تمام دانش‌ها و بویژه رشته‌های وابسته به علوم انسانی، الزامی می‌کند.

منابع

- ۱- یاکوبسن، رومن، روندهای بنیادین در دانش زبان، ترجمه کورش صفوی، انتشارات هرمس، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۶
  - ۲- آریان پور، ج.، زمینه جامعه‌شناسی، شرکت سهامی کتابهای جیبی، نشر دهم، ۱۳۵۶
  - ۳- نیومایر، فردریک، جنبه‌های سیاسی زبان‌شناسی، ترجمه اسماعیل فقیه، نشر نی، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۸
  - ۴- P. A. verburg, Lingua 2 (1950)
  - ۵- رویینر، آر. اچ. تاریخ مختصر زبان‌شناسی، ترجمه علی‌محمد حق‌شناس، نشر مرکز، چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۳
  - ۶- لجت، جان، پنجاه متفکر بزرگ معاصر، ترجمه حسن حکیمی، انتشارات خجسته، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۷
  - 7 - Dinneen s. j. Francis P. An Introduction to general linguistics, George town university Press, 1978, U.S.A.
  - ۸- دوسوسور، فردینان، دوره زبان‌شناسی عمومی، ترجمه کورش صفوی، انتشارات هرمس، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۸
- پانویس‌ها:
- * «پیشگامان جهانی این جنبش (جنبش ساختگرای) به واقع رابطه‌ای موثر و نزدیک با پدیدارشناسی هوسرل و هگل داشته‌اند» رومن یاکوبسن (ع ک ۱ ص ۱۴)
- «باید پذیرفت که دیالکتیک و پدیدارشناسی هگل نیز تأثیر بسزایی در طرح زبان‌شناسی ساختگرا داشته است.» رومن یاکوبسن (ع ک ۱ ص ۱۷)
- «امیل بنونیست با درایت فرانسوی، در زمان همکاری خود با مجله Acta linguistica الزام دیالکتیک ارزش‌ها را در تقابل دائم با یکدیگر، به عنوان اصل ساختاری عمده زبان در نظر می‌گیرد.» (ع ک ۱ ص ۱۷)
- «اگر من فواصل دورتر را دیدم بدان سبب بود که بر شانه‌های بلندی قرار داشتم.» اسحاق نیوتن (ع ک ۲ ص ۴۶۵)

این نوشته، ویراسته یک سخنرانی است که چهارشنبه ۲۹ مهر امسال در محل خانه فرهنگ تبریز و به مناسبت نمایشگاه کتاب تبریز در حضور جمعی از استادان و دانشجویان و اهل فضل ایراد شد. جواب سؤال‌ها در بازنویسی کوتاه‌تر و دقیق‌تر شده است.

□ □ □

با تشکر از حضور استادان بزرگوار و دانشجویان و علاقه‌مندان به کتاب موضوع این سخنرانی معرفی دو کتاب است: یکی شعر و شناخت (انتشارات مروارید، ۱۳۷۷) که مجموعه‌ای است از مقاله‌هایی که در طی سالیان در باب شعر نوشته‌ام و دیگری منتقدان فرهنگ (طرح نو، ۱۳۷۸) که ترجمه‌ای است از کتابی نوشته لزی جانسون.

مقاله‌هایی که در شعر و شناخت آمده هرکدام به مناسبتی نوشته شده، هرچند می‌توان مقاله‌ای بی‌هیچ مناسبت خاصی نوشت. اما نوشتن، هریک از این مقاله‌ها به قصد پاسخ دادن به پرسشی در زمانی بوده است. برای مثال برخی می‌گویند یک اثر هنری، شیئی است که وجود دارد و اطلاق صدق و کذب به آن کاری است بی‌معنی. در مورد یک تابلوی نقاشی یا یک مجسمه می‌توان گفت زیباست یا زشت. اما نمی‌توان گفت صادق است یا کاذب. تابلو و مجسمه وجود دارند، همین. در مورد شعر هم همین را می‌گویند. شعر شیئی است ساخته شده از زبان، شیئی هنری. در اینجا هم از صدق و کذب آن نمی‌توان سخن گفت. وقتی این شعر از منوچهری را می‌خوانیم:

خیزید و خز آید که هنگام خزانست

باد خنک از جانب خوارزم وزانست

آن برگ رزانست که بر شاخ رزانست

گویی به مثل پیرهن رنگ رزانست

دهقان به تعجب سرانگشت گزانست

کندر چمن و باغ نه گل ماند و نه گلزار
نمی‌پرسیم که آیا واقعاً الان فصل خزانست یا
منوچهری آن را در این فصل گفته است یا آیا واقعاً
دهقان، انگشت تعجب به دندان می‌گزد؟ این شعر را
می‌توان در تابستان هم خواند و لذت برد. لذتی که از
این شعر می‌بریم به خاطر موسیقی دلنواز و سمفونی
«خ»ها و «ز»ها و قافیه‌ها است. این یک شی هنری
است که از زبان ساخته شده، مانند مجسمه که از مرمر
ساخته شود. پرسشی از صدق و کذب آن پرسش
بی‌ربطی است. و خلاصه آنکه در اینجا هم مسئله
صدق و کذب موردی ندارد. این نظر، نظر ساده‌ای
نیست و نمی‌توان به راحتی آن را رد کرد. برای پاسخ
دادن به این نظر بود که مقاله «صدق در شعر» را نوشتم
که اولین مقاله شعر و شناخت است.

مثال دیگری بزنم. زمانی ادعا شده بود که شعر
یعنی تصویر. می‌گفتند: شعر بی‌تصویر وجود ندارد. اما
من متوجه شده بودم که شعرهای بسیاری داریم که
خالی از تصویرند. برای مثال این شعر رودکی:

ای آنکه غمگنی و سزاواری

وندر نهان سرشک همی باری

رفت آنک رفت و آمد آنک آمد

بود آنچه بود خیره چه غم داری

هموار کرد خواهی گیتی را

گیتی است کی پذیرد همواری
در این شعر هیچ‌گونه تصویر از آن‌گونه که متداول
است دیده نمی‌شود اما هیچ دست کمی از شعرهای
تصویری ندارد. به این‌گونه شعرها در ادبیات انگلیس
شعر گفتاری (Poetry of statement) یا شعر ایده‌ها
(Poetry of ideas) می‌گویند. سعدی یکی از استادان
مسلم این‌گونه شعرهاست. مقاله «تصویر در شعر» را به
همین مناسبت یعنی بحثی که در زمان نوشتن این
مقاله مطرح بود، نوشتم.

در مناسبت دیگر مقاله «نوع و فرد در فلسفه و
ادبیات» نوشته شد.

موضوع از این قرار بود که بنا شد به دعوت و اصرار
دوستی برای اولین بار در مصاحبه‌ای به پرسش‌هایی
که درباره شعر و زندگی من می‌شود شرکت کنم. البته از
آن مصاحبه بیش از نیمی چاپ نشد و گردانندگان

مصاحبه هم از مجله بیرون آمدند. در آن مصاحبه
صحبت از این شد که تفاوت اصلی شعر امروز با دیروز
این است که شعر دیروز به انواع و اقسام افراد برگزیده از هر نوع
و طبقه می‌پرداخت ولی شعر امروز به فرد و جزء
می‌نگرد. از من پرسیدند آیا منطق جدید هم چنین
تفاوتی با منطق ارسطویی دارد. پاسخی که در آن
مصاحبه به این پرسش دادم اجمالی و ناقص بود. بعد
هم خواننده‌ای پرسید آیا منظور شما این است که شعر
امروز جزئی‌نگر است؟ دیدم جزء‌نگری با جزئی‌نگری
دارد اشتباه می‌شود. این بود که ناچار شدم این مقاله را
بنویسم و دگرگونی‌هایی را هم که در آن پدید آمده شرح
دهم تا از مسئله به سادگی و سهل‌انگاری رد نشده
باشم، هرچند مسئله هنوز جای بحث و تفصیل دارد.
بقیه مقاله‌ها هم هرکدام به مناسبتی نوشته شده که
هم‌چنان موضوعه‌ایی مطرح و جالب توجه‌اند.

در ضمن در این مجموعه دو شاعر زن برای اولین
بار بدین تفصیل معرفی شده‌اند. یکی امیلی دیکنسون
است که او را خواهر شکسپیر لقب داده‌اند و دیگری
سیلویا پلات که پس از او بهترین شاعر زن انگلیسی
زبان شناخته شده است. هدف من از معرفی این دو،
معرفی دو شاعری بود که با فروغ فرخزاد تفاوت اساسی
دارند. در واقع می‌خواستم دو شاعر زن متفاوت با فروغ
فرخزاد را معرفی کنم، و بیشتر به این دلیل که می‌دیدم
بسیاری از شاعران زن ایران خودآگاه و ناخودآگاه زیر نفوذ
زبان و بیان فروغ هستند. البته در این سالها مجموعه
شعرهایی از زنان شاعر ایران دیده‌ام، (بعضی لطف کرده
و خود دفتر شعرشان را برای من فرستاده‌اند که
می‌خواهم در اینجا از آنان تشکر کنم و خواهش کنم که
لطفاً مستدام و مدام باشد) که نقشی دیگر زده‌اند و
نشانه‌های استقلال زبان و بیان در آثارشان به وضوح
دیده می‌شود.

اما کتاب منتقدان فرهنگ. این کتاب از جنبه‌های
مختلف برای ما کتاب مهمی است. اولاً این کتاب سابقه
بیش از ۱۲۵ سال نسبت منتقدان فرهنگ یعنی
روشنفکران اهل ادب انگلیس و تنها انگلیس را به دست
می‌دهد. منتقدان فرهنگ گروهی هستند که به مسائلی
عام‌تر از مسائل منتقدان ادبی می‌پردازند.
بسیاری از اینان مانند برنارد شاو، الیوت، جرج اروول

روشنفکران و نقش آنان در

و دی.اچ. لارنس هنرمندان اهل ادب نیز هستند که گذشته از نقد ادبی به مسائل عام فرهنگی هم پرداخته‌اند. ثانیاً این کتاب روش پرداختن به مسائل فرهنگی و ارتباط فرهنگ، آموزش، هنر، حکومت و ساختار اجتماعی را با هم به دست می‌دهد. ثالثاً با مطالعه این کتاب و تأمل در مسائل فرهنگی ایران قبل از مشروطیت و بعد از مشروطیت می‌توان به پیدا کردن پاسخی برای این پرسش‌ها پرداخت که چرا در ایران علی‌رغم تحول عمیق در شعر و پیدا شدن شاعران انقلابی و آزادی‌خواه، منتقدان ادبی شایسته‌ای پیدا نکردیم و چرا میان نویسندگان و شاعران و اهل فلسفه نه تنها گفتگویی در تکرار بلکه بسیاری از فلسفه‌دانان ما در جهتی درست برخلاف جهت شاعران حرکت کردند و به سوی افکار استبدادی و قدرت‌طلبانه کشیده شدند.

ساختار کتاب منتقدان فرهنگ به اجمال این است: در فصل اول پس از تعریفی از فرهنگ، مسئله

روشنفکران و نقش آنان در جامعه طرح می‌شود. آنگاه سه فصل به سه چهره بارز و تأثیرگذار در سنت نقد فرهنگی انگلیس اختصاص می‌یابد. این سه چهره عبارتند از ماتیو آرنولد، فرانک ریچموند لی‌وس پایه‌گذار مجله بلند آوازه اسکرویتی و ریچموند ویلیامز، نظریه پرداز معروف انگلیس در مسائل فرهنگی.

نویسنده پس از طرح و نقد اجمالی اندیشه‌های هریک از این سه چهره، فصلی به معاصران هرکدام اختصاص می‌دهد و عقاید و آرای آنان را با آوردن شواهد فراوانی از نوشته‌هایشان شرح می‌دهد. برخی از افرادی که در سه فصل معاصران معرفی و نقد شده‌اند عبارتند از:

جان استوارت میل، توماس هاکسلی، جان راسکین، ویلیام موریس، تی.اس. الیوت، دی.اچ. لارنس، برتراند راسل، کریستوفر کارول و جرج ارول. عقاید فرهنگی و اجتماعی برخی از اینان، که ما در ایران تنها با آثار ادبی آنها آشنا هستیم، بسیار جالب توجه است. فصلی هم به دهه ۱۸۹۰، که به دهه انحطاط معروف است، و نیز به گروه بلوفر بری و کلایوبل که معتقد به گوشه‌گیری هنرمند از جامعه و تأکید بر نقش برتر آنان در جامعه بودند، اختصاص یافته است. در ایران این نخستین کتابی است که با این وسعت به فراوانی عقاید و آراء در مسائل فرهنگی می‌پردازد و نخستین بار است که درباره لی‌وس و مجله معروف او شرح مفصلی داده می‌شود. برخی از پرسش‌هایی که پاسخ روشنفکران انگلیس به آنها آورده شده است، اینهاست:

- ۱- آیا اشاعه فرهنگ والا به پایین آوردن کیفیت آن می‌انجامد؟
  - ۲- آیا باید ساختار طبقاتی جامعه حفظ شود؟
  - ۳- آیا وجود نخبگان امری ضروری است؟
  - ۴- حد دخالت دولت در امور فردی و در جامعه تا کجاست؟
  - ۵- آیا مساوات‌طلبی روشی درست و حکمی صحیح است؟
  - ۶- هنر و ادبیات چه نقشی در جامعه دارند؟
- پاسخ روشنفکران اهل ادب انگلیس به این پرسش‌ها بسیار متنوع و گاهی در حد افراط و تفریط است. اما از مجموع این بحث‌ها می‌توان فهمید که

جامعه انگلیس تا چه حد زیر نفوذ منتقدان فرهنگی آن است و وجود نداشتن چنین منتقدانی در ایران یا اعتنا نکردن به آرای همان عده معدود چه خلاء فرهنگی در ایران به وجود آورده است. به گمان من در این کتاب به بسیاری از مسائلی که ما امروز با آن در ایران رو به رو هستیم پرداخته شده و اطلاع ما از آنها امری است ضروری. در ضمن از این کتاب می‌توان فهمید که تا چه اندازه فرهنگ انگلیسی مبتنی بر نقد اخلاقی و نقد اومانیستی لیبرالی است.

نویسنده این کتاب خود به دلیل نوعی تمایلات مارکسیستی، هم مخالف نقد اخلاقی و هم مخالف نقد اومانیستی لیبرال است و خود را از طرفداران آلتو سر می‌داند. به نظر او در نقد فرهنگی، هنر جایگاهی که در نقد سنتی انگلیس داشت، ندارد یعنی نباید داشته باشد. البته اینها مواضعی است که می‌توان با آن مخالف بود، هم چنانکه بسیاری از روشنفکران انگلیس با آن همیشه مخالف بوده‌اند.

اما در مورد ترجمه کتاب باید عرض کنم که نشر نویسنده نثری است سنگین که گاهی به دشواری خوانده می‌شود بدون آن که دلیلی برای این دشواری وجود داشته باشد. نویسنده نثر روان و آسان فهمی ندارد. به نظر برخی از خوانندگان که متن اصلی را در دست داشته‌اند ترجمه فارسی آن راحت‌تر خوانده می‌شود. البته من از متن به هیچ وجه دور نیفتاده‌ام و به اصطلاح نقل به معنی نکرده‌ام بلکه جمله‌های طولانی و تو در تو را به ساختارهای آسان فهم‌تری تحویل کرده‌ام. گمان می‌کنم بعضی موارد ترجمه را از این هم بتوان آسان‌تر کرد. شاید در چاپ بعدی اگر فرصتی بود چنین کاری را انجام دهم.

در پایان بار دیگر از حضور شتوندگان عزیز و شکیبایی آنان در شنیدن حرفهای من صمیمانه سپاسگزارم.

● با تشکر از آقای دکتر، علت انتخاب این دو خانم در کتاب آیا علت مکانی و حضور ذهنی جناب‌عالی است یا برتری ویژه‌ای این دو خانم شاعره نسبت به شاعرهای اروپایی و امریکایی داشته‌اند؟

عرض می‌شود که در زبان فارسی هم وقتی شاعری را معرفی می‌کنیم اول شعرش را می‌پسندیم. یادم

ضیاء موحد
جامعه

می‌آید که وقتی اولین بار یکی از استادان ادبیات انگلیس شعری را در برنامه دانشگاه آزاد در تلویزیون خواند سطری از آن تکانم داد. آن سطر این بود: "And the nerves stood like a tombe". بعدها فهمیدم که این سطری از شعر امیلی دیکنسون است. وقتی شعرهایی از او خواندم دیدم این شاعری است فطری و تصمیم گرفتم آثار او را بخوانم.

یادم نمی‌رود که روزی دوست فاضلی که از علاقه من به شعر این شاعر اطلاع داشت، با دو بسته کتاب در باب امیلی دیکنسون به انجمن حکمت و فلسفه آمد. مطالبی بیش از چهار هزار صفحه که بیشتر آنها از کتابخانه دانشکده دماوند بود. این دو بسته دو سالی مرا مشغول کرد و محصول آن ترجمه بیش از سی شعر و مقاله‌ای شد که در شعر و شناخت آمده. خوشبختانه یکی از دوستانم، آقای سعید سعیدپور، استاد زبان و ادبیات انگلیسی، اخیراً حدود دویست شعر دیگر از دیکنسون همراه مقاله‌هایی دیگر ترجمه کرده‌اند که انتشارات مروارید منتشر خواهد کرد.

اما سیلویا پالات، این شاعر در ۱۹۶۰ خودکشی کرد. شوهر او تدهیوز از شاعران طراز اول انگلیس بود که اخیراً درگذشت. این خانم با استفاده تازه‌ای از اسطوره‌های غربی و با توجه به مصائبی که هم در زندگی خودش و هم در زندگی اروپایی‌ها در جنگ جهانی دوم رخ داده توانسته شعرهایی تکان‌دهنده و در عین حال منسجم و متفاوت پدید آورد. شرح این ماجراها را در مقاله‌ای از شعر و شناخت آورده‌ام.

● اولاً شما خودتان فرهنگ را چی تعریف می‌کنید؟ ثانیاً رابطه فلسفه و ادبیات را در چه می‌بینید؟

تعریفی که از فرهنگ کرده‌اند به اجمال اینست: «کل راه و رسم زندگی» البته تعریف بهتر و مفصل‌تری در منتقدان فرهنگ صفحه ۲۱۷ آمده.

برخلاف نظر ماتیو آرنولد، فرهنگ «بهترین گفته‌ها و اندیشه‌ها» نیست. فرهنگ ایران این نیست که ما بهترین نوشته‌های حافظ و سعدی و ابن سینا را جمع کنیم و بگویم فرهنگ ما یعنی اینها، قومی هم که در فلان دهکده زندگی می‌کند و قرن‌ها توانسته دوام بیاورد، پیش‌بینی کند و رسم و آیینی خاص خود داشته باشد قومی است با فرهنگ. فرهنگ که فقط فرهنگ

علوم عقلی غرب یا گفته‌های بزرگان نیست. نمی‌توان قومی را به دلیل داشتن عقاید خرافی به بی‌فرهنگی متهم کرد. تمام تمدن‌ها دوران‌هایی بسیار خرافی داشته‌اند. ما هیچ وقت بر زمین محکم راه نرفته‌ایم. جریان تمدن براساس خطا و تصحیح خطاست. به قول نوبرات این کشتی را ما روی آب می‌سازیم. زمین سفتی نداریم که اول کشتی را روی آن بسازیم و بعد در آب بیندازیم. خلاصه آنکه مفهوم فرهنگ وسیعتر از آن است که تنها بخشی از بشریت را در برگیرد. درباره سؤال دوم شما یعنی رابطه ادبیات و فلسفه، در کتاب ماه با آقای محمدخانی گفتگویی کرده‌ایم و این سؤال در آنجا مطرح شد. من شما را به آن شماره (شماره چهارده) ارجاع می‌دهم.

● فرمودید قبول ندارید که شعر حتماً باید تصویر داشته باشد. بعد اون شعر «گیتی است کی پذیرد همواری» را خواندید که تصویری نبود. مثال دیگری هم می‌شود زد، مثلاً از حافظ: کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد / یک نکته در این معنی گفتیم و همین باشد. آیا فکر نمی‌کنید در اینها هم تصویر هست منتهای نوع تصویر فرق می‌کند. در آنجا تصویر ملموس است، حسی است. در اینجا تصویر، انتزاعی و تجربی است.

البته تصویر انتزاعی و تصویر ملموس بحثی است و شعر گفتاری و شعر تصویری بحث دیگر. من در مقاله «تصویر در شعر» مالا تعریفی از تصویر به دست داده‌ام که این مواردی را هم که شما ذکر کردید در برگیرد. یکی از بهترین تعریف‌هایی که از تصویر کرده‌اند این است: گره خوردن عاطفه و عقل در یک لحظه از زمان. در شعر گفتاری این گره خوردن عاطفه و عقل را داریم که شعر صرفاً در قلمرو اندیشه نمی‌ماند. سعدی از این‌گونه شعرها فراوان دارد: هر شب اندیشه دیگر کنم و رای دگر / که من از دست تو فردا بروم جای دگر. به قول دوستی خیلی جرأت می‌خواهد که آدم در شعر چنین حرفی بزند. ولی سعدی این جرأت را می‌کند و شعر می‌گوید. این شعر تصویری نیست. البته ممکن است بعضی بگویند ما اصلاً این را به عنوان شعر قبول نداریم. این بحث دیگری است و با این افراد باید بر مبنای دیگر بحث کرد. متأسفانه تصور بسیاری از شعر در این دو دهه اخیر تصویری است محدود و شعر منحصر شده است به نوعی خاص.

از تنوع اشعار نیما و شاملو و اخوان می‌توان دریافت که چگونه به هر گوشه‌ای سرکشیده‌اند و چه امکانات گوناگونی را در شعر می‌شناخته‌اند و تجربه کرده‌اند. باید روزی در باب این مسئله به تفصیل صحبت کرد.

● با توجه به اینکه شما در حوزه شناخت هم به مسائل توجه دارید، یک سؤال روش‌شناختی دارم. با قبول این پیش‌فرض که ما در شناخت سنتی نمی‌توانیم یک بازشناسی از سنت بکنیم در حالی که شناخت مدرن با ورود خود می‌تواند سنتها را بازشناسی کند، به عناصر کوچکی تجزیه کند، نقد کند مشکلی پیش می‌آید. یعنی وقتی می‌خواهیم اینها را با هم ترکیب کنیم یا به سنتی می‌رسیم که رنگ و لعاب مدرن به خود گرفته یا اساساً به همان شکل سنتی باقی می‌ماند و ما تعبیرهای مدرنی از آنها می‌کنیم.

ببینید. اولاً چنین خط پررنگی نمی‌توان میان سنت و مدرنیته کشید. بزرگترین مدافعان مدرنیته از متن سنت برخاسته‌اند. منتقدان هر فرهنگ برخاسته از خود آن فرهنگند. این به اصطلاح هفتاد و دو ملتی که در فرهنگ اسلامی ظهور کردند نتیجه بازنگری سنتیان از سنت بوده در غرب هم همینطور بوده. منتها امروز نحوه برخورد سنت‌گرایان با منتقدان سنت تغییر کرده است. در قدیم آنها را متهم به الحاد و بدعت و خروج از دین می‌کردند. اما امروز گفتگو را جانشین برخورد کرده‌اند. اما اینکه می‌گویند در ایران بازشناسی سنت به نتیجه مطلوب نمی‌رسد و دوباره همه چیز به همان شکل باقی می‌ماند، گمان نمی‌کنم چنین باشد.

● در راستای همین تعریفی که از ازراپوند فرمودید کاستون باشلار روشن‌تر از کانت تفاوت میان تخیل و عاطفه را بیان می‌کند و می‌فرماید: تخیل تصویر می‌آفریند در حالی که اندیشه مفهوم می‌آفریند. آیا با این موضوع موافقت می‌کنید؟ اینکه تخیل فقط تصویر بی‌آفریند در آن تردید دارم یعنی کلی‌گویی است (سؤال‌کننده: باشلار به تأثیر از یونگ اندیشه را با روز و تخیل را با شب برابر می‌داند). به گمان من تخیل در حوزه تصویر محدود نمی‌ماند، جمله خبری بدون تصویر هم می‌تواند محصول تخیل باشد. البته این هم هست که کار اندیشه مفهوم‌سازی است اما این مفهوم‌سازی بدون یاری تخیل راه به جایی نمی‌برد. بسیاری از مفاهیم، تصاویر مجرد هستند و تصاویر مجرد بخشی از عناصر همیشگی شعر و هنرند. این حرف باشلار حرفی سطحی است.

«گزینه اشعار قیصر امین پور»، عنوان مجموعه‌ای است که در سال ۱۳۷۸ در ۳۳۰ نسخه از سوی انتشارات مروارید چاپ و منتشر شده است. دفتر مزبور، گزیده‌ای از چهار مجموعه شعر است به نامهای «آینه‌های ناگهان» (دفتر اول، ۱۳۷۲)، «آینه‌های ناگهان» (دفتر دوم، ۱۳۷۲)، «تنفس صبح» (۱۳۶۳) و «در کوچه آفتاب» (۱۳۶۳)، به اضافه ۱۶ شعر تازه سروده و مقدمه‌ای به نام «پنج پرسش بی پاسخ» درباره شعر و شاعری. دو مجموعه تنفس صبح و در کوچه آفتاب، بیانگر نخستین تلاشهای شاعری است که از یک سو عمیقاً تحت تأثیر مضامین انقلاب و جنگ قرار گرفته و از دیگر سو صادقانه در تکیه‌پوی یافتن جای پای برای برگزشتن از موانع پیشماری شعر و رسیدن به زبانی تازه و منحصر به فرد است.

این دو مجموعه، نشانگر قریحه سیال و خود جوش شاعری است که پس از انقلاب ۵۷، ضمن رویارویی با دگرگونیهای عظیم بر آن است تا راه خود را در میان انبوه نظریه‌های ادبی بیابد و متواضعانه راه خود را بی آنکه نسبت به راههای دیگر بی تفاوت باشد ادامه دهد، راهی که بالاخره به دو مجموعه شعر آینه‌های ناگهان (دفتر اول و دوم) و شانزده شعر تازه می‌انجامد و خواننده را به فضاهای وسیعتر و در عین حال صمیمانه تری سوق می‌دهد.

در این نوشتار کوتاه برآنیم تا از دو منظر «زبان» و «درونمایه» به تماشای شعرهای این گزیده بایستیم و نظری کوتاه به برخی از ویژگیهای شعر امین پور داشته باشیم.

□ زبان

امین پور، از آن دسته شاعرانی است که فرم و زبان

شعر را در ارائه مؤثر محتوی مهم و ضروری می‌دانند، به همین دلیل در اغلب شعرهای او با انبوه شگردهای زبانی و صنایع لفظی و معنوی مواجه می‌شویم که نه تنها لطمه‌ای به صمیمیت شعرهای او وارد نمی‌کنند و مختل سلامت آنها نمی‌شوند، که به هر چه نزدیکتر شدن خواننده به روح و درونمایه شریاری می‌رسانند.

واژه‌های فرهنگ زنده امروز نیز به وفور در شعرهای امین پور دیده می‌شود و نشان می‌دهد که زبان شعر او، برخاسته از زبان مردم است و از فرهنگ عامه تغذیه می‌کند نه از لغت نامه‌ها، به همین دلیل، با واژه‌هایی در شعر او مواجه می‌شویم که در نظر اول، غیرشاعرانه می‌نمایند اما وقتی که این واژه‌ها را دریافت کلی شعر و در نسبت با دیگر واژه‌ها بررسی می‌کنیم، در می‌یابیم که این چگونگی برخورد شاعر با واژه‌هاست که شاعرانه یا غیر شاعرانه بودن آنها را تعیین می‌کند، واژه‌هایی مثل: خرت و پرت، پوشه مدارک اداری، برگه حقوق، بلیت، دانشگاه، شناسنامه، و... و این همان برخوردی است که فروغ با واژه‌ها داشته است. تکنیکها و صناعی که با زبان مردمی شعر امین پور، عجین شده است، همچون کلبه زیبایی است که خواننده را به درون خود دعوت می‌کند و از او می‌خواهد که با فضای بسیار ساده شعر او آشنا شود و از صنایع دستی بسیار پیچیده‌ای که داخل کلبه است غافل نماند.

در این مورد، مثالهای متعددی می‌توان ارائه کرد:

نه گندم و نه سیب

آدم فریب نام تو را خورد^(۱)

فعل «خورد»، در شعر مزبور هم می‌تواند در نسبت با گندم و سیب معنا شود و هم در نسبت با فریب: آدم که از بهشت رانده شد، نه برای خوردن سیب و گندم که به خاطر خوردن فریب نام او بود، نامی که احتمالاً مکار است و به انگیزه نامعلوم و نخستین آفرینش و تبعید آدمی به زمین اشارت دارد.

به این ترتیب، آدم، فریب‌خورده‌ای است که به بهانه خوردن سیب یا گندم به زمین هبوط کرده‌است.

زیر پای من

دهان درّه سقوط

بازمانده است^(۲)

دهان درّه سقوط، که تداعی‌کننده دهان درّه و خمیازه نیز هست، دو احساس نامطلوب را به خواننده تحمیل می‌کند: کسالت و بیهودگی و تنهایی، که نشانه آن، سقوط در دهان درّه و خمیازه است، و دیگری، وحشت ناب از سقوط در درّه بی‌انتهایی که زیرپای شاعر و همه آنانی که از شعور شاعرانه نصیبی دارند، بازمانده است؛ سقوطی که بی‌انتهاست و با کسالت و تنهایی انسان در این جهان بی‌انتهاست، نسبتی نزدیک دارد.

پیش از آنکه برگهای زرد را

زیرپای خویش

سرزنش کنی

خش خشی به گوش می‌رسد:

برگهای بی‌گناه

بازبان ساده اعتراف می‌کنند:

خشکی درخت

از کدام ریشه آب می‌خورد؟^(۳)

سرزنش برگها، صرفنظر از نخستین معنایی که به ذهن متبادر می‌کند، (یعنی ملامت برگها به خاطر زرد شدن و جدا شدن از شاخه‌ها) به معنای دیگری نیز اشاره دارد؛ پا بر سر برگها گذاشتن و آنان را له کردن! سر به اضافه زنش (که مصدر زدن را در ذهن تداعی می‌کند) وقتی که دریافت شعر قرار می‌گیرد و بابرگهای زرد و خشک همنشین می‌شود، معنای دیگری می‌یابد که همانا بر سر زدن برگها و خرد و نابود کردن آنهاست. و همچنین استفاده از معنای مردمی و عامیانه «آب خوردن» که به ریشه‌ها و خشکی درخت نسبت داده شده‌است، ذهن خواننده را با پارادوکسی طنزگونه و تلخ مواجه می‌کند؛ ریشه‌های درخت، تشنه‌اند و برگها

سعید یوسف‌نیا

آینه‌های آینه‌های ناگهان

گزینه اشعار قیصر امین پور

مروارید

چاپ اول، ۱۳۷۸

نمی‌دانند که این درخت تشنه، چرا خشک شده است و این خشکی که به برگها نیز سرایت کرده است، از کدام ریشه آب می‌خورد! شعرهای امین پور، حتی نثر او سرشار از این نکات و دقایق است که در وهله اول، به چشم نمی‌آیند، اما با نگاهی دقیق در می‌یابیم که همین نکته‌های مستتر است که خواننده را به مطالعه هر چه بیشتر شعرهای او ترغیب می‌کند.

در مقدمه کتاب مزبور، مهارت امین پور را در به کارگیری واژه‌ها و ترکیباتی که در نسبت با محتوای متن، معانی گوناگونی را منتقل می‌کنند، به وضوح می‌توان شاهد بود:

«... و حقیقت دیگر این است که اولیت شعر را به آدم حواله کرده‌اند، حال، چه تفاوت دارد که این آدم، کدام آدم است؟ بالاخره آدم، آدم است... زیرا، چه آدم، اولین آدم باشد و چه اولین پیغمبر و چه هر دو، باید حتماً شاعر بوده باشد... و با قلب مطلب می‌توان گفت که اولین شاعر هم آدم بوده است، زیرا شاعر، حتماً باید آدم باشد... برای کسی که نوشتن در زندگی او یک استثناست، حتماً رعایت قاعده، ضروری است، ولی برای کسی که نوشتن، قاعده زندگی اوست، اندیشیدن به هیچ قاعده‌ای جز زندگی، ضروری نیست.»^(۴)

امین پور در اغلب قالبهای شعر فارسی همچون غزل، مثنوی، رباعی، دوبیتی و نیمایی طبع آزمایی کرده‌است. اما بر اعتقاد من، توانایی او در دو قالب نیمایی و غزل، بیشتر از سایر قالبهاست. امین پور، دلبسته وزن است و حضور اوزان عروضی را در شعر، همچون حضور قافیه، ضروری می‌داند، و عجیب اینجاست که برخی گمان برده‌اند که بسیاری از شعرهای نیمایی او سپید و یا دچار شکستگی وزنی است. شاید دلیل این امر، جز این نباشد که وزن در شعرهای امین پور، درونی شده است، چرا که زبان شعر او از زبان گفتار مایه می‌گیرد و با ساختار زبان عامیانه، نسبتی نزدیک دارد، وزن را در خود حل می‌کند و آن را قسمتی لایتجزی از ساختار خود می‌سازد. به یک تعبیر، شعرهای امین پور، سهل‌ممتنع است و می‌تواند موجب گریز خوانندگان ظاهراً سخت‌گیری شود که به با

پیش‌زمینه‌های ثابت ذهنی و در عین حال، سهل‌انگارانه با شعر مواجه می‌شوند و سادگی را بر نمی‌تابند و برای نکات و دقایق شاعرانه اهمیتی قائل نیستند. درونمایه

بهره‌مندی مؤثر از فضای حماسی و عرفانی انقلاب و جنگ، اصلیت‌ترین مسبب بروز دو مجموعه نخستین امین پور است، چرا که او برخلاف شاعرانی که نسبت به جنگ و انقلاب، بی تفاوت بودند، یا در موضع انکار قرار داشتند و بعضاً دوشان خویش می‌دانستند که درباره جنگ و فضای حاکم بر آن شعری بگویند، صادقانه و مؤمنانه با مفهوم دینی جنگ روبرو شد و شعرهایی سرود که نشانگر حضور جدی و امیدوارکننده او در ساخت شعر بود.

نگاه شاعر در دهه‌های شصت و هفتاد به اتفاق هولناکی چون مرگ، نگاهی صد در صد دینی و ایمانی است. برای مثال، در شعر «اتفاق»، توجه شاعر به حادثه‌ای است که جلوه‌ای تکان‌دهنده دارد و در نسبت نزدیک با اوست.

این حادثه، مرگ است، اما مرگی زنده و جاندار، سبز و گرم که به شهادت تعبیر می‌شود:

افتاد

انسان که بری

آن اتفاق زرد

می‌افتد

انسان که مرگ

آن اتفاق سرد

می‌افتد

اما

او سبز بود و گرم که افتاد^(۵)

در سال ۶۴ نیز که فضای اثیری و عرفانی جنگ، تأثیر عمیقی بر ذهن و روح شاعر گذاشته بود، با غزلی روبرو می‌شویم که سرشار از امید به رسیدن و رستگاری است:

موجیم و وصل ما، از خود بریدن است

ساحل، بهانه‌ای است، رفتن رسیدن است

ما مرغ بی‌پریم، از فوج دیگریم

پرواز بال ما، در خون تبیدن است
پر می‌کشیم و بال، بر پرده خیال
اعجاز ذوق ما، در پرکشیدن است
ما هیچ نیستیم، جز سایه‌ای ز خویش
آیین اینه، خود را ندیدن است^(۶)

در سال ۷۳ که همه آن شور و هیجانهای آتشین، فروکش کرده است، شاعر دچار تردیدی دردناک به محتوای تشنه زندگی می‌شود و باورهای او رنگ دیگری به خود می‌گیرد؛ رنگی که همرنگ با هزار خواهش و آیا و پرسش و اماست. همین دگرگونی است که شاعر را وادار می‌دارد تا «هرگز» و «هیچ» یا مخاطب قرار دهد و در جستجوی آن دم آخری باشد که در این میانه سنگ تمام بگذارد و نقطه پایان بر همه چیز باشد:

مگر تو ای همه هرگز

مگر تو ای همه هیچ

مگر تو ای همه هیچ

مگر تو نقطه پایان

براین هزار خط ناتمام بگذاری

مگر تو ای دم آخر

در این میانه تو

سنگ تمام بگذاری^(۷)

اما در سال ۷۵ یعنی هفده سال پس از شعر اتفاق، با «غزل محال» مواجه می‌شویم؛ شعری که ناتوانی و عجز شاعر را در رسیدن به آنچه که پیشتر دست یافتنی می‌پنداشت به تصویر می‌کشد:

تو قله خیالی و تسخیر تو محال

بخت منی که خوابی و تعبیر تو محال

عنتای بی‌نشانی و سیم‌رغ کوه قاف

تفسیر رمز و راز اساطیر تو محال

بیچاره دچار تو را چاره جز تو چیست؟

چون مرگ، ناگزیری و تدبیر تو محال^(۸)

شاعر با دریافت عمیق این مهم که هر چه تا به حال دیده است، جز بازتاب گمان و پندار او نبوده است، در جستجوی حضور و وجود مطلق است که از فهم و وهم بیرون است، و همین نیاز اجتناب‌ناپذیر به حضور

اوست که شاعر را با وجود همه انگشتیهایی که به انکار آن حقیقت جاودانه برافراشته‌اند، و او می‌دارد که علی‌رغم عقل و منطق پیچیده این قرن نوظهور به او دل ببندد، حتی اگر این او، زائیده نیاز او به حقیقت مطلق باشد. غزلی که در فروردین ۷۷ سروده شده است، شاعری بر این مدعاست که شاعر نمی‌خواهد و نمی‌تواند از ایمان خود چشم‌پوشد و اسیر پنجه انکار شود، پس، اینگونه به اقرار می‌ایستد:

می‌خواهمت چنانکه شب خسته خواب را
می‌جویمت، چنانکه لب تشنه آب را
حتی اگر نباشی، می‌آفرینمت
چونانکه التهاب بیابان، سراب را^(۹)

امین پور، پس از جنگ، و پس از فرونشستن آن شعله حیرت‌انگیزی که امکان حضور در گرمای عشق و عرفان را فراهم کرده بود، خود را در فضای دیگری یافت که کاملاً با آنچه که در گذشته در تصور او می‌گنجید، تفاوت داشت. در دو مجموعه آینه‌های ناگهان (دفتریک و دو)، ما با شاعری مواجه می‌شویم که «هم آرزوی دوردست تحرک، در دیدگان کاغذیش آب می‌شود»، و هم امید می‌موسمانه همچون آتش شمعی روبه سکوت، در دل او به آرامی شعله می‌کشد:

خسته‌ام از آرزوها، آرزوهای شعاری
شوق پرواز مجازی، بالهای استعاری
لحظه‌های کاغذی را روز و شب تکرار کردن
خاطرات بایگانی، زندگیهای اداری
آفتاب زرد و غمگین، پله‌های روبه پایین
سقفهای سرد و سنگین، آسمانهای اجاری
با نگاهی سرشکسته، چشمهایی پینه بسته
خسته از درهای بسته، خسته از چشم انتظار
عاقبت پرونده‌ام را با غبار آرزوها
خاک خواهد بست روزی، باد خواهد برد، باری^(۱۰)
اما این «لحظه‌های کاغذی»، آنقدر مقتدر نیستند تا شاعر را بکلی ناامید کنند و او را به مرداب تردیدی بی‌امان بسپارند:
سرپا اگر زرد و پژمرده‌ایم
ولی دل به پاییز، نسپرده‌ایم

اگر دل دلیل است، آورده‌ایم
اگر داغ، شرط است ما بُرده‌ایم
اگر دشمن دشمنان، گردنیم
اگر خنجر دوستان، گردِده‌ایم
دلی سر بلند و سری سر به زیر

از این دست، عمری به سربرده‌ایم^(۱۱)

قیصر امین‌پور، شاعری درد آشناست؛ شاعری که مرثیه خوان زمان و زمین خویشتن است و انسان بودن و انسان زیستن را مهمترین اصل شاعری می‌داند و معتقد است که:

«سرودن، یک فعل مجهول است، نه از آن روی که فاعل آن معلوم نیست، بلکه از آن روی که فاعل حقیقی آن معلوم نیست. شاید به همین دلیل قدما آن را به سحر و معجزه مانند کرده‌اند. معلولی است که علت آن معلوم نیست، اگر چه سرودن، خودش علت است. علت هم همان درد است. حکایت کسی که شاعر را فاعلی سرودن گرفت، حکایت همان موری است که بر کاغذ می‌رفت نبشتن قلم را دید و قلم را ستودن گرفت. نوشتن، چنانکه گفته‌اند فعل لازم است، نه متعدی.^(۱۲)

پی نوشت‌ها:

- ۱- گزینه اشعار قیصرامین پور، شعر نه گندم و نه سیب، از آینه‌های ناگهان (دفتر اول)، ص ۸۳
- ۲- همان، شعر بند باز، از تازه سروده‌ها، ص ۳۹
- ۳- همان، شعر اعتراف، از آینه‌های ناگهان (دفتر اول)، ص ۱۰۵
- ۴- همان، پنج پرسش به پاسخ (مقدمه)، صص ۱۸ و ۱۹ و ۳۳
- ۵- همان، شعر اتفاق، از تنفس صبح ص ۱۳۸
- ۶- همان، شعر رفتن رسیدن است، از آینه‌های ناگهان (دفتر دوم)، ص ۱۳۱
- ۷- همان، شعر حرف آخر، از تازه سروده‌ها، ص ۴۱
- ۸- همان، غزل محال، از تازه سروده‌ها، ص ۵۱
- ۹- همان، حتی اگر نباشی، از تازه سروده‌ها، ص ۵۵
- ۱۰- همان، شعر لحظه‌های کاغذی، از تازه سروده‌ها، صص ۴۶ و ۴۷
- ۱۱- همان، شعر اگر دل دلیل است، از آینه‌های ناگهان (دفتر اول)، ص ۱۲۱
- ۱۲- همان، پنج پرسش بی‌پاسخ (مقدمه)، ص ۳۲

زبان عاشقی

زبان عاشقی

گل نظر

سروش، ۱۳۷۸

کتاب «زبان عاشقی» گلچینی از اشعار ده سال اخیر «گل نظر» شاعر بنام تاجیکستان و سراینده سرود ملی آن کشور است.

خواننده عادی این کتاب آن را با حزن و اندوه می‌خواند و در لایه لای آن، اگرچه زمختی کلام را حس می‌کند اما صدا را بسیار آشنا می‌یابد. گل نظر نه فقط اشعارش به زبان فارسی، نه فقط مفاهیم و مضامینش برای ما قابل درک است، بلکه از گذشته و پیشینه‌ای می‌گوید که برای ما کاملاً آشناست:

هرچند که جوی مولیان خشکیده

در مصرع رودکی روان است هنوز

یا به این بیت دقت کنید:

دلا باری ز فردوسی بیاموز

فداکاری ز فردوسی بیاموز

ز میدان رستمش بیرون نیاید

وطن‌داری ز فردوسی بیاموز

در سراسر دنیا هیچ قوم و ملتی را نمی‌یابیم که فرهنگ و ادبش تا به این حد با فرهنگ و ادب ما آمیخته باشد، مگر همین تاجیکستان و افغانستان که گاه «سیاست» فاصله‌های عظیمی بین ما می‌اندازد: دلم خون شد ز آزار سیاست

ز گفتار و ز کردار سیاست

سراینده این اشعار شاعری گمنام در گوشه‌ای از

تاجیکستان نیست. از مشهورترین و فعال‌ترین

سراینده‌های تاجیکستان است، سر دبیری دو نشریه

ادبی را به عهده دارد و از آنچنان وزن و اعتباری برخوردار

است که سرود ملی تاجیکستان از اشعار وی انتخاب

شده است و تاکنون جوایز متعددی و از آن جمله جایزه

دولتی رودکی را برده و به شدت مورد توجه و محبوب

مردم تاجیکستان است. اما چیزی که باعث دلچسبی

بیشتر مجموعه «زبان عاشقی» می‌شود اینکه کتاب

حاصلی‌گزینش قیصر امین‌پور، شاعر و شعرشناس

معاصر است. ولی خود این سبب غبطه شده که چرا

امین‌پور مقدمه‌ای بر کتاب ننوشته تا گل نظر و شعر

تاجیک را بیشتر معرفی کند، یا حداقل معلوم کند که

گزینش اشعار با چه شیوه و ملاک‌هایی صورت گرفته

است.

ویلیام هریسون فاکنر W. H. Faulkner در ۲۵ سپتامبر ۱۸۹۷ در شهر کوچکی در شمال ایالت میسیسیپی به دنیا آمد. پدرش فروشگاه لوازم فلزی و یک اصطبل داشت و سپس رئیس اداره معاملات دانشگاه دولتی شد. پدر بزرگش سرهنگ ارتش جنوب بود و در پیرانه سری رئیس بانک شد. نیای پدرش در جنگ داخلی شرکت داشت و ادیب و نویسنده بود. او کتاب «رُز سفید ممفیس» را نوشت که مدتها از کتابهای پر فروش بشمار می‌آمد. معروف است از فاکنر زمانی که کودک بود پرسیدند: می‌خواهی چه کاره بشوی؟ و او پاسخ داد: می‌خواهم مانند نیای پدرم نویسنده بشوم.

کارولین بارلله سیاه پوست او برایش قصه می‌گفت؛ قصه‌هایی دردناک از دوره بردگی سیاهان و این قصه‌ها در روح او سخت نفوذ کرد. در کلاس دوم متوسطه بود که به سبب بیزاری از درس و بحث و نیز به علت داشتن روح حادثه جوشی به ترک مدرسه گفت. در جوانی با فیلیپ استوان که جوانی کتاب خوانده بود دوست شد و به پیروی او دیوانه‌وار کتاب می‌خواند و در این دوره آثار مهم شکسپیر، کیتز، شلی، سوین برن، هوسمان و سپس آثار نمادگرایان و نوآورانی مانند مالارمه، جویس و الیوت... را با علاقه بسیار مطالعه کرد.

زمانی که جنگ جهانی دوم پیش آمد به کانادا سفر کرد و به نیروی هوایی پیوست (۱۹۱۸) تا به میدان نبرد برود اما جنگ پیش از پایان تحصیلات وی به پایان رسید. دوره آوارگی و شغل یابی او برایش تجربه‌های زیادی داشت، مشاغل بسیاری را آزمود: دریایی، دروگری، منشی‌گری و کتابفروشی. فاکنر در

۱۹۲۱ به نیویورک سفر کرد و در این شهر بزرگ، کارش فروش کتاب به زنان سالخورده بود. سپس رئیس پست ناحیه دانشگاه میسیسیپی شد. به تعبیر خودش «ملعون‌ترین رئیس پستی که دنیا تاکنون دیده است!» در این دوره بیشتر نویسندگان و شاعران آمریکائی سودای سفر به آمریکا در دل داشتند. فاکنر نیز مانند همینگوی و دیگران به اروپا رفت و سوار بر سفینه‌ای بارکش وارد ایتالیا شد. در موزه‌ها و کتابخانه‌ها گشت و گذار کرد و سپس به انگلستان و فرانسه رفت، جویس را دید و با فرهنگ بورژوازی اروپا آشنا شد و در همین زمان قصه «مزد سرباز» را نوشت (۱۹۲۶).

درونمایه این قصه، حسب حال هوانوردی است زخمی شده و جنگ دیده که با تصورات درهم و برهم و خاطره‌های رنجبار به زادگاه خود، شهری کوچک در ایالت جورجیا برمی‌گردد.

کسی از این کتاب استقبال نکرد. در آن زمان روشنفکران اروپا با همینگوی آشنا بودند و رومان «خورشید همچنان می‌درخشد» او را چون ورق زر دست به دست می‌بردند اما از شیوه سمبولیک فاکنر خوششان نیامد، پس فاکنر دست از پادراز تر به آمریکا بازگشت. سپس «پشه‌ها»ی فاکنر به بازار آمد (۱۹۲۷). درونمایه داستان طنز و تمسخر ادیبان گردآمده در شهر اورلئان است که به بحث‌های روشنفکرانه درباره مسائل ذوقی و هنری می‌پردازند. و پرچم‌های فرو افتاده بر خاک [ساتوریس (به پیشنهاد ناشر)] داستان دیگر این دوره فاکنر است. بازیرگر عمده این داستان، سرهنگ ساتوریس است. حکایتی است درباره جنگ و غرور و شرف و آرزوهای کسانی مانند ساتوریس که با خاک خفت آلوده است.

هیاهو و خشم [خشم و هیاهو] (۱۹۲۹) نام فاکنر را بلند آوازه ساخت اما رومان فروش چندانی نداشت. این رومان عجیب ماجرای سقوط خاندان کامپسون است. بخشی از داستان را بنجی کودک مخبط خانواده روایت

می‌کند. بنجی فقط تصویرهای حسی زندگانی را می‌بیند و بیان می‌کند. بخش دیگر رومان گفت و گوی «کوتتین» با خودش در آستانه خودکشی است. جیسن پسر دیگر خانواده کاسبکار است و پس از مرگ پدر، بارگران فراهم آوردن معاش خانواده را به دوش می‌کشد. «کدی» دختر خانواده از راه به در رفته و نام خانواده را به ننگ آلوده است. دختر بازمانده از او که «کوتتین» نام دارد نیز در بند نام و ابروی خانواده نیست و با دائی‌اش «جیسن» مدام مجادله و بگو و مگو دارد. کوتتین، جیسن، کدی اگر هم مانند بنجی مخبط نباشند دست کم آدم‌هائی هستند که اصول اخلاق رایج را رعایت نمی‌کنند و همین سبب محکومیت آنها می‌شود. و آنها را به سوی سرنوشتی شوم می‌راند.

داستان دیگر او «حریم» نیز با مصائب بشری سروکار دارد. حریم داستانی است بی‌پرده و سخت وحشتناک. زمانی که نویسنده آن را به ناشر داد بر آن بود که زود به چاپ برسد. ناشر پس از خواندن رومان به فاکنر گفت: «محال است که بتوانم چنین کتاب وحشتناکی را چاپ کنم. همان روز اول هر دوی ما را به زندان خواهند انداخت.» درونمایه این رومان فساد، بدرفتاری مردان نسبت به زنان و کودکان، بازی‌های زیر جلکی گردانندگان ایالت، قاچاق، بی‌بند و باری و بی‌حرمتی به هنجارهای اخلاقی است. سبک نویسنده در این جا شیوه واقع‌گرایانه و ناتورالیستی است. فضای شهری که در قصه وصف می‌شود فضای آلوده‌ای است. سر رشته‌داران ایالت به ظاهر در بند نگهداشت هنجارهای اخلاقی‌اند و می‌کوشند آرامش و نظم ایالت را حفظ کنند و بی‌بند و باری‌ها و دزدی‌ها و فسادهایی را که در اعماق جامعه‌سازی و جاری است با روکش ظواهر اخلاقی بپوشانند اما کار به جایی رسیده است که پرده‌پوشی و تلبیس نیز دیگر نمی‌تواند از بروز واقعیت‌ها جلوگیری کند.

از بین رفتن ارزش‌های کهن و زوال جنوب از دیدگاه

عبدالعلی دست‌غیب

دنیای ویرانه فاکنر

فاکنر به حکم تقدیر است و از این رو می توان این نویسنده را نویسنده تراژدی دانست. او که دلبسته ارزش های کهن است، قسمی اخلاق رواقی را در آثار خود به نمایش می گذارد. اکنون که نمی توان از ظهور طبقه های جدید و گسترش صنعت و ابزار نو و سقوط رسم های اخلاقی کهن جلوگیری کرد. باید در برابر دگرگونی ها به مقاومت درونی دست برد و حقیقت دیزین جهان یعنی حقیقت دل یعنی عشق، شرف، شفقت، غرور و دلسوزی و از خودگذشتگی را پاسبانی کرد. تردیدی نیست که انسان فناپذیر است و دیر یا زود خواهد مرد اما چون روح دارد و روح او گنجایش دلسوزی، صبر و ایثار دارد، پایدار می ماند.

رومان «ابشالوم، ابشالوم» فاکنر مانند رومان های «وقتی که جان می سپرم» و «خشم و هیاهو» غامض و دشوار است و چند راوی دارد. در این جا نیز تقابل دل و سر، احساس (عاطفه) با عقل (منطق) جای نمایانی پیدا کرده است. تامس سات پن شخص عمده داستان آدمی است خود مدار و بیرحم و برای رسیدن به مقصود هر وسیله ای را مجاز می داند. زن اول و پسرش چارلز بون را ترک می کند و به ولایت «یا کنا پاتاو» می سی سی پی می آید و صد جریب زمین را از دست سرخ پوستان در می آورد و با کمک برده های سیاه پوستش خانه ای بنا می کند و سپس با دوز و کلک دختر گودهیو کولدفیلد، آن کولد فیلد را به زنی می گیرد. از این ازدواج نامناسب دو فرزند، پسری به نام هنری و دختری به نام جودیت زاده می شوند. او در جنگ های انفضال به جبهه می رود و در کسوت سرهنگ ارتش جنوب که به برده داری صحنه می گذارد به نبرد می پردازد و موجبات کشته شدن بسیاری از مردم را فراهم می آورد. سات پن پس از مرگ آلن در صدد بر می آید با رزا خواهر آلن ازدواج کند اما رفتار او طوری بی ادبانه و خشونت آمیز است که «رزا» از دست او می گریزد. کارهای سات پن از دیدگاه نویسنده تا حدودی به حکم

تقدیر است. تقدیر او را به ولایت «یا کنا پاتاویا» می آورد تا کارهایی انجام دهد که موجب خانه خرابی دیگران و هتک حرمت زنان است.

هنری پسر او با چارلز بون پسر او از زن اولش، دوست می شوند و هنری نادانسته بر آن می شود جودیت خواهرش را به همسری «چارلز بون» در آورد، سات پن از ماجرا با خبر می شود و چون نمی خواهد ماجرای ازدواج نخست خود را فاش کند، نمی داند چگونه به هنری بفهماند که او و چارلز بون برادرند. اما سرانجام حقیقت را فاش می کند. هنری که بنای آرزوها و تصورات خود را بر باد رفته می بیند، چارلز بون را می کشد. زندگانی جودیت و خاله اش رزا کولد فیلد تا حدودی بهم شبیه است. هر دو بیوه می مانند و در حسرت و ناکامی می میرند. سات پن برای اینکه پسر دیگری پیدا کند با میلی جونز دختر واش جونز برده خود می آمیزد اما بر خلاف آرزوی او از این آمیزش دختری بوجود می آید و چون او خواهان پسر بوده به «میلی» اهانت می کند: خوب، میلی، حیف که مادایانی هم نیستی اگر بودی توی اصطبل آخور آبرومندی می دادم.

واش جونز که ناظر ماجراست بر آن می شود که سات پن را بکشد. این صحنه مه آلود که از زبان کونتین روایت می شود، از صحنه های وحشتناک و تجسمی رومان است:

گفتی آگه اون مادیان بود توی اصطبل آخور آبرومندی بش می دادی؟... شاید هم صدای سات پن را هم نمی شنود که سریع و قاطع می گوید: جلو نیا، به من دست نزن. منتهی لایذ این را می شنود چون در جواب می گوید: سرهنگ می خوام بت دست بزنی. و سات پن دوباره می گوید: واش، جلونیا. بعد از آن پیرزن [اماما] صدای شلاق را می شنود، منتهی به جای یک ضربه، دو ضربه بود. آن شب روی صورت واش دو تاول می بینند. شاید همین دو ضربه نقش زمینش می کند، شاید موقع بلند شدن از زمین بوده که دست به داس می برد... او پس

از کشتن سات پن تمام آن روز را توی پنجره کوچک می نشیند و راه را می پاید.^(۱)

این رومان از لحاظ تجسم قتل و جنایت و بلاهت و خشونت بشری یا رومان «روشنائی ماه اوت» (سیکباری در تابستان) در یک رده قرار می گیرد. شخص عمده این رومان: «جوکریمس» را نمی توان انسان دانست. او دختر نازآمده ای به نام «لینا گروو» را فریب می دهد و چون در می یابد «لینا» باردار شده می گریزد و به قتل، دزدی و جنایات های زیاد دست می زند و در عرصه خیانت و دمنشی حتی به دوستش نیز ابقانمی کند. از نظر نویسنده جوکریمس (که اشاره رندانه و استعزائی به مسیحیت رسمی دارد و بیانگر احساسات ژرف و دردناکی است)، نمونه ای است از انسان عصر جدید که به سبب خشونت آموزش و پرورش و مذهب رسمی و فشار اقتصادی از جامعه انسانی بیرون کشیده شده و به طور متحرفی در برابر آن ها قذعلم کرده است. رومان شاید تمثیل طنزآمیزی است درباره گناه یا روایتی از لعنت شدگی و فساد سرزمین جنوب آمریکا.

تامس ست پن در «ابشالوم» نیز مرد عمل است. در راه رسیدن به مقصود از هیچ مانعی هراس ندارد. قوت و قدرت و پشتکار او طوری است که به زودی مردان ولایت را طرفدار او می سازد یادست کم حضور او موجب هراس ایشان می شود. «کسی از او خوشش نمی آمد... بلکه ترس برمی انگیزد و همین گویا، اگر نگوئیم خوشحال، سرگرمش می ساخت ولی او راپذیرفته بودند. پیدا بود که حالا به قدری پول دارد که دیگر نمی توانند طردش کنند یا اسباب دلخوری شدید او بشوند».

در ظاهر رومان «ابشالوم» ناکامی جنوب را در راه تثبیت اقتصادی و اجتماعی این سرزمین نشان می دهد و نیز می توان آن را یا قصه پسر داودنبی مشابه یافت. ابشالوم [=پدر سلامت] برادر ناتنی خود «امتون» را می کشد و به «جشور» می گریزد. بعد از بخشیده شدن نیز برضد پدر قیام می کند و سرانجام در جنگ از پا در

ابشالوم، ابشالوم

ویلیام فاکنر

صالح حسینی

نیلوفر

چاپ اول، ۱۳۷۸

می‌آید. خبر قتل او به داود می‌رسد و او بسیار غمگین می‌شود:

ای پسر ام‌بشالوم! کاش من به جای تو مرده بودم. (سموئیل ۱۸: ۲)

در رومان فاکنر نیز هنری برادر ناتنی خود «چارلز بون» را می‌کشد و بر ضد پدرش عصیان می‌کند و سبب ناکامی و اندوه پدر می‌شود.

رومان فاکنر همانندی‌هایی نیز با تراژدی‌های یونانی دارد «ززا کولد فیلد حال و هوایی مانند کاساندر را دارد. نام دختر دورگه سات‌پن، «کلیتیمسترا» (کلاپتی) است. به نظر یکی از روایان قصه، سات‌پن همان «پیراموس» است. جنایت‌های آگاممنون و سات‌پن به هم شبیه است. شاه یونان برای پیشبرد مقاصد خود در فتح تروا دختر و زنش را قربانی می‌کند. سات‌پن نیز زن اولش «سباین» و پسرش چارلز بون را کنار می‌گذارد زیرا آنها را مانعی بر سر راه پیروزی خویش می‌یابد.»^(۷)

این را نیز محتمل می‌توان دانست که رومان فاکنر بیانگر تقدیری شوم و کور باشد. سات‌پن شخص عمده کتاب، آدم عادی نیست، پهلوانی است که خود را به آب و آتش می‌زند. و آنچه را که می‌خواهد بدست می‌آورد. کودکی و نوجوانی رنج‌بارش به او آموخته است که اگر از طریق عادی پیش رود، تا پایان عمر برده دیگران خواهد بود و مزه توفیق را نخواهد چشید. پس دل به دریا می‌زند و از ترس ضعف دیگران بهره‌گیری می‌کند و پیش می‌تازد. وجود او شاید حربه برنده‌ای است بر ضد مردمی که ضعف و ناشایستگی ایشان سبب ویرانی جنوب شده است. اما خود سات‌پن نیز آن قدرت اخلاقی را ندارد که به مقام «قهرمان» برسد. او می‌کوشد تیره نژادی خود را از اعماق جامعه به بالا بکشد و در بین انسان‌ها ممتاز کند اما چون سلوک قهرمانی ندارد، تلاش وی در بوجود آوردن وارثی از نژاد پاک و بدور از گناه به جایی نمی‌رسد و به حکم تقدیر تن در می‌دهد. روایان قصه به رغم بدو بیراهی که به سات‌پن می‌گویند تا حدودی زیر نفوذ شخصیت عجیب وی قرار می‌گیرند و کارهایش را به دیدهٔ اعجاب می‌نگرند. بین آنها، «کونتین» بیشتر مجذوب شخص سات‌پن و ماجرای ناکامی اوست چرا که تلاش‌ها، خطر کردن‌ها و ناکامی او به صورت تصویر باز تابیده در آئینه‌ای درآمده است از کام و ناکامی کونتین و جوانانی چون او و احتمالاً همهٔ مردم جنوب که در ره‌ایش خود و سرزمین‌شان هرچه کوشیده‌اند به جایی نرسیده و در این راه ناکام مانده‌اند.

فاکنر در این رومان از همهٔ ابزار نویسندگی و امکان‌های خود، روایت مستقیم، جریان سیال

دانستگی، بکار بردن اسطوره و نماد، بیان بلاغی و امپرسیونیستی... بهره‌گیری می‌کند تا رشته غامض و درهم پیچیدهٔ زندگانی را به همان صورتی که دریافت و تجربه کرده است و به طور ژرف دربارهٔ آن اندیشیده... آشکار سازد، اما به نظر من این رومان به رغم ساختار بغرنج و بیان عجیب و تعابیر و اوصاف نو و گهگاه خیره‌کننده‌اش در تراز «خشم و هیاهو» و «وقتی جان می‌سپرم» نیست. روایت روایان به ویژه روایت رزا کولد فیلد، هم طولانی و هم خسته‌کننده است. تراژدی زندگانی سات‌پن و فرزندان او به اندازهٔ تراژدی زندگانی خاندان کامپسون مؤثر و غم‌انگیز نیست.

در «ابشالوم» فلسفه‌بافی نیز زیاد است و روایت روایان به گونه‌ای است که غالباً خواننده صدای نویسنده و فاضل مابی او را می‌شنود، در مثل رزا کولد فیلد پیر دختر ترشیدهٔ شهرستانی همچون قهرمانان نمایشنامه‌های شکسپیر خطابه‌های غرا ایراد می‌کند: زندگی چیزی نیست جز لمحّه ثابت و جاودانه‌ای که پارچه پر نقش، سر به فرمان فرود چابک تیغ برهنه جلو آنچه - باید - باشد آویخته است و تازه از این ضربه هم شاد می‌شود منتهی به این شرط که دل و جرأت کافی داشته باشیم [اشارهٔ پنهانی به هملت، پرده چهارم، صحنهٔ آخر. کشته شدن پولونیوس که پشت پرده‌ای پر نقش و نگار ایستاده بدست هملت] عقل نه، این جا به عقل نیازی نمی‌افتد و تیغ را چنان فرو بیاوریم که از شکاف آن خون فوران کند.^(۸) در رومان‌هایی مانند «ابشالوم» و «خشم و هیاهو» آنچه روایت می‌شود مدت‌هاست روی داده و روایان ماجراهایی را بیان می‌کنند که سیری شده و خود ایشان نیز در بند آن افتاده‌اند. به تعبیر سارتر: «گفتارهای درونی قهرمان‌های فاکنر خواننده را به یاد مسافرت با هواپیما می‌اندازد که پر از چاه‌های هوایی باشد. در هر چاهی ذهن قهرمان در گذشته سقوط می‌کند، به پا بر می‌خیزد و باز فرو می‌افتد. زمان حال وجود ندارد، بلکه به وجود می‌آید، «نیست» بلکه «می‌شود»! همه چیز «بود»... زمان حال مانند رودی زیر زمینی در تاریکی حرکت می‌کند و آفتابی نمی‌شود مگر آن گاه که خودش هم گذشته باشد.»^(۹)

جغرافیای انسانی در آثار فاکنر اهمیت و معنایی عظیم دارد اما این معنا و اهمیت از گونهٔ نظامی است که متعین و مشروط شده و گوئی سویه‌هایی است از «تقدیر» بشری. فاکنر به واژهٔ «تقدیر» علاقهٔ بسیار دارد ولی معتقد است که انسان بودن انسان در رویاروی شدن با تقدیر است که واقعیت پیدا می‌کند.

از آن جا که فاکنر شیفتهٔ گذشته است دورانی را در

نظر می‌آورد که در آن دلیری، شرافت، وفاداری و عشق معنا داشت و «زمین زیر لوای اخوت همگانی و بی‌شائبهٔ نام و رنگ و مرضی‌الطرفین بود... و خدا هیچ مزدی از انسان طلب نکرد جز رحم، فروتنی و رنج و پایداری و عرق چهرهٔ او در کسب روزی.»

کامجویی‌ها و شهوات بشری [سفید پوست‌ها] و شور و آز مالکیت و برده کردن سیاهان موجب لعنت زدگی انسان شد. امروز نیز همچنانکه جنایت به طور تصاعدی افزایش می‌یابد همان لعنت شدگی برقرار است. در «ابشالوم» نیز سرزمین جنوب لعنت شده است. مکازلین در داستان «خرس» نیز می‌گوید:

تمام این سرزمین... دچار لعنت شده و همهٔ ماهم که در دامانش پرورش یافته‌ایم و از پستانش شیر خورده‌ایم، از سفید گرفته تا سیاه بار این لعنت را بر دوش می‌کشیم^(۱۰) علت اینکه انسان لعنت می‌شود و خدا او را نفرین می‌کند، نظام برده‌داری است و سات‌پن هم بر این نظام صحنه می‌گذارد و آن را بر می‌گزیند. این مفهوم «توراتی» آثار فاکنر و پیروی او از اخلاق رواقی، سویه‌های تاریک هنر اوست و فاکنر در گسترش دادن آن دچار تناقض گوئی می‌شود. او از سوئی مالکیت و برده‌داری را محکوم می‌کند و از سوی دیگر لشکر کشی شمالی‌ها به جنوب را که سبب انقضاء نظام برده‌داری شد، بد می‌شمارد و طالب باز گشت نظم کهن است که در آن اشرافی مانند کامپسون‌ها در کاخ‌ها و قلاع فتودالی می‌زیستند و کز و فرشان از صدقهٔ سر همین نظام برده‌داری بود گواينکه در عالم خود گهگاه از شفقت نسبت به بردگان نیز فروگذار نمی‌کردند... من این فلسفه بافی‌های فاکنر را دربارهٔ شفقت، شرافت، فداکاری و ایثار و مفاهیم قلمبه‌ای از این قبیل نیز نمی‌پسندم و گمان نمی‌کنم که معنای مثبتی داشته باشد.

به رغم این فلسفه بافی‌ها و باور به «زمان ایستا» و «آیندهٔ مسدود»، ویلیام فاکنر داستان‌سرایی بزرگی است. در هر یک از داستان‌های او خشم و هراسی جرقه می‌زند که از نبرد بین نیروهای زیستی (بیولوژیک) و ساخت و کار (مکانیسم) زندگانی بوجود آمده است و این مضمون اصلی آثار مهم اوست. به هر روی در همه حال فکر رواقی، ناپایداری هستی، رنج مستمر آدمی و فریبکاری بشری و شفقت به حال تیره روزان بردستان‌های فاکنر سایه افکنده است:

[او که فرموده: بچه‌های کوچک را بگذارید و از آمدن نزد من ایشان را منع کنید. متی ۱۹: ۱۴]

منظورش چه بوده. اگر منظورش این بوده که بچه‌های کوچک در راه تقرب به او لازم است متحمل

رنج بشوند، این چه سرزمینی است که آفریده، اگر هم منظورش این بوده که در راه تقرب به او باید رنج بکشند این چه بهشتی است که دارد. (۶)

در ماجرای فرعی فرار معمار از دست سات‌پن که او پنجاه و چند ساعت در تاریکی و باطلاق راه می‌رود و در وصف بی‌خوابی و خستگی او می‌خوانیم:

غذائی نه و جائی نه که برود و آمیدی نه که به جائی برسد. چیزی نه جز اراده برای پایداری و پیش آگاهی از شکست و در عین حال هنوز ذره‌ای شکست در چهره‌اش پیدا نه... بعد دستش را بلند می‌کند و گوئی جملگی در ماندگی و شکستی که نژاد بشر تا آن وقت به آن‌ها دچار بوده توی دوانگشتش مانند غبار جمع می‌کند و از روی سر به عقب پرت می‌کند. (۷)

افزوده بر این - به گفته مالکلم کاولی - قدرت برخی از آثار فاکتر نمونه‌ای است که از روش فرویدی که بازگشته شده و سرشار است از کابوس‌های جنسی که در واقع نمادهای اجتماعی‌اند و به نوعی در دانستگی نویسنده با آنچه او هتک عصمت و فساد جنوب می‌انگارد، ربط می‌یابند.

مضامینی از این دست در «ایشالوم» به ویژه در روایت رزا کولدفیلد و کونتین زیاد آمده‌است که در صفحه‌های ۱۱۰، ۱۲۰ و ۲۱۰ جلوه‌بارزی یافته، و نیز در روایت حسب حال چارلزبون در رویارویی با جودیت: در عین حال سایبان و تن آرایش (یا در عالم خیال چنین آمده بود) سوسن‌های بکر ناپیدا بود، چون پیش از اینکه عکس را ببینیم، خود آن صورت را می‌توانستیم به جا بیاوریم، نی وصف کنیم.

نثر رومان ایشالوم مانند نثر رومان خشم و هیاهو بفرنج، دشوار و گاهی بریده بریده و غالباً قدیمی (آرکائیک) و همراه با گویش و مثل‌های عامیانه است. جمله‌های بلند، عبارت‌های وصفی پی‌درپی و روایت‌های سیلان دانستگی در آن زیاد است از این رو ترجمه چنین داستانی به زبان دیگر بسیار دشوار است. البته ترجمه دکتر صالح حسینی از این کتاب مانند ترجمه‌های دیگر او: لردجیم (کنراد)، خشم و هیاهو، برخیز موسی (فاکنر) برادران کارامازوف (داستایوفسکی)... وفادار به متن اصلی، دقیق و درخشان است و مترجم توانسته است به خوبی لحن و ضرب آهنگ کلام و تغییر لحن‌ها و عبارات فاضلانه و فخیم و گویش‌های عامیانه متن و روح اثر را به زبان پارسی‌امروزی در آورد به طوری که خواننده احساس می‌کند اثری به زبان پارسی می‌خواند نه متنی که به زبانی بیگانه نوشته شده است.

گرچه ترجمه از جهات بسیار ستودنی است کلمه‌ها

و تعابیر و اوصافی در آن راه یافته که اگر در نوشته‌ای عادی پذیرفتنی باشد در ترجمه ممتازی مانند ترجمه دکتر صالح حسینی پذیرفتنی نیست. البته برخی از این کلمه‌ها و تعابیر از جمله غلط‌های رایج است:

ویژگی انطباعی به جای Impressionistic (ص ۱۰) معنای این کلمه در این مقام ترجمه ناپذیر است و بهتر است خود کلمه اصلی را بکار برد.

به خاطر هتک حرمت (۲۳) خاطر به معنای یاد است. باید نوشت به سبب یا به علت. حماقت‌های پیچیده (۳۱) معنای مثبتی ندارد. حماقت‌های غامض؟

خانه را هفتاد و پنج سال پس از اتمام (۴۸)، پس از اتمام آن.

آنوقت (۴۹) چرا آن وقت ننویسیم؟ از نظر رسم خط فارسی نازیباست.

کلیسای متدیست‌ها (۵۲) بهتر بود در حاشیه توضیح داده می‌شد.

مسئله (۵۶) مسأله درست است.

مسئولیت (۶۰) مسؤولیت درست است.

سعی کردند (۶۳) چرا ننویسیم: نکو شیدند؟

پیوریتنی را «آئین پیرایشگری» ترجمه کرده‌اند که رسانیست، puritan عضو حوزه مذهب پروتستان انگلستان است که اصلاح دینی کلیسا در دوره الیزابت را ناقص می‌داند و می‌خواهد مراسم و مناسک غیر منصوص و فاسد، منسوخ شود. پارسا، خشکه مقدس. معنای اخیر با متن سازگارتر است: میس رزا در هوای تیره مزار آلود عدل پیوریتنی... (۷۳)

آقای... که چه می‌خواست... (۷۴) حرف «که» زائد است.

تاسرشته‌شان کنند. (۷۹) خوش آهنگ نیست.

یک عده (۸۴)، عده‌ای بهتر است.

اراده معطوف به زیستن (۹۹) اراده به زیستن. خواست زیستن. «معطوف» زائد است.

از این قبیل مسامحات لفظی در صفحه‌های ۱۰۶، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۳۳، ۱۶۳، ۱۸۲، ۲۰۲ و ۲۹۹ نیز آمده‌است که به علت تنگی مجال از آن‌ها در می‌گذریم. البته باید افزود که این قبیل مسامحه‌ها جزئی است و به کلیت کار آسیبی نرسانده است.

پانویس

- ۱- ایشالوم، ترجمه صالح حسینی، ۱۸ و ۲۱۴، تهران ۱۳۷۸
- ۲- ایشالوم، همان، ۹ و ۱۶۰
- ۳- کتاب امروز، دفتر اول، ترجمه ابوالحسن نجفی، ۱۳۵۰
- ۴- برخیز موسی، ترجمه صالح حسینی، عقیده ادبی در آمریکا، همان، ج ۲ ص ۴۶۴ به بعد
- ۵- ایشالوم، همان، ۲۱۹، ۲۸۱

ادبیات انگلیسی آمریکا (۱۵۰۰-۱۸۰۰م)

The English Literatures of America (1500-1800), Edited by Marya Jehlen and Michael Warner, 1997

«کاری پیچیده و دشوار که با روشنی و انسجام بسیار عالی به انجام رسید»

پروفسور لارز زیف از دانشگاه هاپکینز «یک تصویر و توصیف پر دامنه و دارای نظم و انسجام درونی انگلیسی آمریکایی ماوراء اطلس از آغاز تا اوایل جنگ استقلال، ادبیات انگلیسی آمریکا، معنای ادبیات ملت ما و گزیده‌های ادبی‌اش را باز می‌گوید»

اریک ساندکوئست، دانشگاه کالیفرنیا، ماچوست

اسطوره شناسی کلاسیک ادبیات انگلیسی

Classical my Thology in English Literature (ACritical Anthology) Edited by Geoffrey miles, victoria university, wellington, New zealand 1999.

میتولوژی کلاسیک در ادبیات انگلیسی، روایت‌های انگلیسی پر دامنه و گوناگونی از سه اسطوره کلاسیک را یکجا گردآورده و به دانشجویان آن را می‌دهد تا برای نخستین بار شیوه‌های تفسیر و باز تفسیر و بازآفرینی‌های صورت گرفته توسط نویسندگان سراسر تاریخ را کشف نمایند.

کتاب با مقدمه‌ای فشرده در باب خدایان و قهرمانان یونانی - رومی آغاز می‌شود این منتخب تحقیقی سه داستان را محور بحث قرار می‌دهد:

□ ارفئوس، موسیقی نواز بزرگ و جستجویش برای رهایی همسرش ایور دیس از مرگ

□ ونوس و ادونیس، خدای عشق و جوانی زیبا رو که وی شیفته‌اش بود

□ پیگمالیون، پیکر تراش چیره دست که فریفته آفریده خویش گردید.

هر بخش با منابع کلاسیک آغاز می‌شود و با روایت‌های معاصر پایان می‌یابد و نشان می‌دهد که چگونه هر اسطوره از خاستگاه‌های آن تاکنون به کاربرده شده / کاربرد نادرست یافته یا سرقت شده است نویسندگان مورد بررسی عبارتند از: آوید، ویرژیل، گوور، اسپنر، شکسپیر، بیکن، میلتن، روسو، وردورث، ویلیام موریس، الیزابت بارت براونینگ، الیوت، اودن، آنجلاکارتر، مارگرت ات وود و سی موس هینی.

کتابفروشی تربیت در تبریز در سال ۱۳۱۶ هجری قمری نخستین کتابفروشی با اسلوب نوین در آذربایجان بود ابتدا محقر بود اما موسس آن به تدریج برداشته فعالیت خود افزود و کتاب‌های مفید از اینجا و آنجا از کشورهای اروپایی و به زبان‌های مختلف به کتابخانه آورد و کتابفروشی را محل اجتماع روشنفکران و آزادی خواهان کرد. این کتابفروشی که بهترین و جامع‌ترین کتابفروشی در سر تا سر ایران آن زمان بود در روز بیست و سوم جمادی الاولی سال ۱۳۲۶ هجری قمری به دست ارتجاعیون و اراذل و اوباش مورد حمایت رحیم خان قره داغی^۱ غارت شد و سپس طعمه حریق گردید.^۲

مدیر و موسس این کتابفروشی کسی جز میرزا محمدعلی خان تربیت نبود. محمد علی تربیت در ششم خرداد سال ۱۲۵۶ شمسی در تبریز به دنیا آمد. او تحصیلات خود را مطابق رسم آن روزگار در ادب فارسی، حکمت، فقه، منطق، علوم ریاضی و طب در تبریز به پایان رسانید ابتدا به داروفروشی پرداخت و پس از مدتی به کتابفروشی روی آورد و اندک اندک به سوی سیاست کشانیده شد و در زمره رجال علمی و سیاسی ایران درآمد. در اواخر سال ۱۳۲۵ هجری قمری زیر نظر یکی از انجمن‌های مشروطه خواهان به نام انجمن اتحاد، روزنامه‌ای با نام اتحاد منتشر کرد. در ماه ذوالحجه همان سال در گرما گرم ستیزه‌ها و کشمکش‌ها و آشوب‌های تبریز که ارتجاعیون با مشروطه خواهان به راه انداخته بودند به دفاع از آزادی خواهان در مقابل مرتجعین دوچی (محل شتربان) پرداخت^۳ و پس از فتح تهران و خلع محمدعلی شاه، نماینده مردم تبریز در مجلس شورای ملی شد.

در اثنای جنگ جهانی اول (۱۹۱۴-۱۹۱۸ میلادی) با جمعی از ایرانیان مهاجر عازم اروپا شد و به نوشته محمد قزوینی سه چهار سالی در برلین با هم معاشر بوده‌اند.^۴

پس از بازگشت به ایران در اداره معارف و بلدیة تبریز به کار مشغول شد و به پاس فداکاری‌های بسیارش در دوره‌های نهم و دهم و یازدهم و دوازدهم از سال ۱۳۱۱ تا سال ۱۳۱۸ باردیگر به نمایندگی مردم تبریز انتخاب شد و در همین سال اخیر (در سال ۱۳۱۸ شمسی) در تهران فوت کرد.

در سال ۱۳۱۴ شمسی که برای سومین بار به مجلس راه یافته بود کتاب دانشمندان آذربایجان توسط چاپخانه مجلس چاپ و منتشر شد.

دانشمندان آذربایجان تذکرةای است محلی و شرح احوال نهصدوسی و چهارتن از مردان علم و ادب برجسته و احياناً گمنام آذربایجان و غیر آذربایجان در آن مندرج است ظاهراً به تاسی از محمد علی خان تربیت دانشی مردان هر خطه‌ای حمیت خویش بر همت خود افزودند و یادگاری‌های فراوانی از این دست تنظیم و تدوین کردند تا هم دین خود بر مناطق زندگی خود را ادا کرده باشند و هم نام کسانی را بر جریده روزگار ثبت کرده باشند نمونه‌ای از این گونه کتاب‌ها سخورزان آذربایجان تألیف عزیز دولت‌آبادی است. آنان که در تنظیم شرح حال شاعران شهر و دیار خود به کتاب دانشمندان آذربایجان مراجعه کرده‌اند و از لغزش‌های قلمی مولف آگاه نبوده‌اند و یا راه احتیاط نیموده‌اند و مستقیماً از او نقل قول کرده‌اند این لغزش‌ها را به آثار خود منتقل نموده‌اند.

طغیان قلم شادروان تربیت مسوولیت خطیری بردوش پژوهندگان راه تذکره نویسی و احياناً مصححان این گونه آثار می‌گذارد. این حساسیت پیغام می‌دهد که در تصحیح متنی چون دانشمندان آذربایجان باید کمر همت بسیار پایور بست و عینک نقد سخت نکته بین

برچشم زد تا گره‌های کور موجود در این متن را به انگشت تأمل گشود این کمر همت را آقای غلامرضا طباطبائی مجد بسته‌اند و به تصحیح این متن اقدام کرده‌اند و در صحیح و سقیم آن نگریسته‌اند و پانوشته‌های فراوانی برای متن فراهم آورده‌اند تا به قول خود متنی مصحح و منقح در اختیار مشتاقان مجد و عظمت آذربایجان (ومن می‌افزایم که و ایران و همه دل باختگان ادب فارسی) قرار گیرد (مقدمه: ص ۵)

نگارنده این سطور که خود را یکی از مشتاقان مجد و عظمت ایران و آذربایجان می‌داند و به مناسبت شغل معلمی زبان و ادبیات فارسی دستی از نزدیک بر آتش دارد با اطلاع یافتن از چاپ ویرایش جدید کتاب به قول محتشم السلطنه در تقریظ کتاب سر از پا نشناخت و با حرص و ولع تمام به بررسی آن پرداخت مطالب زیر نتیجه این جستجو است تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

ویرایش جدید دانشمندان آذربایجان امتیازاتی دارد و کاستی‌هایی:

امتیازات چاپ حاضر عبارتست از:

۱- معرفی مختصر نزدیک به هشتاد منبع از منابع مورد استفاده مرحوم تربیت در پیش گفتار کتاب.

۲- افزودن فهرست مطالب و فهرست روزنامه‌های آذربایجان به گونه‌ای جداگانه در آغاز کتاب.

۳- آوردن فهرست اشخاص و کتب و نشریات و رسالات در پایان کتاب.

۴- فراهم آوردن تعلیقات گاه بسیار مفید در حواشی بسیاری از صفحات کتاب که موجب امتنان از مصحح محترم برای هر خواننده‌ای است.

مثلاً فرستادن قلمدان مرصع به رسم هدیه در قرن سیزدهم از جمله اطلاعات شایسته توجیهی است که از

عباس ماهیار

دانشمندان آذربایجان

روزنامه شرافت نقل شده است.

(ج. ص. ۳۹)

و نیز تعیین محل به داراویخته شدن مرحوم ثقة الاسلام تبریزی در روز عاشورای سال ۱۳۳۰ هجری قمری در تبریز و اشاره به آثار و زندگی نامه او به نظر نگارنده از تعلیقه های مفیدی است که در حاشیه دو صفحه ۱۵۶ و ۱۵۷ رقم زده شده است و مشخص می کند که دانشسرای پسران تبریز (= دانشسرای شهید رجایی) گل سیاوشانی است که از خون ریخته شده در میدان سرباز خانه آن ایام رسته است.

۵- تصحیح پارهای اشتباهات پیشین و یادآوری آن ها در حواشی صفحات.

در باب و پنج امتیاز دلنشین کتاب نکته هایی هم هست که در بخش کاستی ها اشارتی به آن ها خواهد شد.

اما کاستی ها

کاستی ها را می توان در سه بخش بررسی کرد: بخش نخستین مشکلاتی است که از طغیان قلم مرحوم تربیت ناشی شده است که شما می توانید آن را تسامحات شادروان تربیت بنامید.

بخش دوم مشکلات چاپی است، این مشکلات گاهی مربوط به چاپ نخستین است که به همان صورت در ویرایش جدید راه یافته است و زمانی ناشی از ویرایش جدید است که بر شمار مشکلات چاپ نخستین افزوده و بخش سوم نقصانی است که از رعایت نکردن وحدت رویه حاصل شده است بخش نخستین را می توان به دو دسته جداگانه تقسیم کرد:

دسته اول از این مشکلات را می توان به منابع مورد استفاده مولف که غالباً متون خطی بوده است نسبت داد و در برخی موارد نیز می توان گفت که از بدخوانی او پیش آمده است.

و دسته دوم اشتباهات را می توان برخاسته از احساسات تعصب آمیز و علاقه مفرط آن مرحوم به

زادگاه خود و یا سیاست روز دانست که گاهی اصفهانی را تبریزی می داند و زمانی گرگانی را شروانی الاصل می نامد و در مواردی مشهدی و شیرازی و منسوبان به شهرهای دیگر را به شهر تبریز یا دیگر شهرهای آذربایجان منتسب می کند آقای احمد گلچین معانی در کتاب تاریخ تذکره های فارسی آن گاه که این اثر را معرفی کرده پارهای از این قبیل اشتباهات را برشمرده است.^۵

و آقای عزیز دولت آبادی^۶ نیز سی و یک مورد از این گونه طغیان ها را در سر آغاز کتاب سخنوران آذربایجان متذکر شده است.

مصحح محترم اغلب این نکات را گاه با یادکرد منابع و زمانی بی یاد کرد مآخذ نقل کرده است. اما مشکل بیش از این حرف ها است و کتاب نیازمند یک تأمل استقرائی است و ما در اینجا تنها مشتی از خروار را نشان می دهیم:

۱- کوری چشم مخالف من حسینی مذهبم

راه حق این است و نتوانم نهفت
مشکل وزنی دارد. مصراع اول بیت در بحر رمل مثنی محذوف سروده شده و مصراع دوم در رمل مسدس به عبارت دیگر یا مصراع اول یک رکن بیشتر دارد یا مصراع دوم یک رکن کمتر و این ناهنجاری در ویرایش جدید تکرار شده است ص ۲۵۹، ۲۷۹ (توضیحا نخست صفحه چاپ اول و سپس صفحه چاپ جدید نوشته شده است).

۲- مطلع غزلی که در میرزا علی خان لعلی نقل شده است وزن عروضی درست ندارد

بس که دل از شوق تو ای لعبت مست
شیشه توبه ز طاق دلم افتاد و شکست
و همین ناهنجاری به همین شکل در ویرایش جدید تکرار شده است. ص ۳۲۲، ۴۶۴.

۳- گفته شده است: «این ابیات در صفت افلاک از گلشن راز است:

صوفیان کبود پوش همه

از غم اوست در خروش همه

آتش اندر دل و هوا در جان

کرده برخاک آب دیده روان

همه روشندان جان پرتاب

همگی سرکشان بی خور و خواب»

این ابیات از گلشن راز نیست برای آن که گلشن راز

در بحر هزج مسدس محذوف یا مقصور سروده شده

است و این ابیات در بحر خفیف اند.

۴- گفته شده است: «رباعیات ذیل از واردات طبع و قاد اوست:

باز هم غم او سر تریاک ندارم

می میرم و از مردن خود پاک ندارم

کیخسرو تجردم و جمشید قناعت

پروای شکوه جم و ضحاک ندارم (ص ۱۴۵، ۲۳۱)

هر چند این دو بیت در بحر هزج سروده شده است

«مفعول مفاعیل و مفاعیلن فعولن» اما رباعی نیست.

۵- ابیات زیر بیش از دو بیت نیست که در هر دو

چاپ چهاربیت محسوب شده است.

ای پادشهم بر دور درویشی فرحناک انت

مرآت ضمیرندن رنگ کدری پاک انت

بیرفته سنگ خرجک اون ییل منه کافیدر

اون ییل بنی راحت قل بیرفته سن اسماک انت

(ص: ۱۶۱ - ۲۵۳)

۶- دو بیت زیر به بدیع الزمان تبریزی نسبت

داده شده است که از ابیات قصیده بسیار مشهور

فرخی سیستانی است. ص (۶۶ - ۱۲۰)

بدین خرمی جهان بدین تازگی بهار

بدین روشنی شراب بدین نیکویی نگار

یکی چون بهشت عدن یکی چون هوای دوست

یکی چون گلاب بلخ یکی چون بت تار

دیوان فرخی^۷: ۱۴۵

۷- بیت زیر به خاقانی خلخالی نسبت داده

دانشمندان آذربایجان

محمد علی تربیت

به کوشش غلامرضا طباطبایی مجد

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

چاپ اول ۱۳۷۸

شده است که درست نیست بلکه سروده خاقانی شروانی است و به صورت ضرب المثل نیز در آمده است.

خیاط روزگار به بالای هیچ کس
پیراهنی ندوخت که او را قبا نکند
(ص: ۱۲۹، ۲۰۸)

رجوع شود به امثال و حکم دهخدا^۸ (۲/ ۷۶۶) و دیوان خاقانی^۹ (ص: ۹/ ۷۶۵)

۸- مطلع غزل قاسم انوار یک رکن عروضی افتادگی دارد
ای عاشقان هنگام آن شد در جهان
مرغ دلم طیران کند بالای هفتم آسمان
(ص: ۳۰۴، ۴۳۹)

این بیت در دیوان قاسم انوار این گونه ضبط شده است
ای عاشقان ای عاشقان هنگام آن شد کز جهان
مرغ دلم طیران کند بالای هفتم آسمان
(دیوان قاسم انوار: ۲۳۶)

تکرار شرح احوال یک عالم یا یک شعر برای دو تن یکی دیگر از مشکلات کار مرحوم تربیت است.
شرح احوال مالک دیلمی با اندک تغییری برای ابراهیم تبریزی نیز ثبت شده است
(ص: ۴۷ و ۴۶۴)

و از این قبیل است شباهت شرح احوال میرزا حسین کوزه کنانی و بابا رحمت کوزه کنانی
(ص: ۱۹۰ - ۱۹۱، ۲۴۹)

تکرار عین جملات شرح احوال حیرتی تبریزی و خیری تبریزی را هم از این مقال باید دانست جز این که احتمال تصحیف را نیز نباید فراموش کرد.
(ص: ۲۲۷، ۲۰۶)

برخی تراجم نیز نیم نگاهی به همدیگر دارند اما همسان یادکردن آن‌ها جرأت و جسارت بیشتری می طلبد مانند شرح احوال صدر خیابانی و مولانا حیدر نجاتی (ص: ۳۴۱ و ۵۳۳) و شرح حال عذری تبریزی و ملا عصری (ص: ۳۹۵، ۳۹۹)

افزون بر مطالب یادشده شمار کثیری از غلط‌های چاپی که در چاپ نخستین بوده است (و تعداد کمی از آن‌ها تصحیح شده است) به همان صورت مغلوپ به چاپ رسیده است

۱- آن شنیدی که خواجه صابن الدین
گفت زه بر کسی بود در دین
کو به خود راه امر می سپرد
وز ارادت به خلق می سپرد
سخنی گفت خوب و بس ظاهر
قدس الله سره الطاهر
حق تعالی از این دو بهره دهد
مرتراً و مرا به دانش داد
(ص: ۲۲۶، ۳۳۶)

در ویرایش جدید (زه بر) به «رهبر» و «دانش داد» به «دانش و داد» تصحیح شده است اما مشکلات دیگر باقی است در مصراع اول «صابن الدین» به این صورت که آمده است وزن را مختل کرده است بیت دوم و سوم

قافیه ندارند و بیت آخر چنان که در چاپ جدید آمده است دانش و داد باید باشد اختلال وزن در ابیات زیر نیز مشهود است:

۱- ندانم با که داری وعده کز انتظار امشب
به وقت حرف چشمی با من و چشمی به ره داری
(ص: ۲۹، ۶۶)

۲- به باد نیستی در داد عشقت خاکسان را
به رقص آورد مهرت همچو فره شهریاران را
(ص: ۲۴۰ - ۳۵۴)

۳- ترانه شیوه عاشق کشی گر آیین منست
چرا همیشه در ابرویت ای صنم چین است
(ص: ۴۲، ۲۹۲)

۴- در شب چهارشنبه چهاردهم ماه
از صفر کافتاب در برحوت است
(ص: ۳۳۲، ۴۹۳)

۵- شب سیر ماهتاب نمودی و ماه نو
بالید آن قدر که به یک شب تمام
(ص: ۳۹۳ - ۵۶۱)

۶- شه معزالدین که دولت اوست
همچو گل دسته فلک بسته میان
(ص: ۳۶۸، ۵۲۷)

۷- روم در پشته کوهی چو اشتر خاری بینم
ز شادی بشکفتم چون گل که در گلزار می بینم
(ص: ۸۵، ۱۲۸)

۸- شمع شبستان کلبه که تو باشی
خانه همسایه هم چراغ نخواهد
(ص: ۳۰۵، ۴۴۱)

۹- یکی بهشت عدن یکی هوای لطیف
یکی چون گل گلاب یکی چون شب بهار
(ص: ۶۶، ۱۲۰)

۱۰- سلطان عالم تاریکی از آن
زرین سریر و زرد قبا آتش افسری
(ص: ۳۱۶، ۴۵۶)

۱۱- مهر را از میان چنان برداشت
همه یاران ز همدیگر ترسید
(ص: ۳۲۷، ۴۷۹)

۱۲- دلم از گرمی خوابان [؟] دگر می ماند
غنچه را که به زور نفسش بگشایند
(ص: ۲۹۷، ۴۳۰)

۱۳- گریز با شش شمه‌ای خوانند برگوش و جوش
گرگ دارد چون شبان روز، شبان پاس گله
(ص: ۱۷، ۵۰)

۱۴- امین حکایت شب غم عرضه کن به یار
کارت ز دست رفت چه وقت نهفتن است
(ص: ۵۳، ۱۰۱)

در موارد زیر اختلال وزنی نیست اما اشتباه چاپی دیده می شود.

۱- پایار ستیزه می برد یار
وز دوست کرا به من کند دوست
(ص: ۲۸۱، ۴۰۸)

باعنایت به این که این قطعه مردف به ردیف «نمی کند دوست» است «به من کند دوست» نادرست است مطلع آن این است:

اهنگ وفا نمی کند دوست
جز جور و جفا نمی کند دوست
۲- دنباله کرد خیل غمت اهل در در
من ناتوان تر از همه بودم مرا گرفت
(ص: ۶۴، ۱۱۷)

۳- به قصد صید هر که آن بت طناز می آید
مرا از شوق مرغ روح در پرواز می آید
ظاهراً «هر که» درست است (ص: ۲۱۵، ۳۲۴)

۴- چشم نرگس به خیال نظرت می دیدم
و آنکه از ناوک چشم تو حذر می کردم
ظاهراً «و آنکه» درست است (ص: ۵۴، ۱۰۲)

۵- مرتجان دلم را که این مرغ وحشی
ز بامی که برخاست مشکل نشیند
ظاهراً (مشکل درست است) (ص: ۲۴۵، ۳۶۱)

۶- بیامیزد زهی گنج مواهب
به چشم طالبان اعلی امطالب
(ص: ۳۴، ۷۳)

کلمه «بیامیزد» باید «بنام ایزد» باشد که در جاهای بسیاری «توم خدا» (= نام خدا) و در آذربایجان «نم خدا» (= نام خدا) هنوز ورد زبان‌ها است که معادل «بنام ایزد» است.

در بررسی متن کتاب نیز اشتباهات چاپی از این دست دیده می شود به عنوان مثال موردی را ذکر می کنیم: «و در صنعت مغلوب مستوی این بیت خود را مثل آورده است» (ص: ۳۴۲، ۴۹۲)

ظاهراً باید: «در صنعت مغلوب مستوی» باشد. و باقی را باید جست و یافت.

بخش دوم مشکلات دل آزارترین بخش از مشکلات کتاب ورود ناهنجاری‌های تازه در ویرایش جدید است البته ممکن است که کم دقتی نمونه خوان‌ها و ویراستاران موجب بروز این مشکلات بوده باشد اما کسی که کتاب را در دست می گیرد و صفحه عنوان آن را می نگرد نام مصحح محترم را می بیند و ناگزیر همه کاستی‌ها را به عهده او می گذارد و از اهمال ایشان در تحقیق می داند.

آخر چگونه می توان از حذف یک مدخل در کتاب چشم پوشید و یا اشتباه تنظیم چند بیت در یک صفحه را به کدامین محمل حمل می توان کرد و این قصه دراز است موارد زیر مشکلاتی است که بر مشکلات چاپ نخستین افزوده شده است:

۱- در ویرایش جسدید شرح احوال مختصر تراب اردبیلی چاپ نشده و زیر عنوان «تراب» شرح احوال تزییقی اردبیلی آمده است. متن چنین است:

تراب
اردبیلی، در شماخی به دلای می گذراند و شعرهای بی مزه و بد می گوید. این مطلع از آن‌ها است
روم در پشته کوهی چون اشتر خار می بینم

زسادی بشکفتم [کذا؟] چون گل که در گلزار می بینم
 «تحفه ساقی»
 تزریق صنعتی از صنایع بدیع است... ویرایش جدید:
 ۱۴۸ و باید چنین باشد
 تراب از سخنوران ترکی زبان قرن سیزدهم
 آذربایجان است «حدیقه الشعراء»
 تزریقی، اردبیلی در شماخی به دلالتی می گذراند و...
 چاپ پیشین: ۸۵
 ۳ و ۲ در دو مورد مصراع دوم یک بیت در هنگام
 حروف چینی در یک سطر نگنجیده و ناگزیر کلمه آخر آن
 به مصراع اول بیت بعد منتقل شده است و در نتیجه
 مصراع اول بیت بعدی در محل مصراع دوم چاپ شده و
 ظاهری نازیبا در کتاب شکل گرفته است:
 مورد اول
 چند پیویم در پی این آرزو
 شهر شهر و خانه خانه کو به کو
 چندریزم سیل غم زین جستجوی
 دجله دجله چشمه چشمه جوی
 جوی
 دیده دریا کردم و دل غرق خون
 تاجه ارم تا چه سازم زین فزون
 از طلب فارغ نبودم هیچگاه
 روز روز و هفته هفته ماه ماه
 سالها رخس ریاضت تاختم
 دامها در صید معنی ساختم
 ویرایش جدید: ۲۴۹
 مورد دوم در قصیده مجیر بیلقانی پیش آمده است
 سرو امل به باغ ارم تازه گشت هان
 پایی برون نه از در دروازه جهان
 عزلت طلب که از غم این چار میخ دهر
 گردون هفت خانه به عزلت دهد امان
 افعی دهر اگر بزند بر دلت مترس
 کوراست زهره [کذا؟] و مهره به یک جای

در دهان

از تاب فقرت اربین ناخن شود کبود
 انگشت در مزن به سیه کاسه جهان
 با تشنگی بساز که در شط کائنات
 با هر دو قطره آب نهنگی است جان ستان
 (دو بیت دیگر را حذف کردیم) ص: ۴۶۸
 افزودن ها و کاستن های حروف و کلمات به ویژه در
 ابیات موجب شده است که ظاهری نادپسند در ابیات
 دیده شود و سکنه های فراوان در وزن اشعار مایه بهت و
 تعجب خواننده شود
 در اینجا تعدادی از این ابیات را که غلط چاپ شده و
 بر مشکلات فراوان کتاب افزوده است با نقل صورت
 درست آن از چاپ قبلی یاد می کنیم و جاهای نادرست را
 با خط تیره مشخص می نماییم
 ۴- اگر دشمن فرود آرد حسام تیز برفرقم
 چنان گویم که در آن ساعت که آمد دولت تیزم
 ویرایش جدید: ۱۷۹
 اگر دشمن فرود آرد حسام تیز برفرقم
 چنان گویم در آن ساعت که آمد دولت تیزم
 (قدیم: ۱۰۹)
 ۵- نوروز عجم آمد و بگذشت سپندار
 بگذشت مه آذر و آمد مه آذر
 (جدید: ۱۸۴)
 نوروز عجم آمد و بگذشت سپندار
 بگذشت مه آذر و آمد مه آذر
 (قدیم: ۱۱۳)
 ۶- جان شد گر و روزی و رزاق ضامن
 دارم گرو وضامن من پا بر جاست
 (جدید: ۱۹۲)
 جان شد گر و روزی و رزاق ضامن
 دارم گرو وضامن من پا بر جاست
 (قدیم: ۱۱۸)
 ۷- چه سرو لاله عزار است آن که چمنش
 کسی نجوید و جوید میان انجمنش جدید ۳۵۶
 چه سرو لاله عزار است آن که در چمنش
 کسی نجوید و جوید میان انجمنش قدیم ۲۴۲
 ۸- ترا اگر دوست تر از جان ندارم
 به کیش دوستی ایمان ندارم جدید ۱۸۱
 ترا اگر دوست تر از جان ندارم
 به کیش دوستی ایمان ندارم قدیم ۱۱۱
 ۹- عجیب نبود اگر پروانه امشب ترک جان کرده
 که بیند نخل عمر شمع یک باره خزان کرده
 جدید ۳۵۶
 عجب نبود اگر پروانه امشب ترک جان کرده
 که بیند نخل عمر شمع یک باره خزان کرده
 قدیم ۲۴۲
 ۱۰- بیمار شود عاشق الا نمی میرد
 مه گرچه شود لاغر استاده نخواهد شد / جدید ۳۸۴
 بیمار شود عاشق الا به نمی میرد
 مه گرچه شود لاغر استاره نخواهد شد / قدیم ۲۶۲
 ۱۱- از تیره شب زلف تو مرغی بدرخشید

آتش به صنم خانه چین و چگل انداخت /
 جدید ۲۷۳
 از تیره شب زلف تو مرغی بدرخشید
 آتش به صنم خانه چین و چگل انداخت / قدیم
 ۱۷۶

۱۲- این راه راز سرشوق طی کند
 با قامت خمیده و با پیکر نزار / جدید ۳۳۹
 این راه دور راز سرشوق طی کند
 با قامت خمیده و با پیکر نزار / قدیم ۲۱۹
 ۱۳- خاموشم به قبر که ترا یاد می کنم
 تا غافلم زیاد تو فریاد می کنم جدید: ۷۷
 خاموشم آن قدر که ترا یاد می کنم
 تا غافلم زیاد تو فریاد می کنم قدیم: ۳۷
 ۱۴- آب و زمین دهر به دست تو داده اند
 تخمی چنان بکار بتوانیش درود جدید: ۹۹
 آب و زمین دهر به دست تو داده اند
 تخمی چنان بکار که بتوانیش درود قدیم: ۵۲
 ۱۵- شاهنشاه صبح ازل تادم نشور
 هست سپهر چاکر و خدمتگر آفتاب جدید: ۱۷۲
 شاهنشاه صبح ازل تادم نشور
 هستت سپهر چاکر و خدمتگر آفتاب قدیم: ۱۰۳
 ۱۶- که از تر دامنی چشم خیال دیگری جوید
 ز غیرت بر زمین خوش به یک ساعت فروبندم
 جدید ۱۰۹
 که از تر دامنی چشم خیال دیگری جوید
 ز غیرت بر زمین خوش به یک ساعت فروبندم
 قدیم ۱۰۹
 ۱۷- عقاب سرپرکامدی از قدر
 گهی جبهه کردی سپرگاه سر / جدید ۳۰۲
 عقاب سه پرکامدی از قدر
 گهی جبهه کردی سپرگاه سر / قدیم ۱۹۸
 ۱۸- شراب لعل ایچون توکمه آبرو زنهار
 که دمدم لب لعنک و ثرور شراب سنکا / جدید ۳۳۴
 شراب لعل ایچون توکمه آبرو زنهار
 که دمدم لب لعنک و ثرور شراب سنکا / قدیم ۲۲۳
 ۱۹- اگر اورم داشته پیمانی گیچور مندن
 شرابدن نیچه گو زتیکه هر حباب سنکا / جدید
 ۳۳۴
 اگر اورم داشته پیمانی گیچور مندن
 شرابدن نیچه گو زتیکه هر حباب سنکا / قدیم
 ۲۲۳
 ۲۰- آن چنان زی که اگر از حادثه بر بادشوی
 حسن معنی نگذارد که تو از یاد روی جدید ۴۴۱
 آن چنان زی که گر از حادثه بر بادشوی
 حسن معنی نگذارد که تو از یاد روی قدیم ۳۰۵
 ۲۱- غم دل اگر بیست بازارم
 مدح شه بر گشایدم بازار جدید ۴۴۷
 غم دل گر بیست بازارم
 مدح شه بر گشایدم بازار قدیم ۳۰۹
 ۲۲- زنور و ظلمت او سوخت هر چه موجود است
 به غیر زلف که بر روی او نقاب می شود

ز نور و ظلمت او سوخت هر چه موجود است
 به غیر زلف که بر روی او نقاب شود قدیم ۳۱۷
 ۲۴- من نه خود تو به شکستم که گنهکارم
 تو به خود راشکند چون تو شوی باده پرست
 جدید ۴۶۴
 من نه خود تو به شکستم که گنهکار شوم
 تو به خود راشکند چون تو کنهکار شوی
 قدیم ۳۲۲
 ۲۴- کودکان: نفس اردی نفس رحمن نسیمی
 معطر اولدی جان و دل حریمی جدید ۴۸۴
 نفس اردی نفس رحمن نسیمی
 معطر اولدی جان و دل حریمی قدیم ۳۳۶
 ۲۵- مویه مو شرح پریشان خود می کردم
 بوداگر دست به گیسوی تو چون شانه مرا
 جدید: ۴۵
 مویه مو شرح پریشانی خود می کردم
 بوداگر دست به گیسوی تو چون شانه مرا
 قدیم ۱۳
 ۲۶- چو کردند تاریخ و را زال و دال
 خرد گفت ازین به ندیدیم سال جدید: ۷۱
 چو کردند تاریخ را ذا و دال
 خرد گفت ازین به ندیدیم سال
 قدیم ۳۲
 ۲۷- افعی دهر اگر بزند بر دلت مترس
 کوراست زهر و مهره به یک جای در دهان
 جدید ۴۶۸
 افعی دهر اگر بزند بر دلت مترس
 کوراست زهر و مهره به یک جای در دهان
 قدیم ۳۲۵
 ۲۸- آب و زمین دهر به دست توداده اند
 تخمی چنان بکار بتوانیش درود
 جدید: ۹۹
 آب و زمین دهر به دست توداده اند
 تخمی چنان بکار که بتوانیش درود
 قدیم: ۵۲
 ۲۹- سوی رضوان شد آن کریم خصال
 به مقامی که ذروه جبروت است
 جدید ۴۹۳
 سوی رضوان شد آن کریم خصال
 به مقامی که ذروه جبروت است
 قدیم ۳۴۲
 ۳۰- فکر تم گفت او چو زنده به عشق است
 گو: هوالحی الذی لایموت است جدید ۴۹۳
 فکر تم گفت او چو زنده به عشق است
 گو: هوالحی والذی لایموت است قدیم ۳۴۳
 ۳۱- هر که درد ترا در خاک برد
 راحت آسودگان را پاک برد جدید ۵۷۰
 هر که او درد ترا در خاک برد
 راحت آسودگان را پاک برد قدیم ۳۹۸
 در مواردی هم اختلال وزن در ابیات پیش نیامده اما

غلط چاپی رخ داده است مانند

۳۲- تواین قرة العین فرزند مایی
 تو را هم بذر خوانده هم اوستادم جدید: ۶۴
 توای قرة العین فرزند مایی
 ترا هم بذر خوانده هم اوستادم قدیم: ۲۷
 پاره‌ای ابیات نیز در متن دیده می شود که با وجود
 تصحیح قیاسی مصحح محترم هنوز راه به جایی نبرده
 است البته بعضی از این موارد می تواند غلط چاپی نیز
 محسوب شود مانند:

۱- لذت گردش پرواز دگر کی یابم
 هم چنان که دام گره در گرهی کافتادم
 جدید: ۴۱۴
 لذت گردش پرواز دگر کی یابم
 همچنانم دام گره در گرهی کافتادم قدیم: ۲۸۶
 حق جوی را دیرحرم مدعا یکی است
 هر چند کز دو دست برآید صدا یکی است
 جدید: ۴۴۹
 حق جوی را دیرحرم مدعا یکی است
 هر چند کز دو دست برآید صدا یکی است
 قدیم: ۳۱۰
 ظاهراً باید دیر و حرم باشد.

غلط‌های چاپی که در ویرایش جدید در متن کتاب
 دیده می شود افزون بر ناپسامانی‌هایی است که در اشعار
 خودنمایی می کند مثلاً در شرح احوال درویش حسین
 معروف به ابن کربلایی سه مورد غلط چاپی مشاهده
 می شود:
 درویش حسین معروف به کربلایی باب فرجی
 جدید(ص: ۲۳۶)
 درویش حسین معروف به کربلایی بابا فرجی
 قدیم: ۱۴۹

و نیز

در کتاب نیز در شرح حال شیخ بهائی معروف
 است
 در آن کتاب نیز در شرح حال شیخ بهائی معروف
 نوشته است
 و

صاحب الروضات الذی صنفه فی مزارات تبریز
 فاستشهد شیئاً من شعره
 صاحب الروضات الذی صنفه فی مزارات تبریز
 فاستشهد شیئاً من شعره

نظایر این اشتباهات کم نیست حتی بعضی از آن‌ها
 نه باور کردنی است و نه پذیرفتنی مثلاً
 یوسف علی خان و شیخ بهایی و صائب و خوشگو
 هم تذکره و کشکول و بیضا و سفینه خود را... چاپ
 جدید: ۳۰۰

یوسف علی خان و شیخ بهائی و صائب و
 خوشگو هم، تذکره و کشکول و بیاض و سفینه خود را...
 قدیم: ۱۹۷
 قلب بیاض به بیضا نه باورکردنی است نه
 پذیرفتنی،

و گاهی هم کم دقتی موجب بروز اشکال و اشتباه

شده است در یک مورد همزه منصوب مفعول مطلق به
 صفحه‌ای دیگر نقل شده و مشکل آفریده است. در
 صفحه ۴۱۲ آمده است:

«و کان العزیز یعتقدفیه اعتقاد» و در آغاز صفحه
 ۴۱۳ آمده است: «اخراجاً عن الحد...» که در اصل «و کان
 العزیز یعتقدفیه اعتقاداً خارجاً عن الحد...» بوده است
 مورد دیگر از کم دقتی تکرار یک بیت در پایان یک
 صفحه و آغاز صفحه دیگر است

شب سیر ماهتاب نمودی و ماه نو
 بالید آن قدر که به یک شب تمام [کذا؟]
 جدید: ۵۶۱
 این بیت با همین شکل مخلوط در اول صفحه ۵۶۲
 نیز آمده است.

(مقصر اصلی حروف چین و یا نمونه خوان باید
 باشد).

از اغلاط چاپی جزئی صرف نظر می کنیم که قصه به
 درازا کشیده است. تنها یادآور می شوم که در معرفی
 روزنامه‌ها همه «منتشر»ها را به «منتشره» تغییر
 داده است (صص ۵۸۱ تا ۶۰۴)

قسمتی دیگر از دومین بخش مشکلات،
 ناهنجاری‌های موجود در حواشی کتاب است اگر از
 غلط‌های چاپی نظیر: «شرح الدین» (= شرف الدین) ح
 ص ۲۹۲ و «یک از سه قبرستان معتبر»

(= یکی از سه قبرستان معتبر) ح ص ۱۱۰ و
 (افصص حکم) (= فصوص حکم) ح ص ۴۸۱

صرف نظر کنیم و از عدم رعایت وحدت رویه که در
 سومین بخش از مشکلات از آن سخن خواهیم گفت
 چشم ببوشم باز نکته‌هایی به شرح زیر برای گفتن
 داریم مانند:

۱- مدفون شدن مجبر در مقبرة الشعراى تبریز،
 شایعه مقتول شدن وی در اصفهان را مورد تأیید قرار
 می دهد؟ ح ص: ۴۶۸

۲- در تعلیقه مربوط به خاقان کبیر منوچهر دوم
 (۵۴۴ - ۵۱۵) که مرقوم فرموده است مراد جلال الدین
 منوچهر شروانشاه است لغزش قلمی دیده می شود یا این
 توضیح که لقب منوچهر «فخرالدین» است و
 جلال الدین لقب اختان بن منوچهر است که در سال
 ۵۸۴ زنده بوده است و نظامی در این سال لیلی و مجنون
 را به درخواست او سروده است.^{۱۱}

۳- در تعلیقه‌ای که مصحح محترم از مرحوم حاج
 حسین نخجوانی در باب سالک تبریزی نقل کرده‌اند در
 میان دو کمان توضیحی افزوده‌اند که قاضی جهان (از
 محلات آذر شهر) است این نیز یک لغزش قلمی بیش
 نیست قاضی جهان که در تداول عامه «قد جهان»
 تلفظ می شود دهی است از دهستان گاوغان و از توابع آذر
 شهر است.^{۱۲}

۴- در حاشیه صفحه ۴۸۱ پس از نقل سه بیت زیر،
 این ابیات را به گلشن راز نسبت داده‌اند که درست نیست
 مدتی من زمر خویش مدید

صرف کردم به دانش توحید...

علما و مشایخ این فن

بس که دیدم به هر نواحی من...
از «فتوحات» و از «فصوص» [کذا] حکم
هیچ نگذاشتم زبیش وز کم
«گلشن راز»
گلشن راز در بحر هزج مسدس محذوف یا مقصور
سروده شده است و این ابیات از بحر خفیف‌اند
۵- وزن بیت زیر که در صفحه ۴۹۳ در حاشیه
صفحه آمده است مختل است:
سر عاشقان چو به دار جهان
شده از جهان به سوی جهان
افزون برون به این صورت که چاپ شده است از
لباس قافیه نیز عاری است
۶- در حاشیه همین صفحه عبارت ناپیراسته‌ای
دیده می‌شود که شایان یادآوری است:
این دو بیت جناس با اندک اختلافی در
«لطایف‌الخیال» به شاه طهماسب صفوی ثبت شده
است. ح ص ۴۹۳

۷- مصحح در حاشیه صفحه ۵۷ نوشته است: «۱-
جمله افتادگی دارد» و توضیحی دیگر نداده است. برای
حل این مشکل نگارنده این سطور به فهرست این ندیم
مراجعه کرد و افتادگی نیافت. جمله این است «... اطلال
المقام بالموصل و اتصل بابی العباس ذکاء و کان عالماً
دیناً قرء علی الرجاج...» (در ویرایش جدید الزجاج) ترجمه
آن در زیر عنوان مراغی چنین است: «... مدت‌ها در
موصل اقامت داشت و به ابوالعباس دنما (در نسخه بدل
ذکا) پیوست و از علماء با دیانت بود و برزجاج قرائت
داشته است» ترجمه الفهرست. ۱۴۴

۸- بی‌توجهی به استقصاء و استقرا کامل گاهی
مشکلاتی را پیش آورده است. از آن جمله در حاشیه
صفحه ۱۰۴ در تعلیقه دوم آمده است «دیوانی اوحدی به
سال ۱۳۳۳ ش به اهتمام حمیدسعادت در تهران به
چاپ رسیده است» اما می‌دانیم که دیوان اوحدی ابتدا در
سال ۱۳۴۰ هجری شمسی به کوشش مرحوم
سعیدنفیسی به چاپ رسیده است و همین ویرایش در

سال ۱۳۷۵ تجدید چاپ شده است.^{۱۴}
در حاشیه صفحه ۱۴۳ مصحح محترم مدعی شده
است که دیوان تأثیر تاکنون چاپ نشده است در حالی
که دیوان محسن تأثیر تبریزی در سال ۱۳۷۳ به
تصحیح آقای دکتر امین پاشا اجاللی از استادان
دانشگاه تبریز توسط مرکز نشر دانشگاهی چاپ و
منتشر شده است.

سومین بخش مشکلات

سومین بخش از مشکلات ویرایش جدید رعایت
نکردن وحدت رویه علمی در تصحیح کتاب است.
مصحح محترم در مقدمه کتاب خود از نزدیک به
دو بیست مرجع از مراجع و منابع مورد مراجعه مرحوم
تربیت تنها هفتاد و هشت اثر را معرفی ذوقی کرده‌اند و
در این معرفی هم شیوه علمی به کار نگرفته‌اند چون اگر
در معرفی اجمالی هم همسان عمل می‌کردند باز راهی
به دهی داشت.

می‌دانیم که امروزه برای نوشتن فهرست عنوان
مأخذ یک اثر نیز از اصولی پذیرفته شده پیروی می‌کنند
که پرداختن به نام کتاب، مولف کتاب، موضوع کتاب،
زبانی که کتاب به آن زبان نوشته شده، ناشر کتاب، اگر
مصحح و یا مترجم داشته باشد اشاره به آن، محل چاپ
کتاب، سال چاپ کتاب و تعداد مجلدات و صفحات کتاب
از اهم موارد این اصول است و این اصول نصب العین
مصحح محترم نبوده است.

به عنوان مثال اگر به ترتیب در ده اثر معرفی شده
اولیه به دقت نظر کنیم می‌بینیم که تنها در یک اثر
«آثار عجم» اغلب موارد یاد شده مورد توجه مصحح
محترم بوده است در نه اثر بعدی موارد بسیاری در بوته
اجمال مانده است و غالباً تنها به نام کتاب و به مؤلف و
موضوع آن اشارتی رفته است و تنها در دو مورد از
مصحح کتاب یاد شده است و سال چاپ آن و در باقی
موارد اثری از دقت علمی به چشم نمی‌خورد. اگر همه
این منابع مانند کتاب «آثار عجم» معرفی می‌شد هر
خواننده‌ای بر دقت و امکان نظر مصحح محترم آفرین
می‌گفت. تعلیقات کتاب نیز با آن که غالباً مطالب
مفیدی را ارائه می‌دهد اما از روشی واحد برخوردار
نیست.

مصحح محترم در مواردی منابع خود را
معرفی کرده‌اند و در مواردی نیز از ارجاع لازم به منابع
امتناع ورزیده‌اند. و در پاره‌ای تعلیقات هم به ذکر دلیل
آن‌ها را به عبارات درست نیست و صحیح نیست ختم
کرده‌اند که برای ذهن‌های جستجوگر کافی به نظر
نمی‌رسد در مشخص کردن نام‌های خاص وصفی با
نشان «» نظیر: «غریب»، «فرخ»، «غنی»، «سایر» و
«صبور» و صدها نام دیگر سالک طریق واحد نبوده‌اند
گاهی این اسامی را با نشان «» آراسته‌اند و زمانی از آن
چشم پوشیده و در جدا کردن ابیات مختلف در بحرهای
متفاوت گاهی از نشان ستاره * استفاده کرده‌اند و زمانی
آهنگ هیچ ستاره‌ای نکرده‌اند.

با همه اوصاف اگر کسی قلم بر روی کاغذ نگذارد و
نکته‌ای چند مرقوم ندارد اندازه زحماتی را که مصحح

محترم در تصحیح متقبل شده‌اند، تصور نمی‌تواند کرد
نگارنده این سطور همه این کوشش‌ها را ارج می‌نهد و
بر همت آقای غلامرضا طباطبائی مجد درود می‌فرستد.

یادداشت‌ها

۱- رحیم خان چلبیانلو ملقب به سردار نصرت یکی از
بزرگترین دشمنان مشروطه و مشروطه خواهان بود او در همه ایام
حکومت محمدعلی شاه (۱۳۲۴ - ۱۳۲۷ ه. ق) عامل تاراج اموال و
اغتشاش در شهرها و کشتار مردم و تخریب خانه و کاشانه مردم در
تبریز و ارسباران بود در سال ۱۳۲۶ ه. ق خود و فرزندش بارها به
تبریز حمله بردند و با مجاهدان جنگیدند. از تلگرام‌هایی که به
محمدعلی شاه و وزرای دربار او مخابره کرده است معلوم می‌شود
مردی بسیار طماع و پول دوست بوده است (کسروی، احمد، تاریخ
مشروطه ایران، انتشارات امیر کبیر تهران چاپ سوم ۱۳۳۰:
صص: ۶۸۲، ۶۹۷، ۷۰۷، ۷۷۱...)

پس از پیروزی مشروطه خواهان به روسیه گریخت و در اوایل
سال ۱۳۲۹ ه. ق به تبریز بازگشت با توطئه والی آذربایجان
دستگیر شد و به حیاتش خاتمه داده شد. محمدقزوینی و فیات
المعاصرین مجله یادگار سال ۳، شماره ۱۰، صفحه: ۱۲

۲- براون، پرفسور ادوارد. تاریخ مطبوعات و ادبیات ایران در
دوره مشروطیت به کوشش محمد عباسی کانون معرفت تهران
۱۳۳۵ - جلد دوم ص ۱۷۲

۳- همین مأخذ اخیر: ۱۸۸۲

۴- محمد قزوینی و فیات المعاصرین، مجله یادگار سال سوم
شماره ۴ ص ۱۰

۵- احمد گلچین معانی، تاریخ تذکره‌های فارسی، انتشارات
دانشگاه تهران ۱۳۳۸ ج ۱ صص ۶۱۷ تا ۶۲۳

۶- معزیز دولت آبادی، سخنوران آذربایجان، موسسه تاریخ و
فرهنگ ایران تبریز ۲۵۲۵ (= ۱۳۵۵) صص (۳۰ تا ۳۵)

۷- فرخی سیستمی، دیوان حکیم فرخی سیستمی به
کوشش دکتر محمد دبیرسیاقی، انتشارات زوار چاپ دوم ۱۳۴۹

۸- علی اکبر دهخدا، امثال و حکم، انتشارات امیر کبیر چاپ
سوم، ۱۳۵۲

۹- خاقانی شروانی، دیوان خاقانی به کوشش ضیاءالدین
سجادی، انتشارات زوار چاپ دوم ۱۳۵۷

۱۰- شاه قاسم انوار، دیوان قاسم انوار به کوشش سعید نفیسی
کتابخانه سنایی تهران ۱۳۳۷

۱۱- صاحب جهت جلال و تمکین
یعنی که جلال دولت و دین

شروانشه آفتاب سایه

کبخسر و کیقباد پایه لیلی و مجنون: ۳۰
شاه سخن اخستان که نامش

مهری است که مهر شد غلامش
آراسته شد به بهترین حال

در سلخ رجب به یی و خی دال
تاریخ عیان که داشت با خود

هشتاد و چهار بعد پانصد
حکیم نظامی، لیلی و مجنون، تصحیح وحید دستگردی،
موسسه مطبوعاتی علی‌اکبر علمی.

۱۲- قاضی جهان دهی جزء دهستان گاوگان بخش دهخوار
قان (نام قدیم آذر شهر) شهرستان تبریز... لغت نامه دهخدا ذیل
«قاضی جهان».

۱۳- این ندیم، الفهرست ترجمه م. رضا تجدد. نشر کتابخانه
ابن سینا. تهران ۱۳۴۳

۱۴- رجوع شود به صفحه شناسنامه کتاب دیوان اوحدی
مراغه‌ای به کوشش سعید نفیسی. امیر کبیر چاپ دوم ۱۳۵۷

از جمله کسانی که تاحدی با گرایشهای عقلی آشنا شدند و آن را وارد نقد کردند جاحظ و ابن قتیبه در قرن سوم است. ابن طباطبا صاحب عیارالشعر گوید: کلمات شعر یکدیگر را می‌طلبد (۴۰) و نیز گفته است: امتزاج و اتصال مضامین باید در شعر ملحوظ شود (۴۲). ابن طباطبا در شعر صدق را بر کذب ترجیح می‌نهاد (۱۴۲) و شعر دوره اسلامی را برتر از شعر جاهلی می‌شمرد (۴۴).

قدامه بن جعفر (۳۳۷ هـ) که در منطق شهرت داشت مضمون شعر را ماده و شعر را صورت می‌داند (۱۳۵) او در نقد، اخلاق را دخالت نمی‌دهد اما عقل را دخیل می‌داند (۴۶-۴۹). آمدی (۳۷۱ هـ) علل اربعه را وارد نقد کرد (۶۱). عبدالقاهر جرجانی (۴۷۱ هـ) بزرگترین عالم بلاغت مسأله نظم کلام را در اعجاز قرآن مطرح کرد و این به کلام نفسی برمی‌گردد. اشاعره برای اثبات قدیم بودن قرآن، فرضیه کلام نفسی را آوردند از جمله باقلانی این مبحث را فقط در حوزه اعجاز قرآن محدود کرده است (۷۵) اما عبدالقاهر نظم کلام را دنباله منطقی کلام نفسی می‌داند و اعجاز قرآن را بر اساس نظم توجیه می‌کند (۷-۷۶). طه حسین گوید عبدالقاهر در تألیف قواعد کلی نحو عربی با آراء ارسطو کوشیده است و نیز گوید عبدالقاهر کتاب العبارة ابن سینا را خوانده و در آن اندیشیده است (۸۴). حال ببینیم خود فلاسفه اسلامی در مورد نقدالشعر چه می‌گویند؟ باید توجه داشت که شواهد و امثله‌ای که

اینکه «آراء و احکام نقد ادبی بر بنیانی فلسفی متکی است» و اینکه «هر فلسفه‌ای دارای شاخه‌ای در ادبیات است» مورد تأیید و تصدیق هر نقدنویس و نقدشناسی است. جای کتابی «تحت عنوان گرایشهای فلسفه در نقد ادبی» در مطبوعات ما خالی بوده و البته با وجود همین کتاب مورد بحث و چندین کتاب که طی سالهای اخیر از زبانهای اروپایی به فارسی ترجمه شده باز هم جای خالی این بحث احساس می‌شود. البته این کتاب محدود به ادب عربی آن هم در دوران اسلامی است.

در عالم اسلام، پیش از آنکه نقادان عربی و اسلامی با فلسفه یونانی و نقد الشعر یونانی آشنا شوند، بر اساس شایستگی [= تناسب و اقتضاء و رعایت حال مخاطب و متکلم] نقد می‌نمودند مثلاً شماخ در انتقاد بر شاعری می‌گوید که او حق شترش را ادا نکرده آنجا که سروده است: «هرگاه مرا به معشوقه برسانی و بار مرا حمل کنی ترا در خونت غوطه‌ور خواهیم ساخت» (۲۴) و یا شاعری دیگر گفته است: «سیرابی و سیری در توانگری کافی است» (۲۵) دون‌همتی و محدودیت خواست و فکر شاعر را می‌رساند.

ارسطو در کتاب الشعر آورده چون مربوط به ادبیات نمایشی یونان بود و تناسبی با ادبیات عرب نداشت مورد توجه قرار نگرفت (۵۸ و ۹۳) و گاه فلاسفه اسلامی تراژدی و کمدی را با مدح و هجو اشتباه می‌کردند و محاکات ارسطو را گاه با تشبیه و گاه با صنعت ردالعجز علی الصدر یکی می‌گرفتند (۹۹). خوشبختانه ابن سینا در اینجا عین این دو کلمه را به کار برده چون متوجه ضعف ترجمه بوده است (۱۱۱).

ابن سینا کوشید ابهامات ترجمه کتاب ارسطو را رفع کند (۱۰۱) و گرچه در بعضی موارد موفق بود اما در کل به علت عدم تناسب میان ادب نمایشی یونان با ادبیات عرب مثالهای ابن سینا بسیار کم است (۱۰۴). ابن رشد کوشیده است مثالهای بیشتری بیاورد اما او هم مثالهایش بجا نیست (۱۲۰). ابن رشد کوشید به ارسطوی واقعی نزدیک شود اما در نقدالشعر بیش از ابن سینا از ارسطو دور شده است (۱۲۶). فهم بوعلی از محتوای فلسفه نقد ارسطو بهتر بوده است ابن سینا می‌گوید در شعر یونان اغراض مدنی (مشاورات، منافرات و مشاجرات) مطرح بوده است در حالیکه شعر عربی غرضش ایجاد شگفتی است (۱۰۸).

فارابی شعر را صرفاً کلام مخیل می‌داند اما ابن سینا وزن را ذاتی شعر می‌شمرد (۱۰۷). ابن سینا صدق و کذب را خارج از مقوله شعر می‌داند و هدف شعر را تحسین یا تقبیح و یا مطابقه انگاشته است (۱۱۰) مثلاً شاعر کسی را به شیر تشبیه می‌نماید اگر تحسین

علیرضا نکاو تی قراقرزو

گرایش های فلسفی در نقد ادبی

سعید عدنان

نصرالله امامی

دانشگاه شهید چمران

چاپ اول، ۱۳۷۶

منظور است می شود «شیر دلاور» و اگر تقبیح منظور است می شود «شیر ستمگر» (۱۱۰).
غزالی مثل افلاطون به شعر می نگرد (۱۱۴) و ابن مسکویه صریحاً نقد اخلاقی را در نظر دارد و جوانان را از خواندن اشعار ناپسند منع می کند (۱۱۳).
ابن رشد گوید مایه شعر یونانی دعوت به فضیلت بوده است اما شعر عربی مایه اش تکدی است، و نسیب (= تغزل) چیزی نیست جز فراخوان گناه (۱۱۸) مولف گوید ابن رشد درباره اینکه شعر عربی هدفش تکدی بوده اشتباه کرده است (۱۱۹).

می دانیم که یکی از شرایط ارسطو برای اثر هنری خوب وحدت مضمون بود، نقادان عرب این وحدت ساختار را در قصیده یافته اند (۱۵۳) حاتمی گوید: پیکره قصیده همچون خلقت انسان است (۱۵۶).
این خلاصه ای بود از مهم ترین نکات کتاب، نقص عمده در اصل کتاب، عدم توجه به تأثیر عوامل اجتماعی بر هنر و ادبیات است چه در محتوی و چه در قالب.

ما ضمن آنکه کوشش مترجم فاضل را در ترجمه این کتاب قدر می نهیم مواردی از سهو القلم که به نظر آمد به نظر می رسانیم که در چاپ آینده اصلاح فرمایند:
□ ص ۲۲ س ۸ مامون غلط و منصور صحیح است.
□ ص ۲۴ «ترا در خونت غوطه ور خواهم ساخت» غلط و «در خون خود غرقه شوی» صحیح است.
□ ص ۲۵ «اقتا» یعنی کشک (نه شیر).

□ ص ۵۷ «همانا چهره ای از تو دل ربوده است اما بدان که عوداگر چه سبز است اما گاه طعمی تلخ دارد» که بهتر است به شکل زیر آید: هر چند چهره ای از تو دل ربوده است اما بدان که شاخه درخت اگر چه سبز است اما طعمی تلخ دارد.

□ ص ۱۶۱ «ما یقینی» را «رهایم نمی کند» ترجمه کرده اند که «نگهم نمی دارد» صحیح است
□ ترجمه شعر «وسالت با عناق المطی الا باطح» در صفحه ۳۲ و ۱۲۳ به دو صورت آمده است که البته هیچ یک دقیق نیست.

□ در صفحه ۲۱ ترجمه عبارات مربوط به خالد بن یزید (س ۱۴-۱۲) مختل است.

□ در صفحه ۵۲ عبارت زیر: «در میان ایشان پذیرایی خواهی شد و طعام خواهی یافت و نیز در میان آنان نیزه‌ورانی را می بینی که با نیزه های تیز و استوارشان از تو حمایت می کنند» باید به صورت زیر اصلاح گردد:

«در میان ایشان پذیرایی می شدی و طعام می یافتی و نیز در میان آنان نیزه‌ورانی را می دیدی که با نیزه های تیزشان از تو حمایت می کنند».

□ در همین صفحه عبارت زیر: «مردانی که اگر حق از ایشان پذیرفته نگردد و یا بدانان داده نشود به شمشیرهای برنده پناه می برند» شاید بتوان به این صورت تصحیح کرد: «مردانی که اگر حق را از ایشان نپذیری، درحالی که خود ادای حق می کنند، به شمشیرهای بلند پناه می برند».

کتاب هزار و یک شب (مجموعه ۴ جلدی)

□ The Book of the Thousand and one Nights

Edited by E.P. Mathers and J.C. Mardrus,

1987 4volume set

ترجمه ای کامل و بی خدشه و دقیق از داستانهای شبهای عرب در چهارمجله. لازم به توضیح است که هزار و یک شب نخستین بار در اواخر قرن هفدهم با ترجمه گلان Galland فرانسوی به اروپائیان معرفی شد و از آنجا که این ترجمه، ترجمه ای بسیار متفاوت با متن عربی بود اما در نوع خود شاهکاری ادبی شمرده می شد، مترجمان دیگری مانند ماردروس، و رنه خیام مجدداً آن را به فرانسه ترجمه کردند و پس از آنها نیز چند مترجم دیگر از جمله بن شیخ و میکال در سالهای اخیر مجدداً آن را به فرانسه برگرداندند.

ترجمه هزار و یک شب از اصل عربی به همراهی ترجمه های فرانسوی ماجرای است ادامه دار و بامزه، به طوریکه تاکنون دهها مترجم انگلیسی پس از ترجمه های مشهور و قدیمی لین Lane و پین Payne و سرریچارد برتن Richard Burton در این زمینه یکه تازی کرده اند.

بوطیقای پست مدرنیسم

□ A poetics of postmodernism

History, theory, Fiction

Linda Hutcheon, 1988

این اثر بی آنکه دفاع یا نکوهش پست مدرن باشد، شامل تحقیقات پیشین لیندا هچن در مطالعه خودآگاهی صوری در هنر است، اما ساحت تاریخی و اعتقادی [ایدئولوژیکی] را نیز به آن افزوده است.

نوشتن و تفاوت

□ Writing and Diff.

Jacques Derrida, 1981

مقاله های گردآمده در این اثر با مقدمه ای درخشان و دستیاب در راهیابی به جهان فیلسوف برجسته فرانسوی این دوران کمک می کند و کلیدی برای فهم دریدا را در اختیار خوانندگان انگلیسی زبان قرار می دهد. یک متن درسی کلاسیک.

گرایش های فلسفی در نقد ادبی

«آوازهایی برای آفتاب» مجموعه دوم از سروده‌های فرهاد صابر است که در سال جاری به زیور طبع آراسته شده است. این مجموعه را انتشارات ثالث تحت عنوان «شعر معاصر شماره ۴» و با قیمت ۴۰۰ تومان به بازار کتاب عرضه کرده است. این دفتر از ویژگی‌های متفاوتی برخوردار است. از جمله، سلاست و روانی سروده‌ها - با دوری شاعر از تعقیدات معمول زبان‌مدارانه و فرمولیک در شعر امروز - نگاه نقادانه و در عین حال صادقانه به جامعه پرحادثه و همچنین از ویژگی‌های بارز و چشمگیر تلفیق و اجتماع دو قالب شعر در یک دفتر.

شاعر در «آیش سبز» چاپ ۷۲ نیز مبادرت به همین کار کرده است. گویا تعمّدی در کار است و می‌خواهد همه دره‌هایی را که به پلکان ختم نمی‌شود ببندد و از همه مهمتر شاعر در برخورد با شعر دیروز و امروز بطور موازی حرکت می‌کند.

«آوازهایی برای آفتاب» به ۲ بخش تقسیم شده است که تقدماً بخش نخست را به «غزل» اختصاص داده و بخش پایانی را به اشعار «سپید» و هر بخش را به ۲ فصل منقسم می‌سازد و هر فصل را موضوع‌بندی کرده و عنوانی خاص می‌بخشد.

ما در هر دو فصل با نگاهی یکسان به جامعه و شعر از سوی شاعر روبرو هستیم. پیش از تورق کتاب عنوان بسیار چشمگیر است، «آوازهایی برای آفتاب» عنوانی موشکافانه، ژرف، به روز بودن و امیدوارانه آنهم در جامعه‌ای که بشیر و نذیر آن لحظه‌ای دوام ندارد. عنوان می‌رساند که شاعر هیچگاه پیرامون خود را فراموش نکرده است و به عبارتی دیگر این «سایه» با «ذات» خود هم اندازه است.

با توجه به تذکر بالا که شاعر در برخورد با شعر دیروز و امروز نگاهی متوازن و متوازی دارد او را در انتخاب راه مردّد می‌نمایاند و همچنین خواننده، تکلیف خود را نمی‌داند که آیا با شاعری غزل‌سرا روبروست یا شاعر شعر امروز. با آنکه مطمئنم سراینده «آوازهایی برای آفتاب» تکلیف خود را با شعر روشن کرده است و یا لااقل پذیرفته است که شعر امروز یک شعر ناب است و به جوهر اصلی خود برگشته است. به قول نیما [آنی] را که در شعر ما گم شده بود یافته و تا حدودی از حالت سوپروکتیو خارج شده است. اما برای خواننده اثر ایشان همچنان گنگ باقی مانده است. با همه این اوصاف صابر در غزل با دغدغه و حساسیتی بیشتر رخ می‌نمایاند تا در شعرهای امروز.

بطور کلی صابر در دفتر دوم سعی کرده است حرفهای تازه‌ای بزند، حرفهایی از جنس زمان و بر این سعی خویش اهتمام ورزیده است.

فصل اول از بخش اول «آوازهایی برای آفتاب» «عربانی‌های عاشقانه زمین» نام دارد. در این فصل با شاعری با روحی حساس و غمی خاکستری اما عاشق روبرو می‌شویم. عشقی اندوهگانه و اندوهی عاشقانه بر سراسر غزلیات حاکم است. شاعر هرگز نمی‌خواهد از دایره تنگ گفتگوی خود بیرون بیاید و با معشوق و از معشوق ببیند. متکلم وحده می‌ماند که از مقتضیات غزل و فضای بسته شعر کلاسیک است. اما این غمها که جانمایه شاعر شده‌اند حتی در لحظه‌های وصال نیز رهایش نمی‌کنند.

غزل (بودنی خاکستری)

با توام اما دلم خاکستریست

گر ته آب و گلم خاکستریست

هرچه را تو عاشقی سبز است و پاک

هرچه را من مایلیم خاکستریست

و یا

من همه خسته خمیازه راه

تو! ولی روح سواران با توست
غزل (لهجه ناب هزاران)

و یا

اینهمه آرامش توفانی‌ام

حاصل بی‌منتی چشم تست

غزل (آینه حیرت)

گاه آوازهایی نومیدگون سر می‌دهد که لحظه‌ای رنگ فلسفی به خود می‌گیرد و از تبعید نخستین شکوه دارد و با معشوق اینچنین به زمزمه می‌نشیند که:

تو همان عصیان پاک گندم اما در زمین

مانده‌ای در نشئه‌ی دلگیری از عشق و گناه

مثل آن جوای زیبایی که با افسوس و آه

دستهایت مانده در زنجیری از عشق و گناه

غزل (عصیان پاک)

و گاهی بی‌هیچ رنگی و فلسفه‌ای مویه سر می‌دهد

و در چنین لحظاتی پاک و بی‌رنگ است که شاعر غبار از

دل می‌زداید و بی‌هیچ مقدمه و انتظاری اینگونه زمزمه می‌کند:

وای که امشب همه حیرانی‌ام

سرکش و آشفته و توفانی‌ام

و

خسته‌ام از طرح تمامی خاک

حیف! که ای مرگ نمی‌خوانی‌ام

غزل (بارانی بارانی)

اینگونه لحظات هرچند در اشعار آقای صابر اندک

است اما درونمایه‌ای شرقی دارند و روحی شرقی بر آن

حاکم است ولی این لحظه‌ها (ناامیدی) در شاعر به

زودی فروکش می‌کند و باز آمیدی سبز سراسر روح شاعر

را تسخیر می‌نماید.

از خصوصیات دیگر غزل‌های آقای صابر نگاه او به

قافیه و ردیف در غزل است و با ارائه نگاهی نو و انتخابی

ویژه در واژگان، روحی نو به غزل می‌بخشد و از روحیه

منوچهر خالقی

تجربه‌های آفتابی

کلاسیک آن می‌کاهد. طراوت و تازگی این واژگان وامی‌دارد که به آنها از چشم نیمایی نگاه کنیم و نام غزل‌های نیمایی بر آنها بگذاریم. در مجموعه اول آیش سبز با کلماتی از این دست در ابیات و مصاریع برمی‌خوریم:

تو نیستی اتفاقی ای درخت / چاده‌ها چه مغرورند
در خیال اسبها / بیشتر خاکستری باد آسمان بی‌پرستو /
دستم آشیانه پرنده‌هاست / خوب می‌دانم که زشت
است آفتاب کاغذی / باز می‌آیند روزی دسته
لک‌لک‌های خیس / و...

و در مجموعه دوم
عشق! ای بی‌تو زمین طرحی غریب / کسی در من
شکوفه می‌کند روح چکاوک را / اینک اما چشم تو
تصویری از عشق و گناه / چه ساده می‌توان هنوز به صد
زبان سکوت کرد / کوچه بی‌خورشید یعنی هیچ / این باغ
بوی شکفتن ندارد / جان بهارانییم و اما خشک مانده‌ایم
/ ای دلم فانی فانوس‌ها / بیا تا دمی محو باران شویم /
و...

در فصل دوم غزل‌ها نگاهی نقادانه به اجتماع خود
نمی‌اندازد و بیشتر نگاهی کنجکاو و جستجوگر دارد با
بن‌مایه‌هایی جامعه‌گریز و با همان فضای اندوهگین با
اندکی تفاوت که به نوع نگاه شاعر برمی‌گردد.

جامعه‌گریزی از این بابت که غزل‌ها حس تنهایی
و وحشت را از ماندن در جمع القا می‌کند و هراسی پیگیر
روح لطیف او را می‌آزارد و چون سایه به دنبال اوست و
گاهی حتی در پیش رویش حرکت می‌کند، شاعر
دغدغه روحی و فکری خود را در این زاویه دید بیشتر به
ما نشان می‌دهد.

در نگاه اجتماعی خود از دنیای عاشقانه بیرون
می‌خزد و در «زخم‌های آفتابی» بر بستر ناهموار زمین
به حرکت در می‌آید و هرجا که می‌رود عشق را در مسلخ
می‌بیند. گویی همه چیز ناهموار است. حتی انسان‌ها نیز
ناهمواری‌های خود را به یکدیگر تحمیل می‌کنند و

برای همین است که غربت را از جان احساس می‌کند و
فریب را می‌بیند که چون موربانه به جویدن جامه
احساس جامعه مشغول است و انسان را می‌بیند که از
سریر الهی به زیر می‌آید و پیرو اهریمن که نه خود
اهریمن می‌شود. جایگاه انسان را متزلزل می‌بیند و با
غمی ز سوز و داغ شرقی مهر سکوت را می‌شکند و فریاد
سر می‌دهد و نومیدانه در کوچه‌های غربت و درد
می‌گردد و مولوی‌وار فانوس به دست می‌گیرد که:

با اینهمه مردم غریب این قبیله‌ام
اینک دلم از اینهمه غربت گرفته است

و یا،
ناماداران روزگار عشو و عبث
طفل فریب و فتنه در دامن گرفته‌اند

و،
چه ساده می‌توان هنوز به صد زبان سکوت کرد
و هیچ از صدا نگفت و همچنان سکوت کرد

و،
این باغ بوی شکفتن ندارد

و
اما کسی دم گفتن ندارد
جان بهارانییم و اما خشک مانده‌ایم

از نسل بارانییم و اما خشک مانده‌ایم
و هنگامی که به خود می‌آید و از آن بهت طولانی خارج
می‌شود، امیدی ژرف در اشعارش موج می‌زند و با همان
روح حساس به انسان امیدوار می‌شود.

ای دلم فانی فانوس‌ها
عاشق عربانی فانوس‌ها
در تب این غربت تار غروب
این غزل ارزانی فانوس‌ها

و یا در غزلی دیگر:
بیا تا دمی محو باران شویم
و در حس یک شعله پنهان شویم
به فکر بهاری که هرگز ندیدیم

رها از سکوت زمستان شویم
و تمام دغدغه‌های خود را معطوف می‌دارد به سقوط
انسان و در وجدان خویش احساس ناآرامی می‌کند و
حس می‌کند بر مرتبه خطاب قرار گیرد و به انسان
هشدار دهد که:

در این کورسوی زمین ترسم این است
خدا هم نگرديم و شیطان شویم
صابر در غزل‌های خود موفق است و به همین خاطر
به موازات غزل به شعر نو می‌پردازد و می‌داند بسیاری از
گفتنی‌ها را در قالب کلاسیک امکان پیاده کردن نیست.
در بخش دوم کتاب فصل نخست به اشعار عاشقانه
و خصوصی او مربوط می‌شود و در فصل دوم بخش
پایانی همان نگاه اجتماعی رخ می‌نماید.

صابر در فصل «هنوز فرصت برای عاشق شدن
هست» عاشق‌تر است و نگاهی تازه و دیگرگونه به
محیط می‌اندازد. شاعر در شعرهای عاشقانه خود با
طبیعتی درخشان‌تر و با دستهایی گشاده‌تر به استقبال
عشق و زندگی می‌رود.

درختان / مؤبدان خاکند / عابدان سبزپوش نگاه تو
/ با کدام منظومه آسمانی همراهی تا اینجای شعر خوب
پیشرفته است اما در ادامه می‌سراید:

که درختان / - سربلند - / به بلندای تو خیره‌اند!
که گویی سطور می‌اضافی است که به اصل شعر
چسبیده‌اند که اگر نبودند هیچ لطمه‌ای به شعر وارد
نمی‌ساخت.

در شعر شماره ۵ شاعر از منظر خصوصی بودن خارج
می‌شود و در بیکران گسترش می‌یابد خصوصاً با مصرع
پایانی شعر دغدغه‌ای است نسبت به بی‌تفاوتی‌های
پیرامون او که عشق را فراموش کرده‌اند و نگاهی است
هوشمندانه و دریافته‌ای است ظریف که هر جامعه پویا و
توانمند بی‌عشق خواهد مرد و مرگ چنین جوامعی خزان
عشق در باغ امیدشان خواهد بود و شاعر حق می‌دهد به
خود که از فضای برزخی لحظه‌های خمیازه و عبث

آوازهایی برای آفتاب

فرهاد صابر

ثالث

چاپ اول، ۱۳۷۸

بهراسد.

گیسوانت را / رهاکن در باد / رهاکن در آبی آسمان
/ و کوچه ها را / یا سرانگشتان خویش پتاب!
و از اینجا شاعر از لحن امرانه و عاشقانه اش فضای
بسته خصوصی بسط می شود.

و در فضای برزخی این همه لحظه های خمیازه و
عبث / گرمی آفتاب را / با روح گیاهان همراه کن / هنوز
فرصت برای عاشق شدن هست.

و در بعضی از شعرها مانند شعر شماره ۲ به نمونه
یکی از شعرهای خوب عاشقانه برمی خوریم که حول
محور عمودی خود آنگونه زیبا به نهایت خود می رسد.
طیف وسیع تصویر در اشعار او باعث شده است که او
را شاعری با دیدگاهی نیمه فلسفی نشان می دهد و
اشعار او را در این مجموعه نمونه ای از شعر فکر می سازد.
رنگین کمان کدام آسمان عصمتی؟ / و روح کدام
گیاه نخستین / در گیسوان تو نهفته است؟ /...

شماره ۶

آمدی / باران از سرانگشتان تو / می چکید / و
گونه های / بیلاقی مه آلود بودا...

شماره ۸

فصل پایانی این مجموعه با نام «ترانه های
شبانگاهی» همان نوع نگرش و همان اندیشه های
شاعر به جامعه خود است. نگاه شاعر در فرم و قالب نو تا
اندازه ای عمیق و بسیط است.

در این فصل شعر شماره ۱ با آغازی منطقی و زیبا
طی ۲ پاراگراف که پاراگراف نخست کمک می کند تا
پاراگراف پایانی لای انداخته و به زیبایی پایان پذیرد.
ستاره نیستیم / که به سوسوی عبث / و به
لبخندهای تاریک در ظلمانی شگفت / هستی خویش را
/ در آینه ی ماه، / نظاره کنیم / ماه نیستیم / که جلوه گاه
خویش را / در التهاب آفتاب / باور کنیم / آفتابیم، آفتاب
/ عصمت روشن آسمانیم / بر بیکران زمین، / می مانیم!

صرف نظر از اندیشه بالای این شعر در پاراگراف
آخر با تکرار پشت سر هم واژه های «آفتابیم»،
«آسمانیم» و «می مانیم» موسیقی درونی زیبایی را
ایجاد کرده است.

و یا در شعر شماره ۴ که از «ترانه ای بخوانم امشب
برای خویش» تا پایان خط دهم با واژه «نگفتند» شعر
بسیار زیباست که از ستایش آن هرگز نمی توان چشم
پوشید. اما هفت خط بعدی از «ترانه ای بخوانم امشب»
تا «از یاد برده اند!» گویی که بر پیکره شعر سنگینی
می کند، پنداری نیمی از یک صورت زیبا را
خورشید گرفتگی پوشانده باشد. لیکن از «امشب تمام
وجودم ترانه ایست» تا پایان شعر بسیار عالی است و
این لطمه ها بیشتر به خاطر آن است که شاعر گاه گاهی
گریزی رئالیستی به شعر می زند و چهره اصلی آن را تا
حدودی مخدوش می سازد و همچنین است شعر شماره
۶ که ساختاری نیمه رئال دارد و همچنین است در شعر
شماره ۹ که اگر تکرار چهارگانه «قدیسان فریب» را
برداریم شعری بسیار عالی خواهد شد که خللی در آن
نیست.

شعر شماره ۱۱ کاملاً با فضایی رئالیستی و
فلانش یکی به دوران کودکی شاعر است. (لا اقل اینطور
می توان تعبیر داد) و فضایی بسیار صمیمی و آفتابی را
از نظر خواننده می گذراند. از روزگاری می گوید که زندگی
را در «توهم فربه نان» می دید و در «طعم زنده هستی»
هر روز با اسبهای چوبی اش در پی خوشبختی
می تاخت و در پایان یا مصراع «کنون در کجای زمان
مکث کرده ایم» به سوالی بس ژرف می رسد و آن را
مطرح می کند. گویی شاعر ناگاه از خواب خوش کودکی
به در آمده و شلاق کودکانه اش را که بر اسب های چوبی
می نواخت تا به سمت خوشبختی بدود، اکنون در دست
روزگار می بیند که بر گردن شاعر سنگینی می کند که

زخمی عمیق بر شانه هایش می نشاند و حیران از آنچه
بود و اکنون چیست به این سؤال می رسد. هرچند در چند
مصراع بالاتر این سؤال آمده است. لیکن ضربه این
مصراع نهایتاً در آخر نواخته می شود. گویی این سؤال در
سطور ماقبل به چشم نمی آید.

در شعر شماره ۱۲ که به لورکای شهید تقدیم شده
است. خشم و عشق با هم تلاقی می کنند:
زمین، / اضطراب گاوهای وحشی / اهتزاز پارچه ای
سرخ / خشم آسمان / با تگرگی از سنگ!
و در ادامه به نرمی لطافت عاشقانه ای می سراید:
تسیم تو در خاک مدفون است / گونه های / با
درخت، مهربان / به آسمان نگاه کن / خدایان، آفتاب را
قسمت کرده اند / و...

این شعر نمایه ای از زشتی و زیبایی را به نمایش
می گذارد و آدمی را مردد می سازد که آیا دوست بدارد و یا
کینه ای مقدس را در سینه بپوراند.

و نهایتاً شعر شماره ۱۳ که (البته من آن را شعر
می نامم) از نوعی تأویل متن برخوردار است و
درخصوص آن با این بیت محمدعلی بهمنی این مقال
را به پایان می برم.

بخوان و پاک کن و نام خویش را بنویس
به دفتر غزل هرچه نقطه چین دارم
هرچند این دفتر جای آن دارد که از زوایای دیگر
مثل آشنایی زدایی - ایجاد تعبیرات نو - تشبیهات و
استعارات و موسیقی های درونی و بیرونی و مقایسه بین
وسعت دید شاعر درخصوص اشعار کلاسیک و نو و
وسعت اندیشه در هر دو مورد را مورد توجه قرار دهیم که
پرداخت این همه؛ مقال را به درازا می کشاند.

ضمن اینکه نگاه اختصاصی و جداگانه به
بن مایه های فکری و سیاسی - اجتماعی صابر در
بخش دوم و چهارم آوازهایی برای آفتاب لزوماً فرصتی
دیگر را می طلبد.

سنت معمول ادبی و یا سلاقی زیباشناختی افراد شکل گرفته‌اند.

استرن در قرن هیجدهم میلادی می‌زیست و رمان تریسترآم شندی و یا دقیق‌تر «زندگانی و عقاید آقای تریسترآم شندی» را بین سال‌های ۱۷۵۹ تا ۱۷۶۷ نوشت. او یک کشیش بود و همین واقعیت باعث می‌شود عده‌ای از خواندن پارامی از صحنه‌های تریسترآم شندی دچار حیرت و شگفتی شوند.

شاید اگر ترجمه این رمان که انصافاً بسیار سلیس و شیوا صورت گرفته است سال‌ها قبل انجام می‌پذیرفت، این رمان برای ما خوانندگان ایرانی جاذبه بیشتری داشت و در محافل ادبی ما نیز منشاء تحولاتی هرچند اندک واقع می‌شد، از آنجا که اغلب خوانندگان ایرانی قبل از خواندن متن کامل رمان، اینجا و آنجا مطالب فراوانی درباره آن خوانده‌اند، طبیعتاً از خواندن آن، دچار آن شور و حالی که از خواندن یک باره‌اش می‌شدند، دیگر نمی‌شوند. به هررو امروز نیز ترجمه این اثر کلاسیک و گرانقدر ادبیات جهان امری خجسته به شمار می‌رود و توجه به برخی مسائل و نکات مطرح شده در آن، به رغم گذشت این همه سال از زمان نگارش امری لازم به شمار می‌رود.

بخصوص آن که برخی از منتقدان بر این باورند که آثار برجسته کهن می‌بایست هرچند سال یک بار مجدداً نقد شوند و از منظری نو بدانها نگریسته شود. ابتدا درباره این رمان باید بگوییم که به شدت از عقاید و اندیشه‌های جان لاک فیلسوف انگلیسی تأثیر پذیرفته است و نویسنده جای جای اثر سعی کرده به آموزه‌های جان لاک قالبی داستانی ببخشد، هرچند غالب این موارد با طنز و شوخی انجام پذیرفته است و گاه نیز این طنز به حدی ژرف است که باورهای تجربی لاک را به لرزه در می‌آورد. درباره رمان تریسترآم شندی، اندیشمندان بسیاری تاکنون سخن گفته‌اند، در این

میان فرمالیست‌های روس بخصوص اشکولوفسکی تکیه خاصی بدان داشته و سعی کرده است به کمک نظریه مشهور آشنایی‌زدایی خود این رمان را نقد و بررسی کند.

دریافت این امر دشوار نیست که استرن با نوآوری‌های خود عادت ذهنی خوانندگان را در هم شکسته است و شیوه نوینی را در داستان‌نویسی اروپا پایه‌گذاری کرده است، شیوه‌ای که در جهت مخالف شیوه سروانتس در رمان دن کیشوت بود، و به دلیل آن که کمتر نویسنده‌ای از روش استرن تا قبل از آغاز قرن بیستم استفاده کرده بود، عملاً روش او مدتها مسکوت مانده بود.

مهم‌ترین نوآوری استرن در تریسترآم شندی، برخورد خاصش با عنصر زمان است. استرن حرکت زمان را به قدری کند می‌کند که گاه به نظر می‌رسد زمان منجمد شده و متوقف شده است. چندین صفحه از رمان می‌گذرد تا قهرمانان آن از چند پله پایین بیایند و حدود چهار صد صفحه می‌گذرد تا قهرمان آن از شکم مادر متولد شود. این شیوه برخورد با زمان، بعدها مورد استفاده مارسل پروست و جیمز جویس قرار گرفت و پایه‌ای برای رمان‌های ذهنی شد. در واقع زمان داستانی که در تعارض با زمان تقویمی (که تقلیدی از زمان واقعی بود) قرار گرفت، از ابداع‌های استرن به شمار می‌رود. یکی از روش‌های آشنایی‌زدایی زمان داستانی، کند کردن گذر زمان در یک واقعه است تا خواننده بتواند با فرصت کافی درباره آن واقعه به تعمق بنشیند و ساده از کنار آن نگذرد.

از سوی دیگر با اندکی دقت می‌توان دریافت که میان روش نگارش استرن و نویسندگان پسادرن امروز شباهت‌هایی وجود دارد و در واقع روش استرن نیای روش پسادرنیست‌ها است. مثلاً در تریسترآم شندی نیز ما شاهد حضور صدای نویسنده در داستان - اشاره

«صفحات تهی از مطلب و پر از ستاره و دیگر علایم و نشان‌های تریسترآم شندی علاوه بر آن که سرگرم‌کننده و مفرح نیست ناراحت‌کننده هم هست. [استرن] بی‌میل نبود که اینجا و آنجا صرفاً به جهت شخصی و موضعی پیچی به داستان بدهد. خنده‌های استهزآمیز و سخنان تند و نسبتاً جوانانه‌اش اثر و تکان‌دهندگی سابق خویش را از دست داده‌اند و بیشتر آن اینک درخور شأن نویسنده نمی‌نماید و خواننده به جای او احساس شرم و خجلت می‌کند (...) بالاخره پیوند دادن نام وی با رابله و سروانتس - کاری که معاصرانش اغلب می‌کردند - عملی است پس ناصواب»^۱

«... تریسترآم شندی اثر لارنس استرن و ژاک قضا و قدری اثر دیدرو به نظر من بزرگترین رمان‌های قرن هیجدهم‌اند. رمان‌هایی که همچون یک بازی شکوهمند مطرح می‌شوند. این دو رمان دو قله سبک یال و آزاداندیشی‌اند که تاکنون هیچ رمانی به آن نرسیده است و از این پس نیز نخواهد رسید. رمان‌های بعدی خود را سخت به الزام حقیقت‌نمایی، به دکور واقع‌بینانه و به رعایت دقیق مراحل زمانی، وابسته کردند. رمان امکانات نهفته در این دو شاهکار را از دست داد، امکاناتی که قادر بود مسیر تحول دیگری، متفاوت با آن چه امروز می‌شناسیم، برای رمان به وجود آورد»^۲

هر دو قضاوت ذکر شده درباره رمان تریسترآم شندی اثر لارنس استرن صورت گرفته است. در تاریخ ادبیات و کلاً تاریخ تحول اندیشه این‌گونه قضاوت‌های متناقض درباره یک اثر، عملی غیرعادی نیست، بخصوص آثاری که حاوی عناصری نو بوده و برخلاف

فرد در مقابل جمع

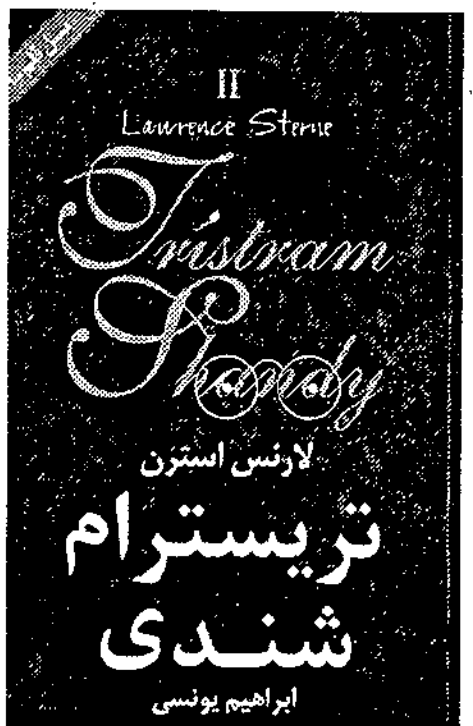
محمدرضا گودرزی

تریسترآم شندی (جلد ۲)

لارنس استرن

ابراهیم یونسی

تجربه، ۱۳۷۸

به اشخاص حقیقی - شکستن روایت و به کار گرفتن نوع خاصی از زمان - استفاده از تصاویر سیاه یا متون لاتین و یا نمودارهای تصویری - تغییر دادن مدام نظرگاه و مخاطب‌های مختلف - شکستن نظم و تسلسل وقایع و آوردن مطالب فرعی‌تر و دور از ذهن در متن و همچنین بی‌توجهی به روابط علت و معلولی هستیم. اگر میلان کوندرا به این رمان توجه خاصی دارد، عمدتاً به خاطر طنز سرشار آن و آزاداندیشی‌اش از قواعد خشک و سخت است، عنصری که رمان تریتسترام شندی را از بسیاری رمان‌های معاصر ما «رمان‌تر» کرده است و آن را در تعارض با رمانهایی قرار داده است که وظیفه‌شان عکس‌برداری از واقعیت است.

البته با توجه به شتاب زندگی امروز و تحول در سلیقه زیباشناختی افراد و بخصوص ارزش روزافزونی که ایجاز در آثار ادبی یافته است، آشکار است که برخی از بخش‌های این رمان خسته‌کننده و ملال‌انگیز به نظر می‌رسد و گاه حوصله خواننده را سر می‌برد و لذت داستان‌خوانی او را موقتاً زایل می‌سازد.

هرچند استرن همزمان با فیلدینگ و ساموئل ریچاردسون نویسندگان مشهور انگلیسی بوده است و فاصله زمانی چندانی با دانیل دفو نداشته است، اما عجیب است که او به جای اشاره به این نویسندگان، مایل است اغلب به سروانتس و رمانش دن کیشوت اشاره کند. با دقت در روند وقایع این دو رمان می‌توان گفت که رمان تریتسترام شندی به موازات دن کیشوت حرکت کرده و گاه قواعد آن را به استهزاء گرفته است.

اگر دن کیشوت با اسب مخصوصش به سفر می‌رود، قهرمانان این رمان هریک «اسپ هوس» خاصی دارند، و اگر دن کیشوت در کل قصد دارد رمانس‌های سلحشوری آن زمان را به استهزاء بگیرد، تریتسترام شندی، نیز قصد دارد رمان‌های زمان خود را به استهزاء بگیرد و نظم و ترتیب آنها را در هم بشکند.

در واقع می‌توان گفت که رمان دن کیشوت به نیاز زمان خود پاسخ داده و روح دوران خود را انعکاس داده است که به مخالفت با رمانس‌های سلحشوری

برخاسته است، چرا که با پیدایش رنسانس و گسترش عقلانیت سرمایه‌دارانه دیگر رمانس قادر به پاسخگویی به نیازهای دوران نبود. از طرفی رمان تریتسترام شندی نیز به مخالفت با روحیه نظامی‌گری عصر خود و تسلط بی‌چون و چرای کلیسای کاتولیک بر اروپا برخاسته است و از طریق به استهزاء گرفتن این دو، از یک سو به مخالفت با اقتدار کلیسای کاتولیک (از منظر پروتستان‌ها) برخاسته و از سوی دیگر با خلق شخصیتی طنزآلود چون «عمو تابی» ژنرال‌ها و روحیه نظامی‌گری را به باد تمسخر گرفته است.

رمان دن کیشوت را می‌توان رمانی جمع‌گرا دانست که زائدالزامات دوران پیدایش رنسانس بود، در مقابل، رمان تریتسترام شندی از اولین رمان‌هایی است که به فرد در مقابل جمع توجه ویژه‌ای مبذول می‌دارد و در آن تک تک شخصیت‌ها هستند که تعیین‌کننده حرکت داستان‌اند. شخصیت‌هایی مردود و سر در گم که برای اتخاذ هر عمل نیاز به ساعت‌ها تأمل دارند و از روحیه مطلق اندیشی کاملاً به دورند.

همچنین می‌توان رمان تریتسترام شندی را از یک جهت با رمان سفرهای گالیور اثر جان تان سوئیفت، دیگر نویسنده هموطن استرن مقایسه کرد و وجه تشابه آنها را دریافت. در سفرهای گالیور، نویسنده وقایع و ماجراهای تاریخی را در قالب طنزی داستانی بیان کرده است و استرن نیز همین‌گونه برخوردی با وقایع تاریخی دوران خود دارد و اثرش حاوی نقدی سیاسی - اجتماعی به عصر خود است.

اگر بخش‌های مختلف رمان تریتسترام شندی را مطالعه کنیم، در می‌یابیم که نظم این رمان نه بر اساس نظم بیرونی اشیاء و وقایع (که جان لاک به کرات درباره آنها سخن گفته است) بلکه براساس نظم ذهنی شخصیت‌ها قرار دارد. به همین سبب هم هست که ما می‌گوییم رمان تریتسترام شندی از پایه‌گذاران رمان‌های اصالت ذهن است و نحوه روایت آن (گسیختگی صوری آن) از الزامات متن آن برخاسته است، و امری صرفاً دلخواه نویسنده نیست.

ساموئل بکت نویسنده برجسته و نوگرای معاصر نیز به رمان تریتسترام شندی از منظر خاص خویش می‌نگرد، او معتقد است که استرن به کمک تکرار بیش از حد کلماتی که درباره یک واقعه خاص به کار می‌برد، عملاً آن واقعه را بی‌معنا می‌سازد و از این طریق بر متن و استقلال آن در برابر نویسنده و واقعیت بیرونی تأکید خاصی می‌گذارد و نشان می‌دهد که چقدر واقعیت داستانی با واقعیت بیرونی در تعارض و تناقض است. این ارزش قائل شدن برای کلام در مقابل عمل و شرح طول و دراز کلامی به جای شرح حادثه و عمل، یک بازی طنزآمیز با اندیشه‌های لاک است که به عمل و تجربه اهمیت ویژه‌ای می‌دهد. این نکته را استرن در تریتسترام شندی این گونه بیان می‌کند:

«این بدبختی بزرگی برای این کتاب، و از آن بیشتر برای «جهان ادب» است که میل شدید به ماجراها و وقایع تازه در همه چیز، چنان در عادات و احوال ما نفوذ کرده، و ما طوری به ارضای این ناشکیبایی و شهوت معتاد شده‌ایم که چیزی جز بخش‌های خشن نفسانی و شهوانی یک تصنیف به مزاج ما نمی‌سازد...»^۲

اگر میان کوندرا و پرستی دربارۀ ارزش‌گذاری بر رمان تریتسترام شندی این قدر اختلاف نظر وجود دارد، علتش وابسته به طرز تلقی و نحوه برخورد هریک با مقوله رمان به طور کلی است. کوندرا رمان را به منزله یک بازی سرخوشانه و شاد ذهن نویسنده می‌داند، اما پرستی از سخنانش آشکار است که رمان را در تطابق با واقعیت بیرونی می‌خواهد و از آنجا که تریتسترام شندی نه در تطابق با واقعیت بیرونی بلکه متکی بر واقعیت داستانی است و زمان رخ داد وقایع داستانش هم برخلاف داستان‌های آن زمان مانند دن کیشوت، بر زمان خطی متکی نیست بلکه زمان، زمان ذهنی شخصیت‌هاست، طبیعی است که پرستی آن را نپسندد.

با توجه به اسکلت‌بندی رمان تریتسترام شندی می‌توان دریافت که رمان ابتدا به شکل نگارش زندگی نامه‌ای آغاز می‌شود، سپس آشکار می‌شود که در

جای جای رمان مخاطبان زن و مردی هم به تناوب وجود دارند. بعد مشخص می شود که راوی از مسائلی سخن می گوید که قاعدتاً یک راوی اول شخص قادر به سخن گفتن درباره آنها نیست (مثل شرح اندیشه های درونی پدر - عمو و دکتر سلاپ، در صورتی که راوی در لحظه وقوع وقایع در شکم مادرش قرار داشته است). انگار استرن مدام تعمد دارد که نشان دهد قواعد داستانی گذشته را می شکند و می خواهد ثابت کند که قواعد داستان با قواعد زندگی معمول انسان ها در تعارض قرار دارد.

از آنجا که استرن در جای جای رمان به نکات مهمی درباره نویسنده اشاره می کند، آشکار است که خود به خوبی از این گونه قواعد آگاه بوده است و اگر آنها را زیر پا نهاده، عالماً و عامداً بوده است. از همین رو آشکارا می گوید: «عجب حکایتی! آیا آدم باید از قواعد تبعیت کند یا قواعد از او پیروی کنند؟»^۴

اصرار او در به کار بردن نوآوری در امر نگارش داستان به حدی است که در همان ابتدای جلد دوم کتاب هم (صفحه ۴۲۱) باز شروع می کند به سخن گفتن درباره لزوم نوآوری و دوری جستن از تکرار روش ها و گفته های گذشتگان: «شما ای آقایان دانشمندان به من بگویید آیا تا دنیا دنیااست ما باید این طور بر حجم بیفزاییم و چیزی بر ما به اضافه نکنیم؟ آیا باید کتاب هایمان را تا ابد به شیوه داروسازانی بسازیم که معجون های تازه درست می کنند و محتویات این ظرف را در آن ظرف می ریزند؟ باید همیشه همان طناب کذا را بتابیم و وابتابیم؟ - همیشه در همان راه کذا - و همیشه با همان آهنگ سرعت؟»^۵

از نکاتی که استرن درباره داستان نویسی یا درست خواندن یک متن بدان ها اشاره می کند، می توان از این موارد نام برد: الف) در خواندن یک اثر می بایست تأمل و دقت کافی به کاربرد تا دقایق و ظرایف اثر بر خواننده مکشوف شود (صفحه های ۷۷ الی ۷۹ کتاب). ب) نباید تنها به ماجرا و حادثه توجه کرد و از دقت در جزئیات و نکات به ظاهر فرعی که غیرمستقیم بیان شده اند،

خودداری کرد. (صفحه ۷۹) در نوشتن گاه لازم است برای سبک کردن بار داستان، حاشیه پردازی کرد، مشروط بر آن که نویسنده موضوع اصلی کارش را فراموش نکند. (صفحه ۹۴) این کار می بایست به روش «پیش رونده - همزمان» صورت بگیرد، یعنی هم انحرافی و گریزنده باشد، هم همزمان پیش رونده. (صفحه ۹۵) استرن از اولین نویسندگانی است که برای ذهن و هوش خواننده احترام قائل شده و گفته است که نمی بایست همه چیز را برای او شرح داد، بلکه: «چیزی هم برای او بگذارید که به نوبه خود بدان بیندیشد.»^۶

در واقع او خواننده را در امر آفرینش داستان با هنرمند شریک کرده است، کاری که امروزه بسیاری از نویسندگان بدان توسل می جویند. استرن که در این رمان بارها و بارها از روش برخورد نکوهیده منتقدان گلایه کرده است، در نهایت معتقد بوده است: «حاضریم (...) دست آن کسی را ببوسم که دل آزاده اش عنان خیال را به دست نویسنده اش می سپارد و بی آن که علتش را بداند راضی است و مقید این نیست که به چه جهت و از چه رو راضی است.»^۷ و در انتها بزرگترین درس این رمان برای نویسندگان امروز این است که از نوآوری ترسند و به قواعد دست و پا گیر زائد تن ندهند.

پانویس:

- ۱- سیری در ادبیات غرب / اثر جی - بی - پرستلی / ترجمه ابراهیم یونسی / صفحه ۱۰۵ / نشر امیرکبیر / چاپ سوم / ۱۳۷۲
- ۲- هنر رمان / اثر میلان کوندرا / ترجمه پرویز همایون پور / صفحه ۵۸ / نشر گفتار / چاپ دوم / بهار ۱۳۶۸
- ۳- زندگانی و عقاید آقای ترسترام شندی / اثر لارنس استرن / ترجمه ابراهیم یونسی / صفحه ۷۹ / نشر تجربه / چاپ اول / ۱۳۷۸
- ۴- منبع بالا صفحه ۳۴۹
- ۵- منبع بالا صفحه ۴۲۱
- ۶- منبع بالا صفحه ۱۴۰

شکفتن ها و رستن ها

شکفتن ها و رستن ها

فریدون مشیری

سخن

چاپ اول، ۱۳۷۸

«شکفتن ها و رستن ها» آخرین کتاب فریدون مشیری شاعر بلند آوازه ایرانی است، اما این کتاب برعکس دیگر کتابهای وی، شامل اشعار وی نیست، بلکه چنانکه در مقدمه کتاب آمده است «نمونه هایی از شعر معاصر ایران از سال یک هزار و سیصد خورشیدی تا سال ۱۳۷۷ می باشد»

در این مجموعه جمعاً ۲۷۶ شعر از ۱۰۸ شاعر گرد آمده است. اولین شعرا ایرج میرزا، میرزاده عشقی، ابوالقاسم لاهوتی، نیما یوشیج، عارف قزوینی ... و آخرین آنها علی اشعری، محمد حقوقی، محمد علی سپانلو، فخرالدین مزارعی و محمود ثنائی می باشد. در مقدمه کتاب آمده است: «آنچه خواننده کتاب می تواند اطمینان داشته باشد این است که گرد آورنده در گزینش خود از حب و بغض برکنار بوده است» اما مثلاً در شرح حال کمال اجتماعی چندقی آمده است: «اجتماعی هرگز ادعای شاعری نکرده و لاجرم نامش را تاکنون در فهرست شاعران ندیده اید، اما... به پاس زحمتهای او یکی - دو قطعه از آن می خوانید» (ص ۵۰۳) و بعد پنج قطعه از وی آورده شده است!

مطلب دیگر اینکه در مقدمه کتاب می خوانیم که مجموعه به پیشنهاد و درخواست ناشر گرد آمده است و خواننده عاشق شعر افسوس می خورد که ای کاش مشیری به آواز دل گوش می داد و طی زمان بیشتری این مجموعه را گرد می آورد تا اولاً شعری از سر تصادف یا فراموشی از قلم نمی افتاد، ثانیاً اشعار معروفی که در هر مجموعه از این دست آمده از مجموعه حذف می شد تا دوباره کاری نشده باشد.

فریدون مشیری در این مجموعه شش شعر هم از خود آورده و جالب است که شعر معروف «کوچه» جزء آنها نیست. وی همچنین در آخر جلد دوم وعده می دهد که کتاب، جلد سومی هم در پی دارد که به زودی چاپ و منتشر می شود.

یک نوع از کتب مرجع که راهنمای پژوهندگان برای شناخت احوال دانشمندان در هر دانش و فن است کتب تذکره است.

نوشتن کتاب تذکره از سده‌های پیش در کشور ما مرسوم بوده است و می‌توان گفت «تذکره» ادامهٔ تألیف کتاب‌های انساب و رجال و به صورت مشروح‌تر آن، بالاخص در مورد شاعران بوده است.

برای اطلاع جوانان باید این توضیح را متذکر شد که کتب انساب و رجال، کتاب‌هایی است که شرح احوال اشخاص مشهور (در هر دانش و علم) را به ترتیب القبای در کتابی (که ممکن است به چندین جلد بالغ شود) گرد می‌آورند تا محققان بتوانند در مطالعات و تحقیقات خود بدینگونه کتب که از کتب درجهٔ نخست مرجع به شمار می‌آید مراجعه کنند، با نام کسانی که در علوم مختلف صاحب نظر بوده‌اند آشنا شوند و یا اطلاعاتشان دربارهٔ نام‌هایی که آشنا نیستند اما از شرح احوال و زمان زندگی و آثار آنان اطلاع کامل و دقیق ندارند افزوده شود و بتوانند در تحقیقات و نوشته‌های خود بدان کتب استناد جویند.

نوشتن کتاب‌های شرح احوال، سابقه‌ی کهن دارد و به سده‌های نخستین هجری باز می‌گردد، دانشمندان ایرانی و عرب، به نگاشتن کتب اعلام و انساب، همت گماشته‌اند که به عنوان نمونه می‌توان از اعلام زرکلی (ده جلد) و وفیات الاعیان ابن خلکان (۱۲ جلد) و شدالازار به زبان عربی و نامهٔ دانشوران ناصری (۹ جلد) و ریحانة الادب (۹ جلد) و راهنمای دانشوران (۳ جلد) به فارسی نام برد.

نوشتن این کتاب‌ها، در شرح حال و نام و نسب و آثار بزرگان علم و ادب، در طول زمان گسترش یافت و با توجه به اینکه در هر سده‌ای، افراد زیادی به جمع

دانشمندان و اهل قلم افزوده می‌شد و تعدد دانشمندان در علوم مختلف موجب می‌شد که کتب اعلام به دهها جلد بالغ شود و یافتن نام‌های دانشمندان در یک رشته علمی دشوار شود، تهیه کتبی برای معرفی هر طبقه از دانشمندان به تفکیک آغاز شد که مقدم بر همهٔ آنها کتبی است که در شرح احوال شاعران تدوین گشت.

اینگونه کتاب‌ها که به نام «تذکره» و «کتب تراجم احوال» نامیده شده است مشتمل است بر شرح احوال شاعران با نمونه‌ی از انواع اشعار آنان، تا کسانی که طالب آگاهی از احوال سرایندگان بدین کتب مراجعه کنند و بر شرح احوال شاعر یا شاعران مورد نظر وقوف یابند و چون مراجعه به همهٔ دیوان‌ها و مجموعه‌های شعری برای همگان میسر نیست، نمونه‌هایی برگزیده از اشعار آنان را نیز ببینند و بخوانند.

سابقهٔ تألیف کتب تذکرهٔ شاعران، به ادوار و سده‌های پیشین باز می‌گردد و مؤلفان از قرن‌های گذشته بدین مهم پرداخته‌اند و تذکره‌هایی چون لباب الالباب عوفی که در قرن هفتم تألیف شده است شاهدهی بر توجه اهل ادب به گردآوری اینگونه مجموعه‌هاست و چه بسا تألیفاتی دیگر نیز در سده‌های پیشتر گردآمده که به عصر ما نرسیده است.

در ادوار بعد که تعداد شاعران فزونی می‌گیرد تهیهٔ تذکره‌ها نیز افزایش می‌یابد بطوری که تذکره‌های متعددی مانند: تذکرهٔ الشعراء دولتشاه سمرقندی، تذکرهٔ تحفهٔ سامی، تذکرهٔ نصرآبادی، هفت اقلیم امین احمدرازی، شعر العجم، تذکرهٔ روز روشن، تذکرهٔ مجمع الفصحاء، و تذکرهٔ آتشکده آذربیدلی که مورد گفتگو است پدید می‌آید و شعرای ادوار مختلف معرفی می‌شوند.

در این تذکره‌ها معمولاً شرح احوال هر شاعر، ابتدا به اختصار ذکر می‌شود و پس از آن نمونه‌هایی از اشعار او در پی می‌آید که برای مطالعه کننده، شناختی اجمالی حاصل می‌شود.

طرز تدوین تذکره‌ها همه یکسان نیست. تذکره‌های شاعران را به دو نوع کلی می‌توان تقسیم کرد:

دستهٔ نخست: تذکره‌های عمومی شاعران که همهٔ شاعران را به ترتیب تاریخی و دوران زندگی آنها معرفی می‌کنند و این روش در عصر حاضر با صورتی کامل‌تر در کتبی که به نام «تاریخ ادبیات» نامیده شده‌اند دیده می‌شود. که نمونهٔ کهن آن لباب الالباب و نمونهٔ عصر حاضر گنج سخن مرحوم دکتر صفا است.

دستهٔ دوم: تذکره‌هایی است که مربوط به یک زمان خاص یا یک شهر و اقلیم خاص است مانند آن که شرح احوال شعرای یک سبک و دوره خاص مورد نظر مؤلف بوده باشد که از کتب ادوار پیشین مجالس النفاثات امیر علیشیرنویسی و از کتب زمان حاضر سخن و سخنوران بدیع الزمان فروزانفر از این جمله است.

باید متذکر بود که طرز تدوین تذکره‌ها نیز متفاوت است در تذکره‌های بزرگ که همهٔ شعرای فارسی گوی در آن به معرفی گذاشته می‌شوند نیز ممکن است تنظیم تذکره برحسب زمان و تاریخ زندگی شاعران نباشد، بدین معنا که مؤلف تذکره، بنای کار خود را بر توالی تاریخی قرار نداده باشد و بجای زمان، مکان را مبنای تدوین تاریخ شعرا قرار داده باشد که تذکرهٔ هفت اقلیم امین احمدرازی (مؤلف سده‌های دهم و یازدهم هجری) که شعرای هر اقلیم را جداگانه معرفی کرده است و همچنین تذکرهٔ آتشکده آذربیدلی که شاعران هر استان و ایالت یا شهر را در یک فصل گردآورده از این نمونه تذکره‌هاست.

تقسیم‌بندی شاعران هر منطقه این خاصیت را دارد که سیر شعر و ادب را در هر یک از اقالیم و شهرها، جداگانه مورد نظر خواننده قرار می‌دهد و اهالی هر ایالت و منطقه را به سابقهٔ شعر و ادب دیار خویش و همچنین شاعران بزرگ و کوچک سرزمینشان آشنا تر می‌کند.

اما نکته‌ی که در مورد تفاوت «تذکره‌ها» و «تاریخ

منوچهر دانش‌پژود

آتشکدهٔ آذر

ادبیات» مورد توجه قرار می‌گیرد آنست که در تذکرها معمولاً تحلیل شعر شاعران و توجه به حالات و کیفیات روزگار زندگی آنان و جو و محیطی که در آن پرورش یافته‌اند کمتر مورد نظر قرار می‌گیرد. در بعضی تذکرها و یا شرح حال بسیاری شاعران در تذکرها شاعر به طور فردی و جدای از اجتماع و به اصطلاح حال و هوای روزگار خویش مورد بررسی است در حالی که در «تاریخ ادبیات» چنین نیست و نام «تاریخ ادبیات» خود حکایت‌کننده از جریان تاریخی ادب یک کشور است که شاعران مانند قهرمانان یک داستان، ایفاگر نقش‌های این داستان درازمدت‌اند، اما تنها «داستان» مطرح نیست بل که سازنده داستان و قهرمان داستان که شاعر و گوینده است نقش عمده را به عهده دارد.

نوشتن «تاریخ ادبیات» درباره ادبیات فارسی از خاورشناس معروف «ادوارد براون» آغاز شد که تاریخ جامع ادبیات ایران را در چهار جلد مفصل نگاشت و تفاوت کار او با مؤلفان تذکرها این بود که علاوه بر معرفی شاعر و شعرا و بررسی دوران هر شاعر و عصر زندگی او و محیط پرورنده او را ارزشی خاص نهاد و این خصوصیت که در تذکرها اهمیتی خاص نداشت و اگر هم نویسنده و مؤلف تذکره بدان توجه داشت، تحت الشعاع مزیت‌های شعری شاعر قرار می‌گرفت در تاریخ ادبیات به صورت رکنی عمده مورد نظر واقع شد. این دوره کتاب توسط دو استاد دانشمند که به زبان انگلیسی نیز تسلط داشتند یعنی مرحومان استاد علی‌اصغر حکمت و استاد علی‌پاشا صالح به فارسی ترجمه شد و مآخذی عمده برای تحقیق و تتبع بیشتر در آثار و احوال شاعران گذشته قرار گرفت.

با تدوین کتب تحلیل و نقد در ادبیات به زبان فارسی توسط استادانی چون بدیع‌الزمان فروزانفر و جلال‌الدین همایی که کتبی در نقد و تحلیل در تاریخ ادبیات نگاشتند، مرحله جدید نوشتن تاریخ ادبیات به شیوه تحلیلی آغاز شد و استاد دکتر صفا

به نگاشتن دوره کامل تاریخ ادبیات در ایران همت گماشت و در مدتی بیش از چهل سال، ده جلد آن را انتشار داد که متأسفانه با درگذشت وی، کار عظیمش ناتمام ماند.

نگاشتن «تاریخ ادبیات» که در واقع روش تکامل یافته تذکره‌نویسی است موجب نشد که رسم تذکره‌نگاری متوقف شود، زیرا در مواردی که فقط به شرح احوال یا نمونه اشعار نیاز است نه به جنبه‌های تحلیلی و تاریخی، «تذکره» همچون فرهنگ لغت و دایرةالمعارف، موجب سهولت کار محققان است ازین رو کتبی به شیوه تذکره نیز تألیف یافت که نمونه‌های مشهورتر آن گنج سخن (تذکره شاعران) تألیف دکتر صفا و گنجینه سخن (تذکره نویسندگان) همین استاد و نیز هزار سال نثر پارسی تألیف کریم کشاورز است.

بنابراین می‌بینیم که پدید آمدن کتب تاریخ ادبیات موجب بی‌نیازی از کتب تذکره نیست و تذکرها‌های شاعران که در ادوار پیش تألیف شده نه فقط به عنوان یک متن کهن بلکه به عنوان کتاب مرجع، در زمان ما نیز مورد استفاده محققان در شعر و ادب فارسی است و بدین لحاظ تصحیح و تجدید طبع کتب تذکره پیشینیان که هم اکنون نیز مورد نیاز و مراجعه است ضروری است. کتاب «آتشکده آذر» که نیمه دوم آن اخیراً انتشار یافته است از جمله تذکرها‌های مشهور درباره شاعران فارسی زبان است که توسط شاعری توانا به نام لطفعلی بیگ آذریبگدلی (۱۱۲۴-۱۱۹۵ ه. ق) در اواخر دوران صفوی تألیف شده است.

این تذکره به شیوه‌ای مکانی و اقلیمی تدوین شده و مؤلف ابواب کتاب را برحسب شهرها و ایالات ایران تقسیم‌بندی کرده است و شاعران هر استان یا شهر را در یک فصل گردآورده و معرفی نموده است.

پیش از آذر بیگدلی، امین‌احمد رازی (متوفی به سال ۱۰۱۰ ه. ق) در قرن دهم هجری در تذکره مشهور خود موسوم به هفت اقلیم، شاعران را برحسب اقالیم

آنان در تذکره خود یاد کرده بود. این شیوه پیش از امین‌احمد رازی نیز معمول شده بود، یعنی بعضی مؤلفان کوشیده بودند که دانشمندان و شاعران دیار خود را در یک تألیف معرفی کنند، اما در قرون نخستین هجری چون تعداد شاعران، فراوان نبود تهیه تذکره برای هر شهری، تألیفی وزین نمی‌شد و کسانی که می‌خواستند نام و یاد بزرگان اقلیم و سرزمین خویش را زنده و جاودان بدارند به شرح احوال دانشمندان علم و ادب می‌پرداختند که از قدیمی‌ترین کتب از اینگونه، کتاب شدالازار تألیف معین‌الدین ابوالقاسم جنید شیرازی مؤلف به حدود ۷۹۱ ه. ق. است.^(۱)

در ادوار بعد و بخصوص در عصر حاضر تعداد کتبی که محققان در شهرهای مختلف ایران درباره شعری شهر و دیار خود تدوین کرده‌اند به ده‌ها جلد بالغ شده و از شمار تذکرها‌های عمومی فراتر رفته است. هرچه بر عمر پرافتخار تاریخ کشور دانش دوست و دانش پرور ما افزوده شده طبعاً تعداد شاعران نیز فزونی گرفته است و در نتیجه در زمان حاضر که متجاوز از هزار سال از آغاز شعر و ادب فارسی دری می‌گذرد، کتب تذکره و کتب نقد و تحلیلی و مقالات مربوط به سخنوران آن چنان حجمی یافته که در یک دوره کتاب، گردآوردن آن غیر ممکن شده است. از اینرو کتب واسطه‌یی پدید آمد (نظیر فرهنگ سخنوران دکتر خیام پور) که توسط آنها بتوان به منابع مربوط به شاعران فارسی زبان آشنا شد و به تحقیق در آنها پرداخت.^(۲)

آذر بیگدلی در قرن ۱۲ هجری که تعداد شاعران مشهور فارسی زبان به حدود هزار تن نزدیک می‌شد در تذکره خود شاعران شهرهای مختلف را جدا کرد تا دسترسی اهل هر دیار و علاقه‌مندان بدانان به شرح احوال و اشعارشان به سهولت انجام گیرد.

در معرفی خود او نخست باید گفت که آذر بیگدلی از شاعران دوران صفوی است که تاریخ تولد او را با

آتشکده آذر

(نیمه دوم)

تصحیح
لطفعلی بیگ آذریبگدلی
(۱۱۲۴-۱۱۹۵ ه. ق)

تصحیح
میرحاشم محمدتاج

آتشکده آذر

تصحیح میرحاشم محدث

امیرکبیر، ۱۳۷۸

اختلاف ده سال ۱۱۲۴ یا ۱۱۲۳ هجری قمری نوشته‌اند^(۳) و تاریخ درگذشت او به سال ۱۱۹۵ ه. ق. بوده است.

از آذر بیگدلی سه اثر به جای مانده است: نخست تذکره آتشکده که مشهورترین اثر اوست و دیگر دیوان اشعار او و سوم مثنوی یوسف و زلیخا که قسمت‌هایی از آن را در پایان تذکره آتشکده آورده است و نسخه خطی یوسف و زلیخا که نزد اعقاب اوست و هنوز به طبع نرسیده است.^(۴)

آذر بیگدلی که نام یا تخلص خود او آذر (به معنای آتش) است، نام «آتشکده» را برای کتاب تذکره خود برگزیده و سخنوران را به شعله‌های فروزان تشبیه کرده است و نیز نام ابواب و فصول کتاب را هم متناسب با آتش و «آتشکده» و از واژه‌های مربوط به آتش و نور برگزیده است^(۵) بطوری که کتاب «آتشکده» را به دو «مجمره» (= آتشدان) تقسیم کرده است که مجمره اول مربوط به شاعران پیش از زمان مؤلف و مجمره دوم مربوط به شاعران هم‌عصر اوست، وی «مجمره» اول را به چند «شعله» و هر «شعله» را به چند «اخگر» و هر «اخگر» را به چند «شراره» و یک «فروغ» (در بیان حالات و مقالات زنان شاعر هر دیار) تقسیم می‌کند. «مجمره» دوم را به دو «پرتو» منقسم می‌سازد و در مقدمه کتاب خویش درباره محتوای ابواب و فصول می‌نویسد:

«این تذکره مشتمل است بر دو مجمره: «مجمره اولی» در ذکر اطوار و اشعار فصیحی متقدمین است مشتمل بر یک «شعله»، در ذکر احوال و اشعار شاهان و شهزادگان هر دیار و امرای عالی‌مقدار از ترک و غیره که فی‌الحقیقه منسوب به ولایتی نیستند و سه «اخگر» در ذکر شعرای ایران و توران و هندوستان، و هر اخگری به چند «شراره» که اسم ولایت اقتضا کند، تفصیل یافته و در تحت هر «شراره»، اسامی بلاد آن ولایت نگاشته خواهد شد و یک «فروغ» در بیان حالات و مقالات زنان عفت توأمان هر دیار.

«مجمره دوم» در بیان حالات و خیالات شعرای معاصرین و آن مشتمل است بر دو «پرتو».

«پرتو اول» در افکار یاران معاصر و «پرتو دوم» که خاتمه کتاب است به خیالات خام خود مختوم کردم که شاید از دم گرم یاران صورت پختگی بهم رسانند...^(۶)

تذکره آتشکده آذربیدلی سه بار به صورت چاپ سنگی، یک بار چاپ خوشنویسی و یک بار به صورت سربی به چاپ رسیده است.

چاپ‌های مختلف آن عبارتند از:^(۷)

- ۱- چاپ بمبئی در ۱۲۷۷. ق. [این چاپ اخیراً به طریق افست در تهران تجدید چاپ شده است]
- ۲- چاپ بمبئی در ۱۲۹۹. ق.
- ۳- چاپ هند در ۱۲۴۹. ق.
- ۴- چاپ عکسی از نسخه‌ی دست‌نویس با مقدمه استاد دکتر شهیدی در ۱۳۳۷. ش. در تهران.

۵- چاپ نیمه اول با حواشی شادروان استاد دکتر سادات ناصری در طی سال‌های ۱۳۳۶ تا ۱۳۴۰ شمسی (در سه جلد).

چاپ‌هایی که در هندوستان از تذکره آتشکده انجام پذیرفته خالی از اغلاط و اشتباه نیست.

شادروان استاد دکتر سادات ناصری در متجاوز از چهل سال پیش به تصحیح و تحشیه و طبع آتشکده همت گماشت و حواشی مبسوط او حجم تذکره را دوچندان کرد به طوری که برخلاف چاپ‌های پیشین که همگی در یک جلد فراهم آمده بود در طبع مصحح مرحوم سادات ناصری نیمی از کتاب در سه جلد چاپ شد و چاپ نیمه دوم معوق ماند.

نگارنده که با آن استاد، سالها ارادت و انسی خاص داشتم و کتاب «هزار سال تفسیر فارسی» را به اتفاق تألیف کردیم، در اواخر زندگانش از او شنیدم که قصد اتمام کار طبع نیمه باقی مانده را داشت و چون در آن زمان (ده سال پیش) از طبع سه جلد منتشره، حدود سی سال می‌گذشت مایل بود، دوره کامل کتاب (نیمه سه جلدی اول و نیمه دوم) یکجا در چند مجلد به طبع رسد که عمرش وفا نکرد و با درگذشت آن استاد سخت کوش، اتمام کار تذکره آتشکده و آثار دیگرش همچون دیوان صائب (که بر ده جلد بالغ می‌شود) متوقف و معوق ماند.

قریب ده سال پس از درگذشت مرحوم دکتر سادات ناصری، نیمه دوم آتشکده آذر به همت آقای میرهاشم محدث تصحیح و با فهارس و تعلیقات به طبع رسیده است و مایه مسرت است که کتابی ارزشمند که چاپ منتق آن ناقص مانده بود به کوشش ایشان سمیت کمال یافته است.

اتمام کارهای علمی و تألیفات ناقص مانده اهل فضیلت، سنتی سنیه است که از روزگاران گذشته در کشور دانش پرور و دانشور پرور ما معمول و مرسوم بوده است.

تصحیح و طبع نیمه دوم آتشکده آذر بیگدلی نیز خدمتی در تکمیل طبع کتابی است که ناقص ماندنش شایسته و روا نبود. آقای میرهاشم محدث از محققان معاصر، در ادامه و تکمیل کار مرحوم دکتر سادات ناصری نیمه دوم آتشکده را تصحیح و تحشیه کرده‌اند که اخیراً از طرف مؤسسه مطبوعاتی امیرکبیر منتشر شده است.

چاپ این نیمه، نقص چهل ساله نیمه اول کتاب را به کمال مبدل کرد، علی‌الخصوص که کتاب آتشکده آذر برخلاف بعضی متون کهن که چند بار تصحیح و طبع شده است فقط یک بار تصحیح و تحشیه یافته بود و چاپ‌های سنگی و دست‌نوشته‌ی پیشین از خطاها و اشتباهات خالی نبود و از طرف دیگر خواندن کتاب‌هایی که از روی دست‌نوشته‌ها عکسبرداری و فیلمبرداری می‌شود اگر نگوئیم برای همه اهل مطالعه، دست کم برای جوانان و کسانی که به خواندن کتب چاپ سربی چشمشان عادت کرده است و حتی کتب چاپ سربی را از

خط خوشنویسان معاصر نیز بهتر می‌خوانند دشوار است. در واقع چاپ منتق مرحوم دکتر سادات ناصری تنها چاپ مورد مراجعه آتشکده آذر است که آن هم به سبب ناقص ماندن، فیض تام نداشت.

حواشی مصحح محترم نیمه دوم در حد حواشی مبسوط و ممتع نیمه اول نیست و مرحوم دکتر سادات ناصری که در مقابله نسخ و نوشتن حواشی این کتاب همت و کوششی فراوان مبذول داشته بود، زحماتش این کتاب را به صورت یکی از تصحیح‌ها و تحشیه‌نویسی‌های نمونه درآورده بود که نقایص و اشتباهات متن اصلی را جبران و مطالب را تکمیل می‌کرد و جلوه تازه‌ای به این کتاب می‌بخشید.

در طبع نیمه دوم «آتشکده آذر» با آنکه مانند نیمه اول، حواشی مبسوط نیست اما از مزیتی مشابه آن برخوردار است و آن تهیه فهرست‌های نیمه اول و نیمه دوم در متجاوز از ۲۵۰ صفحه است که این فهرست‌ها برای کتابی پر حجم چون آتشکده، راهگشای بسیار سودمندی برای پژوهندگان است که به نام شاعران و چاپ‌ها و کتاب‌ها و اشعار (بوسیله کشف الابیات آن) به آسانی دست یابند.

با آنکه اهتمام در اتمام طبع تذکره آتشکده موجب ابراز خوشوقتی است اما این نکته که متضمن پیشنهادی نیز هست قابل ذکر است که فاصله چهل ساله مابین طبع نیمه اول تذکره با نیمه دوم موجب شده است که نسل امروزی حتی از رویت نیمه اول محروم باشند و قسمت اول این کتاب را احیاناً در کتابخانه‌های عمومی (به ندرت) دیده باشند از این رو بجاست که این تذکره ارزشمند که به هرحال از تذکره‌های مشهور و از منابع و مأخذ شناخت شاعران و سراینده‌گان است به طور کامل به چاپ برسد.

نکته پیشنهادی دیگر که براساس مقدمه شادروان استاد علی‌اصغر حکمت بر جلد دوم آتشکده مصحح مرحوم دکتر سادات ناصری به نظر رسید، تکمیل این کتاب تذکره با تدوین شاعران دوران پس از زمان آذربیدلی یعنی شاعران سده‌های سیزدهم و چهاردهم هجری است که پس از فوت آذربیدلی به عالم ادب گام نهاده‌اند.

این تکمله خود به همان شیوه و رسم مستحسن و نیکویی خواهد بود که در همین مقالت بدان اشاره کردیم. شادروان استاد حکمت در مقدمه خود پیشنهاد کرده است^(۸) که تألیفی دیگر در تکمیل آتشکده آذر گردآید که نام و شعر شاعرانی که در دوران پس از آذر به ظهور رسیده‌اند یعنی شاعران دویست و اندی سال اخیر افزوده شود.

دو نظریه از آذربیدلی

از آذربیدلی دو اظهار نظر او در بین اهل ادب موجب سخن‌ها شده و موافقان و مخالفانی را در باب نظریات خود برانگیخته است.

نکته اول آنکه آذر بیگدلی پرچمدار مخالفان

سبک‌های هندی (و به قول طرفداران سبک هندی سبک اصفهانی) است. آذر شاعران این سبک و حتی صائب تبریزی شاعر بزرگ را که مشهورترین شاعران این شیوه و طرز است مورد طعن خود قرار داده است.

شادروان امیری فیروزکوهی که درفش فروافتاده سبک هندی را برافراشت، منشاء بی‌مهری و بی‌توجهی تذکره‌نویسان سده‌های اخیر به سبک هندی را گفته‌های آذریبگدلی در تذکره آتشکده می‌داند. اعتقاد مرحوم امیری ضمن آنکه از نظر وی در حقیقت تقلیدی بدون تأمل و تفکر از جانب تذکره‌نویسان و محققان ادبی از نوشته آذریبگدلی است از جانب دیگر متضمن این معنا است که نظریه آذریبگدلی مورد اهمیت و توجه منتقدان ادبی قرار گرفته است که سخن و عقیده او را تکرار کرده و مشرب خود را از آبشخور او اقتباس کرده‌اند. استاد امیری فیروزکوهی می‌نویسد: «سالها بود که ابرهای تیره اغراض از طرفی و پرده‌های ضخیم بی‌خبری از طرف دیگر آفتاب حقیقت «صائب» و روشنی افکار او را چندان از نظر مردم پوشیده و مستور داشته بودند. این پرده‌پوشی و در واقع بی‌انصافی و غرض‌ورزی از زمان حکومت زندیه به دست معدودی از شعراء آن عصر مانند آذر و مشتاق و هاتف و امثالهم به وجود آمد و بالاخص نوشته و حکومت جاهلانه یا مغرضانه مرحوم آذریبگدلی در تذکره مشهور و معروف او موسوم به «آتشکده» درباره صائب موجب شد که نه تنها نام وی در عداد شعراء مهم‌سرا و بی‌ارزش معدود و موصوف گردد، بلکه نیمی از پیکر شعر و ادب این کشور نیز در زیر توده‌های انبوه و سنگین بی‌خبری و فراموشی پنهان و مستتر بماند.»^(۹)

آذر بیگدلی در تذکره آتشکده درباره صائب می‌نویسد: «صائب اصلش از آن دیار [آذربایجان]، اسمش میرزا محمدعلی، اجداد او را نواب شاه‌عباس کوچانیده و در محله عباس آباد اصفهان سکنی دارد. غرض وی در اصفهان متولد و هم در آنجا نشو و نما و

کسب کمالات صوری و معنوی کرده، گویند صاحب اخلاق حسنه بود و سفر هند نیز کرده، به زودی معاودت نموده و در اصفهان محترم بود و از شاه عباس و شاه سلیمان نوازشات یافته و آغاز سخن‌گستری ایشان، طرق خیالات متینۀ فصیحی متقدمین مسدود و قواعد مسلمۀ استادان سابق مفقود و مراتب سخنوری بعد از جناب میرزای مشارالیه که مبدع طریقه جدیدۀ ناپسندیده بود هر روزه در تنزل...»^(۱۰)

به نظر مرحوم امیری فیروزکوهی، این اظهارنظر آذریبگدلی موجب عدم توجه اهل ادب به صائب و سبک هندی شده است. امیری می‌گوید: «... تذکره‌نویسانی که بعد از آذر به وجود آمده و دست بدین کار زده‌اند، اصلاً شعراء و عصر صفوی و طبقه صائب را مورد تحقیق و مطالعه قرار نداده و هرگاه ذکر از آنان کرده‌اند، پیدا است که تنها مرجع نقل و استنادشان همان تذکره آذر و اعتقاد و نظر او بوده است و پس...»^(۱۱) نکته دوم آنکه آذریبگدلی برخلاف قول اجماعی اهل ادب که بزرگترین شاعران ایران را، فردوسی و سعدی و مولوی و حافظ می‌شمارند؛ وی فردوسی و انوری و نظامی و سعدی را بزرگترین شاعران می‌پندارد و نام مولوی و حافظ را در این عداد نمی‌آورد. وی در ضمن شرح احوال افصح المتکلمین سعدی می‌نویسد: «... به زعم فقیر از زمان ظهور کلام موزون فارسی، کسی نیامده که از فردوسی طوسی و نظامی قمی و انوری ابیوردی و این شیخ بزرگوار [سعدی] منصب اوستادی تواند گرفت.»^(۱۲)

در حالی که تا قبل از قرن هشتم هجری و ظهور حافظ، قولی که جملگی بر آن بوده‌اند آن بوده است که سه شاعر بزرگ، پیامبران سخن‌اند و جامی شاعر بزرگ قرن نهم که او را خاتم الشعراء لقب داده‌اند و شاید این لقب از جانب کسانی چون آذریبگدلی به او اطلاق شده است^(۱۳) که سبک هندی را سخیف شمرده‌اند، پس از آنکه شعر مشهور درباره پیامبران سخن را نقل می‌کند، بلافاصله از حافظ نیز نام می‌برد. او در «بهارستان» خود می‌نویسد:

«یکی از شعرا گفته والحق گوهر انصاف سفته:
در شعر سه تن پیمبرانند

هرچند که لابی بعدی
اوصاف و قصیده و غزل را

فردوسی و انوری و سعدی
قدوة الشعراء خواجه حافظ شیرازی - رحمة الله - اکثر
اشعار وی لطیف و مطبوع است و بعضی قریب به سرحد
اعجاز...»^(۱۴)

می‌بینیم جامی شاعر بزرگ نیز همانند دیگر بزرگان، حافظ را بر آن سه تن می‌افزاید اما آذریبگدلی، نظامی را بر سه تن مذکور افزوده و مولوی و حافظ را یاد نکرده است.

وی در مثنوی یوسف و زلیخا خود نیز همان چهارتن را که در تذکره آتشکده بزرگترین شاعران

ایران خوانده است یاد می‌کند:

جهان نظم را سلطان، چهارند

که هریک باغ دانش را بهارند

یکی فردوسی آن کز خاک طوس است

ازو روی سخن، روی عروس است

وزان پس انوری کو سر برآورد

چو آب روشن از خاک ابیورد

دگر سعدی که تا دم زد ز شیراز

رسد شیرازیان را بر جهان، ناز

دگر سرو ریاض قیم، نظامی

که شد ملک سخن را او تمامی

ز خاک تفرش است آن گوهر پاک

ولی در گنجچه چون گنج است در خاک

ز حق رحمت به روح پاکشان باد

گل فردوس زیب خاکشان باد^(۱۵)

حواشی

۱- کتاب شدالازار که تألیف معین‌الدین ابوالقاسم جنید شیرازی است و در حدود ۷۹۱ ه. ق. تألیف شده است توسط پسر مؤلف به فارسی ترجمه شده که به نام هزار مزار مشهور است.

۲- رک: فرهنگ سخنوران، تألیف دکتر خیام‌پور جلد ۱ و ۲، انتشارات طلایه، ۱۳۶۸، ش

۳- برای اطلاع از شرح احوال آذریبگدلی رجوع کنید به دیوان لطف‌علی بیگ آذریبگدلی به کوشش دکتر سادات ناصری، پروفیسور غلامحسین بیگدلی، انتشارات جاویدان ۱۳۶۶، ش

۴- رک: همان

۵- شایان ذکر است که آذریبگدلی از فرط علاقه‌ای که به نام‌های انتخابی خود برای ابواب و فصول تذکره آتشکده داشته است، نام فرزند خود را «اخگر» و نام نوه خود را «شسر» نهاده است. (رک: دیوان آذریبگدلی، صفحه شش).

۶- تذکره آتشکده آذر با تصحیح و تحشیه و تعلیق حسن‌سادات ناصری جلد اول ص ۱۷.

۷- رک: همان، ص ۱۰.

۸- رک: آتشکده آذر به کوشش دکتر سادات ناصری، جلد دوم صفحه هشت.

۹- کلیات صائب تبریزی، انتشارات خیام، مقدمه استاد امیری فیروزکوهی.

۱۰- آتشکده آذر، به کوشش دکتر سادات ناصری جلد ۲، ص ۱۲۰-۱۲۳.

۱۱- کلیات صائب، مقدمه امیری فیروزکوهی.

۱۲- آتشکده آذر، نیمه دوم، ص ۱۴۱.

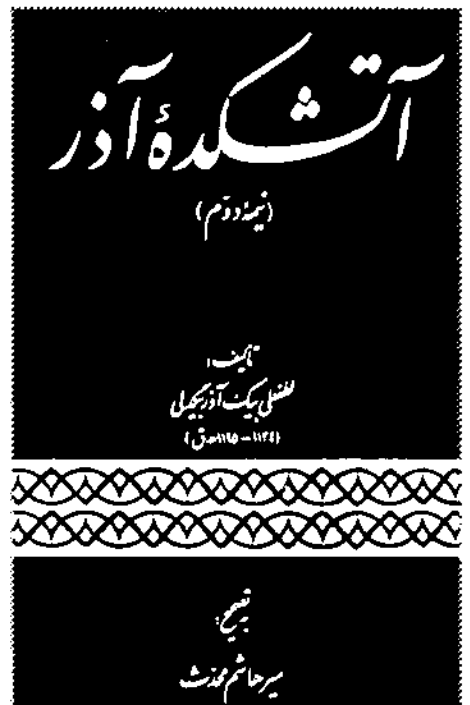
۱۳- آذریبگدلی در بیت، شیفتگی خود را نسبت به جامی این چنین گفته است:

اگرچه مستیم از جام جامی است

ولی گوشم بر آواز نظامی است
(آتشکده آذر، نیمه دوم ص ۷۹۶)

۱۴- بهارستان جامی، به تصحیح دکتر اسماعیل حاکمی ص ۱۰۵.

۱۵- مثنوی یوسف و زلیخا، نسخه خطی، نقل از مقدمه استاد مدرس رضوی بر جلد دوم دیوان انوری ص ۱۱۸، بنگاه ترجمه و نشر کتاب + آتشکده آذر نیمه دوم ص ۷۹۶.

رساله حدوث العالم دومین اثر از آثار صدر المتألهین است که «بنیاد حکمت اسلامی صدرا» بعد از برگزاری کنگره بین المللی ملاصدرا^۱ در کارنامه انتشاراتی خود به ثبت رسانده است. این رساله نخستین بار در سال ۱۳۰۲ به شیوه چاپ سنگی به همراه چند رساله دیگر از صدرا انتشار یافت. و در سال ۱۳۶۶ آقای محمد خواجوی آن را بر مبنای نسخه مطبوع و یک نسخه خطی دیگر که متعلق به کتابخانه آیت الله العظمی مرعشی نجفی بود تصحیح و به همراه ترجمه چاپ و منتشر نمود.^۲ و اینک سومین تصحیح رساله فی حدوث العالم، به دور از کاستیهای دو تصحیح پیشین، به همت اولیاء بنیاد حکمت اسلامی صدرا و مصحح محترم آن با تحقیقی مشبع و هیئتی چشم نواز و آبرومند به زیور طبع آراسته شده است. الحق والاتصاف جناب موسویان در امر تصحیح این رساله بر خود سخت گرفته است تا کار مطالعه آن بر خوانندگان آسان و لذت بخش گردد.

رساله «فی حدوث العالم» در باب یکی از مهمترین مباحث هستی شناسی یعنی حدوث عالم یا پیدایش جهان است که معرکه آراء میان متکلمان و فیلسوفان بوده است. تا زمان ملاصدرا هیچیک از نظریات در این باب از نکته گیری رقیبان مصون نمانده است، تا جائیکه برخی گمان کرده اند که مسأله حدوث و قدم عالم راه حلی ندارد.^۳

ملاصدرا در این باب نظریه جدیدی عرضه کرده است؛ به این جهت و به جهت اهمیت و جایگاه مسأله حدوث در اندیشه دینی و فلسفی، صدرا رساله مستقلی در خصوص حدوث عالم، به رشته تحریر در آورده است؛ با این وجود از پرداختن به آن در آثار دیگر خود، از آن جمله: الحکمة المتعالیه فی الأسفار العقلیه الأربعة^۴، الشواهد الربوبیه فی المناهج السلوکیه^۵ و... خودداری نکرده است.^۶ در این مقال پس از مروری بر نظریات متکلمان و فیلسوفان پیش از ملاصدرا، نظریه ابتکاری او را عرضه می کنیم، آنگاه به نقد و بررسی تصحیح

جدید رساله «فی حدوث العالم» صدر المتألهین که توسط مصحح سختکوش و دقیق النظر آقای سید حسین موسویان به عمل آمده است، خواهیم پرداخت.

مروری بر تاریخچه مسأله حدوث و قدم

فیلسوفان مسلمان از آغاز در پرتو اصول و قواعد فلسفی همچون تلازم علی و معلولی، عدم انفکاک علت تامه از معلول خود، «کل حادث مسبوق بماده و مدة»، «مناط نیاز معلول به علت امکان است»^۷ قائل به قدم زمانی عالم طبیعت^۸ بودند؛ یعنی معتقد بودند که هر چه به عقب برگردیم به آغازی برای زمان نمی رسیم و زمان هم هیچوقت بطور مجرد و خالی از اشیاء وجود ندارد. هر امر حادثی را که در نظر بگیریم قبل از آن یک ماده ای وجود داشته و یک مدتی الی مالایتناهی. گفتنی است که قدم اصول و مبادی جهان، بر اساس نظریه حکما در باب مناط نیازمندی اشیاء به علت،^۹ منافاتی با مخلوق بودن و نیازمندی آنها به هستی بخش واجب الوجود ندارد.

اما متکلمان از آنجا که قدم زمانی را مساوی با وجوب وجود تلقی می کردند، اعتقاد به وجود موجوداتی غیر از خدا را که قدیم زمانی باشند، اعتقادی شرک آمیز می دانستند و بر فیلسوفان طعن می زدند که آنان در مقابل اجماع همه ادیان و ملل بر حدوث عالم، قائل به قدم آن هستند. یکی از سه مسئله ای که غزالی (متوفی ۵۰۵ ق) متکلم پرآوازه اشعری، فیلسوفان را به جهت اعتقاد به آنها صریحاً تکفیر کرده، مسأله اعتقاد به قدم عالم بود.^{۱۰}

فیلسوفان ضمن دفاع از قدم زمانی عالم و رفع اتهام بدینی از خود، نظریه متکلمان را مورد نقد قرار می دادند و بر عقیده آنان در این خصوص خرده می گرفتند. فیلسوفان در مقام دفاع نظریه «حدوث ذاتی» عالم را مطرح نمودند. به سخن آنها آنچه مورد نظر ادیان الهی است. «حدوث عالم» است و نه لزوماً «حدوث زمانی» آن. فیلسوفان با تکیه بر معنای مورد وفاق «حدوث» یعنی «مسبوقیت وجود به عدم» تبیین جدیدی از حدوث ارائه دادند. این تبیین متکی بر

تحلیل فلسفی مفاهیم مأخوذ در تعریف یاد شده از حدوث یعنی «سبق» و «عدم» است.

سبق، چنانکه در کتب فلسفی مشروحاً بیان گردیده است،^{۱۱} مشتمل بر اقسامی است از قبیل: زمانی، مکانی، ذاتی (بالطبع، بالعلیه و بالماهیه) رتبی، شرفی، دهری، بالحقیقه و بالحق. عدم نیز دارای دو قسم مجامع و غیرمجامع است. عدم غیرمجامع در مورد هر موجودی همان نقیض و نافی وجود آن است. از این رو غیرمجامع بودن آن کاملاً بدیهی و روشن است و مراد از آن جز امتناع اجتماع نقیضین نمی باشد. عدم مجامع نه تنها نافی وجود شیء نیست بلکه با آن جمع می شود و هرگز از موجودات ممکن زایل نمی گردد. مقصود از «عدم مجامع» همان «امکان ذاتی» است. ماهیت از آن رو که به خودی خود نه اقتضای وجود دارد و نه اقتضای عدم، متصف به امکان می گردد؛ بنابراین امکان ماهوی همان لاقتضاء ذاتی ماهیت است.^{۱۲} نظر به اینکه این امکان هرگز از ماهیت زایل نمی گردد، «سیه روئی زمکن در دو عالم جدا هرگز نشد والله اعلم» چنین عدمی را «عدم مجامع» می نامند.

عدم غیرمجامع، براساس اینکه در «نظام عرضی» یا «نظام طولی» هستی^{۱۳} در نظر گرفته شود، خود دارای دو قسم است: موجود معینی را که در قطعه خاصی از زمان زندگی می کند در نظر بگیرید، نقطه معینی از زمان وجود دارد که قبل از آن این موجود نبوده و بعد از آن وجود یافته است. موجودات زمانی قبل از نقطه یاد شده راسم عدم زمانی این موجودند و موجوداتی که در مراتب بالاتر در نظام طولی، قرار دارند و این موجود در مرتبه آنها نیست، راسم عدم دهری آن هستند. از این رو «عدم زمانی و عدم غیرمجامع در نظام عرضی» را «عدم غیرمجامع در نظام طولی» را «عدم دهری» می نامیم.

اکنون با در نظر گرفتن معانی متعدد «سبق» از یک سو و معانی مختلف «عدم» از سوی دیگر، حدوث یعنی «مسبوقیت وجود به عدم» معانی متعدد و متفاوتی پیدا می کند. برخی از این معانی عبارتند از:

- ۱- حدوث زمانی = مسبوقیت زمانی وجود شیء به عدم غیرمجامع آن در نظام عرضی
- ۲- حدوث ذاتی = مسبوقیت ذاتی وجود شیء به

حدوث العالم

بیوک عزیززاد

عدم مجامع

۳- حدوث دهری = مسبقیت دهری وجود شیء به عدم غیر مجامع در نظام طولی و...

سخن فیلسوفان در دفع اتهام شرک و بددینی از خویش آن بود که می گفتند ما نیز قائل به حدوث جهان هستیم اما حدوث منحصر به حدوث زمانی نیست، حدوث ذاتی هم حدوث است. افزون بر این التزام به حدوث زمانی همه ما سوی الله نه عقلاً ممکن است و نه شرعاً جایز.

فیلسوفان در نکته گیری بر متکلمان، پارادوکسیکال بودن حدوث زمانی عالم، لزوم انقطاع فیض باری و خرق پاره ای از قواعد و اصول عقلانی فلسفی، که پیشتر به آن اشاره کردیم، و امثال آنرا یادآوری می کردند.

نظریه حدوث ذاتی هر چند از اشکالات یاد شده فارغ بود اما نظریه کاملاً بی اشکالی هم نبود. از این اشکالات آن بود که حدوث شیء عبارت است از مسبقیت وجود شیء بر عدم همان شیء نه عدم شیء دیگر، حال آنکه در نظریه حدوث ذاتی گفته می شود: مسبقیت وجود شیء به عدم اقتضاء

شاید به جهت چنین اشکالی بود که میرداماد (متوفی ۱۰۴۱) استاد ملاصدرا، به نظریه حدوث ذاتی راضی نشد و نظریه «حدوث دهری» را مطرح نمود.^{۱۴}

نظریه ملاصدرا در حدوث عالم

پیش فرض نظریات متکلمان و فیلسوفان پیش از ملاصدرا این بود که اولاً زمانی مستقل از جهان وجود دارد و ثانیاً مجموع جهان در زمان واقع است، چه تنها در این صورت است که می توان پرسید «ایا جهان ابتدای زمانی معینی دارد یا هر چه با زمان به عقب رویم باز هم جهان و زمان را خواهیم یافت؟» متکلمان از این منفصله سازه اول را برگزیده بودند و فیلسوفان علی الاغلب سازه دوم را، صدرا از این میان پیش فرض منفصله یاد شده را کنار گذاشت. وی در پرتو اصول و مبادی فلسفه خویش تصویر جدیدی از زمان و ربط و پیوست آن با جان نشان داد. بر اساس حرکت جوهری جهان طبیعت، زمان زاینده حرکت است و امری تبعی و طفیلی است. این همانی حرکت و موجودمادی که

رساله فی الحدوث

صدرالدین محمدالشرازی مشهور به ملا صدرا

تصحیح و تحقیق سید حسین موسویان

بنیاد حکمت اسلامی

چاپ اول، ۱۳۷۸

مضمون نظریه ملاصدرا در حرکت جوهری است، بدین معناست که وجود مادی، وجود پخش، گسترده و سیال است. یعنی اجزاء آن پیش هم حضور ندارند. این گستردگی در دو امتداد طولی و عرضی است؛ زمان محصول انتزاع ذهن آدمی از گستردگی طولی جهان ماده است و مکان محصول انتزاع ذهن از گستردگی عرضی آن است. به این ترتیب زمان و مکان هر دو از امور تبعی و انتزاعی و در نتیجه متأخر از وجود عالم ماده‌اند. از این رو پرسش از اینکه جهان کی خلق شده است، همان اندازه بی معناست که پرسش از کجایی آن. آنچه گفتیم حاکی از جنبه سلبی نظریه ملاصدرا است، لازم است در اینجا به جنبه ایجابی نظریه وی نیز به اختصار و اشارت نظر افکنیم.

نظریه صدرالمتهالین در حدوث عالم را شاید بتوان در نکات زیر خلاصه کرد:

۱- جهان ماده مجموعه‌ای است از اجزاء بی شمار که هر یک از آنها حادث زمانی است، یعنی زمانی نبوده و سپس «بود» شده است. و در پرتو نظریه حرکت جوهری باید گفت ذره ذره جهان ماده هر لحظه در حدوث است و این جهان جز یک حدوث مستمر نیست.

۲- ترکیب جهان از اجزاء یاد شده یک ترکیب اعتباری است نه ترکیب حقیقی

۳- در ترکیب اعتباری غیر از اجزاء، چیز دیگری که متصف به حکمی از احکام- و در مانحن فیه به حدوث و قدم- گردد، در کار نیست. به سخن دیگر، حکم کل در جایی متفاوت از حکم اجزاست که کل یا مرکب حقیقی در کار باشد و در غیر این صورت حکم کل همان حکم اجزاست.^{۱۵}

۴- سلسله حوادث جهان نقطه آغازین ندارد و این البته «به معنای قدم عالم نیست، زیرا صفت «قدیم» را تنها به امری ثابت و برقرار می توان نسبت داد که آن چیز جز ذات باری و فیض باری نیست.^{۱۶}»

حاصل جمع نکات یاد شده حدوث زمانی عالم است. بنابراین سخن ملاصدرا آن است که «عالم ماده نه تنها حدوث ذاتی دارد و نه تنها حدوث دهری دارد بلکه حتی حدوث زمانی دارد، با اینکه در این حدوث زمانی سلسله زمانیات لاینقطع است.» اشکال حکما بر متکلمان: انفکاک معلول از علت تامه، انقطاع فیض الهی و... بر نظریه ملاصدرا وارد نیست، چرا که مطابق تقریر وی از حدوث زمانی، این فرض که «خدا بوده و دهرها و زمانها بر او گذشته که هیچ معلولی نداشته و در لایزال عالم را خلق کرده است» آنچنان که متکلمان می گفتند، به هیچ روی پیش نمی آید. و از همین روست که گفته می شود نظریه ملاصدرا در حدوث عالم و نتیجه‌ای که او در این مسأله بدست آورده هم متکلمان را راضی می کند و هم فیلسوفان را.^{۱۷}

نگاهی به تصحیح جدید رساله حدوث عالم

نظر به اینکه آقای سیدحسین موسویان در خصوص رساله «فی حدوث العالم» ملاصدرا، برای تصحیح مجدد آن، دو کار ماهیتاً متفاوت انجام داده است: یکی نگارش مقدمه‌ای مبسوط و تحقیقی و

دیگری تصحیح علمی رساله، در این قسمت از مقاله به مناسبت بحث در هر یک از بخشهای یاد شده به ترتیب از دو عنوان «نویسنده» و «مصحح» استفاده خواهیم کرد.

نویسنده در مقدمه خود بر رساله که آن را «پژوهشنامه انتقادی مصحح» نامیده است^{۱۸}، نخست پیشینه تاریخی مسأله حدوث را به اختصار مورد بررسی قرار داده و ریشه‌های آن را در فلسفه یونان و روم نشان داده است. آنگاه پس از اشاره به رابطه مسأله حدوث با خلق و آفرینش جهان، دیدگاه متمایز صدرالمتهالین در این باب را تقریر نموده است. مروری بر مباحث و مطالب رساله «فی حدوث العالم» بخش دوم مقدمه مصحح را به خود اختصاص داده است. نویسنده در مواضع مناسبی از این بخش پای نقد و مقایسه را نیز به میان کشیده است. بخش پایانی مقدمه به شرح ماجرایی مراحل تصحیح و توضیح روش آن که تا حدودی ابتکاری، بسیار دقیق و سودمند است، اختصاص یافته است. در این قسمت، نخست نگاهی خواهیم داشت به مقدمه تحلیلی نویسنده و بعد از آن با بررسی چندوچون تصحیح رساله، بحث خود را پی خواهیم گرفت.

مناقشه‌ای با نویسنده

در بخش اول مقدمه، پس از گزارش تاریخی و تقریر نظریه ملاصدرا در مسأله حدوث عالم، نویسنده دیدگاههای خود را در طی سه صفحه و تحت عنوان «سخن پایانی نگارنده» بیان نموده است. در اینجا برخی از نکاتی را که نویسنده در این قسمت از بحث خود مورد تأکید قرار داده است، نقد و بررسی می کنیم:

۱. نخستین اظهار نظر وی در این قسمت چنین است: «... تلاش ملاصدرا بیشتر بر این بوده است که صورت مسأله حدوث را از قالب مطلب «هل» (= آیا) بدر آورد و در قالب مطلب ما (= چه) مطرح کند. یعنی بجای پاسخ دادن به این سؤال که «آیا عالم حادث است؟» - چنانکه متکلمان و فیلسوفان رسمی کرده‌اند - به این سؤال پرداخته است که «حدوث چیست؟»...» (ص بیست)

در اینکه اهتمام اصلی ملاصدرا مصروف چیستی حدوث بوده است و اینکه «چه چیزی را حقیقتاً می توان موصوف وصف «حادث» دانست» حق با نویسنده است. اما برخلاف بیان ضمنی ایشان، متکلمان و فیلسوفان پیش از ملاصدرا هم اهتمام اصلی شان تبیین چیستی حدوث بود. اساساً اندیشمندان مسلمان در اصل حدوث عالم اتفاق نظر داشتند چرا که حدوث عالم جزو آموزه‌های دینی محسوب می شد و به تعبیر متکلمان اصل حدوث عالم مورد وقایع و اجماع همه ادیان الهی است. بحث همواره در چندوچون حدوث دور می زد؛ نظریاتی را که اندیشمندان مسلمان در طول تاریخ حیات تعلقی اسلام عرضه نموده‌اند یعنی: حدوث زمانی، حدوث ذاتی، حدوث دهری، حدوث اسمی و حدوث جوهری، مؤید این مدعاست.

۲. در قسمت دیگری از بحث، نویسنده پس از اشاره به حدوث مداوم اجزاء عالم، این پرسش را مطرح

می کند: آیا برای این حدوتهای جوهری متوالی نقطه آغازی هست یا نه؟» و سپس اظهار نظر می کند: «روشن است که پاسخ دادن به این پرسش نیز همان مشکلات پاسخگویی به پرسش نخست را دارد؛ و رویارویی متکلمان با فیلسوفان همچنان برقرار می ماند.» (ص بیست و یک)

انصاف این است که سخن ملاصدرا در این باب، از سستیها و ضعفهای نظریات پیشین خالی است البته مراد من این نیست که سخن صدرا در این باب سخن آخر است و خالی از هر نوع ضعفی است؛ اما اشکالاتی از آن دست که متوجه نظریات متکلمان بود، همچون انفکاک معلول از علت تامه، انقطاع فیض، موهوم بودن زمان، تسلسل ناشی از زمان داشتن زمان و... و همینطور اشکالاتی که متوجه نظریه فیلسوفان بود همچون عدم انطباق تعریف حدوث بر حدوث ذاتی، هیچیک بر نظریه ملاصدرا وارد نیست. اینکه پیشتر آوردیم که نظریه ملاصدرا هم متکلمان را راضی نمود و هم فیلسوفان را از آن رو بود که اشکالات هر یک از آنها بر دیگری، متوجه نظریه ملاصدرا نیست.

۳. داوری نهایی نویسنده درباره حدوث و قدم آن است که «حدوث و قدم بیشتر شبیه به یک «راز» است تا یک «مسأله» رازی است که می توان در آن تأمل ورزید، نه مسأله‌ای که بتوان آن را حل کرد...» «مسأله حدوث یا قدم- در قالب مطلب «هل» - پیش و بیش از آنکه یک مسأله باشد یک راز است؛ و به همین جهت است که همواره بصورت مشکلی ناگشوده در عرصه اندیشه بشری وجود داشته و خواهد داشت.^{۱۹}» نویسنده در تبیین نظر خود توضیح می دهد: از آن رو که طرفین نزاع در مسأله حدوث یا قدم زمانی عالم از تصور مفهوم اساسی مدعای طرف مقابل عاجز مانده است، فقدان دلیل مدعای رقیب را به مثابه دلیلی بر مدعای خویش شمرده است.

این سخن صرف نظر از هر اشکال دیگری، با سخنان قبلی خود نویسنده در تعارض است. آن قسمت از سخنان نویسنده که به گمان من در تعارض با سخن اخیر ایشان است، عبارت است از: «تلاش ملاصدرا بیشتر بر این بوده است که صورت مسأله حدوث را از قالب مطلب «هل» بدر آورد و در قالب مطلب «ما» مطرح کند.» (ص بیست)، «نظریه حرکت جوهری ملاصدرا، در واقع زمینه پاسخ به همین پرسش دوم را فراهم می آورد پرسش نخست پاسخی روشن و بدیهی می یابد؛ چرا که براساس حرکت جوهری، پیداست که هر جسمی- با ماده و صورتش - حادث است، و هر لحظه پدیده‌ای کاملاً نو پیش روی ماست.» (ص بیست)

اکنون اگر بر نکات یاد شده که نویسنده به آنها معتقد است، این واقعیت را بیفزاییم که صدرا نظریه حرکت جوهری را با دلایل متقن به اثبات رسانده است^{۲۰}، نتیجه این می شود که مسأله حدوث و قدم در فلسفه ملاصدرا، هم در مقام تصور و هم در مقام تصدیق، وضعیت کاملاً روشنی یافته و «معمای حدوث و قدم عالم» در پرتو میانی فلسفه ملاصدرا گشوده شده است. و همچنانکه پیشتر گفتیم نزاع دیرینه فیلسوفان و

متکلمان در این مسأله به صلح و وفاق تبدیل گردیده است.

نگاهی به روش تصحیح رساله «فی حدوث العالم»

شکی نیست که تصحیح و انتشار منقح متون فلسفی بشدت مورد نیاز جامعه علمی کشور است و بی شک اولین قدم در احیای تفکر عقلانی به شمار می آید. در این میان آثار صدرالمآلهین اهمیت ویژه‌ای دارند و به ویژه آن قسمت از رسایل و کتب وی که تاکنون به خطوبی در اختیار جامعه علمی قرار نگرفته است. جای بسی خوشوقتی است که بنیاد حکمت اسلامی صدرا احیای میراث علمی و فلسفی صدرالمآلهین را وجهه همب خود قرار داده است. رساله «فی حدوث العالم» به جهت آنکه به یکی از محاسن زیر بنای اعتقادی پرداخته است از اهمیت مضاعفی برخوردار است. در اینجا نکاتی را که تصحیح حاضر از رساله یاد شده را ممتاز می گرداند بررسی می کنیم:

۱- مقدمه تحلیلی مبسوط و سلیس که در آن افزون بر طرح و تبیین موضوع مورد بحث رساله، شرح مراحل و فرایندهای تصحیح، معرفی دقیق و کامل نسخ خطی مورد استفاده در امر تصحیح، خلاصه و لب مطالب فصول مختلف رساله نیز عرضه شده است.

۲- تنظیم کتاب شناسی و انواع فهرست مورد نیاز شامل فهرست آیات قرآنی، فهرست احادیث، فهرست نام اشخاص، فهرست نام گروهها، فهرست نام کتابها و رساله‌ها، فهرست نام مکانها و فهرست اصطلاحات و تعبیرات. در میان فهرستهای هشتگانه مصحح از همه مهمتر فهرست مفصل اصطلاحات و تعبیرات است که الحق و الانصاف با نهایت حوصله و دقت از متن رساله استخراج شده است.

۳- تعلیقات و توضیحات در مواضع متذکر رساله، گاهی برای توضیح مواضع ابهام یا تفصیل موارد مجمل و گاهی نشان دادن مآخذ نقل قولها که مؤلف بدانها تصریح نکرده است.

۴- تصحیح رساله بر پایه هفت نسخه خطی که هر یک از آنها در کتابخانه بیرونی شهاباندرم بوده است، این در حالی است که تصحیح قبلی این رساله تصحیح خود را تنها بر مبنای یک نسخه انجام داده و از آنکه از چنین رساله با اهمیتی نسخه‌های متعددی وجود ندارد اظهار تعجب کرده است.

۵- دقت و وسواس قابل ستایش در کاربرد بجای نشانه‌های سجاوندی و تفکیک بین همگام مطالب در بندهای جداگانه بگونه‌ای که می توان گفت زحمات و سختکوشی‌های مصحح، مطالعه و فهم متن رساله را بر خوانندگان کاملاً آسان گردانیده است.

۶- رعایت نکات و ضوابط چاپ از قبیل صفحه آرایی، حروفچینی، جلدبندی و طبعی و جغرافیای متن مجموعه هیت چشم نوازی را بر روی کتاب بخشیده است.

۷- روش تصحیح رساله، که مصحح آن را با دقت در مقدمه کتابش «نموده و پشت صحنه روش خود را نمایانده است» روشی علمی است که بعد از بررسی انواع روش‌های معتبر تصحیح همچون روش اعتقادی، روش

التقاطی و روش توأم^{۲۲} و همینطور روشها و شیوه‌هایی که برخی از مصححان عملاً اتخاذ کرده‌اند، و بهره‌گیری از نقاط قوت آنها، توسط مصحح ابداع شده است. تلاش وی بر این بوده است که نزدیکترین متن به نوشته مؤلف را در اختیار خوانندگان قرار دهد. مصحح محترم ضمن آنکه کوشیده است صحیح‌ترین متن را در مقایسه با نسخه‌های خطی هفتگانه فراهم آورد، در عین حال در ضبط اختلافات نسخ و نشان دادن آنها در پانویست صفحات، نهایت جدیت خود را بکار بسته است.

نثر متن و جذاب در بخش مقدمه و روش علمی تصحیح که با دقت و وسواس و سختکوشی از ابتدا تا انتها پی گیری شده است، من حیث المجموع کار موفقی را در اختیار خوانندگان آثار ملاصدرا قرار داده است. جادارم این موفقیت را به مصحح ارجمند آن تبریک بگوئیم و برای بنیاد جدیدالتأسیس حکمت اسلامی صدرا، که تصحیح علمی و محققانه آثار صدرالمآلهین را در کنار چند فعالیت مهم دیگر در دستور کار خود قرار داده است، موفقیت روزافزون آرزو نمائیم.

پی‌نوشتها:

۱- این کنگره بعد از پنج سال فعالیت و فراهم آوردن مقدمات آن در قالب مؤسسه‌ای موسوم به «ستاد برگزاری کنگره ملاصدرا» سرانجام در خرداد ۱۳۷۸ به مدت یک هفته در تهران برگزار شد. در مراسم پایانی کنگره اعلام شد که مرحله جدید فعالیتهای مربوط به حکمت ملاصدرا از این پس توسط سازمان جدیدی تحت عنوان «بنیاد حکمت اسلامی صدرا» پی‌گیری خواهد شد.

۲- مشخصات کتاب شناختی اثر یاد شده چنین است: رساله حدوث العالم یا کتاب آفرینش جهان، تألیف ملاصدرا، ترجمه و تصحیح محمد خواجوی، چاپ اول، انتشارات مولی، تهران، ۱۳۶۶، هفده + ۳۳۷ ص

۳- ایمانوئل کانت (۱۸۰۴-۱۷۲۴ م) فیلسوف بزرگ آلمانی گفته بود که مسأله حدوث و قدم عالم از معماهای ابدی و حل ناشدنی متافیزیک است.

۴- ر. ک: اسفار، چاپ چهارم، داراحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۱۰ ق، ج ۳، صص ۵۵-۲۴۴؛ همان ج ۷، صص ۳۲۲-۲۸۲

۵- ر. ک: الشواهد الربوبية، المشهد النانی

۶- این سخن را در خصوص تک نگاره‌های دیگر صدرالمآلهین نیز می‌توان باز گفت: رساله‌هایی از قبیل اتحاد عاقل و معقول، حرکت جوهری، مآثر و... همگی مشتمل بر مسائلی هستند که از یک سو صدرا دارای رای ابتکاری در آنهاست و از سوی دیگر مسائل مورد بحث در آنها از اهمیت ویژه‌ای در فلسفه اسلامی برخوردارند و صدرا آنها را افزون بر طرح در تک نگاره‌های یاد شده، در آثار جامع خود مورد بحث قرار داده است.

۷- شرح و تفصیل اصول و عقاید یاد شده را از کتاب «قواعد کلی فلسفی در فلسفه اسلامی» ج ۳، تألیف غلامحسین ابراهیمی دینانی بجوید.

۸- روشن است که لازمه اصول و قواعد یاد شده آن نیست که همه اجزاء عالم طبیعت ازلی و قدیم باشند، قدم اصل و ریشه جهان طبیعت (ماده‌المواد و صورت نخستین) برای صحت اصول و قواعد یاد شده کفایت می‌کند، فیلسوفان مسلمان هم ادعایی بیش از این نداشتند.

۹- در باب سبب نیاز اشیاء به علت، نظریات مختلفی از سوی اندیشمندان ارائه شده است که سه نظریه در این بین از همه مشهورتر است: الف) نظریه متکلمین که حدوث زمانی را منوط نیازمندی اشیاء به علت می‌شمردند و لازمه آن اینست که موجود قدیم بی‌نیاز از علت باشد. سر مخالفت متکلمان با قدم زمانی عالم در همین نکته نهفته است. ب) نظریه جمهور حکما که

«امکان ذاتی» را منوط نیاز معلول به علت می‌دانستند. بر اساس این نظریه اگر چه هر حادثی نیازمند به علت است اما سبب نیاز او امکان ذاتی است نه حدوث، و از این رو موجود ممکن چه حادث باشد و چه قدیم نیازمند به علت خواهد بود. ج) نظریه سوم نظریه ملاصدرا است که بر اساس آن معلول عین فقر و نیاز به علت است و از باب مشکله می‌توان گفت که از نظر وی منوط نیاز به علت «فقر وجودی» و یا «امکان فقری» است، اما در حقیقت سخن ملاصدرا آن است که بی‌جویی از سبب نیاز به علت امری بیهوده و مبتنی بر یک پیشفرض نادرست است، آن پیشفرض اینست که اصحاب نظریات پیشین گمان کرده‌اند که نیاز به علت امری غیرذاتی است، اما چنانکه اشاره کردیم فقر و نیاز ذاتی ممکنات است و امر ذاتی چنانکه در جای خود توضیح داده شد بی‌نیاز از سبب است. (برای مطالعه بیشتر ر. ک: اسفار، ج ۳، صص ۵۴-۲۵۲)

۱۰- غزالی که در رأس مخالفان فلسفه قرار داشت، پس از یک تمهید مقدمه که طی آن جریانهای عمده فلسفه یونانی را در قالب کتاب «مقاصد الفلاسفه» خلاصه نمود، کتاب مشهور «تهافت الفلاسفه» را نگاشت. غزالی در این کتاب مخالفان خویش را در بیست مورد مؤاخذه و استیضاح کرده است، که از «مبدأ» شروع می‌شود و به «معاد» ختم می‌گردد. و در نهایت تکفیر آنها را در سه مسأله «قدم عالم»، «انکار علم خدا به جزئیات» و «انکار معاد جسمانی و حشر ابدان» اجتناب‌ناپذیر دانسته است. (ر. ک: غزالی، تهافت الفلاسفه تقدیم و تحقیق سلیمان دنیا، چاپ هفتم، دارالمعارف، مصر، ۱۳۹۲ ق، ص ۳۰۷ به بعد)

۱۱- ر. ک: ابن سینا، الهیات شفاء، فصل اول از مقاله چهارم؛ ملاصدرا، اسفار ج ۲، صص ۵۸-۲۵۵؛ میرداماد قسبات، صص ۶۱ و ۳۰۲

۱۲- گفتنی است که از «امکان» تفسیرهای دیگری به عمل آمده است که براساس برخی از آنها نظریه «حدوث ذاتی» پذیرفتنی‌تر می‌نماید و براساس برخی دیگر «حدوث عالم» معنای دیگری پیدا می‌کند و زمینه برای پیدایش نظریه‌های دیگر که مقبول‌تر از نظریه متکلمان و جمهور فلاسفه است، پدیده می‌آید. تفصیل مطلب را از منابع ذیل بجوید: ملاصدرا، اسفار، ج ۱، صص ۹۲-۸۲؛ علامه طباطبائی، محمد حسین، نهاية الحکمة، انتشارات الزهراء، تهران، ۱۳۶۲، صص ۱۰۹-۹۷

۱۳- ر. ک: سبزواری، حاج ملاهادی، شرح منظومه (غرر الفرائد)، ج ۲، تقدیم و تصحیح مسعود طالبی، نشر ناب، تهران، ۱۴۱۳ ق، صص ۹۰-۲۸۸

۱۴- ر. ک: حسینی، محمد (معروف به میرداماد)، قسبات، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۷، صص ۹۰-۶۱

۱۵- ر. ک: ملاصدرا، اسفار، ج ۷، ص ۲۹۷

۱۶- ر. ک: همان، صص ۸۸-۲۸۲، مقدمه رساله فی حدوث العالم، تصحیح موسویان، ص بیست

۱۷- سخن خود ملاصدرا در این خصوص چنین است: فإذن الجمع بین الحکمة و الشریعة فی هذه المسألة العظيمة لا یمکن ألا بما هدانا الله علیه و کشف الحجاب عن وجه بصیرتنا لملاحظة الأثر علی ما هی علیه من تحقیق تجدد الأکوان الطبیعية الجسمانية و عدم خلوها فی ذاتها عن الحوادث. فالفیض من عند الله باق دائم؛ و العالم متبدل زائل فی کل حین، و انما بقائه بتوارد الأمثال» (اسفار، ج ۷، ص ۳۲۸)

۱۸- مقدمه مصحح، ص نه

۱۹- همان، ص بیست و یک و بیست و دو

۲۰- ر. ک: ملاصدرا، اسفار، ج ۳، صص ۱۱۸-۶۱

۲۱- ر. ک: رساله حدوث العالم، ترجمه و تصحیح محمد خواجوی، ص شانزده

۲۲- توصیف این روش‌ها را نگاه کنید به: ستوده، غلامرضا، مرجع‌شناسی و روش تحقیق در ادبیات فارسی، انتشارات سازمان سمت، تهران ۱۳۷۱، صص ۵۲-۴۴۵

به مناسبت بزرگداشت ششصدمین سال درگذشت لغت‌شناس بزرگ مجدالدین فیروزآبادی کنگره بین‌المللی مجدالدین فیروزآبادی صاحب قاموس المحيط از ۱۰ تا ۱۲ شهریور ۱۳۷۸ در شیراز و فیروزآباد برگزار شد.

مجدالدین ابوطاهر محمدبن یعقوب بن ابراهیم فیروزآبادی از دانشمندان بزرگ قرن هشتم فارس بود که در همه دانش‌های اسلامی دارای نظر بود و تالیفاتی داشت، اما بیشتر در واژه‌شناسی نام آور شد.^۱ فیروزآبادی به گونه‌ای که شیخ علامه نورالدین مقدسی حنفی از خط پدر او نقل کرده است، در روز شنبه بیستم جمادی الاولی سال ۷۲۹ قمری در کارزین از توابع فیروزآباد به دنیا آمد.^۲ برخی از زندگی‌نامه نویسان زادگاه او را به اشتباه کازرون نوشته‌اند. بهترین دلیل، این که خود فیروزآبادی در القاموس المحيط در زیر ریشه «ک رز» کارزین را نام می‌برد و به روشنی می‌گوید: کارزین از شهرهای فارس است و محمدبن حسین قاری مکه و محدثان و عالمان زیادی از آنجا برخاسته‌اند و من خود در آنجا زاده شده‌ام.^۳ زرکلی نیز نخست در الاغانی به اشتباه زادگاه فیروزآبادی را کازرون می‌نویسد.^۴ ولی بعد متوجه این خطا شده و در مستدرک الثانی الاعلام آن را به کارزین تصحیح می‌کند.^۵ مجدالدین تا هفت سالگی در زادگاه خود پرورش یافت و از چنان حافظه نیرومندی برخوردار بود که در این سال قرآن مجید و دو کتاب از کتابهای لغت را از بر کرد.^۶ مؤلف عقدالائمین درباره حافظه او می‌نویسد: در از برکردن مطالب بسیار چالاک بود به گونه‌ای که خود می‌گفت: شب‌ها به خواب نمی‌روم مگر این که پیش از آن دویست سطر را حفظ کرده باشم.^۷

دوران سیاحت

فیروزآبادی از هشت سالگی در شیراز زیر نظر پدرش و قوام عبدالله بن محمود و دیگر عالمان آنجا به دانش‌اندوزی پرداخت سپس به بغداد، دمشق،

بیت المقدس، مصر رفت و از علمای این دیار همچون تقی‌الدین شبکی دانسته‌های زیادی آموخت.^۸ او در ادامه سفرها در سال ۷۷۰ گام به مکه نهاد. ۵ یا ۶ سال همسایگی خانه خدا را برگزید.^۹ پس از آن به دهلی و روم رفت. در سال ۷۹۴ پادشاه عراق احمدبن اویس جلائری او را به بغداد دعوت نمود و پس از این که مورد بزرگداشت و اکرام وی قرار گرفت به شیراز آمد و امیر تیمور گورکانی را در این شهر دیدار کرد.^{۱۰}

سرانجام فیروزآبادی پس از انجام این مسافرت‌های طولانی در رمضان ۷۹۶ از بلاد هند وارد یمن شد.^{۱۱} ملک اشرف اسماعیل بن آل عباس، سلطان یمن از او برای اقامت در «زبید» دعوت نمود.^{۱۲}

زبید به واسطه وجود فیروزآبادی یک کانون مهم علمی گردید و دانشجویان از هر سو برای بهره‌گیری از محضر ایشان به آن شهر روی نهادند. ملک اشرف خود نیز در سلک شاگردان او در آمد.^{۱۳} پس از گذشت ۱۴ ماه از اقامت او در یمن در یکم ذی‌الحجه سال ۷۹۷ ملک اشرف منصب قاضی القضاتی کل یمن را به او واگذار نمود. وی این سمت را به مدت ۲۰ سال واندی تا پایان زندگی خود در دست داشت.^{۱۴} او در این مدت از هر جهت مورد بزرگداشت امیر بود و دخترش را که زیبایی دلفریبی داشت به ازدواج امیر اسماعیل درآورد. فیروزآبادی رفته رفته موقعیت ویژه‌ای پیدا کرد و کتابی به نام امیر ملک اشرف نگاشت و طبق‌های پر از نقره از سوی وی جایزه گرفت.^{۱۵}

به هر حال فیروزآبادی ۲۰ سال واپسین زندگی خویش را در «زبید» گذراند و در این مدت تنها چند بار برای انجام فریضه حج به حجاز رفت و اقامت کوتاهی در مکه، مدینه و طائف نمود.

او سرانجام در شب سه شنبه بیستم شوال سال ۸۱۷ در «زبید» زندگی را بدرود گفت.^{۱۶}

استعداد سرشار

از مواهبی که خداوند به فیروزآبادی عنایت فرمود این بود که تا پایان زندگی نیروی شنوایی و بینایی‌اش سالم و توانمند مانده بود و دقیقاً پیش از مرگ نوشته‌ها

را به آسانی می‌خواند.^{۱۷}

فیروزآبادی از دانش و دانستی‌های فراوانی برخوردار بود و به گفته نویسنده شقایق النعمانیه در به یاد سپاری و داشتن آگاهی و نوشته‌ها نمونه بود.^{۱۸} اینها همه مرهون عشق و دلبستگی او به فراهم‌آوری و مطالعه کتب مختلف علمی بوده است.

وی در مسافرت‌ها با چندین شتر کتاب‌های بسیاری با خود حمل می‌نمود و در هر منزلی که وارد می‌شد آن بارها را می‌گشود و به خواندن کتب سرگرم می‌شد و باز به هنگام حرکت به جای خود برمی‌گرداند و چون به واسطه بخشش‌ها و پیشکش‌های فرمانروایان توانگر بود از این رو مبالغه‌گزافی را صرف خرید کتاب‌های گوناگون می‌نمود، به گونه‌ای که خود می‌گفت: یک بار به بهای پنجاه هزار مثقال زر، کتاب خریدم.^{۱۹}

فیروزآبادی دارایی خود را در کارهای عام‌المنفعه نیز به کار می‌گرفت؛ چنان که خانه خود را در مکه به مدرسه تبدیل کرد و آموزش‌دهندگانی برآن گماشت و در مدینه نیز مدرسه‌ای همانند آن برپا نمود.^{۲۰}

با مسافرت به بسیاری از کشورهای شرق و غرب آن روزگار و دیدار با عالمان و دانشمندان آن دیار در دانش‌های گوناگون تحصیل و کاردانی مورد نیاز را بدست آورد. به ویژه در لغت و تفسیر و حدیث، مرجع روزگار خود گردید.^{۲۱} اما شیخ مجدالدین در میان همه دانش‌هایی که فرا می‌گرفت به فن لغت دلبستگی و گرایش ویژه‌ای داشت. این دلبستگی را از همان دوران کودکی در او می‌توان دید. همین گرایش طبیعی باعث شد که بیشتر زمان خود را در تکمیل این فن به کاربندد.^{۲۲} و به جایگاهی رسد که سرآمد همه هم‌دورانان خود گردد و از بزرگمردان قرن هشتم به شمار آید. نویسنده شقایق النعمانیه در این باره گوید: مجدالدین واپسین دانشمندی است از بزرگان قرن هشتم که هر یک در دانش ویژه سر رشته داشته‌اند.^{۲۳}

به نوشته سخاوی، فیروزآبادی شاعرو نثرنویس و در روزگار خودش در نظم و نثر فارسی و عربی بی‌همتا بود.^{۲۴} فاسی نیز در این باره می‌نویسد: فیروزآبادی شعر بسیار می‌گفت و آگاه به فنون شعر و ادب و حکایات بود با

بنیادفارس‌شناسی

لغت شناس بزرگ

این وجود در شعر، واژه‌های ناآشنا به کار می‌برد که این باعث می‌شد بیت‌های آن نامیزان شود. البته با آن که وی همواره مطلب را با شتاب می‌نوشت بسیار خوش خط بود.^{۲۵}

متأسفانه چون وی بیشتر زندگیش را در کشورهای عربی زبان سپری کرده است از نوشته‌های فارسی او چیزی در دست نیست. از اشعار عربی او هم مگر اندکی که در برخی کتاب‌های ادب و تاریخ نقل شده است چیزی نمانده است و اگر هم مانده باشد در یمن و حجاز نگهداری می‌شود و در دسترس نیست.

استادان و شاگردان صاحب قاموس

استادانی که فیروزآبادی در مسافرت‌های خود به خدمت آنها رسیده و کتاب‌های گوناگون را از آنها شنیده است بسیارند و نام‌های برخی از آنان برای نمونه از این قرار است:

شیخ سراج‌الدین یعقوب بن محمد فیروزآبادی پدر مجدالدین که به وی ادب و لغت آموخته است، قاضی شرف عبدالله بن بکتاش، ابن قیم ضیائیه، محمد بن اسماعیل حموی، صلاح‌الدین خلیل بن کیکلدی، تقی‌الدین سبکی، محمد بن ابراهیم بیانی، محمد بن اسماعیل ابن خباز و ابن تونسلی و...^{۲۶}

فیروزآبادی به هنگام مسافرت در هر شهری که توقف می‌کرد گروه بی‌شماری از جویندگان دانش و ادب در حلقه درس او آماده می‌شدند و از دانش‌های سرشار او بهره‌مند می‌شدند. بسیاری از شاگردانش، خود از برترین دانشمندان و عالمان والا مقام بوده‌اند. از جمله می‌توان از این افراد یاد نمود:

حافظ سخاوی نویسنده الضوء اللامع، حافظ ابوالفضل ابن حجر عسقلانی دارای کتاب‌های انباء الغرر و معجم، صلاح‌الدین صفدی مؤلف الوافی بالوفیات، بهاء‌الدین عبدالله مشهور به ابن عقیل نگارنده شارح الفیه و...^{۲۷}

نگاشته‌ها

نوشته‌های فیروزآبادی کتاب‌ها و نگاشته‌هایی

است که از وی به یادگار مانده و برخی از آنها بسیار نامدار است. نویسندگانی که درباره فیروزآبادی پژوهش کرده‌اند، شمار نگاشته‌های وی را به چند گونه یاد کرده و نام برخی از آنها را به شکل‌های گوناگون نوشته‌اند. آنچه روی هم رفته از نوشته‌های آنها دریافت می‌شود این است که شمار نوشته‌های او از پنجاه کمتر نبود. و برخی از این نگاشته‌ها خود را برگزیده چندین مجلد بوده است، نام بردن نوشته‌ها از تحمل این مختصر بیرون است، بنابراین تنها به گونه‌ای فشرده از دسته‌بندی آنها یاد می‌شود.

نگاشته‌های فیروزآبادی را براساس موضوع به چهار دسته می‌توان تقسیم کرد:

بخش نخست:

کتاب‌ها و رسایلی که در لغت و دیگر فنون ادب نگاشته است و چون در زمینه ویژه او بوده، مهمترین نوشته‌های وی را در برمی‌گیرد، مانند القاموس المحيط در لغت عرب و کتاب‌هایی در موضوع‌هایی مانند: فهرست واژه‌های عربی که به سین و شین هر دو وارد شده است، نام‌های گوناگون شمشر، زندگی‌نامه پادشاهانی که اسماعیل نام داشته‌اند، آیات و احادیث و گفته‌های عالمان درباره شراب و نام‌های آن و غیره.

بخش دوم:

کتاب‌ها و رسایلی که در تفسیر قرآن یا لطایف آن نگاشته است مانند بصائر ذوی التمییز، توبیر المقیاس فی تفسیر ابن عباس، تفسیر سوره فاتحه، شرح سوره اخلاص و...

بخش سوم:

نوشته‌های او درباره دانش حدیث و فقه که مهمترین آنها منح الباری بالشیخ الفسیح المجاری در شرح صحیح بخاری است که جز یک چهارم از آن را شرح نکرده است و همین خود در برگزیده ۲۰ مجلد است و اگر به پایان می‌رسید نزدیک به ۴۰ جلد می‌شد.

بخش چهارم:

کتاب‌هایی است که در گستره تاریخ و جغرافیا و زندگی نامه نامداران نگاشته است مانند: البلغة

فی تراجم ائمه النحاه واللغة، نزهة الازهان فی تاریخ اصصیهان، المغانم الطابة فی فضایل طابة، الوصل والمنی فی فضایل منی، روضة الناظر فی ترجمه الشیخ عبدالقادر و...^{۲۸}

اما نام آورترین نوشته فیروزآبادی که سرچشمه آوازه او در سراسر جهان شد کتاب قاموس المحيط در لغت عربی است که دانشوران آن را به گونه فشرده قاموس می نامند. فیروزآبادی قاموس المحيط را در روزهای اقامت در حجاز و همسایگی حرم خدا در سرای خود در صفا نگاشت.^{۲۹} و آن را به بخش ها و باب های گوناگونی بخش بندی نمود و حرف آخر ریشه واژه را مینا برگزید. به نوشته رضاناظمیان نوآوری دیگری وی این بود که برای نخستین بار در فرهنگ واژگان عربی از نمادها و نشانه ها بهره برد.^{۳۰}

کتاب قاموس از دیدگاه فراگیری بر همه کتاب هایی که تا روزگار فیروزآبادی نوشته شده بود برتری داشت. فاسی در این باره می نویسد: القاموس المحيط در سنجش با کتاب های دیگر واژه شناسی که بتوان به آنها اعتماد کرد مانند صحاح و دیگر موارد، مطالب بیشتری دارد و این سرچشمه بی همتایی آن در میان کتاب های واژه شناس است.^{۳۱} زبیدی در تاج العروس گوید: صحاح صحیح ترین واژه نامه هاست و با این وجود چهل هزار ریشه را در بر ندارد و قاموس با دارا بودن ۶۰ هزار ریشه خوش بیان تر از لسان العرب است که هشتاد هزار ریشه را گردآورده است.^{۳۲}

این کتاب از همان روزگار نویسنده مورد بهره گیری قرار گرفته و همواره عالمان و دانشمندان در شرح و حاشیه نویسی ها از آن بهره برده اند. از این گذشته، کتاب قاموس به زبان های گوناگون فارسی و ترکی و غیره برگردانیده شده است و دسته ای از عالمان و دانشمندان در صدد شرح مشکلات و برخی در صدد فشرده نمودن

آن برآمده اند. برخی هم به کاستی های آن پی برده و در نقد آن کتاب و مقاله نوشته اند. کوتاه سخن آن که قاموس یگانه کتاب واژه شناسی عربی است که در زمینه آن کتاب ها و رسایل بسیار نگاشته شده است.

این گفتار را با سخنی از سلطانعلی سلطانی به پایان می بریم: «فیروزآبادی درگذشت ولی آثار علمی و ادبی او جاودان ماند و تا آن آثار باقی است، نام این دانشمند بزرگ از صفحه جهان محو نخواهد شد.»^{۳۳}

منابع و مآخذ

- ۱) میر، محمدتقی. بزرگان نامی پارس. جلد اول، چاپ اول، شیراز: دانشگاه شیراز، ۱۳۶۸، ص ۴۹۷.
- ۲) السیوطی، عبدالرحمن جلال الدین. المزهرفی علوم اللغة و انواعها. تحقیق محمدابوالفضل ابراهیم، الجزء الاول، عیسی البابی الطلی و شرکاء، ص ۲۳۷.
- ۳) الفیروزآبادی، مجدالدین محمدبن یعقوب. قاموس المحيط. بیروت: دارالفکر، ۱۴۱۵ هـ، ص ۴۷۰.
- ۴) الزرکلی، خیرالدین. الاعلام. الطبعة الثالثة، الجزء الثامن، مصر ۱۳۸۹ هـ، ص ۱۹.
- ۵) مستدرک الثاني الاعلام، ص ۲۳۷.
- ۶) الشوکانی، شیخ الاسلام محمدبن علی. البدر الطالع، الطبعة الاولى، مصر: مطبعة السعادة، ۱۳۴۸ هـ، الجزء الثاني، ص ۲۸۰ و نیز: الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۷۹.
- ۷) الفاسی، تقی الدین محمدبن احمد الحسنی، العقد الثمین فی تاریخ البلد الامین. تحقیق فؤاد سید، الجزء الثاني، مؤسسه الرسالة، ص ۳۲۹ و نیز: بغية الوعاة، جلد اول، ص ۲۳۷.
- ۸) الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۸۰-۷۹ و نیز: تاریخ ادب العربی، جلد ۳، ص ۸۲۹.
- ۹) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۸.
- ۱۰) عمر فروغ، تاریخ الادب العربی، الجزء الثالث، بیروت: دارالعلم للعلايين، ۱۳۹۲ هـ، ص ۸۲۹.
- ۱۱) السخاوی، شمس الدین محمد عبدالرحمن. الضوء اللامع، الجزء العاشر. بیروت: دارمکتبة الحیة، ۸۱ و نیز: عقد الثمین، جلد ۳، ص ۳۹۸.
- ۱۲) الفیروزآبادی، مجدالدین محمدبن یعقوب. بصائر ذوی

- التمیز. تحقیق استاد محمدعلی النجار، الجزء الاول. قاهره: المجلس الاعلی للثنون الاسلامیة، ۱۳۸۳ هـ، ص ۱۵ و ۱۹.
- ۱۳) البدر الطالع، جلد ۲، ص ۲۸۱.
- ۱۴) الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۸۱.
- ۱۵) الخوانساری، میرزا محمدباقر. روضات الجنات، تحقیق اسدالله اسماعیلیان، الجزء الثامن، قم: مکتبه اسماعیلیان، ۱۳۹۱ هـ، ص ۱۰۱.
- ۱۶) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۴۰۰.
- ۱۷) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۴۰۰.
- ۱۸) الطائس کبری زاده، الشقایق النعمانیة فی علماء الدولة العثمانیة، بیروت: دارالکتب العربی، ۱۳۹۵ هـ، ص ۲۱.
- ۱۹) السیوطی، عبدالرحمن جلال الدین. بغية الوعاة. تصحیح محمدایمن الخانجی، طبعة الاولى، الجزء الاول. مصر: مطبعة السعادة، ۱۳۲۶ هـ، ص ۷۳-۷۲.
- ۲۰) الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۸۱.
- ۲۱) الاعلام، جلد ۸، ص ۱۹.
- ۲۲) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۴.
- ۲۳) شقایق النعمانیة، ص ۲۲.
- ۲۴) الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۸۳.
- ۲۵) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۷.
- ۲۶) در این زمینه رجوع کنید به الضوء اللامع، جلد ۱۰ ص ۸۰-۸۱ و عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۳.
- ۲۷) در این زمینه رجوع کنید به الضوء اللامع، جلد ۱۰ ص ۸۶-۸۰ و دانشمندان و سخن سرايان فارس، جلد ۴، ص ۱۵۸.
- ۲۸) الضوء اللامع، جلد ۱۰، ص ۸۳-۸۱ و نیز: عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۷-۳۹۵.
- ۲۹) القاموس المحيط، ص ۱۷.
- ۳۰) رضاناظمیان «واژه نامه نویسی در زبان عربی» کیهان فرهنگی شماره ۵ (۱۳۷۲)، ص ۱۰۳.
- ۳۱) عقد الثمین، جلد ۲، ص ۳۹۴.
- ۳۲) مقدمه لغت نامه دهخدا، ص ۳۲۴.
- ۳۳) همان، ص ۲۵۵.

گرفته شود»! (۵)

باری، بخشی از اهتمام ناقدان قاموس چه آنان که دغدغه دآوری میان فیروزآبادی و جوهری را داشتند، و چه آنان که نداشتند، به ذکر فائت قاموس و آنچه از قلم فیروزآبادی، به تعبیر رشید وزیر، «فرو رفته بود» (۶)، پرداختند.

دکتر احمد شرقاوی اقبال در معجم المعاجم (از منشورات دارالغرب) به پژوهشی فراگیر حول آنچه درباره قاموس نوشته اند (اعم از شرح و نقد و ذیل و استدراک و...)، پرداخته است (و چون این بنده آن رسالتک مستخرج از کتاب نامبرده را برای مرکز نشر میراث مکتوب به فارسی گردانیده است، خواننده ارجمند را به مطالعه آن فرامی خواند و از اطاله اجتناب می ورزد). احمد شرقاوی اقبال، چون بسیاری دیگر از محققان عرب، از تازی پژوهشهای ایرانیان، به ویژه از سده های هشتم و نهم بدین سو، کم اطلاع است؛ و فی المثل شاید نداند لغوی دقیق و سختکوشی چون محمدیحیی بن محمد شفیع قزوینی در دوره صفویان چه کارهائی جدی و بهره جستی حول واژه نامه های عربی و خصوصاً میراث لغوی مجدالدین فیروزآبادی کرده است.

محمدیحیی بن محمد شفیع قزوینی ادیبی بارع از روزگار صفوی است (۷) که در دو زبان تازی و پارسی مردی کارشناس بوده و این را از نگارشهای برجای مانده از وی، آشکارا، می توان دانست. وی همروزگار شاه سلطان حسین صفوی بوده و به درگاه وی تقرب داشته است؛ به فرمان همو قاموس را به فارسی به قولی شرح، و به تعبیر صحیح تر: ترجمه، کرده است. می دانیم که در سال ۱۱۱۷ ه. ق زنده بوده (سنج: الجموع والمصادر، ص ۱۲).

این قزوینی جز میرزا محمد شفیع قزوینی است که

باید گفت بسیاری از فرهنگها به نام قاموس نامگذاری شده اند مانند القاموس العصري و قاموس الجیب» (۲) در میان هیاهویی که قاموس برانگیخت و ستایشهایی که به خود جلب کرد، از سالها پیش گروهی به نقد و اصلاح و تکمیل آن همت گماشتند.

حسین نصار، چهل و یک کتاب قلمی شده پیرامون قاموس فیروزآبادی را یاد کرد و احمد عبدالغفور عطار بیش از وی. محمد مصطفی رضوان، سیاهه ای بلندبالا برای کتابهایی که درباره قاموس و در نقد آن پرداخته شده اند، ساخته که دربردارنده شماری از تعلیقه ها و ردیه هائی است که بر این کتاب نوشته اند. (۳)

یکی از زمینه های اصلی بحثهای ناقدان قاموس - چه آنان که نقدنامه ای درازدامن تسوید کردند و چه آنانکه به ستایشی منظوم یا منثور اکتفا نمودند - سنجش کار فیروزآبادی در قاموس و با کار جوهری در صحاح است؛ گروهی جانب این را گرفته و جماعتی از آن حمایت کرده اند؛ چنان که قول به تفضیل صحاح قاموس را در الجاسوس علی القاموس احمد فارس افندی مشاهده می کنیم. (۴)

حساسیت به اختلافات قاموس و صحاح و خداوندگارانشان تا روزگار ما نیز ادامه یافته و جالب است که از قلم دکتر محمد مهدی علام، نائب رئیس فرهنگستان زبان عربی قاهره، در مقدمه اش بر التکملة والدیل والصله ی زبیدی - که گزارش اوست از آنچه از قاموس فوت شده -، می خوانیم:

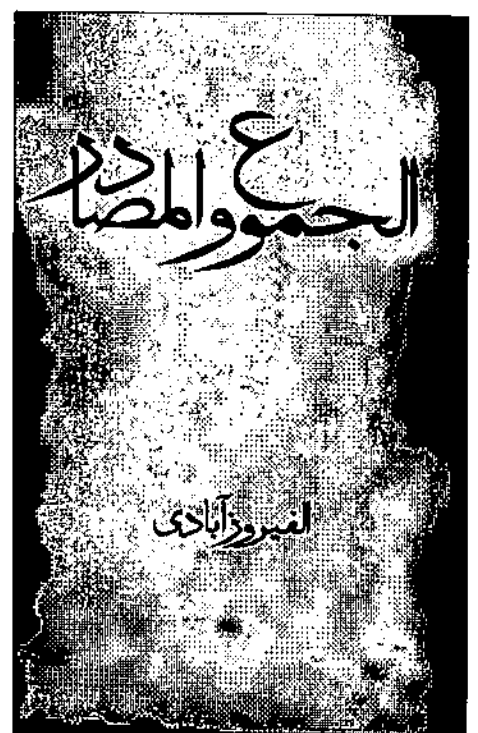
«ما هرگاه در القاموس المحيط از قلم مؤلفش می خواندیم: «و قد وَهَمَ الجوهری»، در شگفت می شدیم؛ در شگفت می شدیم و به اعجاب می آمدیم ازین که صاحب قاموس بر جوهری، صاحب صحاح، خرده گرفته، و گوئی تقدیر می خواست انتقام جوهری، بر دست زبیدی، در خرده گیری اش بر صاحب قاموس،

الجموع والمصادر (استادارک لحافات من الجموع والمصادر عن اللغوی الشهیر فیروزآبادی)، محمدیحیی بن محمد شفیع قزوینی، تصحیح و تعلیق: السید صادق الحسینی الاشکوری، مجمع الذخائر الإسلامية، قم، ۱، ۱۳۷۶ ه. ش. / ۱۴۱۸ ه. ق.

القاموس المحيط امام ابوطاهر محمد بن یعقوب فیروزآبادی، از روزگار تدوین تاکنون، همواره محل عنایت تازیان و تازی پژوهان بوده است.

سید محمد مرتضی زبیدی، صاحب تاج العروس - که هم شارح و هم ناقد قاموس فیروزآبادی است - درباره اشتهار این کتاب در روزگار خود می گوید: «قاموس در اشتهار به پایه آوازه خورشید در نیمروزان رسیده و اعتماد مدرسان بدان مقصور و اوج رغبت محدثان بدان منوط است و نسخه هایش تا بدان اندازه فراوان است که چون در زبید - حرسه الله تعالی - نزد سرورمان امام فقیه لغوی رضی الدین عبدالخالق بن ابی بکر زبیدی حنفی - متع الله بجاته - به درس قاموس بازنشستم و عالمان و طالبان حاضر شدند، به دست هر یک از ایشان نسخه ای از این کتاب بود» (۱)

و یکی از محققان معاصر گفته: «شهرت قاموس را همین بس که قاموس نزد متأخران مرادف واژه نامه و فرهنگ شده؛ تا آنجا که می شنویم کسی می پرسد: قاموس صحاح و یا قاموس لسان العرب و یا قاموس تهذیب و یا قاموس عین؟ و این بر چیره شدن نام قاموس بر واژه نامه ها و فرهنگها دلالت می نماید؛ بلکه

جویا جهان بخش

فائت جمعها ومصادر قاموس فیروزآبادی

مؤلف «حجة العمل فی يوم الزلل» می باشد؛ چه، این شخص اخیر الذکر از عالمان سده سیزدهم هجری و فقیهان عصر خود بشمار است، و آن یک - چنان که گفتیم - از سده دوازدهم می باشد (همان، ص ۱۲).
سه اثر از قزوینی یاد کرده اند:

یکی ترجمان اللغة که در حقیقت ترجمه اوست از قاموس که به امر شاه سلطان حسین تدوین نموده. وی در دهم شعبان سال ۱۱۱۴ ه. ق کار ترجمان اللغة را آغاز کرده و در بیستم ربیع الثانی ۱۱۱۷ ه. ق از آن بپرداخته و مجموعاً سی و یک ماه و ده روز بر سر آن کرده است. از این که او در این مدت بدان کار پرداخته و شاه صفوی او را بدان فرمان داده، شاید بتوان استنباط کرد که قزوینی در این فن مردی سرشناس بوده. (سنج: همان، ص ۱۴).

این اثر چند بار به صورت سنگی چاپ شده و دستنوشته‌هایی از آن در کتابخانه‌ها دستیاب می شود. مرکز نشر میراث مکتوب، نشر متن علمی - انتقادی ترجمان اللغة را به اشراف و اهتمام نگارنده این سطور در برنامه کاری و پژوهشی خویش قرار داده (نگر: واپسین شماره مجله هفته کتاب، منتشره در آخرین روز نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، گفتگو با آقای اکبر ایرانی)؛ و امیدست دیرنپاید که دفتر نخست آن به انجام رسد و از چاپ برآید.

اثر دیگر تهذیب المذهب است.

«مذهب الاسماء فی مرتب الحروف والأشیاء» واژه نامه ای است تازی به پارسی، نگاشته محمود بن عمر الزنجی السجری که احتمالاً در سده هشتم هجری تألیف گردیده (نگر: مذهب الاسماء، تصحیح محمدحسین مصطفوی، ج ۱، ص شش).
محمدیحیی بن محمد شفیق قزوینی تهذیب المذهب را ساخت و در دیباجة آن نوشت: «چون واژه های فارسی در «مذهب الاسماء» دور از فهم بود، از برهان قاطع، فرهنگ جهانگیری، مجمع الفرس و... بهره برده و این فرهنگ را به نام «تهذیب المذهب» ساختم. (سنج:

فهرست نسخه های خطی فارسی، احمد منزوی، ج ۳، ص ۱۹۷۸).

دست کم دو دستنوشته از این اثر، هر دو از آن دانشگاه تهران، شناخته شده است. (نگر: همان، همان ص).

کار دیگر قزوینی، الجموع والمصادر است که اخیراً طبع شده و مورد نظر ماست.

چنان که مرحوم شیخ آقابزرگ در الذریعة (ج ۵، ص ۱۴۶) گفته اند، این رساله دربردارنده انتقادات و استدراکات قزوینی بر قاموس فیروزآبادی است.

محمدیحیی بن محمد شفیق قزوینی، در مقدمه کوتاه ولی مفصل خویش بر این رساله، توضیح می دهد که چون مدتی را به «تصحیح» کتاب قاموس فیروزآبادی گذرانده، متوجه گردیده صاحب قاموس، به جمع و گردآوری و ضبط برخی جمعها و مصدرها پرداخته و برخی دیگر را مُقَلَّع نهاده است؛ از این رو، قزوینی به تبیین ضوابط جمع آنها و پی ریزی بنیادهایی برای اصلاح کاستیها پرداخته. (سنج: الجموع والمصادر، صص ۲۲-۲۴).

او کتاب را در دو بخش (/ «المقصد») اصلی ترتیب داده: یکی درباره جمعها؛ و دیگری درباره مصادر؛ و هریک از این دو، به ابوابی تقسیم شده اند. بخش (/ «مقصد») یکم، خود مقدمه ای نه چندان کوتاه دارد در باب جمع و اسم جمع و اسم جنس و علم جنس، در دو دانش لغت و نحو؛ و بخش (/ «مقصد») دوم، یادداشتی کوتاه بر پیشانی دارد در تبیین چگونگی باب بندی این فصل.

وی در هر یک از این دو قسمت، استدراکات خود را با نظمی ستودنی درج می نماید. فی المثل در «القسم الاول» از «الباب الاول» که در باب «ثلاثیهای صحیح» هم هست - اوزان جمع «فَعْل»، «فَعْلَة»، «فَعْلَة»، «فَعْل» و «فَعْلَة»، «فَعْلَة»، «فَعْل» و «فَعْلَة» یاد شده اند؛ و در همین وزن پسین گفته، یعنی «فَعْلَة»، آورده که مفردهای این وزن جمع بر چهار وزن

هستند:

نخست: فَعْل؛ مانند «صَلَب» (مفرد) و «صِلْبَة» (جمع).

دوم: فَعَال (بدون تشدید)؛ مانند «غَزَال» (مفرد) و «غِزْلَة» (جمع).

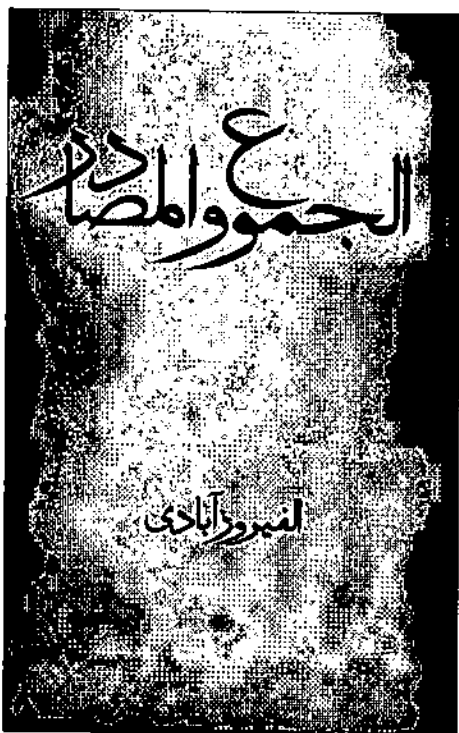
سوم: فَعَال (بدون تشدید)؛ مانند «غَلَام» (مفرد) و «غِلْمَة» (جمع).

چهارم: فَعیل؛ مانند «شَجیع» (مفرد) و «شِجَعَة» (جمع).

(سنج: همان، ص ۳۵).

آنچه در سرتاسر «الجموع والمصادر» قزوینی برای بنده چشمگیر بود، نظم حیرت انگیز و ریاضی وار این لغوی چیره دست و کاردان در تنظیم اثری است که برخی پیشینیان و پسینیان از همیشگان او، نه بر رعایت آن قادر بودند و نه بدان اعتناگر و پایبند. بی آنکه مُنْكَر تحولات بنیادی رخ داده در فکر و فرهنگ و دانش و روشمندی و منش فرهنگی در اعصار مختلف تمدن اسلامی باشم، الجموع والمصادر را مشتی از خروار اسناد باطل کننده این پندار می دانم که دقت علمی و ریزی بینی محققانه و مویشکافیهای دانش آفرین، تنها ویژه همان سده های سوم تا پنجم بوده و خاصه روزگار صفوی، عصر عربده جوئی و عصیتهای کور و ملال آور و عاری از فرهیختگی است (!).

این رشته سر دراز دارد و هر چند مجال درافکندن همه گفتنیها نیست، می گویم که اساساً به گواهی صدها و هزارها اثر خرد و کلان، پندار انحطاط ادب (چه ادب علمی و چه ادب هنری) در عصر صفویه سست و نالاستوار می نماید و تنها در همین شاخه لغت کارهایی جدی صورت گرفته چون کشکول اللغة که به سبب

نزدیکی نسبی اش به کار قزوینی و همچنین پیوندش با قاموس و چون کمتر مورد عنایت محققان واقع شده، درخور یادکردی جداگانه است. (۸)

در پایان الجُموع والمصادر آمده است: «تمت بعون الملك الوهاب في سنة ١١٣١» (ص ۱۲۶).

من بنده می‌پندارم این یادداشت (ترقیمة) از مؤلف باشد، نه ناسخ؛ و به ما نشان می‌دهد که محمدحیی بن محمد شفیق قزوینی در این تاریخ در قید حیات بوده.

از دیگر سو می‌دانیم قزوینی ترجمه قاموس خود، یعنی ترجمان اللغة، را در بیستم ربیع‌الثانی ۱۱۱۷ هـ.ق. به پایان رسانده یعنی چهارده سال پیش از امضای نهایی الجُموع والمصادر.

این پرسش در اینجا روی می‌نماید که چرا باید قزوینی چهارده سال در تنظیم یادداشت‌هایی که احتمالاً به هنگام کار ترجمان اللغة فراهم کرده، درنگ کند؟ پرسش دیگر این که آیا ممکن است «تصحیح کتاب القاموس» که وی در مقدمه الجُموع (ص ۲۲) یاد کرده، کاری غیر از ترجمان اللغة باشد؟ - الله أعلم بالصواب.

اثر مورد بحث ما، یعنی الجُموع والمصادر، را آقای سیدصادق حسینی ایشکوری، فرزندی استاد محقق حجة الاسلام والمسلمین سیداحمد حسینی، تصحیح و تحقیق نموده‌اند و در کار آن ضوابط و اسالیب مقبول و مطلوب تحقیقی متون قدیم را به کار بسته و در نگارش حواشی سودمند روشنگر، حوصله، قلم فرسوده‌اند. در کنار مصحح، سیاست‌گذاری از ناشر، مجمع‌الذخائر الإسلامية (قم)، بابت طبع و صفحه‌آرایی زیبا و دلاویز رساله سودبخش قزوینی بر همه بهره‌جویان از آن فرض است.

جای گلایه‌ای هم از همین «مجمع‌الذخائر الإسلامية»، یعنی ناشر کتاب، هست که این اثر را زیر عنوان سلسله «التراث العربی الخالد» منتشر ساخته است. در جایی که نوعی عصبیت کور در سرزمینهای

عربی، تمدن اسلامی را «الحضارة العربیة»، ابن سینا را «الفيلسوف العربی» و هزاران نویسنده خرد و کلان و فرهنگ‌آفرین ایرانی را که به تازی (و گاهی حتی به پارسی هم) قلم زده‌اند، «کاتب عربی» قلمداد می‌نماید، برماست که اولاً هویت جامع و شامل اسلامی میراث و ثانیاً ایرانی بودن بخش‌هایی عظیم و گرامند از آن را یادآور شویم؛ نه آن که کتاب محمدحیی بن محمد شفیق قزوینی را که در حمایت دولت صفوی می‌زیسته و در تکمیل اثر فیروزآبادی قلمی کرده، در قم، از سوی «مجمع‌الذخائر الإسلامية» چاپ کنیم و آن را فقره‌ای از «التراث العربی الخالد» بشماریم!

شاید خواننده ارجمند بپندارد «العربی» در این عنوان اشارت‌گر است به موضوع کتاب که در شاخه زبان و ادب تازی است؛ ولی چنین نیست؛ زیرا می‌بینیم ناشر مع‌الأسف آثاری چون المعاد الجسمانی، تألیف مرحومه شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، را هم (قم: ۱۴۱۹ هـ) ذیل همین عنوان «التراث العربی الخالد» به چاپ رسانیده است؛ فتأمل!

پانویست‌ها:

(۱) و (۲) الزبیدی فی کتبه تاج العروس، الذکور هاشم طه شلاش، بغداد، ۱۴۰۱ هـ. ق، ۱۹۸۱ م، ص ۱۷۵.

(۳) همان، ص ۱۷۶.

(۴) الجاسوس علی القاموس، احمدقاسم افندی، قسطنطنیه، ۱۲۹۹ هـ. ق، ص ۱۰۵.

(۵) التکملة والذیل والصلة لمفاتی صاحب القاموس من اللغة، السید محمد مرتضی الحسینی الزبیدی، تحقیق: مصطفی حجازی، قاهره، ۱۴۰۶ هـ. ق، ۱۹۸۶ م، ج ۱، ص ۴.

(۶) این تعبیر خواجه رشیدالدین فضل‌الله وزیر را نگر در: وقفنامه ربع رشیدی، چاپ حروفی، به کوشش: مجتبی مینوی (و ایرج افشار، ص ۲۳۶.

(۷) این مرد از آن کسان است که - به قول سعدی - «همه قبیله او عالمان دین بودند» پدر و نیا و فرزندی او و برخی احفاد این خاندان دانش از علمای شیعه بشماراند. (نگر: طبقات اعلام الشيعة، ج ۶، ص ۸۱۹).

(۸) این شاء‌الله - باید در نوشتاری جداگانه بدان پرداخت.

ابن حزم

□ ابن حزم و الفکر الفلسفی بالمغرب والاندرلس
□ - سالم یفوت □ - مغرب، الدار البيضاء، ۱۹۹۶.
کتاب حاضر از یک «مدخل» و سه «باب» فراهم آمده و هر باب «فصل»‌های گوناگون دارد. در پایان باب‌های آن، خلاصه‌ای از آنچه در فصول گوناگون مطرح شده آمده است. این کتاب به گونه‌ای که از اهدام‌نامه آن پیداست، رساله دکتری مولف محترم بوده و پس از تنقیح و تهذیب آن، چاپ شده است و علیرغم نام کتاب که فلسفی است اما مباحث مطرح شده در آن به جنبه‌های نقلی ابن حزم اختصاص یافته و تنها در باب آخر آن به نقد فلسفی ابن حزم پرداخته شده است. اهمیت این متن در آن است که سیر نقد فلسفی را در حوزه فلسفه اسلامی نشان می‌دهد و خصوصاً به ترویج این اندیشه در غرب جهان اسلام پرداخته است. و این در حالی است که با ابن حزم ظاهری، نقد اندیشه‌های فلسفی در شرق جهان اسلام آغاز شده و این مطلع از نخستین رویارویی‌های فلاسفه مسلمانان در قرون اواسط است. از سوی دیگر با مطالعه این کتاب اهمیت فلسفه و نقد آن از دیدگاه نقلی در اندیشه‌های زمان پیدا می‌شود و برای دوستداران سیر تاریخی فلسفه اسلامی در غرب، قابل اهمیت است.

مسئله معرفت و عمل، رابطه آنها با یکدیگر و ارتباطشان با نفس آدمی تأملات دامنه داری در تاریخ تفکر مسلمین برانگیخته است.

حکیمان مشایی و در رأس آنها ابن سینا، عمل آدمی را تابع معرفت او می‌شمردند. تبعیت اراده از عقل و یا مسبوقیت اراده بر علم و ادراک نیز تعبیری دیگر از همین قول بودند.

اراده از نظر مشائیین قوه‌ای از قوای آدمی محسوب می‌شد که معرفت او به وساطت این قوه منتج به عمل می‌گردد. از سوی دیگر پاره‌ای از متکلمین معتزلی چون ثمامه بن اشرس نمیری (متوفی به سال ۲۱۳ هـ) و عمرو بن بحر جاحظ (متوفی به سال ۲۵۰ یا ۲۵۵ هـ) تمامی افعال و معارف آدمی را تابع اراده او می‌شمردند و عقل را تابعی از اراده می‌دانستند.

اراده در اقوال اینان البته در مفهومی بسیار موسع‌تر از اقوال مشائیین بکار رفته بود و فی‌الواقع آنچه که این متفکران معتزلی از «اراده» مراد می‌کردند به معنایی که قرن‌ها بعد شوپنهاور از آن مراد کرد، نزدیک است. به علاوه تصور و تعریفی که هر یک از نحله‌های فکری مسلمین از «ایمان دینی» داشتند تا حدود زیادی وابسته به موضعی بود که در قبال مسئله «معرفت و عمل» اتخاذ می‌کردند.

مولانا جلال‌الدین بلخی نیز در موضعی از مثنوی شریفش به این موضوع پرداخته و نوشته حاضر جستاری است در آراء مولانا در این باب.

معرفت بمشابه جان

مولانا هستی آدمی را عبارت از اندیشه او می‌داند و بر آن است که آدمی چیزی نیست مگر اندیشه. تجلی این عقیده در مثنوی بحری متواتر است که به هیچ روی

نمیتوان آن را حمل بر مجامله و مجاز کرد:

جان چه باشد؟ با خبر از خیر و شر

شاد با احسان و گریان از ضرر

چون سر و ماهیت جان مخبر است

هر که او آگاه‌تر، با جان‌تر است^(۱)

(۱۴۸ - ۹/۶)

در دفتر دوم مثنوی نیز اشارتی به همین معنا می‌رود:

ای برادر تو همان اندیشه‌ای

ما بقی تو استخوان و ریشه‌ای

گر گل است اندیشه تو، گلشنی

و ربود خاری، تو هیمة گلشنی

(۲۷۷ - ۸/۲)

و باز در دفتر ششم:

تو نه‌ای این جسم، تو آن دیده‌ای

وارهی از جسم گر جان دیده‌ای

آدمی دیدست، باقی گوشت و پوست

هر چه چشمش دیده است آن چیز اوست

(۸۱۱ - ۱۲/۶)

آدمی فربه شود از راه گوش

جانور فربه شود از خلق و نوش

(۲۹۱/۶)

اینکه مولانا جهان را یک فکرت از عقل کل

می‌داند و عالم را صورت عقل کل می‌شمارد نیز اشارتی

است بر همسنگ بودن هستی و اندیشه:

این جهان یک فکرت است از عقل کل

عقل چون شاه است و صورته‌ها رسل

(۹۷۹ / ۲)

جمله عالم صورت عقل کل است

کوست بابای هر آنک اهل قل است

بدینسان مولانا نه تنها جان آدمی که جان تمام

کائنات را از جنس معرفت و اندیشه می‌داند.

به عقیده او هر موجودی که آگاهی و معرفت

بیشتری داشته باشد از هستی حظ بیشتری برده است.

هر که او پردان‌تر است، پر جان‌تر است.

مولانا نشأت و مراتب گوناگون وجود را با مراتب

گوناگون معرفت متناظر می‌داند و بر آن است که در طی

کمال جماد به نبات، نبات به حیوان، حیوان به انسان،

انسان به ملک و ملک به «آنچه اندر و هم ناید» معرفت

و به تبع آن جان فزونی می‌گیرد.

به همین سبب است که مولانا از طی این مراحل

کمال، تعبیر به «معراج» می‌کند که اصطلاحی است

مأخوذ از قرآن و حاوی بارسنگین ارزشی:

نه چو معراج زمینی تا قمر

بل که چون معراج کلکی تا شکر

نه چو معراج بخاری تا سما

بل چو معراج جبینی تا نهی

(۵۵۲ - ۳/۴)

و

جان نباشد جز خبر در آزمون

هر که را افزون خبر، جانش فزون

جان ما از جان حیوان بیشتر

از چه؟ زان رو که فزون دارد خبر

پس فزون از جان ما جان ملک

کومنز شد زحس مشترک

وز ملک جان خداوندان دل

باشد افزون تو تحریر را بهل

(۳۳۳۵ - ۸/۲)

و

روح را تأثیر آگاهی بود

هر که را این بیش، الهی بود

(۱۵۰/۶)

اقتضای جان چوای دل آگاهی است

هر که آگه‌تر بود، جانش قوی است^(۲)

(۱۵۱/۶)

مهدی معین‌زاده

رابطه معرفت و عمل در مثنوی

ملاصدرا اصالت را از آن وجود دانست و برای حل مشکل کثرت ماهیات - که در صورت قول به اصالت وجود پیش می آمد - قائل به تشکیک وجود گردید؛ وجود حقیقتی مشکک است، یعنی مراتب و درجات مختلف دارد و اختلاف موجودات در شدت و ضعف مرتبه وجودی آنهاست.

چنین بر می آید که به عقیده ملاصدرا مرتبه وجودی هر موجودی بسته به میزان معرفتی است که آن موجود دارد. «صدرالدین شیرازی با ادله و احتجاجات فلسفی خویش به همین نتیجه رسید که جان و دانش در اصل از یک گوهرند و نفس هر کس مجموعه معلومات اوست، و همچنانکه علم غیر مادی است، روح هم غیرمادی است... وی در الشواهد الربوبیه، مشهد ثالث، اشراق ثانی چنین می گوید: «هر منصفی گواهی می دهد که جان عالم و جان جاهل یکی نیستند و بلکه جاهل از آن جهت که جاهل است، ماهیت ندارد» (۵)

***

قول به ارتباطی چنین عمیق و وثیق بین معرفت و وجود و همسخ دانستن معرفت با جان و نفس آدمی البته تبعاتی خواهد داشت. از جمله این تبعات، قائل شدن به تأثیری است که دواعی نفسانی (نفس به معنای جان و نه نفس به معنای نفس اماره بالسوء) بر معرفت آدمی می گذارند.

مولانا در مثنوی از این دواعی نفسانی با تعابیری چون غرض، طمع، خشم، شهوت، میلان و... یاد می کند و بر آن است که این امور در معرفت آدمی مؤثر می افتند. این غرض و طمع و خشم و شهوت و میلان از هستی آدمی بر می خیزند و مادام که آدمی در حبس جسم است و به مرگ اضطراری یا اختیاری (موت قبل از موت) از آن رهایی نیافته، معرفت او را در چنبره خود می گیرند.

تمام آدمیان (مگر آنان که از «خودی» مردمانند و در خدا فنا گشته اند) مادام که محبوس در قفس تن اند، ناگزیر معرفت شان در بند این دواعی نفسانی خواهد

شیخ محمود شبستری نیز معتقد است آن روح اضافی که بر قوه نامیه افزوده می شود در واقع جماد را «دانا» تر می کند:

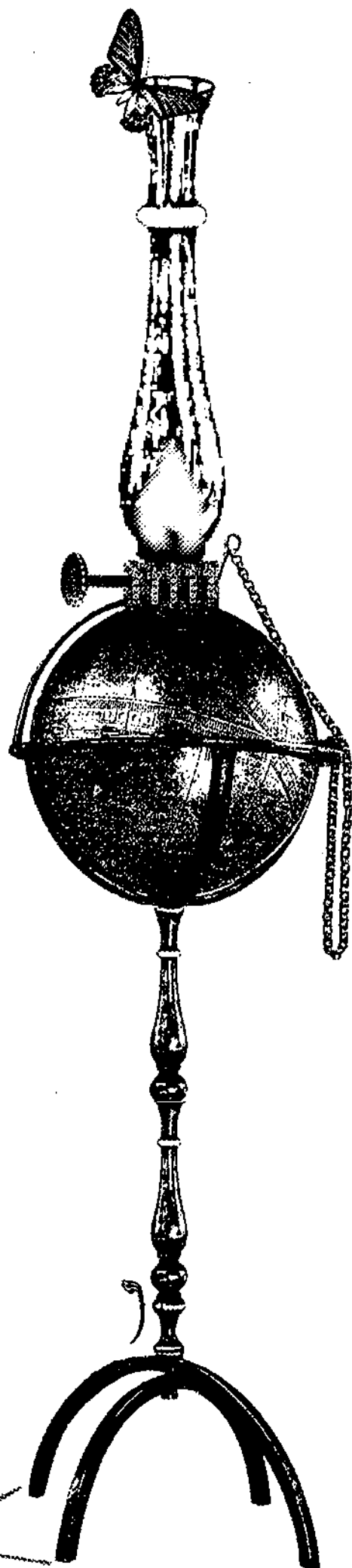
بدان اول که تا چون گشت موجود
که تا انسان کامل گشت مولود
در اطوار جمادی گشت پیدا

پس از روح اضافی گشت دانا (۳)
بنابر این تحقق حیات ولطیفه انسانی، بعنوان بالاترین حد کمالی که موجودات در عالم شهادت توان نیل بدان دارند، خود موقوف افزایش تدریجی معرفت در طی اطوار و مراتب مختلف وجود است. والبته این سیر با تحقق حیات انسانی در معنای متداول آن پایان نیافته و با از خودی رها گشتن انسان ادامه می یابد تا «آنچه اندر وهم ناید». از آنجا که حیات انسانی بالاترین حد کمال کائنات در عالم شهادت است، شناخت این بالاترین حد کمال عالم شهادت خود کلیدی است جهت شناختن عالم غیب. از اینروست که مولانا هم در مثنوی و هم در فیه مافیه انسان را اسطرلاب (یا بنا به ثبت کاتبان مثنوی: اصطرلاب) خدا می خواند:

آدم اسطرلاب اوصاف علوست
وصف آدم مظهر آیات اوست
(۳۱۳۷/۶)

«آدمی اسطرلاب حق است... این اسطرلاب مسین آینه افلاکست، وجود آدمی که لقد کرنا بنی آدم اسطرلاب حق است. چون او را حق تعالی به خود عالم و دانا و آشنا کرده باشد» (۴)

صدر المتألهین نیز نظریه ای مشابه در باب همسخ بودن معرفت و وجود دارد. همانگونه که می دانیم مسئله تمایز میان وجود و ماهیت. از مسائل مهم در فلسفه مشاء بوده است لیکن مسئله اصالت وجود در مقابل اصالت ماهیت مسئله ای بالنسبه جدید در فلسفه مسلمین است که نخست در آراء میرداماد مطرح گردید. خود میرداماد قائل به اصالت ماهیت بود لیکن شاگردش

بود:

چون غرض آمد، هنر پوشیده شد

صد حجاب از دل به سوی دیده شد
(۳۳۴/۱)

همچنان که آن چنین را طمع خون

کان غذای اوست در اوطان دون
از حدیث این جهان محبوب کردغیر خون او می نداند چاشت خورد
(۸/۳ - ۶۷)

چون یکی بشکست هر دو شد ز چشم

مرد احوال گردد از میلان و خشم

خشم و شهوت مرد را احوال کند

ز استقامت روح را مبدل کند

(۳۳۱ - ۲/۱)

مولانا در این ابیات به هیچ روی دواعی نفسانی را

در مفهوم رذائل اخلاقی بکار نبرده است. این دواعی ساز
و کار خداداد حیات آدمی اند و مادام که آدمی در حبس
حیات این جهان است، مقوم حیات وی محسوبند.فی المثل خشم و شهوت را مولانا در ابیات فوق الذکر
نه در معنای رذائل اخلاقی، بل همچنانکه در حکمت
مشاء مصطلح است در مفهوم قوه‌ای از قوای نفس آدمی
بکار برده است.«در واقع آنچه موجب آرزو کردن چیزی و شتافتن به
سوی چیزی می شود شهوت نام دارد و آنچه موجب گریز
و اجتناب یا موجب جنگ و در آویختن می شود قوه غضب
نام دارد.» و آرزو کردن، شتافتن، گریز و اجتناب
هیچکدام رذیله اخلاقی نیستند. در عنوان یکی از
فرازهای بلند مثنوی آمده است «هر کسی از آنجا که وی
است، هر کس را از چنبره وجود خود ببند»^(۶) این چنبره
وجود که گاه در مثنوی از آن به «نظرگاه» نیز تعبیر
می شود در واقع همان مجموعه دواعی نفسانی آدمی
است.آنچه که از مجموع بیانات مولانا در این خصوص بر
می آید آنست که وی به نوعی تأثیر اراده حیات بر روی
معرفت قائل بوده است.در اینجا بی مناسبت نیست که به مقایسه‌ای بسیار
اجمالی فیما بین آراء مولانا و متکلمانی چون جاحظ و
ثمامه دست زیم. شهرستانی در ملل و نحل در باب آراء
جاحظ آورده است:«(جاحظ) می گوید: همه شناختها ضروری است و
طبیعی... و بنده را هیچ کسبی نیست بجز ارادت (اراده)
نیست چنانکه ثمامه گفته بود»^(۷)ضروری بودن و طبیعی بودن همه شناختها از نظر
جاحظ بدان معناست که همه شناختهای آدمی ضرورتاً
از نیازهای طبیعی او ناشی می شوند. «جاحظ این مسئلهرا از زبان یک حکیم بدین نحو بیان می کند: به یکی از
حکما گفته شد تعقل را از چه وقت آغاز کردی؟ او در
پاسخ گفت از هنگامی آغاز کردم که تولد یافتم. حکیم
مزبور دریافت که آنچه او می گوید مورد انکار مردم است
و به همین جهت در توضیح سخن خود گفت:هنگامیکه می ترسم گریه می کنم و هنگامیکه
گرسته می شوم به خوردن غذا می پردازم و وقتی به
خواسته‌های خود می رسم، سکوت پیشه می کنم. اندازه
نیازهای من همین است و کسیکه اندازه نیازهای خود را
در رسیدن و نرسیدن به آن دریابد به تعقل بیش از آن
نیازمند نخواهد بود»^(۸)«معنی این سخن آن است که نیازهای حیاتی و
طبیعی یک طفل همان چیزی است که اندازه شناخت و
معرفت او را تعیین می کند. این شناخت و معرفت نیز جز
احساس نسبت به آنچه می خواهد و نیازمند آن است.
چیز دیگری نیست. جاحظ این شناخت را عقل نامیده
است.»^(۹)بنابراین جاحظ عقل را تابع اراده حیات می شمرد و
اگر قول شهرستانی را بپذیریم که «میل او (جاحظ) و
میل اصحاب او به سوی طبعیان فلاسفه بیشتر است از
الهیان فلاسفه»^(۱۰) باید اذعان کنیم که منظور او از اراده
حیات بر نیازهای مادی بشر متوقف است و این اراده
چیزی جز کششی کور و تاریک به سوی زندگی نیست،
چنانکه شو پنهاور از آن مراد کرده است.از سوی دیگر مولانا هر چند به شهادت ابیاتی از
مثنوی، نوعی اراده حیات را در معرفت آدمی مدخلیت
داده است، لیکن نزد او اراده حیات به هیچ روی متوقف بر
نیازهای مادی انسان نیست.مولانا نه حیات آدمی را حیاتی مادی می دانسته و
نه برای نیازهای مادی او اصلاتی قائل بوده است چه
رسد به اینکه معرفت آدمی را صرفاً متکی بر نیازهای
مادی او بداند. همچنین هر چند مولانا معتقد بوده که
هرکس از چنبره وجود خود به حقیقت می نگرد لیکن به
هیچ روی منکر مراتب قرب و بعد معرفت‌ها نسبت به
حقیقت نبوده است.اینکه هر کس از چنبره وجود خود به حقیقت
می نگرد از نظر مولانا بدان معنا نیست که تمامی
معرفت‌ها به یک اندازه از حقیقت محظوظ گشته اند.چنبره وجود آدمی می تواند به مساحت انگشتانه‌ای
باشد یا به مساحت دریائی و لذا معرفت او نیز می تواند
خرد یا کلان باشد.اغراض آدمیان هم ذو مراتب است، فردی ممکن
است غرضی شخصی داشته باشد که برآورده شدن آن
تنها شخص او را محظوظ نماید و دیگری اغراض خود را
با اغراض کل هستی هماهنگ کند و بل غرض خود را

در غرض حق تعالی فانی سازد.

ولذا مولانا آدمیان را قرا می خواند تا غرض خود را در
غرض حق در بازند.اراده و داعیه خود را تسلیم اراده حق کنند و
بدینگونه از دیده حق بر امور بنگرند و مصداق حدیث
قدسی «بی یسمع و بی یبصر» گردند:

دیده ما چون بسی علت در اوست

رو فنا کن دید خود در دید دوست

دید ما را دید او نعم العوض

یابی اندر دید او کل غرض

(۵/۱ - ۹۲۴)

معرفت و عمل

مولانا عمل آدمی را نتیجه بلافصل معرفت او
میداند و به نوعی رابطه ضروری بین معرفت و عمل
قائل است. هر کس چنان عمل می کند که می اندیشد.
عمل، فرع بینش و معرفت آدمی است:

فرع دید آمد عمل بی هیچ شک

پس نباشد مردم الا مردمک

(۱۶۸۲/۱)

عمل همچون سایه است و فکر و اندیشه همچون
افتاب. اندیشه، هر چند بی صورت است و نامحسوس،
لیکن در ایجاد عمل که امری محسوس است تأثیر
قطعی دارد.مولانا در فرازی از دفتر ششم مثنوی ابتدا تصریح
می کند که امور محسوس (صورتها) می توانند از امری
نامحسوس (بی صورت) پدید آیند:

صورت از بی صورت آید در وجود

همچنان کز آتشی زاده است دود

(۳۷۲۶/۶)

بدینگونه صورت از بی صورت بوجود می آید و
بی آلتی زاینده صد گونه آلت می گردد (زاده صدگون آلت
از بی آلتی) مولانا سپس به آوردن مثالهایی برای تأیید
سخن خود می پردازد. مثلاً احساس غبن و زیان خود
امری بی صورت است و نامحسوس، لیکن موجد نوحه و
زاری می گردد که محسوس است و با صورت:

نوحه را صورت، ضرر بی صورت است

دست خانیذ از ضرر، کش نیست دست

(۳۷۱۳/۶)

و بالاخره نتیجه می گیرد فعلی که بر ارکان فردی
ظاهر شده، حاصل فکریست که در ذهن او مکتوم است:
بی نهایت کیش‌ها و پیشه‌ها

جمله ظل صورت اندیشه‌ها

بر لب بام ایستاده قوم خوش

هر یکی را بر زمین بین سایه‌اش

صورت فکرست بر بام مشید

و آن عمل چون سایه بر ارکان پدید
فعل بر ارکان و فکرت مکتوم
لیک در تأثیر و وصلت دوه به هم
(۳۰/۶ - ۳۷۲۷)
رابطه‌ای که مولانا بین معرفت و عمل قائل است،
رابطه‌ایست وثیق و عمیق.

به عقیده او هر معرفتی ضرورتاً کرداری متناسب با
خود می‌زاید.
محال است معرفتی اصیل در جان آدمی پا گیرد و
آنگاه کسوت عمل در نباشد. در کلام او رابطه بین فکر و
فعل درست مانند رابطه علت و معلول (در مفهوم
کلاسیک آن) رابطه‌ای ضروری است. شاید بسیار کسان
به وجود رابطه‌ای بین فکر و فعل معتقد بوده باشند
بی آنکه این رابطه را ضروری بدانند. فی‌المثل در فلسفه
مشاء، فرض دو قوه - محرکه و مدرکه - برای نفس
حیوانی و تقسیم نفس ناطقه به قوه عملی و قوه
نظری^(۱۱) سبب گردیده تا برای پیوند دادن معرفت
آدمی با عمل او وجود واسطه‌ای بنام اراده لازم گردد و از
اینرو نمیتوان گفت که ارتباط بین معرفت و عمل در
حکمت مشاء رابطه‌ای ضروری است.

حکمای ما برای پر کردن شکافی که بین معرفت و
عمل احساس می‌کردند. واسطه‌ای به نام اراده یا شوق
مؤکد میان آنان قائل می‌شدند و معتقد بودند «وقتی
فاعلی برفعلی عزم می‌گمارد و این عزم را منتهی به

عمل می‌کند، ابتدا تصدیق به فایده آن فعل می‌کند که
سهم عقل است و بعد شوق مؤکد یا اراده تحریر
می‌شود (اگر اراده را شوق مؤکد بگیریم) و بعد قدرت
است یعنی قوه نزوعیه که قدرت غیر مباشر بر عمل
است و بعد قدرتهای مباشر بر عمل که منتشر در
عضلاتند و بعد هم عمل در می‌رسد.»^(۱۲) غزالی نیز در
کتاب معیار العلم فی فن المنطق آورده است «عقل عملی
قوه‌ای از نفس آدمی را تشکیل می‌دهد که مبدأ
تحریر و جنبش نیروی شوقیه می‌گردد. نیروی شوقیه
نیز چیزی از جزئیات امور را انتخاب و اختیار می‌کند...
این قوه محرکه که مبدأ جنبش شوقیه است از جنس
علوم نبوده و در زمره ادراکات قرار ندارد. اطلاق عنوان
عقل بر این قوه تنها به این دلیل است که به حسب
طبیعت خود، به دستورات عقل گردن نهاده و در برابر
اشارات او سرتسلیم فرود آورده است.»^(۱۳)

همانگونه که می‌بینیم، هم حکماء مشاء و هم
غزالی بر تبعیت عمل از معرفت صحه گذارده‌اند لیکن
در اقوال هیچکدام از آنها بر ضروری بودن رابطه معرفت
و عمل - چنانکه از اقوال مولانا و بویژه تشبیه معرفت و
عمل به آفتاب و سایه بر می‌آید - تأکیدی نرفته است.
مولانا گویا نیازی به تقسیم بندیها و واسطه سازیها
نمی‌دیده و این امر نه فقط بدلیل بی‌اعتنائی او به
طبقه بندیها و تبیین‌های دقیق مرسوم نزد حکما و
متکلمان، بلکه به این دلیل نیز بوده است که وی رابطه
بین معرفت و عمل را مستقیم‌تر از آن می‌دانسته که
بدین تقسیم بندیها و واسطه سازیها حاجتی داشته
باشد.

اینکه مولانا عمل را سایه معرفت می‌دانسته
نشان‌دهنده آن است که برای عمل موجودیتی مستقل
قائل نبوده است.

تشابهی که این تمثیل با تمثیل آفتاب و کنگره و
سایه در دفتر اول مثنوی (۹۳/۱ - ۶۹۰) وجود دارد، خود
گواه آن است که مولانا برای معرفت و عمل نیز قائل به
نوعی وحدت در کثرت و کثرت در وحدت بوده است که
کثرتشان بیشتر مرتبط با منظر مشاهده‌گر است تا
تفاوتی جوهری بین خود آنها. گوئی عمل و معرفت یک
وجودند که وقتی با دیدی جزئی نگر و محو در کثرتها
بدانان نظاره شود، دو چیز بنظر می‌رسند ولی در واقع
یک چیز بیشتر نیستند. اگر اندیشه منعم بودن در روح
بنده نقش بندد، بنده شاکر می‌شود (اندیشه منعم بودن
= شاکر بودن)، اندیشه مهلت، بنده را صابر، اندیشه
مرحوم بودن بنده را بالان و اندیشه مغضوب بودن او را
نالان می‌کند و بدینسان اندیشه‌ها و خیالات گونه‌گون
دوای افعال مختلف می‌گردند:
صورت نعمت بود، شاکر شود

صورت مهلت بود، صابر شود
صورت رحمی بود، بالان شود
صورت زخمی بود، نالان شود
(۲۲/۶ - ۳۷۲۱)

این زحد و اندازه‌ها باشد برون
داعی فعل از خیال گونه‌گون
(۳۷۲۶/۶)

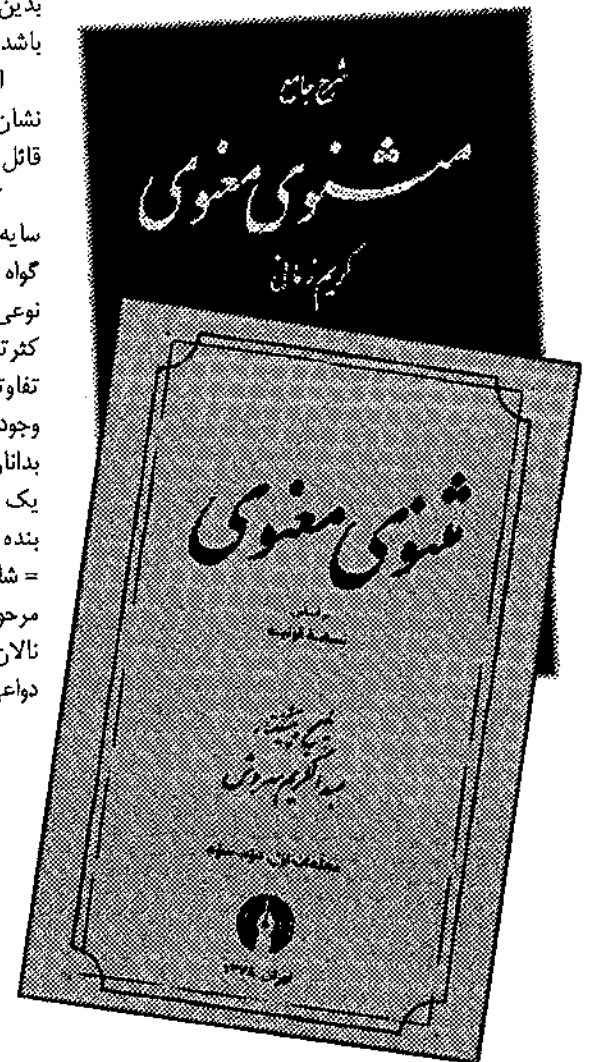
اینکه مولانا بین معرفت و عمل نه تنها شکاف
بلکه مرز مشخصی نیز نمی‌دیده البته بدان سبب بوده
که او از معرفت معنای خاصی مراد می‌کرده است. مولانا
معرفت را یسان انبانی از گزاره‌ها که شخص صادق‌شان
می‌پندارد، نمی‌دانسته و به تبع آن اندیشه‌ورزی را نیز
یافتن برهان و گواهی برای اثبات صدق آن گزاره‌ها
نمی‌یافته است. مطلوب بودن معرفت نزد مولانا بیش از
آنکه در گرو صحت و سقم گزاره‌های معرفتی باشد،
پسته به مشارکت و درگیری شخص صاحب معرفت با
موضوع معرفت و درهم پیچیدن و عجین شدن معرفت
با روح آدمی است و این همان است که از آن به اتحاد
علم و عالم و معلوم تعبیر شده است. به اعتقاد مولانا
برای نیل به چنین اتحادی هم صاحب معرفت و هم
موضوع معرفت باید ویژگیهایی داشته باشند.

برای تحقق اتحاد عالم و علم، عالم بیش از هر چیز
بایستی طالب بوده باشد. طلب عطشناک آدمی، معرفت
را چون آبی به سوی او فرا می‌کشد:

گر چه حکمت را به تکرار آوری
چون تو نااهلی شود از تو بری
ور چه بنویسی، نشانش می‌کنی
ور چه می‌لافی، بیانش می‌کنی
او ز تو رو در کشد ای پر ستیز
بندها را بگسلد و ز تو گریز

وز نخوانی و بینید سوز تو
علم باشد مرغ دست آموز تو
(۲۲/۲ - ۳۱۹)
معرفت حقیقی هم به عقیده مولانا آنست که عقده
جان آدمی را بگشاید و هرچه جز این است، عقده‌ایست
بر کیسه تهی. معرفت حد خود را دانستن است، نه حد
اعیان و اعراض را. تنها آنچه آدمی را به جوهر و قیمت
خود واقف سازد. شایسته اطلاق نام معرفت است:

عقده را بگشاده گیر ای منتهی
عقده‌ای سخت است بر کیسه تهی
در گشاده عقده‌ها گشتی تو پیر
عقده چند دگر بگشاده گیر
عقده‌ای کان بر گلو، ماست سخت
که بدانی که خسی یا نیکبخت
(۵۶۰ - ۶۲/۵)

آن اصول دین بداندستی تونیک

بنگراند اصل خود گرهست نیک
از اصولیت اصول خویش به

که بدانی اصل خود ای مردمه
(۲۶۵۵-۶/۳)

جان جمله علم‌ها این است این

که بدانی من کیم در یوم دین

(۲۶۵۴/۳)

برای فرد آدمیان معرفتی متناظر با جان آنان قابل تحقق است. هر فرد آدمی شایسته است با سوز و طلب در پی آن معرفت متناظر با جان خود باشد که توان گشودن عقده جاننش را دارد. و البته آنکه از نواخته شدن سیلی بر قفاگاه خود احساس درد می‌کند، حتی اگر هم در اثر تفحص پی‌برد که صدای «طراق» از دست سیلی نواز برخاسته یا از قفاگاه او، باز هم به معرفتی نائل نگشته است. (۱۴)

این سوز و طلب همان است که قبلاً تحت عنوان «نیازهای بشری» از آن یاد کردیم و آوردیم که مولانا تا حدودی بر تاثیر آن روی معرفت تأکید دارد، لیکن تفاوت رأی مولانا با آراء جاحظ و ثمامه در آن است که مولانا نیازهای بشری را محدود به نیازهای مادی او نمی‌داند و بلکه اساساً برای نیازهای مادی اصلاتی قائل نیست. شرایطی که برای شخص صاحب معرفت برشمریم جدای از شرایط معرفت نیست و این دو لازم و ملزوم یکدیگرند.

آنکه دردی و سوزی و طلبی دارد بر اثر این درد و سوز برانگیخته خواهد شد و در پی معرفتی خواهد رفت که لامحاله معرفت واقعی است و از جنس جان او. معرفت واقعی، تنها برای سوز و طلب واقعی، واقعی است. در جهان بینی مولانا آب فرد عطشناک را همچنان طلب می‌کند که فرد عطشناک، آب را که الطیبات للطیبین. انسان بی‌سوز و درد نیز در پی معرفتی بی‌حال و حیات روان خواهد شد. این است که مولانا فلسفه و فلسفی هر دو را طعن سخت می‌زند، از نظر مولانا فلسفی فردیست بی‌سوز و درد و فلسفه معرفتی است بی‌حال و حیات که از تکاپوی فردی بی‌سوز و درد حاصل آمده. این دو هر چند به هم می‌رسند اما هرگز در هم نمی‌پیچند و بر فریبی یکدیگر نمی‌افزایند.

آنچه مولانا علم تحقیقی می‌نامد و آن را در تقابل با علم تقلیدی می‌نهد، علمی است که عالم بدان متحقق شده باشد، یعنی در وجود عالم تحقق پیدا کرده باشد. «تقلید و تحقیق در کلام مولوی معنائی غیر از معنای مصطلح آنها در روزگار ما میدهد. [در کلام مولوی] محقق بودن یعنی متحقق بودن، یعنی مقامی از مقامات را در خود محقق کردن و به واقعیت رساندن و مقلد بودن [در کلام مولوی] یعنی فقط سخنی از آن

مقامات گفتن و از دور دستی بر آتش داشتن... علم تقلیدی عاریتی است، و بال جان ماست [ما آن را] مثل زیوری به خود بسته‌ایم، اما کاملاً قابل جدا شدن است و به حقیقت جان ما مزین به آن زینت نیست، بلکه زینت در جای خود [قرار دارد] و جان ما هم در جای خود. [ما] خطی از زینت نبرده تنها لاف آن را می‌زنیم... علم تحقیقی با جان است. یعنی آمیخته با جان است، خودش روح و جان دارد... علم تقلیدی می‌آید و می‌رود، بر دل می‌نشیند و فراموش می‌شود و تأثیری هم بر شخصیت فرد نمی‌گذارد» (۱۵)

علم تقلیدی و بال جان ماست

عاریه است و ما نشسته کان ماست

(۲۳۳۹/۲)

در هر حال مولانا علم تقلیدی را که از آن به علم گفتاری نیز تعبیر می‌کند فاقد جان می‌انگارد و زفتی و فریبی آن را وابسته به وجود خریداران می‌شمارد:

علم گفتاری که آن بی‌جان بود

عاشق روی خریداران بود

گرچه باشد وقت بحث علم، زفت

چون خریدارش نباشد، مرد و رفت

(۲۴۳۸-۹/۲)

علم تقلیدی بود پهر فروخت

چون بیاید مشتری، خوش برفروخت

(۳۲۷۰/۲)

مولانا عمل برخاسته از علم تقلیدی را نیز به جهت

آنکه با جان آدمی اختلاط و امتزاجی ندارد و جزو جوهر آدمی نیست، عَرَضی می‌شمارد و در فرازی از دفتر دوم با اشاره به آیه شریفه: «من جاء بالحسنة فله عشر امثالها» (انعام - ۱۶۱) می‌گوید انجام دادن عمل کافی نیست، بلکه شرط بردن این عمل به حضور حضرت حق تعالی است. بدین منظور عمل که عرض است باید جزو جوهر جان آدمی گردد، اگر اعمال ممزوج با جوهر جان آدمی نگشتند، اعراض باقی می‌مانند و بنابراین قاعده لایبقی زمانین نمیتوان آنها را انتقال داد و به سوی حق تعالی برد:

شرط «من جا بالحسن» نه کردن است.

این حسن را سوی حضرت بردن است

جوهری داری ز انسان؟ یا خری؟

این عرض‌ها که فناشد، چون بری

این عرض‌های نماز و روزه را

چون که لایبقی زمانین، انتفی

(۹۴۵-۷/۲)

مولانا معرفتی را که منشا عمل نباشد، نه تنها

مذموم بلکه معدوم می‌داند چرا که چنین معرفتی اصولاً

جزو جان آدمی نیست. اگر معرفتی ممزوج با جان آدمی

بوده باشد، لامحاله در فعل او انعکاسی خواهد یافت.

انعکاس جان در معرفت و انعکاس معرفت در عمل امری بالضروره است و لذا عمل آدمی اگر بهره‌ای از حقیقت نبرده باشد لاجرم اشارت به معرفتی می‌کند که از حقیقت تهی است و به جانی که از وجود، نشأت فرودین آن را تجربه می‌کند.

علم بی عمل نزد مولانا از مصادیق «نیست هست‌نما» است و عمل بی علم هم همینطور. همانگونه که می‌دانیم از عالم حس و شهادت در مثنوی تعبیر به «نیست هست‌نما» و از عالم غیب تعبیر به «هست نیست‌نما» می‌شود. این مفاهیم که در لسان حکمای مسلمان به «لیس گایس» و «ایس گلیس» اصطلاح شده‌اند، ظاهراً در آثار افلاطون نیز مجال ظهور یافته‌اند. (۱۶) «نیست هست‌نما» وجودی یا عالمی است که فی‌الواقع موجود نیست اما موجود می‌نماید:

نک جهان نیست شکل هست ذات

وان جهان هست شکل بی ثبات

(۷۹۸/۱)

در مثنوی نه تنها اعمال انسان بل صفات و خصایص او نیز اعم از ردائل و حمائد ما حاصل معرفت او شمرده شده‌اند. در موضعی از مثنوی بخل و جود حاصل ندیدن یا دیدن اعواض دانسته شده‌اند:

برلب جو بخل آب آن را بود

کو زجوی آب نایبنا بود

(۸۹۵/۲)

جود جمله از عوضها دیدن است

پس عوض دیدن ضد ترسیدن است

بخل، نادیدن بود اعراض را

شاد دارد دید دُر، خواص را

(۸۹۸-۹/۲)

و آنگاه نتیجه می‌گیرد که سخا (و بخل) نه ما حاصل کار دست که محصول دید چشم‌اند و لذا تنها آنکس می‌رهد که دیده‌ای بینا داشته باشد:

پس سخا از چشم آمد نه زدست

دید دارد کار، جز بینانرست

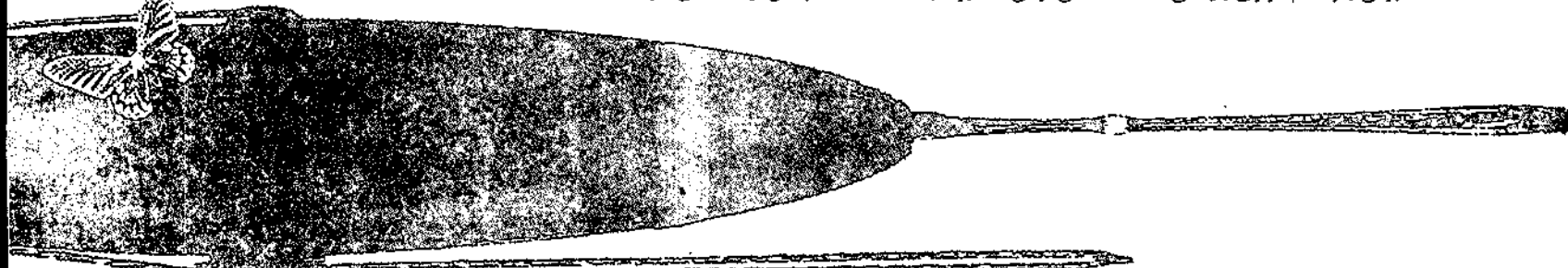
(۹۰۱/۲)

«سقراط می‌گوید: هیچ کس از روی علم و عمد مرتکب گناه نمی‌شود» (۱۷) و نیز افلاطون در رساله منواز قول سقراط می‌گوید: «کسانیکه از نهاد زشتی و شر واقف نیستند، اشتیاقی بدان ندارند اما به آنچه که تصور می‌کنند نیکوست، آرزومندند، اگر چه همانها در واقع شراست، و اگر آنان بخطا بدیها را نیکی می‌پندارند، در واقع آرزومند نیکی‌اند» (۱۸) مولانا نیز در این باب می‌گوید:

تو به جد کاری که بگرفتی بدست

عیبش این دم بر تو پوشیده شده است

و آن دگر کاری که هستی زان نفور

زان بود که عیش آمد در ظهور
همچنین هر فکر که گرمی در آن
عیب آن فکرت شده است از تو نهان
(۱۳۳۱ - ۳/۴)

علاوه بر عمل، مولانا سخن را نیز زانیده معرفت و اندیشه می‌داند. هنگام که بحر اندیشه بهم بر می‌آید، سخن و آواز بصورت امواجی بر سطح آن ظاهر می‌شوند. ناطقه چیزی جز موج بحر اندیشه نیست. ناطقه از جنس اندیشه است و فقط برای تعلیم است که با حرف و گفت و صوت ارتباط پیدا کرده:

صورت از معنی، چو شیر از بیشه دان
یا چو آواز و سخن زانیشه دان
این سخن و آواز از اندیشه خاست
تو ندانی بحر اندیشه کجاست
(۱۱۳۹ - ۴۰/۱)

چون ز دانش موج اندیشه بتاخت
از سخن و آواز او صورت بساخت
(۱۱۴۲/۱)

ناطقه سوی دهان تعلیم راست
ورنه خود آن نطق را جوئی جداست
می‌رود بی یانگ و بی تکرارها
تحتها الانهار تا گلزارها
(۳۰۹۵ - ۶/۱)

پیداست که چنین سخنی که از اندیشه زاده و خاسته است و فی‌الواقع صورت اندیشه بی‌صورت است، نمی‌تواند با عمل مقرون نباشد. لذا مولانا گفتار بی‌کردار را نیز در زمره «نیستان هست نما» محسوب می‌دارد. چنین سخنی که صورت اندیشه بی‌صورت است، البته پس از ادا شدن باز به ماوای اصلی خود - اندیشه بی‌صورت - باز می‌گردد. اندیشه بی‌صورت نیز که خود «تیری است از هو در هوا» در هوا نمی‌پاید و نزد خدا می‌رود تا دوباره و این بار قریه‌تر و از نفخه حق متمتع‌تر در دریای اندیشه و از آنجا در جویبار سخن فرو ریزد: از سخن صورت‌بزد و باز مرد

موج، خود را باز اندر بحر برد
صورت از بی‌صورتی آمد برون
باز شد، که انالیه راجعون
(۱۱۴۳ - ۴/۱)

فکر ماتیری است از هو در هوا
در هواکی پاید، آید تا خدا
(۱۱۴۶/۱)

اینگونه سخن به جهت بر خورداری از نفخه حق و پیدان سبب که واقعاً «هست» و حیات دارد، پاینده نیز می‌باشد. آنچه در کل هستی جایگاهی دارد و در قاموس حیات معنا دار است، البته فنا نمی‌شود:

خوش بود پیغام‌های کردگار
کوزر تا پای باشد پایدار
خطبه شاهان بگردد و آن کیا
جز کیا و خطبه‌های انبیاء
(۱۱۰۵ - ۶/۱)

کوتاه سخن و نتیجه‌گیری
رابطه معرفت و عمل در مثنوی رابطه‌ای دو سویه است و این دو در تعامل و ترابط با یکدیگر جان آدمی را فربهی یا رنجوری می‌بخشند. مولانا از یکسو دواعی نفسانی را - که تمامی حرکات آدمی انگیزش آنهاست که برانگیخته شده و به عمل منتهی می‌گردند - در معرفت آدمی مدخلیت داده از سوی دیگر حرکات و اعمال آدمی را صورت و سایه معرفت او شمرده است.

هر چند از کلام مولانا این بر می‌آید که او عمل را عرض و اندیشه را جوهر دانسته، لیکن این امر مانع آن نیست که عمل و معرفت را دارای تأثیری متقابل روی یکدیگر بداند چرا که در مورد عرض و جوهر نیز مولانا قائل به چنین تأثیر و تأثری هست:

این عرض با جوهر، آن بیضه است و طیر
این از آن از این زاید به سیر
(۹۸۳/۲)

همچنین قول مولانا را مبنی بر تأثیر دواعی نفسانی و اراده حیات روی معرفت نمیتوان حمل بر این کرد که او نیز چون مارکس و شوپنهاور معتقد بوده که معیشت آدمی و کشش کور و تاریک او به سوی حیات معرفت او را عینیت می‌بخشند. و از این امر هیچ راه گریزی نیست. همچنانکه شرح آن گذشت، مولانا اولاً دواعی نفسانی و نیازهای حیاتی را صرفاً نیازهای مادی نمی‌انگاشته و ثانیاً معتقد بوده که آدمی با تقریب اغراض خود به غرض خداوند می‌تواند معرفت خود را به حقیقت نزدیک‌تر سازد.

مولانا در مثنوی با تمسک به آیه شریفه «الیه یصعد الکلم الطیب و العمل الصالح یرفعه» (فاطر - ۱۰) ابیاتی آورده که شاید بیانگر اجمال عقیده او در باب رابطه معرفت و عمل بوده باشند:

تَالِیْهِ یُضَعْدُ أَطْيَابُ الْکَلِمِ
صَاعِدًا مِّنَّا إِلَىٰ حَيْثُ عَلِمَ
ثُمَّ تَقَىٰ انْفَاسُنَا بِالْمُنْتَقَىٰ
مُتَحَقًّا مِّنَّا إِلَىٰ دَارِ الْبَقَا
ثُمَّ تَأْتِينَا مَكَافَاةَ الْمَقَالِ
ضَعْفَ ذَاكَ رَحْمَةً مِّنْ ذِي الْجَلَالِ
ثُمَّ يُلْجِنُنَا إِلَىٰ امْتَالِهَا

هَکَذِی تَعْرُجُ وَ تَنْزِلُ دَائِمَا
ذَا فَلَا زِلَّتْ عَلَيْهِ قَائِمَا
(۸۸۵ - ۹/۱)

یعنی: کلمات طیب از زبان ما در حال بالا رفتن است به آنجا که خدا می‌داند (عمل صالح آنها را بالا می‌برد) نفس‌ها مان در این واژه‌های گزیده بالا می‌رود،

همچون تحفه‌هایی از ما به سرای جاودان. آن‌گاه در پاسخ این سخنان، از جانب خداوند ذوالجلال دو چندان رحمت به ما فرستاده می‌شود. آن‌گاه پروردگار ما را به گفتن سخنانی از آنگونه و میدارد تا بنده از آنجائی که رسیده است به جائی برتر رسد. بدین سان همواره سخن ما به بالا می‌رود و رحمت حق فرود می‌آید و تو پیوسته برای ستایش حق و بهره‌مندی از رحمت او آماده‌ای.»

آیه کریمه و آیات مولانا هر چند به سخن و عمل اشاره دارند، لیکن - همچنانکه غزالی نیز در تفسیر آیه بدین راه رفته - میتوان محتوای آنها را بر رابطه معرفت و عمل نیز حمل کرد: عمل نیک از معرفت نیکو برخاسته و بالا می‌رود. آنگاه در پاسخ، معرفتی نیکوتر از جانب حق تعالی به سوی بنده نازل می‌شود و از این معرفت نیکوتر عملی نیکوتر برخاسته و بالا می‌رود الی غیر النهایه. غزالی در کتاب معارج القدس فی مدارج معرفة النفس با استناد به همین آیه شریفه بالا بردن عمل صالح را تبدیل شدن عمل به معرفت و تحول فعل به نظر تفسیر کرده است.^(۱۹)

یادداشتها
(۱) شماره ابیاتی از مثنوی که در متن آورده شده، منطبق با نسخه تصحیحی آقای دکتر سروش می‌باشد.
(۲) این بیت در نسخه دکتر سروش نیست و از نسخه دکتر استعلامی آورده شده.

(۳) مفاتیح الاعجاز فی شرح گلشن راز - شیخ محمدلایهی - انتشارات محمودی - صفحه ۷۲۸.
(۴) فیه مافیه - تصحیح بدیع الزمان فروزانفر - انتشارات امیرکبیر - صفحه ۱۰.

(۵) مقاله «ذهنیت مشوش، هویت مشوش» از دکتر عبدالکریم سروش، مندرج در شماره ۳۰ نشریه کیان.
(۶) مثنوی معنوی، تصحیح دکتر سروش، انتشارات انقلاب اسلامی، جلد اول، صفحه ۱۰۸.

(۷) توضیح الملل (ترجمه کتاب الملل و النحل شهرستانی)، مصطفی خالقداد هاشمی، انتشارات اقبال، صفحه ۱۰۰، جلد اول.

(۸) و (۹) ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام، غلامحسین ابراهیمی دینانی، نشر طرح نو، جلد اول، صفحه ۷۵.
(۱۰) توضیح الملل، جلد اول، صفحه ۱۰۱.

(۱۱) رجوع کنید به تاریخ فلسفه در جهان اسلامی، خنایاخوروی و خلیل‌البحر، ترجمه عبدالحمداینی، انتشارات انقلاب اسلامی، صفحه ۴۸۱.

(۱۲) تفرج صنع، عبدالکریم سروش، انتشارات صراط، صفحه ۳۴۸.

(۱۳) منطق و معرفت در نظر غزالی، غلامحسین ابراهیمی دینانی، انتشارات امیرکبیر، صفحه ۲۰۵.

(۱۴) رک به مثنوی، معنوی، تصحیح دکتر سروش، انتشارات انقلاب اسلامی، جلد اول، صفحه ۳۹۲.

(۱۵) سلسله درسهای تفسیر مثنوی، دکتر عبدالکریم سروش، تفسیر دوم بتاريخ ۶۸/۸/۲۸.

(۱۶) رجوع کنید به کتاب مرتنی، دکتر عبدالحسین زرین‌کوب، انتشارات علمی، جلد اول، صفحات ۵۶۰ و ۴۶۲.

(۱۷) تاریخ فلسفه غرب، برتراند راسل، نجف دریابندری، کتاب پرواز، صفحه ۱۵۰.

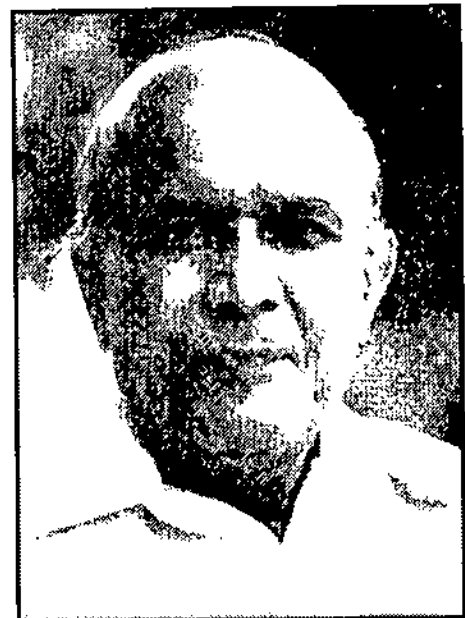
(۱۸) تحقیق اوانس اوانسیان درباره تفسیر نیکلسون بر مثنوی، نشرنی، صفحه ۳۹۲.

(۱۹) منطق و معرفت در نظر غزالی، غلامحسین ابراهیمی دینانی، انتشارات امیرکبیر، صفحه ۲۰۱.

● اخبار اهل قلم

کتابخانه استاد غلامحسین یوسفی

مراسم نهمین سال درگذشت زنده‌یاد دکتر غلامحسین یوسفی روز یکشنبه ۱۴ آذر در دانشگاه مشهد برگزار شد. دکتر سیدجعفر شهیدی در این بزرگداشت گفت: قریب به نیم قرن است که فرهنگ و

ادب ایران از منبع فیض وجود استاد یوسفی بهره می‌برد. دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی نیز در سخنانی درباره زنده‌یاد غلامحسین یوسفی گفت: نخستین ویژگی او سجایای اخلاقی و سلوک ایشان بود که یادآور زندگی و منش عارفان بزرگ تاریخ سرزمین ماست. دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن و همسر مرحوم دکتر یوسفی از دیگر سخنرانان این مراسم بودند.

به همین مناسبت، کتابخانه زنده‌یاد دکتر یوسفی در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد گشایش یافت. این کتابخانه دارای چهار هزار عنوان کتاب علمی و دانشگاهی است که از سوی همسر دکتر یوسفی به دانشگاه مشهد اهدا شد. همسر دکتر یوسفی در این مراسم گفت: آن استاد فقید از سال ۱۳۳۰ و همزمان با تحصیل در مقطع دکترای رشته ادبیات فارسی، ۲۱ عنوان کتاب در زمینه رشته تحصیلی خود تألیف، ۱۵ عنوان کتاب ترجمه و ۱۶۸ مقاله علمی در داخل و خارج از کشور به رشته تحریر درآورد.

شازده کوچولو کتاب قرن

«شازده کوچولو» نوشته آنتوان سنت اگزوپری در

فرانسه به عنوان کتاب قرن انتخاب شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از پاریس، بر اساس نتایج یک نظرسنجی در مورد بهترین کتاب قرن که در روزنامه پاریزین به چاپ رسید ۴۵ درصد از فرانسویان «شازده کوچولو» را بهترین کتاب انتخاب کرده‌اند. در فهرست ارائه شده که شامل ۱۰ عنوان کتاب بود، کتاب «پیرمرد و دریا» نوشته ارنست همینگوی با کسب ۲۳ درصد از آرا در مکان دوم قرار گرفته است.

شازده کوچولو که تاکنون به حدود یکصد زبان ترجمه شده است پس از انجیل و کتاب سرمایه نوشته کارل مارکس، پرفروش‌ترین کتاب جهان بوده و بنگاه انتشاراتی گالیلیم تاکنون سه میلیون نسخه از آن را فروخته است. این شاهکار آنتوان سنت اگزوپری برای اولین بار در سال ۱۹۴۳ در نیویورک به زبان انگلیسی به چاپ رسید و سه سال بعد متن فرانسوی آن در فرانسه منتشر شد. در ایران این کتاب به همت محمد قاضی و احمد شاملو به فارسی ترجمه شده که ترجمه محمد قاضی بارها چاپ و منتشر شده است.

□ □ □

خاطره نویسی جنگ

میزگرد بررسی تطبیقی خاطره‌نویسی جنگ تحت عنوان «بررسی خاطرات رزمندگان جنگ ایران و عراق و رزمندگان فرانسوی در جنگ جهانی اول» در دو نوبت در آذرماه امسال برگزار شد. در این میزگرد «کریستف بالایی» رئیس انجمن ایران‌شناسی فرانسه، «آدون روزو» رئیس موزه جنگ پاریس، «اریک بوتل» پژوهشگر فرانسوی «کاوه بیات»، «علیرضا کمری» و «مرتضی سرهنگی» پژوهشگران ایرانی شرکت داشتند.

□

صدمین شماره ماهنامه گل آقا

صدمین شماره ماهنامه گل آقا با مطالب زیر در اول دی ماه منتشر شد:

روشنفکری و تجدد، استاد محمد قاضی و آقای محمد قاضی، از دفتر خاطرات یک آدم پست مدرن، بابانوئل، دندان در آوردن بدون اذن دولت، مشت یکصد و پنجاه ساله، یاد از میرقلی اصفهانی، راوی تهران قدیم خاموش شد، آشنایی با کاریکاتوریستهای جهان، ولگرد کوچک، ماجرای مرموز مکبث، آدم ناحسابی، و...

راوی تهران قدیم درگذشت

«جعفر شهری» نویسنده کتاب «تهران قدیم» در ۸۶ سالگی در هفتم آذرماه درگذشت. شهری در سال ۱۲۹۳ در محله عودلاجان تهران به دنیا آمد و از ۱۳ سالگی نوشتن را آغاز کرد. نخستین اثر او سفرنامه دوجلدی «حاجی در فرنگ» بود که در سال ۱۳۴۴ منتشر شد. شهری از طنزنویسان مجله «توفیق» بود و حاصل پژوهش‌ها و تالیفات مستمرش را می‌توان در این آثار دید: «تهران قدیم» (۵ جلد)، «تهران در قرن سیزدهم» (۶ جلد)، «قند و نمک»، «شکر تلخ» و «گزنه».

آخرین اثر زنده‌یاد شهری کتابی است که در واقع سرگذشت زندگی خود اوست و «قلم سرنوشت» نام دارد و به زودی به همت انتشارات معین منتشر خواهد شد.

مقاله‌های فلسفی - منطقی موحد

مقاله‌های فلسفی - منطقی دکتر ضیاء موحد به زودی منتشر می‌شود. این کتاب در سه بخش پدیدارشناسی، فلسفه‌ی زبان و فلسفه ریاضی سامان یافته است.

در بخش پدیدارشناسی مقاله‌هایی چون «نقد فرگه بر پسیکولوژیسم هوسرل»، «تأویل پدیدار شناختی» خواهد آمد و در بخش دوم شامل مقاله‌هایی چون «ارسطو و منطق جمله‌ها: تاریخ یک اشتباه»، «شرطی‌های خلاف واقع و قانون‌های علمی»، «مفهوم

صورت در منطق جدید، «شکل منطقی و ژرف ساخت»، «برهان‌های زبان بنیاد» و... است و در بخش سوم در مقاله مهم فلسفه‌ی ریاضی با عنوان‌های «مسأله پیوستار کانتور چیست؟» از گودل و «صدق ریاضی» از پال یناسراف آمده است.

مقاله‌های فلسفی - منطقی به همت انتشارات اکنون روانه بازار کتاب خواهد شد. دکتر ضیاء موحد از آبانماه سالجاری برای فرصت مطالعاتی در دانشگاه ادینبور و انگلستان جهت مطالعه و بررسی طرح «منطق موجهات» در انگلستان به سر می‌برد.

□□□

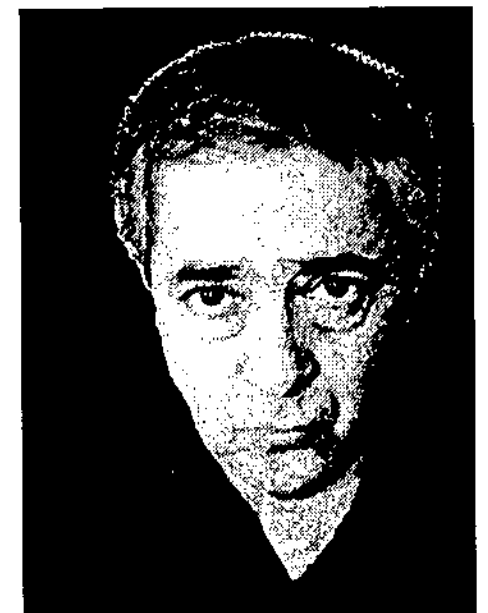
سبک نمی‌شود این وقت

ایرج ضیایی شاعر معاصر، گزینه‌ای از شاعران معاصر فراهم کرده است که «سبک نمی‌شود این وقت» نام دارد و شامل شعرهایی از احمد رضا احمدی، منوچهر آتشی، مسعود احمدی، شمس لنگرودی، حافظ موسوی، سیدعلی صالحی، محمد حقوقی، علی باباچاهی و... است. این اثر را نشر همراه منتشر خواهد کرد.

□

با احمد رضا احمدی

جدیدترین دفتر شعرهای احمد رضا احمدی بزودی منتشر خواهد شد. این دفتر که «عاشقی بود که صبحگاه

دیر به مسافرخانه آمده بود» نام دارد توسط نشر سالی عرضه خواهد شد.

پیوست انداختن

«پیوست انداختن» عنوان رمانی از کارلوس فوئنتس است که به زودی با ترجمه عبدالله کوثری روانه بازار کتاب می‌شود. موضوع رمان پیوست انداختن سفر چهار نفر در داخل مکزیک است. طی این سفر، که یک شب و یک روز به طول می‌انجامد، گذشته این چهار تن مرور می‌شود. در خلال این گذشته روند تاریخ غرب از فتح

قاره تا قرون وسطی، یهودکشی و اردوگاه‌های مرگ نازی به تصویر کشیده می‌شود.

موضوع این رمان تحول و دگرگونی و درواقع پیوست انداختن این چهار نفر در ابعاد مختلف است. گرینگوی پیر نوشته کارلوس فوئنتس و جنگ آخر زمان نوشته ماریو بارگاس یوسا دو اثری هستند که چندی پیش به همت این مترجم روانه بازار کتاب شده‌اند.

عریها و ادبیات ایران

روزنامه «البیث» ارگان حزب حاکم بر سوریه نوشت، نویسندگان عرب هیچ اطلاعی از ادبیات انقلاب اسلامی ایران ندارد. «البیث» در صفحه فرهنگی خود در شماره ۲۵ آذرماه این روزنامه به نقل از این نویسندگان افزود، پس از گذشت ۲۰ سال تاکنون هیچ داستانی از فارسی به عربی ترجمه نشده است.

به نوشته این روزنامه، برای ترجمه آثار ادبی و داستانی، از زبان فارسی به عربی و بالعکس، باید گام‌های عملی برداشته شود، زیرا پس از گذشت ۲۰

سال از پیروزی انقلاب اسلامی هنوز یک داستان و رمان از ادبیات معاصر ایران به عربی ترجمه نشده است و هنوز نویسندگان معاصر عرب و ایرانی از آثار یکدیگر اطلاعی ندارند.

«البیث» تصریح کرد، ادبیات ایران اسلامی دارای آثار ارزشمند و مهمی است که باید در جهان عرب منتشر شود و به دست خوانندگان و ناقدان عرب برسد. در پی توافق‌نامه اخیر میان معاونت فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و اتحادیه نویسندگان عرب مقرر شد، گزیده ادبیات معاصر ایران در زمینه‌های شعر، داستان، نمایشنامه و طنز از سوی معاونت فرهنگی وزارت ارشاد به زبان عربی برگردانده شود و در اتحادیه نویسندگان عرب در دمشق چاپ و منتشر شود. قرار است در این رابطه، سالانه حداقل پنج مجموعه شعر، داستان و نمایشنامه از آثار نویسندگان معاصر ایرانی به زبان عربی ترجمه و در اتحادیه نویسندگان چاپ و در جهان عرب توزیع شود.

□

آبی و قرمز

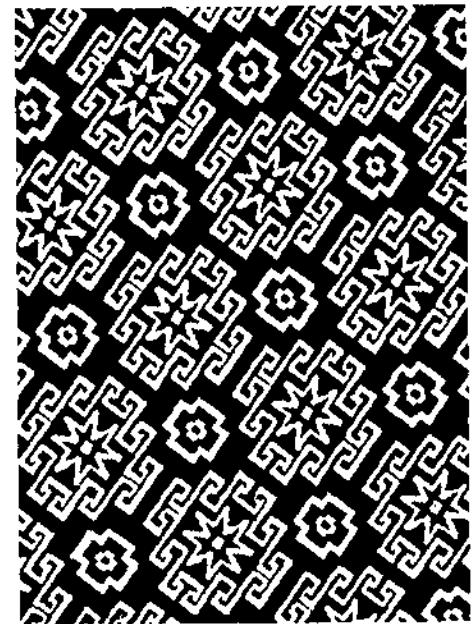
مجموعه نه داستان کوتاه از سودابه علی‌شاهی است که به همت انتشارات راهیان اندیشه منتشر می‌شود. اکثر داستانها به مشکلات و مسائل اجتماعی زنان اختصاص دارد.

خمسۀ اشرف مراغه‌ای و...

کار انتشار اولین جلد از کتاب «خمسۀ اشرف مراغه‌ای» از آثار ارزشمند نظم و نثر ادب فارسی توسط شعبه بنیاد ایران‌شناسی در تبریز، در مراحل پایانی قرار دارد. مشاور فرهنگی و هنری استاندار آذربایجان شرقی گفت: این کار ادبی بدیع و منحصر به فرد در گذشته به وسیله یکی از شرق‌شناسان روسی از کشور خارج شده و هم‌اکنون در موزه آکادمی علوم جمهوری آذربایجان نگهداری می‌شود. محمود رنجبر گفت: کار کپی برداری و انتشار این کتاب برای اولین بار در کشورمان با کمک این بنیاد و از سوی یکی از ناشران تبریزی انجام می‌شود. وی خمسۀ اشرف مراغه‌ای را در سطحی عالی و هم ردیف کارهای ادبی بزرگی چون خمسۀ حکیم نظامی ارزیابی کرد و گفت: متأسفانه از این شاهکار ادب فارسی هنوز نسخه‌ای در اختیار علاقه‌مندان داخل کشور قرار ندارد. رنجبر گفت: همچنین برای بازگرداندن

● اخبار اهل قلم

مفاخر ادبی ایران که در گذشته به عناوین مختلف از کشور خارج شده‌اند، اخیراً کار انتشار «مونس نامه» استاد

«ابوبکر بن خسرو» که به سبک گلستان سعدی به رشته تحریر درآمده آغاز شده است.

آب و کوه در اساطیر هند و ایران

به زودی کتاب آب و کوه در اساطیر هند و ایران نوشته دکتر امان الله قریشی توسط نشر هرمس روانه بازار کتاب خواهد شد. نویسنده در کتاب یاد شده به یک بررسی و مطالعه تطبیقی در دو عنصر طبیعی، آب و کوه در نظرگاه ایرانیان و هندیان پرداخته و با بررسی اساطیر هند و ایرانی به اهمیت این دو عنصر در زندگی و اندیشه ایرانیان و هندیان باستان اشاره کرده است.

دانته و سنایی

همایش «دانته - اسپانیا و اسلام» با حضور تعدادی از اندیشمندان و متفکران کشورهای ایران، اسپانیا، لبنان، سوریه، فلسطین، ایتالیا، یمن و تونس در دمشق

برگزار شد. در این همایش ۳ روزه، تاثیر فرهنگ اسلامی بر «کمدی الهی» و نقش اسپانیا در این زمینه، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و محمدعلی آذرشب راینز فرهنگی ایران در سوریه، مقاله‌ای با عنوان «تاثیر فلسفه و عرفان ایران بر فرهنگ مغرب زمین بویژه دانته» ارائه کرد. او در مقاله خود با اشاره به تشابه مضامین کتاب «سیر العباد الی المعاد» اثر سنایی غزنوی با «کمدی الهی» بر ضرورت بررسی تاثیر فرهنگ و تمدن اسلامی بر مغرب زمین در چارچوب گفت و گوی تمدن‌ها، تاکید کرد. این همایش یکشنبه ۲۱ آذر ماه پایان یافت.

□

شعر مقاومت فلسطین

کنگره «شعر مقاومت فلسطین» به همت واحد ادبی سازمان دانشجویان و با هدف بررسی چند و چون مجموعه ادبیات مقاومت در جهان برگزار می‌شود و قرار است هر سال به یکی از کشورها پرداخته شود. این کنگره روز پنجم دی ماه در تالار فردوسی دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برگزار می‌شود.

□

همایش علمی - پژوهشی ترجمه

در نیمه دوم آذر ماه سالجاری، همایش علمی - پژوهشی ترجمه به همت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن برگزار شد. از جمله مقالات ارائه شده در این همایش عبارتند از:

رویکردی تاریخی به ترجمه / شیرین دخت‌دقیقیان

مترجم کیست؟ ترجمه چیست / امان ... ترجمان ترجمه شدن‌ها و ناشدن‌ها / صابر دلشاد

تاثیر مراکز علمی دانشگاهی در روند

ترجمه / یوسف باقری

عوامل تعیین‌کننده و موفقیت مترجم شفاهی و

عملکرد او / کامبیز محمودزاده

ترجمه متون ژورنالیستی / رامین رحیمی

ارزشیابی تاثیر ترجمه معنایی و ترجمه ارتباطی در

ترجمه انواع متون / میترا ربیعی
کاربرد ژرف ساختار در ترجمه / ثریا خوانساری
نقش خلاقیت در ترجمه / مرجان فتایی،
زبان‌شناسی و ترجمه / ضیاء حسینی.

□□□

تاثیر متقابل ادبیات فارسی و عرب

همایش تاثیر متقابل زبان و ادبیات فارسی و عربی در اوایل آذرماه سالجاری در دانشگاه دمشق برگزار شد. در این همایش پیرامون تاثیر متقابل این دو زبان مهم، جنبش ترجمه از زبان عربی به فارسی و بالعکس،

مطالعات اعراب پیرامون ادبیات فارسی و بالعکس، تصویر ایرانیان در ادبیات عرب، تصویر اعراب در ادبیات فارسی، وضعیت تدریس زبان عربی در ایران و تدریس زبان فارسی در کشورهای عربی بحث و گفتگو شد. «رفیق عطوه» استاد دانشگاه لبنان، در این همایش با بیان این که اندیشمندان ایرانی از استادان ادبیات عرب بودند گفت: زبان عربی در میان ایرانیان تنها زبان دین نیست بلکه این زبان، زبان ادبیات و علم نیز هست، و عجیب نیست که دانشمندان ایرانی به این زبان اهتمام خاصی می‌ورزند. «حسین جمعه» استاد دانشگاه حلب

سوریه نیز با ارائه مقاله‌ای با عنوان «اثر زبان و ادبیات فارسی در شعر الاعشی» گفت: «الاعشی» تأثیر زیادی از محیط ایرانی که در آن زمان بر کشورهای عربی حاکم بوده، پذیرفته است.

در حاشیه این همایش که با حضور پژوهشگرانی از ایران، الجزایر، مصر، عربستان سعودی، سوریه، امارات، اردن و لبنان برگزار شده بود، نمایشگاه کتابی از تالیفات و ترجمه‌های آثار عربی به فارسی و فارسی به عربی، برپا بود.

□

تأثیر مدرنیسم بر ادبیات معاصر

ابوتراب خسروی نویسنده معاصر در روز پنجشنبه ۱۱ آذرماه در دانشگاه شیراز درباره «تأثیر مدرنیسم بر ادبیات معاصر» سخن گفت. وی در این نشست، ابتدا داستانی را به نام «مرثیه‌ای برای ژاله و قاتلش» برای حاضران خواند و سپس تاریخچه‌ای از پیدایش مدرنیسم و دلایل بوجود آمدن آن را بیان کرد. خسروی از مدرنیسم به عنوان تکامل و تحول وسیع فرهنگی یاد کرد و با نیم نگاهی به گزیده‌ای از تعاریف متفاوت درباره مدرنیته، نظران صاحب‌نامانی چون «لوکاک»، «نیچه»، «رمبو» و «فلوربر» را مدنظر قرار داد. وی تأثیر مدرنیسم بر ادبیات معاصر را بررسی کرد و از «نیما» و «هدایت» به عنوان نمونه‌های ارزشمند و راهگشا یاد کرد.

□

فصلنامه ادبیات داستانی

پنجاه و یکمین شماره فصلنامه ادبیات داستانی ویژه بیست سال ادبیات داستانی انقلاب اسلامی منتشر شد. در این شماره مقاله‌های: نشست و نگاه، اینجا تهران است داستان ایران، نگاهی گذرا بر فعالیتهای بانوان داستان نویس در دو دهه اخیر، ورود نویسنده به ساخت داستان، ده سال رمان و داستان بلند جنگ، ادبیات علمی - تخیلی در دوران بیست ساله اخیر، داستان و دانشگاه در بیست سال انقلاب، در گذشتگان اهل داستان، فرهنگ داستان نویسان ایران، فرهنگ

نویسندگان قصه‌های انقلاب، بیست خبر داستانی و نیز داستانهایی با عناوین: سرخ، نخلستان و آواز، ابرها، کوههای آسمانند، سفر به ریشه‌ها، تبخیر روح، نیما، عادت، انطباق، تابوی عشق، ارتفاع، تویی که

نمی‌شناختم، تسبیح، ایران، اسیر، لحظه‌های هجران، آشوب، گلاب خاتون، جراحی روح، هفتاد و سومین تن، بابازنیل به چشم می‌خورد.

خاموشی مؤلف فرهنگ واژه نمای حافظ

در اوایل آذرماه امسال، دکتر مهین دخت صدیقیان استاد و پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی درگذشت. وی در سال ۱۳۱۴ در مشهد متولد شد و پس از گذراندن تحصیلات در دانشکده‌های ادبیات مشهد و تهران، درجه دکترای رشته زبان و ادبیات فارسی را بدست آورد. وی همچنین سمت‌های متعددی را در این زمینه داشته است از جمله: پژوهشگری فرهنگستان ادب و هنر، سرپرستی گروه اساطیر ایرانی در پژوهشگاه علوم انسانی، سرپرستی گروه المعجم المفهرس کتب اربعه شیعه، سرپرست و مجری طرح فرهنگ اساطیر ایرانی بر اساس

روایت‌های منابع اسلامی و مدیریت بخش ادبیات پژوهشگاه علوم انسانی. همچنین به مدت دو سال مأموریتی به چین، با هدف گسترش زبان فارسی و تدوین فرهنگ چینی به فارسی داشته است. آثاری که از وی به چاپ رسیده است بدین شرح است: فرهنگ واژه‌نمای حافظ، فرهنگ اساطیری - حماسی ایران بر اساس منابع اسلامی، فرهنگ چینی به فارسی، المعجم المفهرس کتب اربعه شیعه (با همکاری)، فرهنگ واژه‌نمای غزلیات سعدی (زیر چاپ)

□□□

روز فردوسی

مراسم روز فردوسی ۲۵ اردیبهشت سال آینده با حضور اساتید دانشگاه‌های ایران و کشورهای آسیای میانه در مجتمع فرهنگی توس مشهد برگزار می‌شود. در این مراسم علاوه بر آئین‌های جشن، مسائل اعتقادی، مذهبی و فرهنگی حکیم ابوالقاسم فردوسی برای کارشناسی اساتید دانشگاهها مورد بررسی قرار خواهد

گرفت. با تصویب شورای فرهنگ عمومی کشور ۲۵ اردیبهشت هر سال به نام روز فردوسی نامگذاری شده است.

□

۱- درباره نقد ادبی.

عبدالحسین فرزاد - تهران: قطره - ۳۲۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۶۴-۴

فن نگارش و بیان، و مجموعه‌های ادبی

چاپ اول

۲- آئین سخنرانی.

دیل کارنگی؛ مترجم: ریحانه جعفری، پروین قانمی - تهران: پیمان - ۲۷۶ ص. - رقی (سلفون) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The quick and easy way to effective speaking

شابک: ۹۶۴-۵۹۸۱-۳۲-۸

در کتاب حاضر شیوه‌های فراگیری سخنرانی «موثر» در پنج بخش تدوین شده که عبارت‌اند از: «کسب مهارت‌های اساسی»، «رشد اعتماد به نفس»، «راه سریع و آسان موثر صحبت کردن»، «به دست آوردن حق سخن گفتن» و «دعوت به آیین سخنرانی موثر». در پیش گفتار شرح حال اجمالی «دیل کارنگی»، نویسنده کتاب به چشم می‌خورد.

چاپ اول

۳- آیین سخنرانی.

دیل کارنگی؛ مترجم: جهانگیر افخمی - تهران: آبیار - ۳۷۶ ص. - رقی (گالینگور) - ۱۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۳۶-۸-۰

در این کتاب، مخاطبان با چگونگی سخن گفتن از طریق کسب اعتماد به نفس و نحوه تکامل آن آشنا می‌شوند. مطالب کتاب در شانزده فصل نظام یافته و در پایان هر فصل خلاصه‌ای

آیین سخنرانی

نویسنده
مترجم
مقدم
مجموعه‌های

از مباحث درج شده است. عنوان برخی فصل‌ها بدین قرار است: «اعتماد به نفس و جرات خود را پرورش دهید»، «چگونه ناطقان معروف سخنرانی خود را تهیه می‌کردند»، «تقویت حافظه»، «بیدار نگاهداشتن شنوندگان» و «راز اجرای یک سخنرانی موفقیت‌آمیز». در صفحات پایانی کتاب تمرین‌هایی برای تقویت صدا و تنفس به طبع رسیده است.

۴- آیین نگارش خط فارسی.

تهیه و تنظیم: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه - تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه - ۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۳۶-۶۵۰-۶

چاپ اول

۵- اصول نامه‌نگاری در زبان انگلیسی.

محمدقاسم سحاب - بندرعباس: دانشگاه هرمزگان - ۱۶۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۲۶-۱۰-۷

اصول نامه نگاری در زبان انگلیسی

«اصول نامه‌نگاری در زبان انگلیسی» کتابی است که عمدتاً برای دانشجویان رشته بازرگانی به چاپ رسیده است. در این کتاب، علاوه بر

شکل کلی یک نامه، چگونگی نگارش نامه‌هایی برای موقعیت‌های بازرگانی و اجتماعی، همچنین چگونگی نگارش تلگراف‌ها و پیغام‌های تلکس - همراه با نمونه‌های گوناگون - آموزش داده می‌شود. اصطلاحات مرجع، و پاسخ پرسش‌های متن، در انتهای کتاب فراهم آمده است.

۶- انشاء و نامه‌نگاری مقدماتی حافظ (۱).

امیر مرعشی؛ ویراستار: امیر صدرنیا - تهران: حافظ - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۶۳۱۱-۰۶-۷

۷- پرورش صدا و بیان هنرپیشه. سیلی بری؛ مترجم: محسن بلغانی - تهران: روزبهان - ۱۷۸ ص. - رقی (شمیز) - ۷۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.

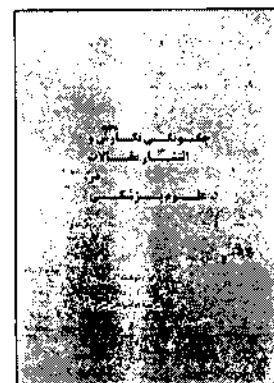
عنوان به لاتین: Voice and actor
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۹-۵۳-۰

چاپ اول

۸- چگونگی نگارش و انتشار مقالات در علوم پزشکی.

ادوارد هوث؛ مترجم: علی تقی‌زاده‌افشاری - ارومیه: تکوین - ۴۴۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: How to write and publish papers in the medical sciences
شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۵-۶-۴

ترجمه حاضر ویرایش دوم از کتاب «چگونگی نگارش و انتشار مقالات در علوم پزشکی» است که به دست دکتر «ادوارد ج. هوث» نگارش یافته است. مطالب کتاب در نوزده فصل و چهار ضمیمه به طبع رسیده که عناوین برخی بدین شرح است: «آماده شدن برای نوشتن»، «مرور سرمقاله و تحلیل موارد بیماری‌های گزارش شده»، «اصلاح محتوا و ساختار»، «سبک و انشای علمی» و

«مقالات تحقیق». در بخش ضمایم این عنوان به چشم می‌خورد: «بیست قدم در طرح‌ریزی نوشتن و انتشار یک مقاله»، «ترتیب قرارگیری منابع»، «رهنمودهایی در مورد نویسندگی» و «مراجع و خواندنی‌ها: یک کتابنامه تفسیر شده».

چاپ اول

۹- راهنمای تدوین گزارش‌های علمی و فنی (به روش تحقیق).

مهدی نقیان‌فشارکی - تهران: گروه صنایع یا مهدی (عج)، یا مهدی (عج) - ۲۹۶ ص. - وزیری (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۶۴۷-۳-۷

چاپ اول

۱۰- هنر و فن قصه‌گویی.

الین گرین؛ مترجم: طاهره آدینه‌پور - تهران: ایجد - ۲۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Storytelling art and technique
شابک: ۹۶۴-۶۴۱۷-۱۶-۷

«الین گرین» کتاب را براساس آخرین پژوهش‌های علمی و تجارب خویش فراهم آورده است. مطالب کتاب به صورت سوال و جواب تدوین یافته و در بخش پایانی دوازده قصه بومی از ملل مختلف روایت شده و راهنمایی‌هایی نیز برای نقل هر قصه آمده است. افزون بر آن در ابتدای کتاب سه پیش گفتار از مترجم، نویسنده و «آگوستا بیکر» به طبع رسیده است. «اهداف و ارزش‌های قصه‌گویی»، «قصه‌گویی برای کودکان با نیازهای ویژه یا قصه‌گویی در موقعیت‌های خاص»، «کودکان و نوجوانان در مقام قصه‌گو» و «طراحی برنامه» از جمله مباحث کتاب هستند.

۱۱- A guide to the analysis of the short story.

Helen Outinei Nia - اصفهان: دانشگاه اصفهان - ۲۸۲ ص. - وزیری (شمیز) - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه.

عنوان به فارسی: مقدمه‌ای بر تحلیل داستان کوتاه
شابک: ۹۶۴-۶۴۷۸-۲۹-۸

ادبیات ایرانی پیش از اسلام
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۱۴-۲

ادبیات پهلوی
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۱۴-۲

چاپ اول

۱۳- کارنامه اردشیر بابکان، مهری باقری - تهران: قطره - ۷۸ ص - رقی (شمیز) - ۲۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۳۴۱۰-۱۲-۹

«کارنامه اردشیر بابکان» در بردارنده حکایات و روایاتی است درباره اصل و نسب «اردشیر بابکان»، شرح حال او، همچنین براندازی اشکانیان و تاسیس سلسله ساسانیان که این همه با آمیزه‌ای از افسانه و تاریخ روایت می‌شود. نگارنده کتاب در پیش‌گفتار، مطالبی در باب «کارنامه اردشیر بابکان» و ترجمه‌های گوناگون آن مطرح می‌سازد، سپس ترجمانی از متن اصلی - همراه با توضیحات متعدد در زیرنویس - به دست می‌دهد.

معانی و بیان
شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۰۴۱-X

۱۴- صور خیال در شعر فارسی: تحقیق انتقادی در تطور ایماژهای شعر پارسی و سیر نظریه .... محمدرضا شفیعی کدکنی - تهران: آگاه - ۷۴۸ ص - رقی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۲۲۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۰۴۱-X

۱۵- ادبیات فارسی: راهنمای دبیران، دانش‌آموزان دبیرستانها و داوطلبان کنکور عمومی و اختصاصی....
شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۰۴۱-X

علی سلطانی‌گروفرامرز - تهران: مبتکران - ۵۲۸ ص - وزیری (شمیز) - ۲۲۰۰ ریال - چاپ بیست و سوم / ۴۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۵۹۹۳-۲۷-X

۱۶- خودآموز گام به گام فارسی (۵) سال سوم نظام جدید. مهشید ضیاءدزفولی، شیوا واقعی‌شاندجانی - تهران: آزمون - ۳۱۲ ص - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۲۸۳-۳

۱۷- فارسی عمومی: شامل ادبیات پیش‌دانشگاه، ادبیات دانشگاهی: متون نشر، دستور جامع زبان فارسی - ...
مهدی ماحوزی - تهران: اساطیر - ۵۴۴ ص - وزیری (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۵۹۶۰-۱۷-۷

۱۸- مجموعه طبقه‌بندی شده تست زبان فارسی پیش دانشگاهی (۱ و ۲) شامل: ۱۰۰۰ تست مولف با پاسخ تشریحی. حسنلی محمدی، ویراستار: سمالله زارع‌کاریزی - تهران: کانون فرهنگی آموزش - ۱۶۶ ص - رحلی (شمیز) - ۱۱۵۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۱۵-۲

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۱۵-۲

۱۹- تاریخ ادبیات ۴ (رشته ادبیات فارسی). توفیق هاشم‌پورسیحانی، ویراستار: حسن انوری - تهران: دانشگاه پیام نور - ۲۶۰ ص - وزیری (مقوایی) - ۸۲۰۰ ریال - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۲۸۰-۶

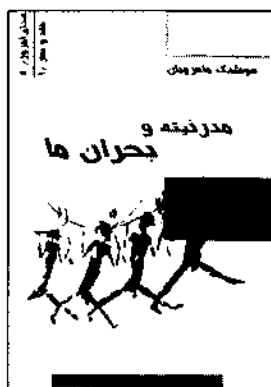
۲۰- تاریخ ادبیات در ایران و در قلمرو زبان پارسی از آغاز سده دهم تا میانه سده دوازدهم هجری (بخش دوم). ذبیح‌الله صفا - تهران: فردوس - ۸۱۰ ص - جلد پنجم - وزیری (گالینگور) - چاپ هشتم / ۱۷۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: A history of iranian literature
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۸۶-۶

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۸۶-۶

چاپ اول

۲۱- مدرنیته و بحران ما (سه بررسی ادبی). هوشنگ ماهرویان - تهران: همراه - ۱۲۰ ص - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Modernity and our crisis (three
بررسی ادبی)

شابک: ۹۶۴-۶۲۱۹-۲۲-۸

کتاب دارای سه بررسی ادبی درباره مدرنیته و بحران ناشی از آن است. نگارنده در بخش نخست تحت عنوان: «ما و «خرد» و «تفرد»، دو دستاورد مدرنیته، سعی دارد برای بازشناختن سنت در تجدید، ریشه‌های اصلی سنت در تجدید را معرفی نماید. وی سیر تاریخی این نگرش را از اندیشه‌های غرب بررسی کرده تأثیر آن را در ایران ارزیابی می‌کند و در پی آن به برهم خوردن ذهن اسطوره‌ای در ایران اشاره می‌کند. وی در بخش دوم (نیما، رویکرد چهارم به مدرنیته) فرضیه «نظریه پردازی شکست» را مطرح ساخته طی آن چهار رویکرد را در تاریخ معاصر ایران تشریح می‌کند: نخست «رویکرد تقی‌زاده» (جذب تمدن بدون دخالت ایرانی)؛ دوم «رویکرد میرزا ملکم خانی» (سرعت دادن به جذب مدرنیته در بنیادهای فرهنگی)؛ سوم «رویکرد مدرن»؛ چهارم «رویکرد متعلق به نیما که با بررسی و نقد سنت به مدرنیته می‌رسد». مطلب پایانی کتاب، سخنرانی نامبرده در فرهنگسرای بهمن است که در ۲۸ آبان ۱۳۷۷ ایراد شده است. وی در این گفتار توضیح می‌دهد که هر اثر هنری باید در کلیت خود تمامیت یابد. او به همین منظور از «خوانش ری را» برای برخی آثار ادبی معاصر ایران، از جمله شعر نیما، بهره می‌جوید.

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۱۵-۲

۱۹- تاریخ ادبیات ۴ (رشته ادبیات فارسی). توفیق هاشم‌پورسیحانی، ویراستار: حسن انوری - تهران: دانشگاه پیام نور - ۲۶۰ ص - وزیری (مقوایی) - ۸۲۰۰ ریال - چاپ نهم / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۲۸۰-۶

۲۰- تاریخ ادبیات در ایران و در قلمرو زبان پارسی از آغاز سده دهم تا میانه سده دوازدهم هجری (بخش دوم). ذبیح‌الله صفا - تهران: فردوس - ۸۱۰ ص - جلد پنجم - وزیری (گالینگور) - چاپ هشتم / ۱۷۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: A history of iranian literature
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۸۶-۶

تاریخ، توصیف، نقد و بررسی
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۸۶-۶

چاپ اول

۲۱- مدرنیته و بحران ما (سه بررسی ادبی). هوشنگ ماهرویان - تهران: همراه - ۱۲۰ ص - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Modernity and our crisis (three
بررسی ادبی)

شابک: ۹۶۴-۶۹۴۲-۰۲-۴

چاپ اول

در این دفتر اشعاری در قالب غزل و شعر نو به طبع رسیده است. در بخشی از شعر «قاصدک»، از این مجموعه، آمده است: آی مردم / چه کسی می‌داند / شاید این قاصدکی / که لب پنجره ما نشسته است / پیامی دارد / رهسپار است به شهری دیگر / شاید آن سوی غروب / یک نفر چشم به راه است هنوز!...

۲۴- کلیات سبک‌شناسی. سیروس شمیس - تهران: فردوس - ۳۳۲ ص - وزیری (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۳۳۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Elements of stylistics
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۰۸-۴

چاپ اول

۲۵- تذکره آتشکده. لطفعلی بن آقاخان آذربیکدلی - تهران: روزنه - ۴۷۸ ص - رحلی (گالینگور) - ۲۴۹۵۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۶-۶۵-۸

«تذکره آتشکده» مشتمل است بر دو مجرمه در شرح حال ۸۴۲ تن از شعرای ایران و هند. مجرمه اول حاوی یک «شعله»، سه «آخگر» و یک «فروغ» است که در آن اطوار و اشعار شاهان و شاهزادگان ایران، توران، هندوستان و چند تن از امرای ترک آمده است. مجرمه دوم مشتمل است بر دو «پرتو» که «پرتو» اول به

افکار و آرای معاصرین مولف اختصاص یافته و «پرتو» دوم خاتمه کتاب است. گفتنی است این کتاب از روی نسخه چاپ سنگی (بمبئی ۱۲۷۷ ه) به چاپ رسیده است.

اشعار مذهبی، عرفانی، اخلاقی

چاپ اول

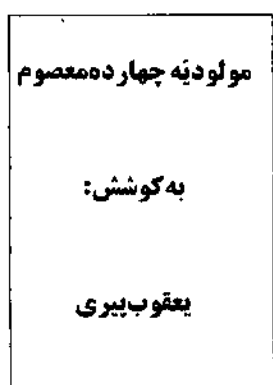
۲۶- گل‌های حسینی شامل: زیارت عاشورا همراه با اشعار و توحه‌های سینزنی. شاعر: محمداسماعیل ناطق - تهران: دنیای هنر - ۶۴ ص - جیبی (شمیز) - ۱۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۹۰۰۵۷-۰۶-۶

در این کتاب اشعار مذهبی، توحه‌های سینزنی و زیارت عاشورا به طبع رسیده است. عنوان برخی از این سروده‌ها بدین قرار است: «دربار احسان»، «قرآن و عترت»، «شبی در مدینه»، «زبانحال زینب کبری (س)» و «بیمار عشق».

چاپ اول

۲۷- مولودیه چهارده معصوم. گردآورنده: یعقوب پیری - تهران: پیری - ۳۴۴ ص - جیبی (گالینگور) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۶۲۲-۳۱-۳

در این کتاب اشعاری مذهبی به زبان ترکی از چند شاعر معاصر گردآمده که از آن جمله‌اند: «ولادت رسول اکرم (ص) / مجلسی همدانی»، «ولادت حضرت علی (ع) / کامران

اسدی حقایقی»، «ولادت امام حسن(ع)/ بلوری» و «در مدح امام رضا(ع)/ قمری».

۲۸- هدیه مور: کلیات دیوان

شاعر: محمد علامه - تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی - ۳۷۶ ص. - وزیر (سلفون) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۳۰-۷۵۹-۳

چاپ اول

۲۹- سروده‌های عاشورا

شاعر: احمد ده‌بزرگی - تهران: پیام آزادی - ۱۱۲ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۴۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۲۰۲-۳۶۳-X

در این کتاب دوبیتی‌هایی گردآمده که موضوع آنها شرح قضایل پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار(ع)، نیز بازگویی ماجراهای عاشورای حسینی است.

فصیده

۸۵/۱۰۹

۳۰- نوای غزل: برگزیده بهترین غزلیات شعرای غزل‌سرا

گردآورنده: جلال فراسمی - تهران: زرین قلم - ۳۶۸ ص. - جلد اول - وزیر (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-

چاپ اول

۳۱- نوای غزل: برگزیده بهترین غزلیات شعرای غزل‌سرا

گردآورنده: جلال فراسمی - تهران: زرین قلم - ۳۶۸ ص. - جلد دوم - وزیر (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۲۲۳-۵-۹

چاپ اول

۳۲- نوای غزل: برگزیده بهترین

غزلیات شعرای غزل‌سرا

گردآورنده: جلال فراسمی - تهران: زرین قلم - ۳۶۸ ص. - جلد سوم - وزیر (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۲۲۳-۶-۷

شعر فارسی قرن ۴ ق.

۸۵/۱۲۱

۳۳- آفرین فردوسی (سی قصه از شاهنامه فردوسی)

محمدجعفر محجوب - تهران: مروارید - ۳۹۸ ص. - وزیر (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۲۶-۰۶-۰

چاپ اول

۳۴- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: داستان جنگ هاماوران و به آسمان رفتن کاووس و جنگ هفت گردان

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۸۴۶ ص. - جلد ششم - رقی (شمیز) - ۳۳۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۳۳-۱

تالیف حاضر، ششمین کتاب از سلسله «داستان‌های نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی» است که با شرح زندگانی «فردوسی» همراه است. عناوین برخی داستان‌های کتاب بدین شرح است: «رزم کردن کاووس با شاه هاماوران»، «به زنی خواستن کاووس سودابه دختر شاه هاماوران را»، «تاخت کردن افراسیاب بر ایران زمین» و «آراستن کاووس جهان را».

چاپ اول

۳۵- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: داستان رستم و سهراب

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۵۴۸ ص. - جلد هفتم - رقی (شمیز) -

۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۳۴-X

«رستم و سهراب» عنوان هفتمین شماره از «مجموعه داستان‌های نامور نامه باستان شاهنامه فردوسی» است که با موضوعاتی از این دست به چاپ رسیده است: «آمدن رستم به نخبیرگاه»، «زادن سهراب از تهمینه»، «رسیدن سهراب به دژ سپید»، «رزم سهراب با گردآفرید» و «رزم رستم با سهراب». در پیش گفتار شرح حالی از «فردوسی» فراهم آمده و در پاورقی معانی واژه‌های دشوار درج شده است.

چاپ اول

۳۶- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: داستان سیاوش

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۹۰ ص. - جلد هشتم - رقی (شمیز) - ۷۶۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۳۵-۸

نوشته حاضر، عنوان هشتمین کتاب از سلسله «داستان‌های نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی» است که با گزارشی از زندگی «فردوسی» آغاز می‌شود. برخی موضوعات کتاب عبارتند از: «بازآمدن سیاوش از زابلستان»، «عاشق شدن سودابه بر سیاوش»، «چاره ساختن سودابه و زن

جادو»، «نامه سیاوش به کاووس» و «بخشش جان سودابه خواستن سیاوش، از پدر».

چاپ اول

۳۷- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: حوادث پس از کشته شدن سیاوش

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۱۶ ص. - جلد نهم - رقی (شمیز) - ۴۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۳۶-۶

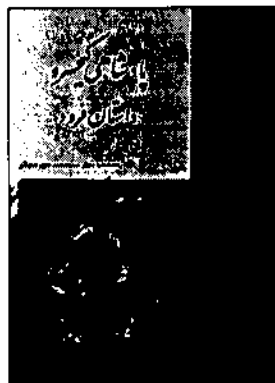

کتاب حاضر، نهمین شماره از «مجموعه داستان‌های نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی» است که با پیش گفتاری در شرح احوال فردوسی به زیور طبع آراسته شده است. در این کتاب ابتدا حوادث پس از کشته شدن «سیاوش» و انتقام‌گیری ایرانیان از تورانیان به گونه نثر بازگو شده، سپس متن منظوم آن آمده است. عنوان برخی قسمت‌های داستان بدین قرار است: «آگاه شدن کاووس از کار سیاوش»، «لشکر کشیدن افراسیاب به کین پسر»، «فرستادن افراسیاب کیخسرو را به ختن» و «رفتن کیخسرو به اصفهان».

۳۸- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی کیخسرو داستان فرود

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۳۸ ص. - جلد دهم - رقی (شمیز) - ۵۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۳۳-۱

دهمین شماره از سلسله آثار «داستان‌های نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی» به «پادشاهی کیخسرو، داستان فرود» اختصاص یافته است. نگارنده در پیش گفتار به زندگی نامه و شرح آثار فردوسی اشاره نموده است. وی پس از آن خلاصه‌ای از داستان را به صورت نثر بیان نموده و در پایان متن منظوم آن را آورده است. عنوان برخی قسمت‌های

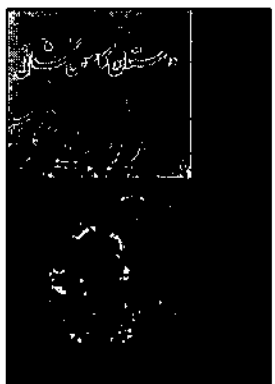

داستان عبارت است از: «پیمان بستن کیخسرو با کاووس از کین افراسیاب»، «شمردن کیخسرو پهلوانان را»، «گنج‌ها بخشیدن خسرو پهلوانان را»، «آراستن کیخسرو لشکر خود را» و «آگاهی یافتن فرود از آمدن طوس».

چاپ اول

۳۹- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: داستان کاموس کشانی

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۲۸ ص. - جلد یازدهم - رقی (شمیز) - ۵۲۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۱-۲

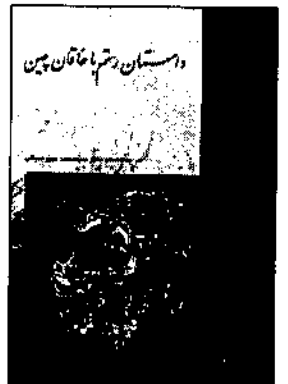

«داستان کاموس کشانی» کتاب دیگری است از «مجموعه داستان‌های نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی» که با پیش گفتاری در شرح زندگی و آثار «فردوسی» آغاز می‌گردد. گردآورنده ابتدا خلاصه‌ای از داستان را به گونه نثر، سپس ابیات آن را فراهم می‌آورد. عنوان بخش‌هایی از داستان بدین قرار است: «پیغام پیران به لشکر ایران»، «جنگ دوم ایرانیان و تورانیان»، «جادیی کردن تورانیان بر سپاه ایران» و «آگاهی یافتن کیخسرو از کار سپاه».

۴۰- داستانهای نامورنامه باستان شاهنامه فردوسی: داستان رستم و باخاقان چین

ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۳۴ ص. - جلد دوازدهم - رقی (شمیز) - ۴۷۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۲-۰

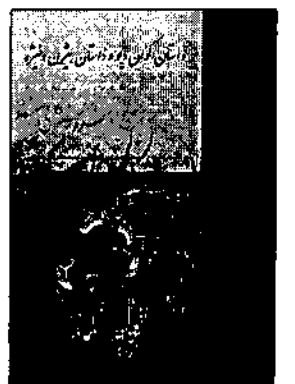
چاپ اول

در دوازدهمین کتاب از سلسله آثار «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» داستان «رستم با خاقان چین» درج شده است. در این کتاب، پس از پیش گفتاری درباره شرح زندگانی و آثار «فردوسی»، خلاصه‌ای از داستان به گونه نشر بیان می‌شود؛ سپس بخش منظوم داستان در پی می‌آید. «فرستادن خاقان هومان را نزد رستم»، «آمدن پیران نزد رستم»، «رای زدن تورانیان در جنگ ایرانیان» و «سخن گفتن رستم با لشکر خویش» از جمله عناوین این داستان هستند.

چاپ اول

۴۱- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان اکوان دیو و داستان بیژن و منیژه. ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۲۰ ص. - جلد سیزدهم - رقی (شمیز) - ۱۶۵۰ ریال - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۳-۹

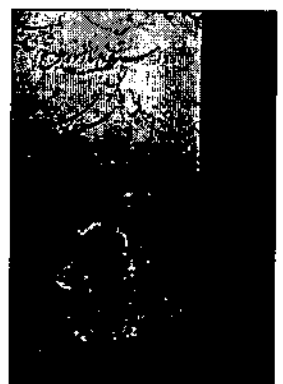

در کتاب حاضر، داستانی دیگر از

مجموعه «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» گردآمده است. پیش گفتار کتاب شامل مطالبی است درباره «فردوسی» و شاهنامه، سپس دو داستان «اکوان دیو» و «بیژن و منیژه» از متن شاهنامه انتخاب می‌گردد.

چاپ اول

۴۲- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان یازده رخ. ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۹۸ ص. - جلد چهاردهم - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۴-۷

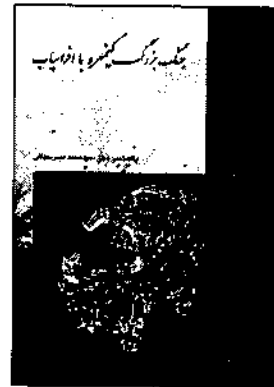

چهاردهمین شماره از مجموعه آثار «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» به داستان «یازده رخ» اختصاص دارد. در این کتاب، پس از بیان خلاصه داستان به گونه نشر، بخش منظوم داستان فراهم می‌آید. عنوان برخی قسمت‌های داستان بدین شرح است: «پیام بردن گیو از گودرز نزد پیران»، «رفتن بیژن به نزد گیو و رزم خواستن»، «یاری خواستن گودرز از کیخسرو» و «لشکر آراستن کیخسرو».

چاپ اول

۴۳- داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: جنگ بزرگ کیخسرو با افراسیاب. ابوالقاسم فردوسی: به اهتمام: محمد دبیرسیاقی - تهران: قطره - ۱۶۴ ص. - جلد پانزدهم - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۵۱-X

در پانزدهمین شماره از سلسله آثار «داستان‌های نامورانه باستان شاهنامه فردوسی» «جنگ بزرگ کیخسرو با افراسیاب» به چاپ رسیده است. شرح زندگی و آثار فردوسی بخش آغازین کتاب را تشکیل

می‌دهد. گردآورنده پس از شرح کوتاهی درباره داستان حاضر، اشعار این بخش از شاهنامه را فراهم می‌آورد که عناوینی از آن عبارت‌اند از: «آگهی یافتن کیخسرو از آمدن افراسیاب به جنگ او»، «آمدن یشتک نزدیک پدر خویش افراسیاب»، «پیغام فرستادن افراسیاب به نزدیک کیخسرو» و «کشته شدن شیده بر دست خسرو».

۴۴- شاهنامه فردوسی. ابوالقاسم فردوسی: مصحح: محمدعلی فروغی - تهران: مجید - ۸۵۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ نهم / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۵۳-۰۲۳-۳

۴۵- گزیده اشعار ناصر خسرو. گردآورنده: جعفر شعار - تهران: قطره - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ هجدهم / ۵۵۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Cozide-ye kasayede naser e khosraw

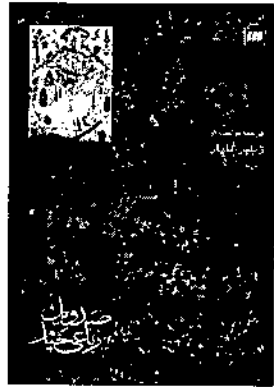
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۲۶-۱

شعر فارسی قرن ۵ ق.

چاپ اول

۴۶- صد و یک رباعی خیام. عمر بن ابراهیم خیام: مترجم: ژیلبر لازار - تهران: هرمس - ۱۲۰ ص. - رقی (گالینگور) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۴۱-۴۰-۷

کتاب، برگزیده‌ای است شامل «صد و یک رباعی خیام»، به انضمام برگردان فرانسوی. «لازار» گروه‌بندی رباعی‌ها را بر پایه اندیشه‌های یکسان در آنها قرار داده است که در مضامینی چون: زمان، زمین، مرگ، شادی، می و عقل مشترک‌اند. وی همچنین در «پیش‌گفتار» درباره دوران حیات عمر خیام، نسخ خطی رباعیات خیام و آوازان شعر فارسی از جمله رباعی مطالبی بیان

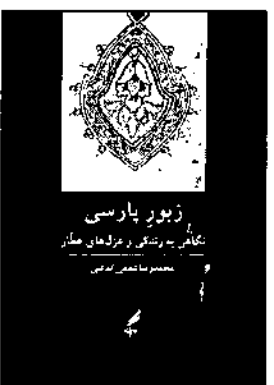
می‌کند. «لازار» در ادامه سخنانش به این پرسش که «چگونه می‌توان قالب رباعی را در فرانسه بازسازی کرد؟» پاسخ می‌دهد.

شعر فارسی قرن ۶ ق.

۴۷- دیوان عبدالواسع جیلی. به اهتمام: ذبیح‌الله صفا - تهران: امیر کبیر - ۷۸۸ ص. - وزیری (گالینگور) - ۲۷۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۰۴۹۱-X

چاپ اول

۴۸- زبور پارسی: نگاهی به زندگی و غزل‌های عطار. محمدرضا شفیعی کدکنی - تهران: آگاه - ۳۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۱۰۵-X

«شفیعی کدکنی» کتاب را در سه بخش فراهم آورده است. وی در بخش نخست کتاب، تحت عنوان «از درون و بیرون» به این نکته اشاره می‌کند که برای درک مبانی جمال‌شناسی شعر عطار باید به درون منظومه ذهنی عطار راه یافت، همچنین در این راه باید از عادت مبتنی بر جمال‌شناسی شعر کهن و شیوه استادان سبک خراسانی پرهیز نمود. «شفیعی» در این قسمت ملاحظات برخی

صاحب‌نظران را در خصوص عطار نقد می‌کند. وی در بخشی دیگر از کتاب، با اشارت به ابهامات زندگی عطار، سعی دارد «هویت تاریخی» شاعر را باز نماید. مباحث بعدی کتاب عبارت‌اند از: آثار عطار، سرچشمه‌های شعر او، در فاصله سنایی تا عطار، غزل عطار، عطار در تذکره دولتشاه، نسب‌نامه معنوی عطار، نگاهی دیگر به نام و نشان عطار، و عطاری‌های شعر فارسی. در بخش دوم کتاب گزیده‌ای از غزل‌ها و رباعی‌های عطار فراهم می‌آید. بخش سوم کتاب (تعلیقات) شامل توضیح برخی واژه‌ها و فهرست‌های گوناگون است.

۴۹- شاعر صبح: پژوهشی در شعر خاقانی شروانی (افضل‌الدین بدیل بن علی نجار ۵۲۰-۵۹۵ ه. ق.). گردآورنده: ضیاءالدین سجادی - تهران: سخن - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۲۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Selections from the poems of khaghani-e shervani

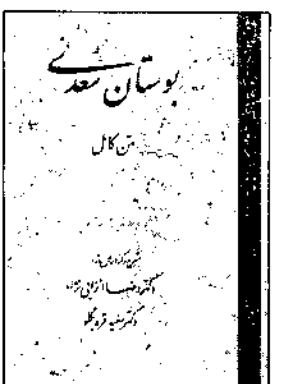
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۲۵-۸

۵۰- منطق‌الطیر: هفت شهر عشق. محمد بن ابراهیم عطار: خطاط: خسرو روشن - تهران: بیک فرهنگ - ۴۰۰ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۸۸-۳۵-۴

شعر فارسی قرن ۷ ق.

چاپ اول

۵۱- بوستان سعدی: متن کامل. گردآورنده: رضا انزلی‌نژاد، سعید قره‌بگلو - تهران: جامی - ۴۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۶۲۰-۸۴-۸

این متن با استفاده از چاپ‌های بوستان - فروغی، امیر خیزی، سودی،

خزالی و علی اف و براساس متن تصحیح شده «غلامحسین یوسفی» به چاپ رسیده است. بخش دوم کتاب نیز شامل توضیحات مفصلی است از ابیات، واژگان و اصطلاحات. در انتهای کتاب «کشف الابیات» و فهرست منابع فراهم آمده است.

۵۲ شرح جامع مثنوی معنوی. کریم زمانی. تهران: اطلاعات. ۱۱۰۰ ص. جلد چهارم. وزیری (گالینگور). ۲۵۰۰۰ ریال. چاپ سوم / ۲۱۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: A comprehensive commentary of mathnavi e manavi شابک: ۹۶۴-۴۲۳-۳۵۱-۴

۵۳ شرح جامع مثنوی معنوی. کریم زمانی. تهران: اطلاعات. ۱۱۶۴ ص. جلد پنجم. وزیری (گالینگور). ۲۵۰۰۰ ریال. چاپ سوم / ۲۱۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: A comprehensive commentary of mathnavi e manavi شابک: ۹۶۴-۴۲۳-۳۷۹-۴

۵۴ غزلیات سعدی: با معنی و واژه‌ها و شرح ابیات و ذکر وزن و بحر غزلها و ... به اهتمام: خلیل خطیب‌رهبر. تهران: مکتب. ۲۵۶ ص. وزیری (شمیز). ۱۰۵۰۰ ریال. چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۶۲-۷۱-۱

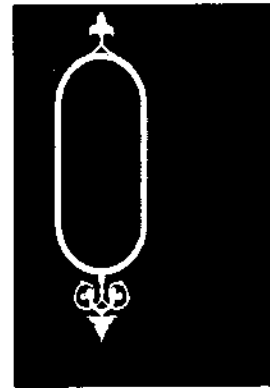
۵۵ کلیات سعدی شامل: گلستان، بوستان، غزلیات، قصاید، رباعیات و قطعات. مصحح: عبدالله سعدی. مصحح: محمدعلی فروغی. تهران: افکار. ۱۰۴۴ ص. وزیری (گالینگور). ۲۸۰۰۰ ریال. چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۰۵-۵-۰

۵۶ کلیات سعدی شامل: گلستان، بوستان، غزلیات ... مصحح: عبدالله سعدی. تهران: ارسمستان. ۷۸۸ ص. وزیری (گالینگور). ۳۲۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۶۰-۰۱-۲

۵۷ کلیات سعدی: با مقابله و تصحیح از روی نسخه چاپی تصحیح، مرحوم فروغی ذکاءالملک. مصحح: عبدالله سعدی. تهران:

امیر مستعان. ۷۸۶ ص. وزیری (گالینگور). ۳۲۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۹۳۷-۳۸-۱

۵۸ گزیده مثنوی مولوی. گردآورنده: توفیق هاشم‌پورسیحانی. تهران: قطره. ۲۴۰ ص. وزیری (شمیز). ۱۲۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۸۳-۰

سیزدهمین شماره از مجموعه آثار «ادب فارسی» گزیده‌ای است از مثنوی مولوی همراه با شرح و توضیح آن. گزیده حاضر با مقدمه‌ای درباره احوال و آثار مولانا همراه شده و آن نیز به دیدگاه برخی پژوهشگران و اندیشمندان درباره مولانا و آثارش اختصاص یافته است. کتاب با فهرست لغات و کتاب‌نامه به پایان می‌رسد.

شعر فارسی قرن ۸ ق

۵۹ دیوان حافظ. شمس‌الدین محمد حافظ: خطاط: اسماعیل نژادفر درستانی. تهران: یاسین. ۵۴۸ ص. وزیری (گالینگور). ۱۶۰۰۰ ریال. چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۹۵-۸۰-۹

۶۰ دیوان حافظ شیرازی. شمس‌الدین محمد حافظ: مصحح: محمد قزوینی: خطاط: مصطفی اشرفی. تهران: پیام محراب. ۴۳۲ ص. جیبی (سلفون). ۷۰۰۰ ریال. چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۵۹-۰۹-X

۶۱ دیوان حافظ: براساس نسخه علامه قزوینی به انضمام مقابله با دیگر نسخ معتبر .... شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: صفر صادق نژاد. تهران: قطره. ۴۲۴ ص. وزیری (گالینگور). ۱۵۰۰۰ ریال. چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.

نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۷-۱

چاپ اول

۶۲ دیوان حافظ: براساس نسخه علامه محمد قزوینی، دکتر قاسم غنی. شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: جهانگیر منصور. تهران: دوران. ۴۰۴ ص. جیبی (گالینگور). چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۵۵۳-۲۶-۹

چاپ اول

۶۳ دیوان حافظ: براساس نسخه علامه محمد قزوینی، دکتر قاسم غنی. شمس‌الدین محمد حافظ: به اهتمام: جهانگیر منصور. تهران: دوران. ۴۰۴ ص. جیبی (گالینگور). ۷۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۲۱-۳۷-۸

۶۴ دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی. به اهتمام: محمد قزوینی، قاسم غنی: خطاط: فاتح عزت‌پور. تهران: زوار. ۵۴۰ ص. وزیری (گالینگور). ۲۲۰۰۰ ریال. چاپ هشتم / ۴۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۱-۰۷۱-X

۶۵ دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی. مقدمه: عزیزالله کاسب: مصحح: محمدکاظم قزوینی، قاسم غنی: خطاط: محسن خرازی. تهران: گنجینه. ۴۵۰ ص. جیبی (سلفون). ۴۵۰۰ ریال. چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۵۲-۴۱-۴

۶۶ دیوان کامل خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی با انضمام مقدمه و شرح حال حافظ، با استفاده از نسخه .... تهران: دنیای دانش. ۵۲۸ ص. وزیری (گالینگور). ۲۸۵۰۰ ریال. چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۱۸-۰۱-۹

چاپ اول

۶۷ فرهنگ ناب حافظ: زندگی‌نامه، حافظ از منظر نگاه اندیشمندان، معنا و مفهوم تغال و چگونگی تغال زدن .... به اهتمام: محمود نامی، عطاءالله پرویز روشن. تهران: آیدون، ناژین. ۴۲۴ ص. وزیری (شمیز). ۱۶۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۲۴۱-۲-۳

مخاطبان کتاب حاضر را با این موضوعات مطالعه می‌کنند. «زندگی‌نامه» که طی آن به شرح حال، خانواده و دوران تحصیل حافظ اشاره می‌شود؛ همچنین از مقاطع و وقایع مهم دوران زندگی وی از جمله دیدار با تیمورلنگ به اجمال سخن به میان می‌آید. بخش دوم کتاب با عنوان «حافظ از منظر نگاه اندیشمندان» گفتاری است از برخی بزرگان از جمله: «داریوش آشوری»، «تاگور»، «عبدالرحمان جامی»، «عبدالکریم سروش» و «رشید یاسمی». «چگونه تغال بزنیم»، «فالنامه شیخ بهایی» و «خطاطات فرزنانگان در خصوص تغال به حافظ» همچنین «فرهنگ اشارات و تمبیرات عرفانی» از دیگر مطالب کتاب به شمار می‌آید.

شعر فارسی قرن ۱۰ و ۱۱

چاپ اول

۶۸ شرح احوال، بررسی آثار و گزیده اشعار مسیح کاشانی (حکیم رکن). به اهتمام: امیرعلی آذرطلعت. تهران: سروش. ۲۶۴ ص. وزیری (شمیز). ۸۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

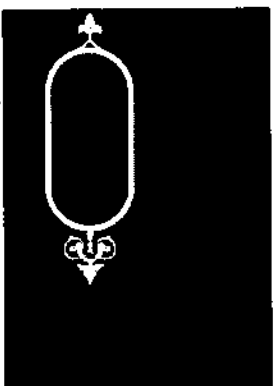
عنوان به لاتین: An anthology of poems by

massihe kashani (hakim rokna) شابک: ۹۶۴-۴۳۵-۰۲۷-۸
در این مجموعه، علاوه بر شرح احوال و آثار «مسیح کاشانی» گزیده‌ای از قصاید، غزلیات، مثنوی‌ها، ساقی‌نامه‌ها، ترکیب‌بندها، ترجیع‌بندها و رباعی‌های وی به طبع رسیده است. در انتهای کتاب برخی از واژگان متن معنی شده است. (حکیم رکن متخلص به مسیح در اواسط نیمه دوم قرن دهم در کاشان متولد شد. وی از سخن‌سرایان عهد صفوی و ملک‌الشعرا دربار شاه عباس اول بوده است).

۶۹ صائب تبریزی و شاعران معروف سبک هندی (رشته زبان و ادبیات فارسی). علی‌محمد سجادی: ویراستار: توفیق هاشم‌پورسیحانی. تهران: دانشگاه پیام نور. ۲۵۶ ص. وزیری (مقوایی). ۷۹۰۰ ریال. چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۲۹۰-۳

چاپ اول

۷۰ گزیده اشعار وحشی بافقی. گردآورنده: حسین مسرت. تهران: قطره. ۱۹۰ ص. وزیری (شمیز). ۱۰۰۰۰ ریال. چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۰۳-X

این گزیده با مقدمه‌ای در شرح حال، عقاید، آثار و ویژگی‌های شعری سراینده آغاز می‌شود. افزون بر آن، گردآورنده شیوه انتخاب و تدوین گزیده را شرح می‌دهد. بخشی از کتاب با عنوان «دیدگاه‌ها»، به نوشته‌هایی از صاحب نظران و پژوهشگران درباره «وحشی بافقی» و شعر او اختصاص دارد. این اشعار شامل غزلیات، قصاید، مثنویات، ترکیب‌بنده، ترجیع‌بنده، قطعات و رباعیات «وحشی بافقی» است که با شرح برخی ادبیات و واژگان همراه شده است. در پایان، واژه‌نامه به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۷۱- بلبل و مور (شعری از پروین اعتصامی).

محمد شریفان - مشهد: به نشر - ۲۰ ص - وزیری (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۰-۸۳-۷

«بلبل و مور» شعری است از «پروین اعتصامی» که با تصاویری رنگی و خوشنویسی «هادی ذوالریاستین نعمه‌اللهی» به طبع رسیده است. ابیاتی از شعر حاضر بدین قرار است: بلبل از جلوه گل بی‌قرار / گشت طربناک به فصل بهار / در چمن آمد غزلی نغمه خواند / رقص کنان بال و پری برفشاند / بی‌خود ازین سوی بدان سو پرید / تا که به شاخ گل سرخ آرمید...

چاپ اول

۷۲- زن، پروین حقیقت یا مجاز؟ (در آیین شعرهای پروین اعتصامی).

عبدالحسن موجد - تهران: روایان - ۱۳۶ ص - رقعی (شمیز) - ۴۱۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۳۴۴-۰۹

نگارنده این کتاب، ضمن اشاره به

شرح زندگی و خصوصیات روحی و روانی «پروین اعتصامی»، جنبه‌های گوناگون شعر او را ارزیابی می‌کند. وی کتاب را با موضوعاتی از این قبیل تدوین کرده است: «فرشته انس»، «صورت و معنا»، «درس تقدیر»، «آموزگار خلق»، «حقیقت یا مجاز» و «کتاب عشق». در این کتاب، پس از بیان چگونگی باروری افکار و اندیشه‌های زنان در طول تاریخ به جایگاه زن در اشعار «پروین» اشاره می‌شود. افزون بر آن از برخی خصوصیات اخلاقی شاعر از قبیل ظلم‌ستیزی، عقل‌گرایی، عدالت‌خواهی، مهرورزی و صیانت ذات وی سخن به میان می‌آید.

شعر فارسی (از سال ۱۳۲۰-)

چاپ اول

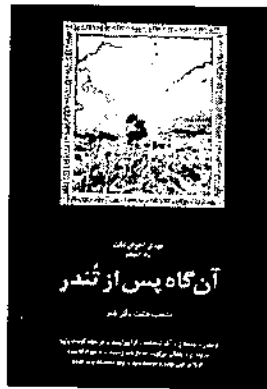
۷۳- آب تنی ظهر دریا. شاعر: هما معینی - تهران: هما معینی - ۸۰ ص - رقعی (شمیز) - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۳۶۰-۸

«آب تنی ظهر دریا» مجموعه اشعار نویی است که عمدتاً با مضامینی از طبیعت و بیان واقعیت هستی و زندگی سامان یافته است. «تکیه بر خاک» نمونه‌ای از این اشعار است. امروز آدینه روزیست / روز مرگ / پروانه‌های بی‌پرواز / در حجم پله‌هایشان / بستر مرگ خویش را بافته‌اند / چلچله‌ها در خاطر آینه / زنگار پسته‌اند / و / قلم من / به خاک افتاده و بر خاک می‌نویسد...

چاپ اول

۷۴- آن گاه پس از تندر: منتخب هشت دفتر شعر: ارغنون، زمستان... مهدی اخوان ثالث - تهران: سخن - ۴۴۰ ص - وزیری (گالینگور) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۹۱-۶

در این مجموعه، گزیده‌ای از هشت دفتر شعر «مهدی اخوان ثالث» جمع آمده است: «ارغنون»، «زمستان»، «آخر شاهنامه»، «از این اوستا»، «در حیاط کوچک پاییز»، «در زندان»، «زندگی می‌گوید: اما باز باید زیست»، «دوخ اما سرد»، «تورا ای کهن بوم و بر دوست دارم» و دو مجموعه چاپ نشده. در مقدمه کتاب ضمن اشاره به کاربرد مضمون «زمستان» در شعر شاعرانی چون: «سویبرن» و «الیورتن»، شعر «زمستان» اخوان ثالث نقد و ارزیابی می‌شود.

چاپ اول

۷۵- آن وقت که می‌س. شاعر: فرهادالله قلی‌زاد - اردبیل: آذر سیلان - ۴۰ ص - رقعی (شمیز) - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۳-۲۰۴-۴

دفتر حاضر حاوی اشعار سپیدی است با عناوینی از قبیل: «آدمه تاپستان»، «دعوت» و «دست‌های منتظر». در هفدهمین دفتر این دفتر آمده است: خاک را هراسی قدیمی پیر می‌کند / حیاطمان پیر از سنگ ریزه‌هاست / پاییز در عمق فریادی که بدرقه سوختن‌های را / با خود داشت می‌شکند...

چاپ اول

۷۶- اشراق سرخ خاکستر.

شاعر: مریم پناه‌شاهی - تبریز: آناس - ۱۱۲ ص - رقعی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۷۰۳-۰۰-۵

در دفتر حاضر، شعرهایی در قالب آزاد به طبع رسیده که موضوع آنها، اغلب با توصیفات از طبیعت تلفیق یافته است. «شاخه‌ها در بادند»، «چکاوک»، «شعر»، «کتیبه عشق» و «کوچ» از جمله عناوین شعرهای این دفترند.

چاپ اول

۷۷- افسانه عشق. شاعر: ابوالحسن ورزی: مقدمه: مهدی ماحوزی - تهران: هما - ۴۴۰ ص - وزیری (شمیز) - ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۷۱-۷۷-X

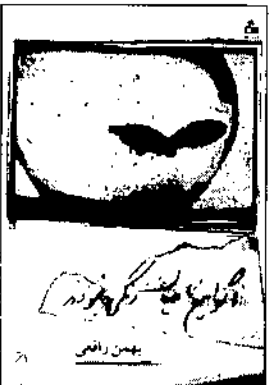

«افسانه عشق» مجموعه شعری است از «ابوالحسن ورزی» با مقدمه‌ای از دکتر «مهدی ماحوزی». وی در این مقدمه به مطالبی از این دست اشاره می‌کند: «ارزش هنری غزل‌های ورزی»، «ردیف‌های فعلی»، «تنوع اوزان و بحرهای عروضی»، «عشق به وطن» و «خلق و خوی ورزی». این مجموعه دربرگیرنده ۴۶۸ غزل است که برخی از آنها عبارت‌اند از: «عقاب قلعه‌نشین»، «شکوه هستی»، «فریب سراب»، «غزال وحشی» و «افسانه عشق»: جز غم نمی‌بیند کسی در خانه من / باشد گریزان بوم از ویرانه من / دارد دل من حسرت آن روی

تابان / این شمع را خواهد ز جان پروانه من...

چاپ اول

۷۸- اگر ماهیان رنگی نبودند. شاعر: بهمن رافعی: ویراستار: حیدرقلی یاری - تهران: گفتمان خلاق - ۱۶۰ ص - رقعی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۸۲۵-۰۰-۷

در این دفتر، اشعاری سنتی با مضامین نوگرا آمده است. شعرهای این دفتر عمدتاً در قالب غزل و مثنوی تنظیم شده که از آن جمله است «تابوت زمان»: در این کویر که دردی است شوق روییدن / طنین گریه هستی است شور باریدن / به پیش آینه منشین که درد تاریکی است / نگاه کردن و تاراج خویشیدن / دیدن زمان چو پنجره بر دشت خاطرات گشود / نشست بر سر تابوت خود به گرییدن...

۷۹- ایستا در برابر باد: دفتر شعر. شاعر: ناصر جمشیدآبادی - تهران: ناژین، ایدون - ۲۹۴ ص - وزیری (شمیز) - ۱۱۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۲۰۷-۴-۲

چاپ اول

۸۰- باد: مجموعه شعر.

شاعر: محمدرضا رضوانی - شیراز:
تخت جمشید - ۱۱۲ ص. - رقصی
(شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول /
۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۹۴-۰۸-۲
در دفتر حاضر، اشعاری در قالب غزل و
شعر نو گردآمده است. بخشی از شعر
«باد» بدین قرار است: از دریچه
تنهایی دلم / دست‌هایم را با هزاران
امید بال کردم / و برای تو ای باد / پرواز
دادم /...

چاپ اول

۸۱- بوقت پلنگ.
شاعر: حیاتقلی فرخ‌منش / مقدمه:
اردشیر صالح‌پور - تهران: آستان -
۷۲ ص. - رقصی (شمیز) - ۳۶۰۰
ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۹۹-۱۱-۱

چاپ اول

۸۳- بیتاثرین بهار: مجموعه شعر.
شاعر: شهین فرهادی - کرج: ناد -
۹۶ ص. - رقصی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال
- چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۲۰۱-۰۱-۱

«بوقت پلنگ» مجموعه شعری است
با گویش عشایری که در قالب شعر آزاد
به نظم درآمده است. سروده‌های
حاضر بیانگر مناسبات و اصالت‌های
ایلی مردم عشایر است. اینک بخشی
از شعر «بی‌نام»: این نمی‌بودیم / اگر
باغ را بی‌بهار نمی‌کردند / نفس از نخل
نمی‌گرفتند / به روز شیرینی /
نمی‌چیدند به آهوان و کبوتران / و
آدمی را طینت گرگ نمی‌پایید /...

چاپ اول

۸۲- بی عشق، ما سنگ، ما هیچ.
شاعر: بهمن رافعی / ویراستار:
حیدرقلی یاری - تهران: گفتمان
خلاق - ۱۵۶ ص. - رقصی (شمیز) -
۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۲۵-۱۰-۹
در این دفتر، اشعاری موزون و آهنگین
در قالب غزل و شعر نیمایی گردآمده
است. در این اشعار، مضامینی چون:
مبارزه علیه نفاق و تزویر، زورگویی و
ویرانگری به چشم می‌خورد. «پرواز با
قفس» نمونه‌ای از غزل‌های این دفتر
است. تدبیری، ای پرنده دمساز
باقفس / تا چند هم تکلم و همراه با
قفس / دیگر مخوان سرود که کاری

چاپ اول

۸۵- پنجره.
شاعر: امید عباسی‌افشار - ارومیه:
تکون - ۹۶ ص. - رقصی (سلفون) -
۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰

نسخه.
شابک:

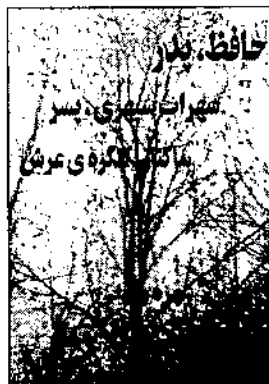
۹۶۴-۹۱۸۹۵-۲-۱

در این کتاب اشعاری در قالب نو در دو
دفتر با عناوین «پنجره» و «گفت و گو
با عشق» فراهم آمده است. «مرداب»
شعری است از این کتاب: کسی
می‌گوید مرا / زیباست / زیبا نیست / که
بی‌دریغش / دریغ است / دریغ از سوه
همراه / و...

چاپ اول

۸۶- حافظ، پدر سهراب سپهری،
پسر ساکنان کنگره‌ی عرش.
گردآورنده: شهره وکیلی / ویراستار:
اصغر اندرودی - تهران: البرز - ۲۸۸
ص. - رقصی (شمیز) - ۱۰۵۰۰ ریال -
چاپ اول / ۱۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۲۲-۲۰-۰

نگارنده در این کتاب اشاره‌ای دارد بر
پسوند درونی آزاداندیشی «سهراب
سپهری» و «حافظ شیرازی» با این
باور که عرفان هر دو از یک منشأ
سرچشمه می‌گیرد. وی با آوردن
شواهدی مستند شباهت‌های روحی و
اندیشه‌ای «سهراب» با «حافظ» را در
یازده فصل به دست می‌دهد که از آن
جمله است: «سهراب از نسل حافظ»،
«ساکنان کنگره عرش»، «فرا تر از مرز
آزادگی»، «زیبایی و حقیقت» و
«حافظ، سهراب و نور».

۸۷- حرفی از جنس زمان: تاملی
در شعر انقلاب اسلامی.
اکبر میرجعفری / مقدمه: محمدرضا

سسنگری / ویراستار: افسانه
حجتی طباطبایی - شیراز: قو - ۲۴۴
ص. - رقصی (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال -
چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۱۲-۰۰-۹

چاپ اول

۸۸- حنجره در باد.
شاعر: مهناز آذرینیا - تهران:
روشنگران و مطالعات زنان - ۱۵۲
ص. - رقصی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال -
چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۵۱-۱۰-۵

«حنجره در باد» حاوی سروده‌هایی
است در قالب نیمایی که از آن جمله
است «حنجره در باد»: فرود است بر
حنجره / طول آه شبانه، خلق آویز / بر
تکیه‌گاه رکاب بر برج جادو می‌زنی / و
در هیاهوی گریز / پی مصلحت / به
نسیان هجوم می‌بری /...

چاپ اول

۸۹- خانه‌ام ابری ست: منتخب
اشعار.
شاعر: نیما یوشیج - تهران: سخن -
۳۲۲ ص. - رقصی (گالینگور) - ۲۲۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۰۵-۳

«خانه‌ام ابری ست» منتخبی از
اشعار «نیما یوشیج» است که در
ابتدای آن شرح حال «نیما»، شیوه
سرایش، دیدگاه او نسبت به طبیعت و

جهان و اندیشه‌های اجتماعی و
انتقادی این شاعر نوپرداز مطالبی به
چاپ رسیده است. در این متن
همچنین به انعکاس رنگ محلی در
شعر نیما و بدعتی که او در موسیقی
شعر با کوتاه و بلندی مصرع‌ها و
جابه‌جایی قافیه‌ها پدید آورده، اشاره
شده است. «ای شب»، «افسانه»،
«تلخ»، «در شب سرد زمستانی»،
«مهتاب»، «او را صدا بزن» و «آی
آدم‌ها» از جمله شعرهای این دفتر
است: آی آدم‌ها که بر ساحل نشسته
شاد و خندانید / یک نفر در آب دارد
می‌سپارد جان / یک نفر دارد که دست
و پای دانه می‌زند / روی این دریای
تند و تیره و سنگین که می‌دانی /...

چاپ اول

۹۰- خوشه‌های خیال: دیوان اشعار
«دهقان گزی».
به اهتمام: علیرضا پوربزرگ‌وافی /
شاعر: ام‌الله الیکی - تهران: آذران -
۲۲۴ ص. - رقصی (شمیز) - ۷۰۰۰
ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۲-۰۳-۸

در دیوان حاضر، اشعاری مذهبی و
عرفانی در پنج بخش گردآمده که
موضوع اغلب آن‌ها مدح و منقبت ائمه
اطهار (ع) است. «توحید و چهارده
معصوم»، «غزلیات»، «مثنوی‌ها»،
«اشعار متفرقه» و «سوگنامه» عنوان
بخش‌های کتاب حاضرند. در ابتدای
کتاب شرح مختصری از زندگی شاعر
دیده می‌شود.

چاپ اول

۹۱- دل و شب: مجموعه شعر.
محمد مهدی آهنین‌بنجه - تهران:
آسا - ۱۱۲ ص. - رقصی (شمیز) -
۴۹۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵-۸-۲
«دل و شب» مجموعه اشعاری است در
قالب‌های آزاد و عروضی. «زندگی»
نمونه‌ای از این سروده‌هاست: زندگی
مفهوم گنگی ساده است / چون لب
می‌گون ز جام باده است / در

شابک:

۹۶۴-۳۲۲-۰۰۲-۸

مسکوب و «احمد رضا احمدی» به چاپ رسیده است.

نسخه:
شابک:

۹۶۴-۹۱۸۹۳-۱-۹

بیابان‌های خشک مرده دل / چون گلی اندر کنار جاده است / زندگی یک جویبار خسته است / جویبار خسته پیوسته است / آن چه در راهش بود این جویبار / می‌برد با خود ولی آهسته است /...

چاپ اول

۹۲- دیوان اشعار غربی شهسواری.

شیراز: کوشامهر. - ۴۲۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

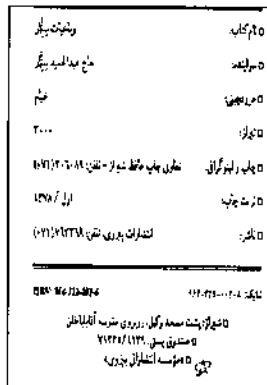
شابک: ۹۶۴-۵۹۵۱-۳۰-۵

در مجموعه حاضر، اشعاری در قالب دوبیتی، قصیده، مثنوی، مخمس و تک بیتی گردآمده است. موضوع این سروده‌ها در ستایش پروردگار و راز و نیاز با او، نعت پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع)، نیز مسائل سیاسی و اجتماعی و میهن پرستی است؛ از جمله: همه برگری دلیل حکمت اوست / ثمرها جمله شرح نعمت اوست / به کوه و دشت و دریا سیر کردم / یکایک آیه آیه قدرت اوست.

چاپ اول

۹۳- رباعیات سنمار. شاعر: عبدالحمید سنمار. - شیراز: پیرو. - ۶۳۴ ص. - وزیری (کالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

در دیوان حاضر رباعیاتی از «عبدالحمید سنمار» گردآمده که موضوع آنها عمدتاً در باب مسائل عرفانی و عاشقانه است. در مقدمه شرح مختصری از زندگی‌نامه شاعر به چشم می‌خورد.

چاپ اول

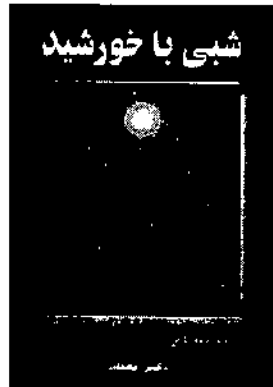
۹۴- سهراب سپهری: شعر سهراب سپهری از آغاز تا امروز: شعرهای برگزیده، تفسیر و تحلیل موفق‌ترین شعرها.

گردآورنده: محمد حقوقی. - تهران: سیمای دانش. - ۳۲۴ ص. - رقیعی (کالینگور). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۵۶۹۳-۳۲-۲

در این کتاب مختصات و کیفیات شعر «سهراب سپهری» در سه فصل ارزیابی می‌گردد: «جوانب کار شاعر»، «شعرهای برگزیده»، «گزیده مقالات». در نوشتار حاضر چگونگی سرائش، محتوا، دید و جهان‌بینی، تأثیرپذیری و تأثیرگذاری، ساختمان خاص و فضای ویژه و به طور کلی ضففاها و قدرت‌های شعر «سهراب سپهری» بررسی و تحلیل می‌شود. در بخش سوم، تفسیر و تحلیل آثار مهم «سهراب» از اشخاصی همچون «دکتر شفیعی کدکنی» و «سیروس شمس‌سیا»، «گلی ترقی»، «شاهرخ

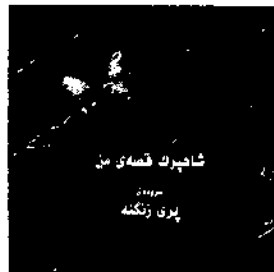
۹۵- سهراب، مرغ مهاجر. پریدخت سپهری. - تهران: طهوری. - ۱۲۶ ص. - رقیعی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۲۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۰۷۹-۱-۱

چاپ اول

۹۶- شاهپرک قصه‌ی من. شاعر: پری زنگنه. - تهران: زنبق. - ۶۴ ص. - خشتی (سلفون). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۹۴-۰۶-۱

دفتر حاضر، متضمن چند شعر کوتاه و بلند است که «پری زنگنه» برای نوجوانان سروده است. اسامی اشعار عبارت‌اند از: هدیه، کودکانه، آغازین باد، شکفتن‌ها و مادرانه شرح و معنی تعدادی از واژه‌های اشعار در پایان کتاب آمده است ابیات آغازین شعر شکفتن‌ها چنین است: ششمین روز خرداد که بود هوا کمی خنک / مانده از اردیبهشت بوی دل‌انگیز مشک / میان گل‌های عالم درآمدی تو گلک / شاخه‌ی درخت عمرم شدی ای برگ بیدک / برگ بیدک / پا گذاشتی به جهان و بر چشمم سرو نازک / شاه‌نشین قدمت رواق چشم و مردمک / همچو نوزادهای دیگر، فریدون و فرانک / ترگل و ورگل بودی مثل رامین و روشنگ / از همه بهتر و در بهترین‌ها بهترک /...

چاپ اول

۹۷- شب‌ی با خورشید (مجموعه شعر). شاعر: مصطفی حق‌جو. - تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران. - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۴۵۴-۰۸۲-۴

در دفتر حاضر اشعاری سنتی و نو گردآمده است. این دفتر با مقدمه‌ای از «ایرج بقایی کرمانی» درباره سبک و شیوه سرائش شاعر آغاز شده، سپس پیش‌گفتاری از شاعر درباره شعر فارسی و تحول آن به طبع رسیده است. «خور و خواب» نمونه‌ای از سروده‌های دفتر حاضر است: به چراگاه جهان هر که سرش در پیش

کتاب حاوی اشعاری است از «حشمت السادات سبط شیرازی»، شاعرهای که شعرش از غم و واژه‌های «وحشی باقعی»، «حزین لاهیجی» و «پروین اعتصامی» حکایت می‌کند. این سروده‌ها در قالب غزل و قطعه و مثنوی نظام یافته که «گل پژمرده» یکی از آنهاست: گل پژمرده‌ای دیدم چنین بود / که از پژمردگی زار و غمین بود / نسیمی می‌وزید و باد سردی / نبود او را به جز رخسار زردی / ز آب زندگانی دل پریده / تنی افسرده و رنگی پریده /...

چاپ اول

۹۹- عاشقانه. شاعر: سیامک دارابی. - لاهیجان: نیک نگار. - ۳۴ ص. - رقیعی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

«عاشقانه» عنوان مجموعه شعری است که در قالب نو به نظم درآمده است. موضوع عمده این شعرها خلق تصاویری از طبیعت است مانند شعر «مسافر»: لحظه‌های بهاریم / همچو سقف‌های پوشالی / خانه‌های تنها افتاده / میان شالیزار / بارانی است / و حرف‌هایم / سنگینی شب / در کناره‌های خزز /...

چاپ اول

۱۰۰- غروب در چشم‌های تو چه می‌کند؟ شاعر: شیکا اوبلی. - تهران: آدنا. - ۵۶ ص. - رقیعی (شمیز). - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۶۹۲-۲-۹

«غروب در چشم‌های تو چه می‌کند» مجموعه اشعار سپیدی است که شاعر آنها را با بهره‌گیری از قوه تخیل و توجه به طبیعت به رشته تحریر درآورده است. در شعر «به گاه دل‌نگی» می‌خوانیم: غروب / در چشم‌های تو چه می‌کند؟ آیا کدام کولی /؟ رد عبورش را در تو جا گذاشته است؟

۱۰۱- قانون عشق: مجموعه شعر. شاعر: نصرالله مردانی؛ مقدمه: غلامحسین ابراهیمی‌دینانی. - تهران: صدا. - ۴۴۴ ص. - رقیعی (کالینگور). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۰۸۳-۴-۳

۱۰۲- قدر استاد نکو دانستن: شعرهایی در بزرگداشت مقام معلم.

به اهتمام: جواد محقق - شیراز: قو. - ۳۰۸ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵۹-۸-۹

چاپ اول

۱۰۳- کسی میان علفها دو فصل منتظر است.

رضا مقصدی - تهران: ثالث. - ۱۸۶ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۴۰۴-۸۲-۰

در مجموعه حاضر دو دفتر شعر از «رضا مقصدی» به طبع رسیده که عبارت است از: «با آینه دوباره مدارا کن» و «کسی میان علفها دو فصل منتظر است». اغلب سروده‌ها در قالب نیمایی است که در میان آنها چند غزل نیز به چشم می‌خورد: «باران» نمونه‌ای از شعرهای حاضر است: چشم به روی قامت باران است / بر قامت کشیده او طرحیست / از تشنگی خاک / دستان استغاثه تنهاترین درخت / یاد بلند دست نیایش را / در برگریز خاطر من زنده می‌کنند...

چاپ اول

۱۰۴- گزیده ادبیات معاصر: مجموعه شعر.

شاعر: عباس براتی‌پور - تهران: کتاب نیستان. - ۱۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Contemporary iranian literature selected poems

شابک: ۹۶۴-۶۸۸۲-۵۲-۸

در شماره بیست و چهارم از مجموعه «گزیده ادبیات معاصر» اشعاری در قالب غزل و رباعی از «عباس براتی‌پور» گردآمده است. اینک

بخشی از شعر «گیسوی خورشید»: غمی که گیسوی خورشید را پریشان کرد / چها به سینه سوزان سوگواران کرد / خزان گرفت اگر از بهار رونق گل / چه رخنه‌ها که در اندیشه زمستان کرد / ز دیده خون جگر ریخت بر زمین گلشن / به زیر خاک گل خویش را چو پنهان کرد...

چاپ اول

۱۰۵- گزیده ادبیات معاصر: مجموعه شعر.

شاعر: مرتضی نوربخش - تهران: کتاب نیستان. - ۱۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Contemporary iranian literature: selected poems

شابک: ۹۶۴-۶۸۸۲-۵۱-X

بیست و پنجمین شماره از مجموعه آثار «گزیده ادبیات معاصر» به اشعاری از «مرتضی نوربخش» اختصاص دارد. این اشعار در دو بخش کلاسیک و آزاد تنظیم شده که عناوین برخی از آنها بدین قرار است: «داغ بهاره»، «نماز جنگل»، «سفر گیاه»، «عهد یا عشق»، «مرگ دریا» و «همسفر سنگ»: خواب بودم کسی از صبح صدا کرد مرا / با نسیم آمد و در نورها کرد مرا / عشق از آغاز همانند درختی گل کرد / میوه‌ای داد که مدیون خدا کرد مرا / سال‌ها ذره صفت همسفر سنگ شدم / تا که آینه خورشید نما کرد مرا...

۱۰۶- لب دوخته (مجموعه شعر). میکانیل تفکیکی علمداری - ارومیه: انزلی. - ۱۵۴ ص. - رقی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۱۴-۰۵-۱

چاپ اول

در این مجموعه، اشعاری در چهار بخش گردآمده است: «غزلیات»، «رباعیات و اضافات»، «مثنویات و قصاید» و «اشعار نو». سروده‌های حاضر موضوعاتی مختلف از قبیل: اجتماعی، عرفانی و عاطفی را در برمی‌گیرند. در ابیاتی از شعر «لب دوخته» آمده است: چون توان گفت از غم دل با لبانی دوخته / چون توان آهی برآورد از درونی سوخته / نای داد از کام خاموشم چه داری انتظار / کی برآید ناله از مظلوم هستی سوخته...

۱۰۷- لحظه‌ها و صحنه‌ها.

شاعر: مهدی سهیلی - تهران: پوپک. - ۲۶۰ ص. - رقی (سلفون). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۰۸۳۰-۹-X

چاپ اول

۱۰۸- مجموعه شعر: دانه‌های دلتان پیدا باد.

آشیل شیرافکن، مهرداد مستان‌راد - کرج: مهرداد مستان‌راد. - ۷۸ ص. - رقی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ

اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۷۰۰-۴۴-۲

در این دفتر اشعاری نو از «آشیل شیرافکن» و «مهرداد مستان‌راد» گردآمده که از آن جمله است: «باید امشب بروم / مهرداد مستان»، «آخرین تراکم / آشیل شیرافکن» و «کوچه بن‌بست / آشیل شیرافکن»: فکر من مانده در ایوان زمان / فکر من خیس شده / رفته در چاه نگاه / مانده تا آینه پر شود از رنگ غروب / فکر من روی درختی است / که دلش لرزان است...

چاپ اول

۱۰۹- مرا در یاب. شاعر: جلیل پورکهن - تهران: آذرکهن. - ۲۲۴ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۱۸۶-۰۷-۷

در این دفتر برگزیده‌ای از اشعار «جلیل پورکهن» در دو قالب عروضی و آزاد به طبع رسیده که «گلدان خورشید» نمونه‌ای از آنهاست: من از قوم شهابم / جای من گلدان خورشید است / ولی افسوس پاس شب نمی‌داند / گل تاریک چین کار شیطان است / ز شب بو بی‌خبر / در جای رویش یاس می‌کارند...

چاپ اول

۱۱۰- مینای عشق.

نادر فاضل (مینی)

شاعر: نادر فاضلی - تهران: فضیلت علم. - ۹۶ ص. - رقی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۳۵۴-۳

در این دفتر اشعاری عرفانی و مذهبی تبعیت از سیره رسول اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) به دو زبان ترکی و فارسی نظام یافته است. این سروده‌ها در قالب‌های عروضی شعر فارسی و عمدتاً به صورت غزل به نظم درآمده است.

111- Sohrab Sepehri: The Water's footfall the green Volume.

مترجم: Abbas Zahedi, Ismail Salami - تهران: زبانکده. - ۱۱۴ ص. - رقی (شمیز). - ۷۴۰۰ ریال. - چاپ دوم. شابک: ۹۶۴-۶۱۱۷-۰۵-۸

چاپ اول

۱۱۲- هفتاد سال عاشقانه: از ذهنیت غنایی معاصر و گزینۀ شعر ۲۰۰ شاعر: ۱۳۷۰ - ۱۳۰۰. گردآورنده: محمد مختاری - تهران: تیرازه. - ۸۸۲ ص. - رقی (کالینکور). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۸۶۳-۵-۸

«محمد مختاری» در این مجموعه کوشیده گزیده‌ای از هفتاد سال شعر عاشقانه معاصر را با این دو مشخصه فراهم آورد: «نگاهی به دستگاه‌های زیبایی‌شناسی شعر معاصر» و «نمودار روند تکوین و تحول ذهنیت و ساخت غنایی معاصر». وی در بخش نخست کتاب مقوله «ذهنیت شعر غنایی ایران» را از قدیم‌ترین ایام شرح و ارزیابی می‌کند و به همین منظور موضوعاتی چون «درک وحدت»، «تجزیه و دوگانگی» و «عشق دگرسان» را مطرح می‌سازد و در پی آن، ویژگی‌های غنایی برخی شاعران ایران را بررسی می‌کند که از آن جمله است: حافظ، فرخی سیستانی، فخرالدین اسعد گرگانی، سعدی، نظامی و مولوی. مباحث بعدی

کتاب عبارت‌اند از: عشق، افلاطون، اشراق، انسان کامل، گرایش عاشقانه نو، شعر رمانتیک، رمانتیک ایرانی، اروتیک و شعر اروتیک، و نظایر آن.

نمایشنامه فارسی (از سال ۱۳۲۰-)

۸۵/۶۲

چاپ اول

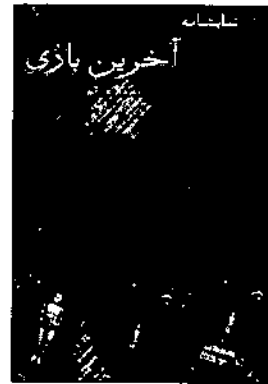
۱۱۳- آثار نمایشی (۱): غم پشت پا، قطار عادی ورامین... سیروس شاملو... تهران: نخستین... ۹۶ ص... پالتویی (شمیز)... ۵۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه... شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵۱-۹-۹

در کتاب حاضر سه نمایش‌نامه از «سیروس شاملو» به طبع رسیده که عبارت است از: «غم پشت پا»، «قطار عادی ورامین» و «سختن بر محور صندوق نسوز». «غم پشت پا» نمایشی است کم‌دی که در پنج پرده اجرا می‌شود. «بهزاد»، «عمه خانم»، «عاطفه»، «گشتی‌گیر» و «استاد» شخصیت‌های نمایش حاضرند. در اولین صحنه فضایی از حیاط خانهای قدیمی دیده می‌شود. در قسمت جلوی حیاط (جلوی صحنه) روی یک صندلی دسته‌دار و جلوی یک آینه «بهزاد» نشسته و «عمه خانم» مشغول اصلاح سر اوست. قرار است «بهزاد» به خدمت نظام وظیفه اعزام شود، به همین دلیل «عمه خانم» ناراحت و گریان است. صحنه‌های بعدی با گفت و گوی «عمه خانم» و «بهزاد» درباره وضعیت پادگان و آماده شدن «بهزاد» برای رفتن به آن جا شکل می‌گیرد.

چاپ اول

۱۱۴- آخرین بازی: نمایشنامه. محمود استادمحمد... تهران: آسا... ۸ ص... رقی (شمیز)... ۴۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه... Last Play ۹۶۴-۹۰۹۶۵-۹-۹

اجرا می‌شود. «حیدر» و «شروین» هر دو بازیگر تئاتر هستند. آن دو در این نمایش در حال تمرین نقشی هستند که قرار است به زودی بر روی پرده اجرا شود. نمای صحنه آپارتمان کوچکی است با وسایل اندک از جمله یک مسیز گریم. در نخستین صحنه «شروین» در حال گریز وارد می‌شود. او که از درد یک زخم کاری بی‌طاقت شده از «حیدر» می‌خواهد تا با خنجر به زندگی او خاتمه دهد. «حیدر» خواسته او را می‌پذیرد، اما...

چاپ اول

۱۱۵- باغ شب‌نمای ما. اکبر رادی... تهران: نیلا... ۹۶ ص... رقی (شمیز)... چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه... عنوان به لاتین: Our-night charming garden ۹۶۴-۹۱۷۵۰-۵-۹ شابک:

در نمایش حاضر، گوشه‌ای از تاریخ قاجار ترسیم می‌شود. «شاه»، «حاج‌الدوله»، «اعتمادالسلطنه»، «امین‌السلطان»، «ملیچک» و چند بازیگر دیگر از جمله شخصیت‌های این نمایش‌اند. در اولین پرده «شاه» پشت تخت ظاواوس ایستاده و به باغ بیرونی خیره شده است. «اعتمادالسلطنه» نزدیک تخت نشسته و روزنامه‌ای در دست دارد. در این هنگام عده‌ای از درباریان از جمله «امین خاقان» وارد تالار می‌شوند و «شاه» گلدان نقره‌ای منقش

را برای فروش به آنها عرضه می‌کند. در صحنه‌های بعدی گفت و گوهای پوچ و واهی «شاه» با اطرافیان و برخی آداب درباری به نمایش درمی‌آیند که همگی از نحوه اداره حکومت در آن دوره است.

چاپ اول

۱۱۶- بهترین بابای دنیا (نمایشنامه). غلامحسین ساعدی... تهران: معین... ۱۱۲ ص... رقی (شمیز)... ۴۵۰۰ ریال... چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه... شابک: ۹۶۴-۵۶۴۳-۵۷-۰

فرهنگ پدرسالاری و نفرت پسر از پدر بن‌مایه اصلی این نمایش‌نامه را تشکیل می‌دهد که در چهار پرده نوشته شده و بارها به روی صحنه آمده است. کتاب با تصاویری از اجرای نمایش‌نامه به چاپ رسیده است.

چاپ اول

۱۱۷- پرندگان در طویله: شش نمایشنامه از انقلاب مشروطیت: به ضمیمه نمایشنامه «گرگها» به زبان ترکی. غلامحسین ساعدی... تهران: قطره... ۲۵۶ ص... رقی (شمیز)... ۱۲۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه... شابک: ۹۶۴-۳۴۱۰-۲۶-۹

کتاب مجموعه‌ای است از شش

نمایش‌نامه گوهر مراد: «پرندگان در طویله»، «از پا نیفتاده‌ها»، «ننه انسی»، «خانه‌ها را خراب کنید»، «سام‌ها و زیرسام‌ها» و «گرگها»، همچنین «قوردرار» که متن ترکی «گرگها» است. گوهر مراد در این نمایش‌نامه‌ها به نوعی حوادث انقلاب مشروطیت را منعکس ساخته است. گفتنی است مضمون نمایش‌نامه‌های یاد شده، مربوط به وقایع شهر تبریز و اطراف آن است.

چاپ اول

۱۱۸- پستوخانه [تقلید در دو مجلس]. حمید امجد... تهران: نیلا... ۱۱۲ ص... رقی (شمیز)... ۵۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه... شابک: ۹۶۴-۶۹۰۰-۰۳-۸

مضمون اصلی نمایش، ازدواج «داداش بزرگ» با دختر عموی اوست که در دو بخش فراهم آمده است. همه اهالی خانه در حال تدارک مجلس عروسی هستند. «الماس» خدمتکار سیاه چرده و شوخ طبعی است که با طنزها و کنایه‌های خود از «داداش بزرگ» انتقاد می‌کند. برادر وسطی و برادر کوچکتر از اختلاف سنی زیاد دختر عمو و برادرشان ناراحتند و سعی دارند خانواده عمو را از این پیوند منصرف کنند. «الماس» نیز به این دو برادر یاری رسانده و...

چاپ اول

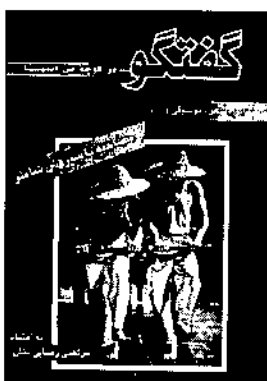
۱۱۹- تریلوژی: عروس زره‌پوش. محمود طیار... تهران: هاشمی... ۲۲۴ ص... رقی (شمیز)... ۱۰۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه... «عروس زره‌پوش» نمایش‌نامه‌ای است که در هفت بخش تنظیم شده است. «دختر»، «غلام سیاه»، «پیر خارکن»، «دیو مرد»، «دیو زن» و «سردار» از جمله شخصیت‌های نمایش حاضرند. در اولین صحنه دختر و غلام حضور می‌یابند. دختر به

هنگام گذر از سرزمین دیوان اینک به سرچشمه‌ای سنگی رسیده که غلامی سیاه با کوزه‌ای از آن قطره قطره آب می‌گیرد. دختر که از سفر هفت ساله رنج‌ها کشیده از غلام کمک می‌خواهد، اما غلام...

چاپ اول

۱۲۰- گفتگو در کوچه بی‌انتها: گفت و شنودی با «سیروس شاملو» درباره نمایش «همچون کوچهای بی‌انتها»... به اهتمام: مرتضی رضایی‌منش... تهران: محور... ۲۵۶ ص... رقی (شمیز)... ۱۲۰۰۰ ریال... چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه... شابک: ۹۶۴-۹۱۶۴۸-۹-۸

«گفت و گو در کوچه بی‌انتها» مجموعه‌ای از مصاحبه‌ها و نقدهای مربوط به نمایش «همچون کوچهای بی‌انتها» است که در تیر و مرداد سال ۱۳۷۷ اجرا شد. در بخشی از کتاب، گفت و گویی با کارگردان نمایش به طبع رسیده که محور بحث‌های آن شعر، موسیقی، هنر ایمانی و برخی مطالب دیگر است. مطالب کتاب در هشت فصل تنظیم شده است: «شعر، زبان، هنر ایمانی»، «پروژه خواب و خیال‌های من»، «بر طبق اخلاص»، «به صورت چنگ بگوییم آن حکایت‌ها»، «در کوچه بی‌انتها»، «شعر، خوانش، موسیقی»، «صبح کاذب» و «سیروس شاملو چه می‌گوید؟». در بخشی دیگر از کتاب نقدها و گفت و گوهای چاپ شده در مطبوعات و در پایان، دفترچه

نقدها و گفت و گوهای چاپ شده در مطبوعات و در پایان، دفترچه مخصوص تئاتر «همچون کوچه بی انتها» ضمیمه گشته است.

چاپ اول

۱۲۱- نمایشنامه سالمهی اسکوناژ در چهار پرده. سیروس صالح پور - تهران: پروا - ۱۰۵ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۴۲۰-۷-۵

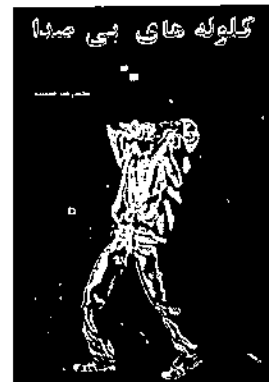

در کتاب حاضر دو نمایشنامه با عناوین «اسکوناژ» و «سر پناه» از «سیروس صالح پور» به طبع رسیده است. در نخستین نمایش که در چهار پرده تنظیم شده گوشه‌هایی از تاریخ «اسکو» با توجه به نوشته‌های کتیبه «سارگن دوم» پادشاه آشور، و نشانه‌هایی از صدر اسلام روایت می‌شود. نمایشنامه چگونگی مبارزات اعراب و ایرانیان در صدر اسلام، همچنین مناظره دو تن از فرهیختگان دو طرف - «فخرالدین» سردار اسلام و «اسکوناژ» شاهدخت ایرانی - به تصویر درمی‌آید. «اسکوناژ» قهرمان اول نمایش است که در عین تمایل باطنی به آیین اسلام با دلایل محکم به انحرافات مسلمانان از همان روزهای اولیه بعد از درگذشت پیامبر اسلام (ص) اشاره می‌کند. «اسکوناژ» یگانه دخت «جهان‌داد» - یکی از پادشاهان ساسانی - با عقل و تدبیر، پدرش را در مبارزه با تازی‌ها یاری می‌رساند. او معتقد است سرداران اسلام برخلاف آیین و مقدساتشان عمل می‌کنند. از این رو طی گفت و گو با «فخرالدین» از او می‌خواهد...

۱۲۲- نمایشنامه گلوله‌های بی صدا. محمدرضا خجسته - تهران: ورق، امور فرهنگی و روابط عمومی ستاد مبارزه با مواد مخدر، - ۷۲ ص. - رقمی

(شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۵۵-۰۲-X

چاپ اول

«گلوله‌های بی صدا» عنوان نمایشنامه‌ای است که در آن پرونده قتل مشکوک بررسی می‌شود. «سروان حق شناس»، «مامور»، «اکبر» و «اصغر» از جمله بازیگران نمایش حاضرند. صحنه نمایش اتاق بازرسی است که «ستوان حق شناس» در آن جا حضور دارد. مقتول مردی است جوان که معتاد بوده و به ظاهر خودکشی کرده است، زیرا اسلحه‌ای در دست او قرار دارد، اما...

داستان فارسی (از سال ۱۳۲۰-)

۱۲۳- افسانه دل.

فریده رهنما - تهران: درسا - ۶۲۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۱۰۴-۰۱-۰

چاپ اول

۱۲۴- امواج ویرانگر.

صفر حاجب: ویراستار: مجید گوهری. - تهران: محبوب - ۱۱۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۷۷۴-۰۱-۶

داستان شرح حال خانواده‌ای است که در روستایی واقع در جنوب کشور زندگی می‌کنند. «احمد» قهرمان اصلی داستان که پنج فرزند دارد مردی است نیکوکار. درآمد «احمد» از راه تجارت با کشورهای حاشیه خلیج فارس تامین می‌شود. مردم روستا به دلیل رفتار شایسته «احمد» مشکلات خود را با او در میان می‌گذارند و همین امر سبب کینه و حسادت کدخدا می‌گردد. کدخدا برای انتقام از «احمد» چند نفر از خدمتکاران خود را با می‌دارد تا...

امواج ویرانگر

نرسته
صفر حاجب

چاپ اول

۱۲۵- «باز نشسته چشم انتظار». داود علی‌بابائی - تهران: قادر - ۵۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۹۷-۲۳-۲

در کتاب حاضر، چهار داستان کوتاه به طبع رسیده که عبارت است از: «معلم مهاجر»، «دانش آموز جسور»، «بازنشسته چشم انتظار» معلمی خاطرات دوران آموزش و خدمت خود را شرح می‌دهد. او پس از بیست و شش سال تدریس در دبیرستان، اکنون بازنشسته شده و به علت مشکلات اقتصادی در پی شغلی دیگر است. معلم ضمن جست و جوی کار دو دوست دیرین خود را باز می‌یابد که تجدید رابطه آنها مطالب بعدی داستان را شکل می‌دهد.

۱۲۶- بانو و جوانی خویش.

ناهید طباطبائی - تهران: دید - ۷۲ ص. - رقمی (شمیز). - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۲۱۲-۰۰-۴

۱۲۷- بانوی سربدار.

حمزه سردادور - تهران: صفار - ۵۰۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۳۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۷۳-۲۷-۹

۱۲۸- برای زندگی.

مرجان ترکمن - تهران: افاق - ۱۳۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۳۱۰-۳-۰

چاپ اول

«برای زندگی» داستانی است عاشقانه از زندگی دختری به نام «آتوسا».

۱۲۹- پنجره.

فهیمة رحیمی - تهران: چکاوک - ۴۵۶ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۲۶-۷

چاپ اول

۱۳۰- توپ.

غلامحسین ساعدی - تهران: قطره - ۱۸۴ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۶۵۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۵۹۵۸-۹۶-۲

ماجرای رمان «توپ» در روستاهای آذربایجان می‌گذرد. سال‌های جنبش مشروطه است و رژیم برای جلوگیری از پیوستن ایل‌ها به مجاهدین تبریز، «دلماچوف» ژنرال قزاق را به بهانه کمک به «رحیم خان» روانه منطقه کرده است. داستان هنگامی آغاز می‌شود که قزاق‌ها مشغول مستقر کردن «توپ» مهیب خود بر تپه‌ای مشرف بر گذرگاه ایل‌ها هستند. «ملا

میرهاشم»، شخصیت اصلی رمان که در هر ایل گوسفندانی دارد، سرانجام به تلاشی بی‌نتیجه برمی‌خیزد که همین امر موقعیت او را طنزآمیز می‌سازد. زیرا او برای حفظ منافع خود، در مقام «بلد» پیشاپیش اردوی دلماچوف راه می‌افتد تا آنان را به کمین‌گاه ایل‌ها رهنمون سازد. اما خبر همراهی‌اش با قزاق‌ها در آبادی‌ها می‌پیچد و...

چاپ اول

۱۳۱- جدال با شیطان.

امیرشمس‌الدین حشمت‌زاد - تهران: مجمع قرآنی شیعه علی (ع) (مقشع) - ۱۲۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۲۱۱-۱-۵

«جدال با شیطان» قصه زندگی زنان و دختران فریب خورده‌ای است که به دوران پیش از انقلاب باز می‌گردد. نویسنده در این کتاب سرگذشت پنج دختر را که از کودکی دوست و همکلاس بودند، شرح می‌دهد. «سیمین» یکی از این دخترهاست که برای ادامه تحصیل به آمریکا می‌رود. او در آن جا با پسری به نام «بیزن» آشنا می‌شود. آن دو تصمیم می‌گیرند با یک دیگر ازدواج کنند، اما بیماری مادر سیمین سبب می‌شود تا او برای مدتی به ایران برگردد. «بیزن» در آمریکا می‌ماند و با دختری به اسم «نازی» دوست می‌شود. «سیمین» بارها سعی می‌کند با «بیزن» تماس بگیرد اما موفق نمی‌شود، زیرا...

چاپ اول

۱۳۲- چند عکس، کتاب (مجموعه داستان). امیررضای...

شابک:

۹۶۴-۹۲۰-۱۴-۸

فروزان مقدم - تهران: فروزان مقدم - ۲۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۳۲۰-۲۲۰-۲

چاپ اول

«حسادت» داستانی است از سرنوشت دختری به نام «مینا» که خود، راوی داستان است. «مینا» ضمن بیان خاطرات زندگی خود از سرگذشت دوستش «سارا» سخن می‌گوید. «مینا» یگانه دختر خانواده‌ای است که با مردی به نام «امیر» ازدواج می‌کند. «امیر» و «مینا» ابتدا زوج خوشبختی هستند تا این که دخالت‌های کینه توزانه یکی از خویشاوندان «امیر» سبب فروپاشی زندگی آنان می‌شود. «یاسمن» کودک خردسال «امیر» و «مینا» به پدرش تعلق می‌گیرد و...

۱۳۵- حضور آبی مینا (مجموعه ۴ داستان کوتاه). ناهید طباطبایی - تهران: دید - ۶۸ ص. - رقی (شمیز) - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۹۲۲۱۲-۱-۲

۱۳۶- حکایت روزگار. فریده گلیو - تهران: روشنگران و مطالعات زنان - ۴۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۹۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۲۲۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۵۵۱۲-۰۴-۲

چاپ اول

۱۳۷- خواب پرف. رمضان بایمانی و ویراستار: عبدالحمید فخری زاده - اهواز: مردمک - ۱۶۶ ص. - جیبی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۹۱۲۵۱-۳-۲

نگارنده در این داستان زندگی پسری را ترسیم می‌کند که «تقی» نام دارد و ساکن یکی از روستاهای جنوب کشور است. تقی بر آن است به وضعیت روستایشان سامان دهد، اما به علت کارشکنی بزرگان آبادی سرخورده شده و به شاگرد شوهری روی می‌آورد و...

۱۳۸- خوب شد به دنیا آمدی: داستان‌های کوتاه. میترا داور - تهران: سالی - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۰۰۰ نسخه - عنوان به لاتین: How nice you have been born - چاپک: ۹۶۴-۹۰۳۱۳-۴-۰

چاپ اول

در مجموعه حاضر ۹ داستان کوتاه فارسی با این عناوین گردآمده است: «بین دو پنجره»، «قرار»، «کفش سیاه واکس زده»، «ابووفیل»، «خوشگلدو دستی می‌زنند»، «خورشید مادر نیست»، «بیشتر از نود روز»، «بوی گرم شیر» و «خوب شد به دنیا آمدی». داستان ماجرای ازدواج دختر و پسری است به نام «سپروس» و «ترانه» که شب عروسی آنها مصادف است با سالگرد تولد «ترانه». حضور «مراد» در مجلس عروسی سبب نگرانی «ترانه» می‌شود. «مراد» «ترانه» را دوست دارد و شب گذشته با تلفن‌های پی در پی خود کوشیده است خاطرات گذشته را برای «ترانه» بازگو کند. هنگامی که عروس و داماد وارد مجلس می‌شوند ناگهان...

۱۳۹- خون آبی بر زمین نمناک: در نقد و معرفی بهرام صادقی. حسن محمودی - تهران: آسا - ۴۷۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۷۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۹۰۹۶۵-۷-۴

۱۴۰- خیال‌های کوتاه: مجموعه داستان. محمدحسین نوری زاد - تهران: کویر - ۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۶۱۴۴-۳۲-۲

۱۴۱- داستان‌های هزار و یکشب. بازنویسی: چاپ و انتشارات اقبال هیأت تحریریه سازمان - تهران: اقبال - ۵۷۲ ص. - جلد اول - رقی (سلفون) - (دوره) ۴۰۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۵۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۴۰۶-۰۷۹-۲

۱۴۲- داستان‌های هزار و یکشب. بازنویسی: چاپ و انتشارات اقبال هیأت تحریریه سازمان - تهران: اقبال - جلد دوم - رقی (سلفون) - (دوره) ۴۰۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۵۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۴۰۶-۰۳۵-۰

چاپ اول

۱۴۳- دختری و عروسکهایش. ناصر خدایار - تهران: آشیانه کتاب - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۶۳۵۰-۲۲-۲

قهرمان اصلی داستان، پزشکی است که مداوای دختر بیماری را که رفتار غیرطبیعی دارد برعهده می‌گیرد. عدم توجه این دختر به سلامت خود، سبب می‌شود که دیگران فکر کنند او نقش بازی می‌کند و اصلاً بیمار نیست، به همین دلیل او را «فیلمی» صدا می‌کنند. پزشک که متوجه مشکل روحی دختر شده معتقد است که روح او بیش از جسمش نیاز به درمان دارد. پزشک سعی می‌کند خود را به «فیلمی» نزدیک سازد تا بدین طریق از مشکلات او آگاه شود؛ اما...

چاپ اول

۱۴۴- راستی نگار .... آیتا دیبانی - تهران: گل بخ، زرین قلم - ۵۰ ص. - رقی (شمیز) -

۱۴۵۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۹۱۸۶۶-۶-۲

«راستی نگار» خاطرات دختری است که به شیوه روایی نگارش یافته است. دختر جوان در کودکی به علت مرگ پدر، دچار ضربه روحی می‌شود. او که تنها حامی و دلسوز خود را پدر می‌داند، در زندگی‌اش همواره او را ناظر بر کارهایش می‌بیند. دختر در این کتاب ضمن گفت و گوی ذهنی با پدرش به توجیه اعمالی برمی‌آید که برخلاف میل پدر مرتکب آن شده است.

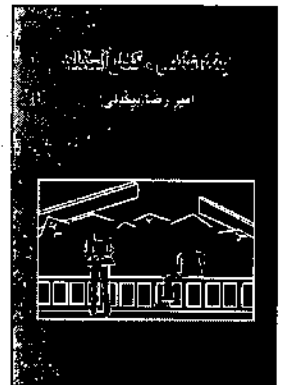
۱۴۵- زن زیادی. جلال آل احمد: زیر نظر: شمس آل احمد: ویراستار: منوچهر علی پور - تهران: فردوس - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۲۵۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۰۴-۱

چاپ اول

۱۴۶- زندگی در فقر. داود علی‌بابائی - تهران: قادر - ۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه - چاپک: ۹۶۴-۶۶۹۷-۲۱-۶

در این کتاب دو داستان کوتاه با عناوین «زندگی در فقر» و «درمانده از زندگی» فراهم آمده است. «زندگی در فقر» سرگذشت مردی است روستایی به نام «هاشم» که روزگار را در فقر و تنگدستی سپری می‌کند. او کارگر

در این کتاب ده داستان کوتاه فارسی گردآمده که از آن جمله است: «بشت شمشادها»، «زیباشهر»، «باتلاق»، «همه چیز یا هیچ»، «سراب» و «چند عکس کنار اسکله». نویسنده در این داستان ماجرای سفر دو دوست را در دوران انقلاب به تصویر می‌کشد. آن دو ضمن اقامت در مسافرخانه‌ای واقع در یکی از شهرهای شمالی کشور، توسط دو مرد غریبه بازجویی می‌شوند و در پی آن...

چاپ اول

۱۳۳- حتی وقتی می‌خندیم. فریبا وفی - تهران: نشر مرکز - ۹۶ ص. - رقی (شمیز) - ۵۹۰۰ ریال - چاپ اول - چاپک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۵۷-۸

در کتاب حاضر چند داستان کوتاه با مضامینی از طنز و هزل به طبع رسیده که از آن جمله است: «راز»، «یک برادر»، «راه خاکی»، «مکس‌ها»، «خدو» و «زن‌ها». نویسنده در این داستان زنان را به دو دسته تقسیم می‌کند. دسته اول خانم‌هایی هستند که همواره در ناز و نعمت به سر می‌برند. دسته دوم شامل زن‌هایی است که خشن و گوشت تلخ بوده، - چاپ و انتشارات محافظت نمی‌کند. عنوان به لاتین: «زندگی‌های هر دو» - ۵۰ ص. - چاپک: «آخرین بازی» نمایشنامه‌ای که با ایفای نقش «حیدر» و «شروین

کارخانه چوب‌بری است. صاحب کارخانه مردی است سرمایه‌دار به نام «فرهنگ دوست» که ارباب ده نیز به شمار می‌رود. «عباسعلی» فرزند «هاشم» است و در کلاس پنجم ابتدایی درس می‌خواند. او بعد از ظهرها در دکان کبابی کار می‌کند تا بلکه بتواند اندکی از رنج پدر بکاهد. «شاهپور» پسر «فرهنگ دوست» است. یک روز هم‌کلاسی «عباسعلی» دیر به مدرسه می‌رسد، که «شاهپور» او را مسخره می‌کند و در پی آن...

چاپ اول

۱۴۷- سگ ولگرد.

صادق هدایت؛ مقدمه: محمد بهارلو. - تهران: قطره. - ۱۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۵۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۲۲-۶

مجموعه حاضر شامل هشت داستان کوتاه از «صادق هدایت» است که با مقدمه‌ای به قلم «محمد بهارلو» با عنوان «زیبایی شناسی تنهایی» به طبع رسیده است. در مقدمه کتاب، نگارنده ضمن اشاره به تاریخ نگارش داستان‌های حاضر، نقد کوتاهی درباره هر داستان به دست می‌دهد. داستان‌های این مجموعه عبارت‌اند از: «سگ ولگرد»، «دن ژوان کرج»، «بن بست»، «کاتیا»، «تخت ابونصر»، «تجلی»، «تاریک خانه» و «میهن پرست». «سگ ولگرد» داستان رمانتیکی است که از نظرگاه دانای کل روایت می‌شود. نویسنده در این داستان زندگی حال و گذشته سگی به نام «پات» و غرایز درونی او را وصف می‌کند. «پات» یک سگ اسکاتلندی اصیل است که از خانواده صاحبش دور افتاده و در واقع گم شده است. اکنون او هر لحظه در بافتلاق هستی تیره و تار و مهیب خود فروتر می‌رود و از این که باید تمام روز از مردم محله کتک بخورد و زوزه بکشد، ناراحت است اما چاره‌ای جز تسلیم ندارد. «پات» که نمی‌تواند به کجا برود، با ناامیدی کنار جاده و در حاشیه یک کشت‌زار، روی ماسه داغ و نمناک

به انتظار مرگ می‌نشیند تا این که...

چاپ اول

۱۴۸- شاه کلید.

جعفر مدرس صادقی. - تهران: نشر مرکز. - ۲۰۰ ص. - رقی (شمیز). - ۹۸۰۰ ریال. - چاپ اول. عنوان به لاتین: Passepartout: a novel شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۶۴-۰

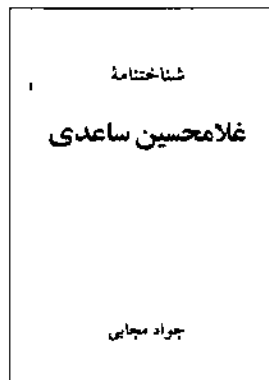

آن چه در این داستان می‌خوانید در واقع متن اعتراضات یک متهم است که پس از قتل «میرمحمد ملکوتی» روانه زندان می‌شود. کمیته پی‌گیری قتل‌های مرموز از متهم می‌خواهد که اطلاعاتی از ماجرای ربه‌ده شدن و قتل «میرمحمد» به دست دهد. وی ماجرای بازداشت خود را از زمان شرکت در مراسم عزاداری «میرمحمد» بیان داشته درباره رابطه دوستی خود با مقتول سخن می‌گوید...

چاپ اول

۱۴۹- شناختنامه غلامحسین ساعدی.

جواد مجابی. - تهران: قطره. - ۶۱۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۵۰-۱

در مجموعه حاضر مطالبی در باب شناخت زندگی، آثار و اندیشه‌های زنده یاد «غلامحسین ساعدی» با

عناوینی از این دست به طبع رسیده است: «شعر»، «تک نگاری»، «نقد و نظر»، «نمایش‌نامه»، «طنز»، «رمان» و «داستان». نویسنده، ساعدی را یکی از سازندگان فضای روشنفکری معرفی می‌کند و در پی آن از فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، ادبی، نیز از انسان دوستی او سخن به میان می‌آورد. نگارنده، همچنین به رئالیسمی که «ساعدی» در نگارش آثارش به کار برده اشاره کرده و از تسلط او بر میراث فرهنگی ایران، اسطوره‌ها و تاریخ مردم سخن گفته است. در بخش پایانی کتاب مطالبی درباره «ساعدی» از برخی نویسندگان و دانش‌پژوهان از جمله: «نجف دریابندری»، «داریوش آشوری»، «آل احمد» و «محمدعلی سپانلو» به چشم می‌خورد.

چاپ اول

۱۵۰- عشق کشی.

محمد بهارلو. - تهران: قطره. - ۱۳۲ ص. - رقی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۴۵-۵

نویسنده‌ای است که با الهام از «بوف کور» اثر «صادق هدایت» به تحریر درآمده است. نویسنده که خود راوی داستان است یک روز در حین عبور از کنار خیابان به زمین می‌خورد و دستش می‌شکند. همسرش «سوسنک» او را برای مداوا به بیمارستان می‌برد، اما درد رهایش نمی‌کند. مداوای نویسنده و برخورد همسرش با این موضوع، بخش‌های بعدی داستان را تشکیل می‌دهد، ضمن آن که تصویری نمادین و سمبلیک در شکل‌گیری صحنه‌های داستان موثر است. در قسمتی از داستان، نویسنده پس از آن که فکر می‌کند «سوسنک» بر اثر نوشیدن زهر ماراناک مرده است، می‌گوید: «آن رخت سیاه نازک را هیچ وقت تنش ندیده بودم؛ مثل همان پیرهنی بود که زن توی زیرزمین پوشیده بود. حتی خلخال او را به پا داشت نکند سوسنک سرنوشت او را پیدا کرده

است! رفتم به طرف میز آرایش. اینه دستی تاشو را که قاب چرمی داشت، برداشتم با سر آستینم پاک کردم. خم شدم روی تخت، اینه را جلو بینی و دهنش گرفتم و صبر کردم. اما اثری از بخار روی سطح شفاف اینه ندیدم.

چاپ اول

۱۵۱- عطر رازیانه.

فرشته ساری. - تهران: علم. - ۲۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۵۹-۲

«عطر رازیانه» شرح وقایع زندگی دختری است به نام «نرگس» که با مبارزه علیه سنت‌ها و تعصبات پوسیده خانواده‌اش ماجراهایی می‌آفریند. داستان با مراسم عروسی دو خواهر «نرگس» - راضیه و مرضیه - آغاز می‌شود. در شب عروسی «راضیه» خواهر بزرگتر به علت سن زیاد همسرش از خانه فرار می‌کند و سبب بروز ماجراهایی می‌شود که در سرنوشت همه اعضای خانواده موثر است. پدر که از فرار «راضیه» به خشم آمده سخت‌گیری خود را نسبت به «نرگس» افزایش داده و رفت و آمدهای او را محدود می‌کند. سرانجام «نرگس» با آن که می‌داندست ادامه تحصیل در یک خانواده سنتی مشکل است روانه دانشگاه می‌شود. او مدتی بعد در جریان مبارزات دوران انقلاب دستگیر و زندانی می‌شود و...

چاپ اول

۱۵۲- فلات فروردین.

مصطفی زمانی‌نیا. - تهران: کتاب سیامک، آتیه. - ۱۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۱۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: The farvardin plateau: a novel شابک: ۹۶۴-۶۱۴۱-۲۹۹-۳

نگارنده داستان، وقایعی از سال ۱۳۵۸ را به تصویر می‌کشد که با ورود زنی آمریکایی به تهران آغاز می‌شود. این زن «راشل» نام دارد و متشی

بایگانی سفارت آمریکاست. او در تهران با مردی به نام «دیوید» آشنا می‌شود. او خود را اهل روسیه معرفی می‌کند. «راشل» و «دیوید» به تدریج به یک دیگر علاقه‌مند شده، تصمیم می‌گیرند زندگی مشترکی را آغاز کنند. پیش از ازدواج «دیوید» برای انجام سفر تجارتنی به سوئد می‌رود، اما هواپیما در مسکو فرود می‌آید و «دیوید» مدتی در آن جا می‌ماند. پس از چندی تصادف می‌کند و «راشل» برای دیدن او رهسپار مسکو می‌شود. در ادامه داستان با ورود «راشل» به مسکو، ماجرای عاشقانه، پلیسی و جاسوسی شکل می‌گیرد که سبب می‌گردد...

چاپ اول

۱۵۳- قمار تلخ.

زهره طوطی. - تهران: پوینده. - ۱۲۸ ص. - رقی (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۴۴۳-۴-۵

داستان از زبان زنی به نام «رویا» بازگو می‌گردد که آینده‌اش را به سبب جهالت خود و دیگران فنا می‌سازد. بدین ترتیب، تصمیم‌های بدی او نیز نوسنی فرار و گریز است: گریز از تنهایی، نبودن‌ها و دشواری‌هایی از این دست، با این همه مردی به نام «رضا» در زندگی او ظاهر می‌شود که شاید به خاطر احساسات ظریف و شخصیت شکننده‌اش به سرانجامی می‌رسد که بسیار تلخ و ناگوار است. او

نه تنها زندگی خود، بلکه زندگی زنی که تحقق همه آرزوهایش را در او خلاصه می‌دید، ویران می‌کند...

۱۵۴- کولی کنار آتش.
منیرو روانی پور - تهران: نشر مرکز - ۲۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۳۵۰۰ ریال - چاپ دوم.
عنوان به لاتین:
The gipsy by the fire
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۳۹۶-۲

چاپ اول

۱۵۵- گریز عقربه‌ها.
پریسا پورحسینی - تهران: واژه آرا - ۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۳۲۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۹۸-۱۱-۶

در این کتاب، هفت داستان کوتاه فارسی با این عناوین گردآمده است: «پله»، «آینه‌های روبه‌رو»، «بی‌بی عروسک»، «ساختمان سفید»، «کوچه خالی»، «دل‌ها»، «گریز عقربه‌ها» که در آن زن کارمندی ضمن واگویی وضعیت روحی و جسمی خود گوشه‌ای از خاطراتش را باز می‌گوید.

۱۵۶- گستره محبت.
نسرین (کافی) قدیری - تهران: پیکان - ۵۲۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۶۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۴۳-۳۲-۳

۱۵۷- گلاب خانم.
قاسمعلی فراست: ویراستار: مهدی افشار - تهران: قدیانی - ۲۶۴ ص. - رقی (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۳۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۱۷-۰۷۲-۵

چاپ اول

۱۵۸- لای در انتظار.
آرزو محرمی - ارومیه: تکوین - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۵-۵-۶

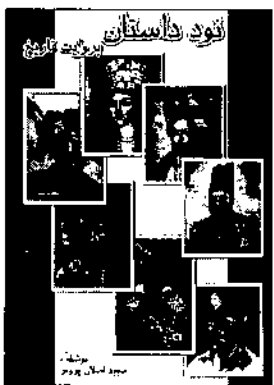

در این داستان مادر «لاله» پس از مرگ همسرش با کار در مزرعه دیگران از پنج فرزند خود نگهداری می‌کند. «لاله» بزرگترین فرزند اوست که ۹ سال دارد. یک روز «حمیدخان» که مردی است میان سال و ثروتمند از «لاله» خواستگاری می‌کند. مادر که از تأمین هزینه خانواده ناتوان است برای رهایی از وضعیت محتار خود با این ازدواج موافقت می‌کند. یک هفته بعد مراسم عروسی بر پا می‌شود، اما...

۱۵۹- مهربان، مهربان، مهربان است: قسمه‌ای برای همه.
اسماعیل همتی - تهران: ملاتک - ۱۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۷۹۱-۷-۳

چاپ اول

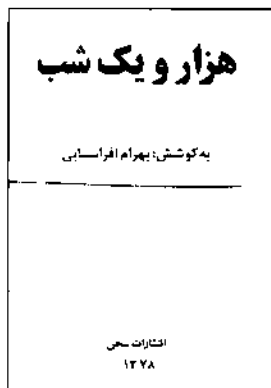
۱۶۰- نود داستان به روایت تاریخ.
مجید اصلان پریوز - تهران: فرشید - ۳۲۰ ص. - وزیر (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۱۵۴-۴-۷

کتاب، مجموعه‌ای است از روایت‌های تاریخی که به گونه داستانی فراهم آمده است.

۱۶۱- هزار و یک شب.
به اهتمام: بهرام افراسیابی؛ ویراستار: سعید قانعی - تهران: سخن - ۸۲۰ ص. - جلد اول. - وزیر (گالینگور) - (دوره) ۱۷۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۲-۶

چاپ اول

این کتاب مجموعه داستان‌های کهن است که در دوره اسلامی با تغییر و تصرف به صورت داستان‌های «هزار و یک شب» در آمد. چگونگی تدوین داستان را با این افسانه روایت کرده‌اند که یکی از پادشاهان ایرانی به علت خیانت همسرش تصمیم می‌گیرد تمام زنان قلمرو حکومتش را به قتل برساند. او برای اجرای نقشه خویش هر شب با یکی از دختران شهر ازدواج می‌کند و صبح همان روز آن دختر را به دست چلاد می‌سپارد تا راهی برای خیانت باقی نماند. در این میان «شهرزاد» دختر زیرک وزیر به همسری او در می‌آید و هر شب داستانی آغاز می‌کند و سپیده دم آن را ناتمام می‌گذارد. پادشاه برای شنیدن پایان ماجرا از کشتن او صرف نظر می‌کند و این کار هزار و یک شب به طول می‌انجامد. سرانجام با تدبیر و درایت «شهرزاد» پادشاه از اهداف شوم خود دست برمی‌دارد. موضوع داستان‌هایی که در این مجموعه پنج جلدی نقل می‌گردد عبارت‌اند از: داستان پریان، ماجراهای سفرهای دریایی و بیابانی، حوادث جنایی، رویدادهای احساسی و جنبه‌های دیگر.

چاپ اول

۱۶۲- هزار و یک شب.
بهرام افراسیابی؛ ویراستار: سعید قانعی - تهران: سخن - ۷۹۰ ص. - جلد دوم. - وزیر (گالینگور) - (دوره) ۱۷۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۳-۴

چاپ اول

۱۶۳- هزار و یک شب.
به اهتمام: بهرام افراسیابی؛ ویراستار:

سعید قانعی - تهران: سخن - ۸۰۴ ص. - جلد سوم. - وزیر (گالینگور) - (دوره) ۱۷۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۴-۲

چاپ اول

۱۶۴- هزار و یک شب.
به اهتمام: بهرام افراسیابی؛ ویراستار: سعید قانعی - تهران: سخن - ۷۹۸ ص. - جلد چهارم. - وزیر (گالینگور) - (دوره) ۱۷۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۵-۰

چاپ اول

۱۶۵- هزار و یک شب.
به اهتمام: بهرام افراسیابی؛ ویراستار: سعید قانعی - تهران: سخن - ۸۱۲ ص. - جلد پنجم. - وزیر (گالینگور) - (دوره) ۱۷۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۶-۹

چاپ اول

۱۶۶- هنگامه: ادامه زخم‌خوردگان تقدیر.
فهیمة رحیمی - تهران: چکاوک - ۳۲۸ ص. - رقی (سلفون) - ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۴۳-۶۰-۷

نویسنده در این داستان زندگی زن جوانی را شرح می‌دهد که به‌رغم علاقه‌ای که به همسر خود دارد، به خاطر حفظ جان او مجبور به ترک خانه می‌گردد. «هنگامه» سال‌ها دور از هیاهو به پرستاری کودکان عقب افتاده همت می‌گمارد. او سرانجام با تشویق و راهنمایی پیرمردی به سوی همسر خود می‌شاید: همسری که به خاطر اختلاس مالی مدتی در زندان بوده و حال در بیمارستان بستری است. او بدین ترتیب همسرش را از مرگ نجات می‌دهد. و...

چاپ اول

۱۶۷- یادنامه علامه محمد قزوینی.
به اهتمام: علی دهباشی؛ مقدمه: عبدالحسین زرین‌کوب - تهران: کتاب و فرهنگ - ۵۷۶ ص. - وزیر (گالینگور) - ۳۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۴۵-۱-۷

در این یادنامه، مقالاتی در تجلیل و معرفی زنده یاد «محمد قزوینی» همراه با برخی نامه‌ها و نمونه‌هایی از نثر وی به طبع رسیده است. در بخش پایانی یادنامه، کتاب‌شناسی کامل کتاب‌ها، مقالات و رساله‌های وی به همراه کتاب‌شناسی مجموعه مقالاتی که درباره قزوینی منتشر شده آمده است. عنوان برخی مقالات عبارت‌اند از: «علامه قزوینی / مجتبی مینوی»، «میرزا محمدخان قزوینی / سیدمحمدعلی جمالزاده»، «علامه معاصر محمد قزوینی / دکتر محمد معین»، «به یاد قزوینی / ولادیمیر مینورسکی» و «در رشای علامه قزوینی / بدیع‌الزمان فروزانفر».

۱۶۸- درخت معرفت: جشن‌نامه استاد دکتر عبدالحسین زرین‌کوب. به اهتمام: علی‌اصغر محمدخانی - تهران: سخن - ۶۱۰ ص. - وزیر (گالینگور) - ۲۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۳-۱۰-۳

چاپ اول

۱۶۹- سال‌های آتش و برف: برگزیده گفتارها و گفت‌وگوها ۱۳۷۸ - ۱۳۷۱.
آیدین آغداشلو: زیر نظر: بهمن

فرمان - تهران: کتاب سیامک، آتیه - ۴۰۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۶۰۰ نسخه عنوان به لاتین: Salhaye atash va barf (years of fire and snow) شابک: ۹۶۴-۶۱۴۱-۲۶-۹

«سال‌های آتش و برف» برگزیده‌ای است از مقاله‌های «آیدین آغداشلو» در فاصله سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۷. این مطالب در دو بخش با عنوان «گفتارها» و «گفت و گوها» به طبع رسیده که موضوع عمده آنها درباره ادبیات و هنر کلاسیک ایران است. عنوان برخی مطالب کتاب بدین قرار است: «تاملی در هویت فرهنگی ما»، «درباره شاهنامه شاه طهماسبی»، «در حق آقای ابراهیم گلستان» و «از سهو تا جعل: نگاهی به چند نمونه جعلی در میان آثار هنری قدیم ایرانی». نویسنده در بخشی از کتاب تصریح می‌کند: «هر فرهنگ زنده‌ای از گذشته‌اش به سود آموزش قوت می‌گیرد و حاصل جمع آموزش، زمینه شکل‌فردایش می‌شود. ساختار آموزش هم حاصل جمع استعداد «جذب و طرد» و «خلاقیت» آن است. به همین خاطر است که نمی‌تواند تنها به گذشته‌اش تکیه کند. اگر فرهنگی آن «استعداد» را از دست داده باشد، پس در حال فترت و فرود است. فرهنگ مغلوب به خاطر از دست دادن استعداد «انتخاب اصیل» و «خلاقیت» در ترکیب تازه است که عقب می‌ماند. فرهنگ‌های بسته‌ای که به قصد حراست ارزش‌هایشان در را به روی غیر می‌بندند از حرکت و نوزایی باز می‌مانند؛ نظیر تمدن یهودیان در فاصله میان سقوط اورشلیم به دست رومیان تا پراکندگی‌شان در شرق و غرب. یا پارسیان در هند. یا چینی‌های دوران مینگ».

۱۷۰ - ما می‌مانیم (مجموعه مقالات دهه هفتاد). مسعود بهنود - تهران: علم - ۵۸۸ ص. - رقی (گالینگور) - ۲۶۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۵۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۳۸-X

چاپ اول

۱۷۱ - مجموعه کامل لطیفه‌های ملا نصرالدین. گردآورنده: مهدی علی‌نیا - تهران: یادگار - ۲۴۰ ص. - جیبی (شمیز) - ۳۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۱۷۰-۰۳-X

کتاب حاضر حاوی حکایات‌ها و لطیفه‌هایی است از «ملا نصرالدین» که با مقدمه کوتاهی درباره طنز و ادبیات طنز آغاز شده است. «حرف راست»، «خسیاطباشی»، «صدید ماهی»، «مرع و دانه»، «خرچ سفر» از جمله حکایات‌های کتاب حاضر است.

طنز و هجو و فزل (از سال ۱۳۲۰-)

AGW/PT

چاپ اول

۱۷۲ - روزنامه سقفی همشاگردی. فرهاد حسن‌زاده: نقاش: داود صفری - تهران: افق، کتابهای فندق - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۵۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۷۴۲-۰۳-۲

این کتاب برگزیده‌ای است از دوازده

شماره «روزنامه سقفی» ادبیات کودکان و نوجوانان به انضمام مطالب دیگر. در این مجموعه مصور، شعر، داستان، ضرب‌المثل و سرمقاله‌هایی درج شده که همگی با مضامینی از طنز تلخیص یافته است: «آگهی همکاری»، «زنگ انشا»، «شعرهای ناشیانه»، «پری آرزوها»، «حرف‌های درگوشی» و «حسنی به مکتب می‌رود» از جمله عناوین کتاب هستند.

نثر ادبی قرن ۵ ق

AGW/AT

۱۷۳ - ترجمه کلیله و دمنه. نصرالله بن محمد نصرالله منشی؛ مصحح: مجتبی مینوی - تهران: امیر کبیر - ۳۵۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ هفدهم / ۲۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۵۵-۴

نثر ادبی قرن ۷ ق

AGW/AT

۱۷۴ - گزیده حکایات و اشعار گلستان سعدی همراه با ترجمه انگلیسی آنها از ادوارد رها تاسک. به اهتمام: محمود حکیمی؛ مترجم: ادوارد رها تاسک؛ مصحح: محمدعلی فروغی - شیراز: قو - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه عنوان به لاتین: Gulistan of sadi

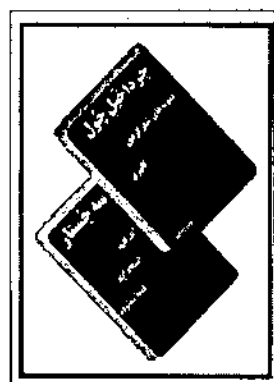
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵۹-۰۳-۲

شعر

AGW/PT

چاپ اول

۱۷۵ - چرداخل چول - سه جستار. شاعر: ولی رضایی - کرمانشاه: طاقستان - ۱۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۵۵۵۱-۴۰-۴

کتاب در دو بخش «چرداخل چول» و «سه جستار» حاوی مطالبی است

درباره زبان و فرهنگ کردی. در بخش اول اشعاری به زبان کردی و گویش «کلهری» فراهم آمده است. در بخش دوم برخی زوایای مبهم زیستگاه و فرهنگ مردم ایل «کلهر»، «اسلام آباد» و «قلعه مفقوده» بررسی می‌شود. نگارنده در مقدمه اشاراتی دارد بر زبان‌های کردی، قالب‌های شعری متداول در لهجه کلهری، الفبای زبان و رسم‌الخط این گویش.

چاپ اول

۱۷۶ - دیوانی ناغاعینایت. باقر هاشمی، محمدامین میرانی - تهران: اباصالح - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۹۸۵-۲۰-۳

در این مجموعه که به زبان کردی به نظم درآمده، شاعر تصویری از سرگذشت مالکین و روسای کرد در سال ۱۳۱۰ هجری شمسی به دست می‌دهد. در مقدمه شرح مختصری از زندگی شاعر و فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی او به چشم می‌خورد. گفتنی است بخشی از کتاب به اشعاری فارسی اختصاص دارد که از سیه‌روزی و بدبختی شاعر و دیگر مالکین در زندان حکایت می‌کند. این مجموعه با فرهنگ‌نامه کردی به کردی به پایان می‌رسد.

تاریخ و نقد ادبی

AGW/PT

چاپ اول

۱۷۷ - فانتزی در ادبیات کودکان. محمد محمدی - تهران: روزگار - ۴۶۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۲۷۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه شابک: ۹۶۴-۶۶۷۵-۸۱-۶ کتاب حاضر پژوهشی است در شناخت گونه «فانتزی» در ادبیات کودکان که در دو بخش و چهارده فصل سامان یافته است. بخش اول به «نظریه‌ها و پژوهش روی موضوع فانتزی» و بخش دوم به «نقد و تحلیل

داستان‌های فانتاستیک» اختصاص دارد. این مباحث براساس نگرش تکوینی، ساختاری و کارکردی تألیف شده است؛ یعنی نخست، مقوله فانتزی در بستر تاریخ بررسی می‌شود، سپس عناصر آن تجزیه و تحلیل شده و در پی آن، کارکردهای آن استخراج گردیده است. عنوان برخی فصل‌های کتاب بدین شرح است: «الگوهای تخیل در فانتزی»، «گونه‌شناسی داستان‌های فانتاستیک»، «شخصیت و موجودات در فانتزی»، «تحلیل طرح شناختی یک فانتزی» و «بن مایه، درون مایه و موضوع داستان‌های فانتاستیک».

چاپ اول

۱۷۸ - موج آفرینی. ماریو وارگاس یوسا؛ مترجم: مهدی غیراتی - تهران: نشر مرکز - ۵۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۴۰۰۰ ریال - چاپ اول. شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۲۷-۲

کتاب حاضر برگزیده‌ای است از مقالات «ماریو وارگاس یوسا» که در انتخاب آن سعی شده دیدگاه‌های ادبی، سیاسی و علایق متنوع نامبرده منعکس گردد. مقالات اخیر نویسنده که اواخر دهه هشتاد و اوایل دهه نود را در برمی‌گیرد، نیز در این مجموعه گردآمده است. مقالات یاد شده متضمن این نکات است: مبارزه برای فرهنگ آزادی که پس از دوره کمونیسم پدیدار شده؛ انتقاد از

چاپ اول

ملیت‌گرایی، سنت‌گرایی مذهبی، و استقرار مجدد سنت خودکامی در امریکای لاتین. برخی مقالات این کتاب بدین شرح است: «وقایع نگاری انقلاب کوبا»، «ادبیات و تبعید»، «دیداری از کارل مارکس»، «البرکامو و اخلاقیات مرزها»، «فاکسر در لایرنیتو»، «جام جهانی، اسپانیا ۱۹۸۲»، «نیکاراگوئه بر چهار راه حوادث»، «هنر منحنی»، «مرگ چه گوارا» و «ملت‌ها قصه‌ها».

۷۷۰ ص. - جلد سوم. - رقصی (گالینگور). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۴۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۲۹-۷۸-۶

۱۸۲- آنی رویای سبز. لوسی مود مونگمری؛ مترجم: فریده مهدوی دامغانی. - تهران: پیکان. - ۷۳۲ ص. - جلد چهارم. - رقصی (گالینگور). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۴۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۲۲۹-۷۷-۸

۱۸۳- جان‌اتان، مرغ دریایی Jonathan Livingston Seagull: ریچارد دیوید باخ؛ مترجم: لادن جهانسوز؛ ویراستار: محسن مدیری؛ نقاش: راسل میسن. - تهران: بهجت. - ۱۱۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۷۱-۰۲-۰

۱۸۴- در دل شهر. مری هیگینز کلارک؛ مترجم: احمد حجاران. - تهران: لیوسا. - ۴۷۲ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: All around the town

شابک: ۹۶۴-۵۶۳۴-۰۲-۴
۱۸۵- دو کارآگاه در شهر. استرلینگ سیلفانت؛ مترجم: محمدحسین عباسپور تمیجانی. - تهران: ملانکه. - ۲۱۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۷۹۱-۶-۵

۱۸۶- هیچ راهی دور نیست. ریچارد دیوید باخ؛ مترجم: دل‌آرا قهرمان؛ نقاش: ران وگن. - تهران: بهجت. - ۴۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۳۷۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: There's no such place as far away

شابک: ۹۶۴-۶۶۷۱-۰۰۰-۴

۱۸۷- هیولای برفی. نورمن بوگز؛ مترجم: هروس شبانی. - تهران: بلوط. - ۲۱۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Snowman
شابک: ۹۶۴-۹۰۹۶۶-۲-۰

طنز و هجو

چاپ اول

۱۸۸- تور ماه‌گیری.

شل سیلورستاین؛ مترجم: رضی هیرمندی. - تهران: هستان. - ۸۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۲۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۹۶۵-۱۷-۲

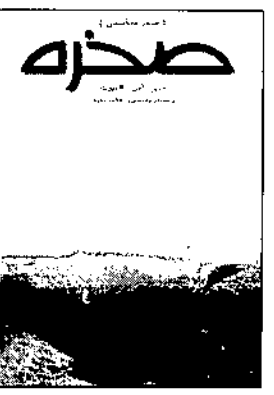

«تور ماه‌گیری» اثر دیگری است از «شل سیلور استاین» نویسنده و آهنگساز آمریکایی. وی با تخیل و طنزی خاص، سبکی جدید در ادبیات کودکان پی افکنده است. کتاب حاوی چند داستان کوتاه مصور است. در «تور ماه‌گیری» می‌خوانیم: «یک تور ماه‌گیری برای خود یافته‌ام امشب به صید ماه می‌روم. تور را دوان دوان دور سر می‌چرخانم و می‌اندازم شاید آن توپ بزرگ نور را به چنگ بیاورم. فردا به آسمان نگاه کنید. اگر ماه را در آسمان ندیدید یقین داشته باشید گم شده‌ام را یافته‌ام...»

شعر انگلیسی

چاپ اول

۱۸۹- صخره = (The rock). شاعر: تامس استرنز الیوت؛ مترجم: فریده حسن‌زاده. - تهران: بهجت. - ۸۴ ص. - رقصی (شمیز). - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۶۷۱-۱۷-۹

شعر «صخره» که از مجموعه اشعار «تی.اس الیوت» (Poems) انتخاب گردیده نخستین شعر نمایشی اوست و از ده همسرایی

جداگانه تشکیل شده است. این همسرایی‌ها بر حسب ضرورت ضریب‌ها، زبانی بسیار ساده‌تر از اشعار تفرزی او دارند و بدین منظور سروده شده‌اند، تا در خدمت کارکرد اجتماعی نمایش‌نامه باشند. کل اثر بر درون مایه مذهب و اجتماع بنا شده و در واقع کاری تبلیغی - ترویجی است. قطعاتی از شعر که متن اصلی آن در پایان کتاب آمده این گونه است: ندای خداوند در گوشم چنین طنین افکند/ ای شهرهای درمانده مردان طراح/ ای نسل مفلوک مردان روشنفکر/ گرفتار آمدگان در پیچ و خم هوش و نبوغ خود/ خود باختمان در راه پیشرفت اختراعات و علوم/ شما را دست‌هایی بخشیدم و از نیایش بازمان داشتید/ شما را قدرت بیان بخشیدم و نثار هرزه درایی کردید...»

نمایشنامه انگلیسی

۱۹۰- مک‌بث (همراه متن انگلیسی). ویلیام شکسپیر؛ مقدمه: بهرام مقدادی؛ مترجم: داریوش آشوری. - تهران: آگاه. - ۱۶۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۳۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Macbeth
شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۰۹۴-۰

داستان انگلیسی

۱۹۱- سرگذشت دیوید کاپرفیلد. چارلز دیکنز؛ مترجم: سمود رجب‌نیا. - تهران: امیرکبیر. - ۶۷۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۲۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۵۲۴-۷

داستان آلمانی

چاپ اول

۱۹۲- آمریکا وجود ندارد. پیتر بیگل؛ مترجم: بهزاد کشمیری‌پور. - تهران: نشر مرکز. - ۱۶۸ ص. - رقصی (شمیز). - ۸۹۰۰ ریال. - چاپ اول. عنوان به لاتین: Amerika gibt es nicht

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۵۵-۱
مجموعه حاضر منتخبی است از سه مجموعه داستان «پیتر بیگل» نویسنده آلمانی با عناوین: «در واقع خانم بلوم دلش می‌خواهد با شیرفروش آشنا شود»، «داستان‌های کودکان» و «به سوی شهر پاریس». کتاب با پیش‌گفتاری درباره زندگی و نقد آثار «بیگل» آغاز می‌شود و «یوشال»، «گل کوکب»، «زمین‌گرد

است. «گل‌دواز» و «در آینه» از جمله داستان‌های این مجموعه است. نویسنده در داستان «بیست و چهارم دسامبر» با طرح نوعی نوستالژی، دل‌بستگی‌های آقای «برونر» به دوران گذشته را نمایان می‌سازد.

۱۹۳- جراح دیوانه. ژاک-ژن توروالد؛ مترجم: ذبیح‌الله منصوری؛ ویراستار: بابک حقایق. - تهران: زرین. - ۳۴۸ ص. - وزیری (گالینگور). - ۱۷۵۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۴۴۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۱۰۴-۲

چاپ اول

۱۹۴- رقص ارواح در قصر. کریستیان اشپانیک؛ مترجم: افسون گودرزپور؛ ویراستار: منوچهر بشیری‌راد. - تهران: قله. - ۱۲۶ ص. - رقصی (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۰۴۸-۱-۴

«رقص ارواح در قصر» داستانی است «تخیلی - کامپیوتری» که با مضامینی از این دست تدوین شده است: «رقص ارواح»، «یکی از ارواح از کار افتاده»، «بمب‌های جادویی»، «آتش» و «انتقام شیرین است». «تیم» و دوستانش که متخصص کامپیوتر هستند از طریق اینترنت به هتل قصر دعوت می‌شوند. به محض ورود آنها در قصر، تمام کامپیوترها از کار می‌افتند و چراغ خطر آنها روشن

می شود. آیا کامپیوترها دچار ویروس شده اند و یا ارواح قصر به جنگ آنها آمده اند؟ آیا «تیم» و دوستانش راه حلی برای این مشکل پیدا می کنند؟ داستان با پاسخ این سوال ها ادامه می یابد.

چاپ اول

۱۹۵- رنگهای کودکی: داستانهایی از نویسندگان آلمانی زبان. تئودور اشتوم ... او دیگران! مترجم: محمود حدادی - تهران: نشر مرکز - ۲۶۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۳۵۰ ریال - چاپ اول. عنوان به لاتین:

Farben der Kindheit
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۵۶-X

در مجموعه حاضر بیست داستان، حکایت و ناول از هجده نویسنده آلمانی زبان - از ملیت های اتریشی، آلمانی، سوئیسی و لتونیایی - از سده های نوزدهم و بیستم گردآوری شده است. اساس گزینش مطالب حاضر، کودک و خاطرات کودکی است. عناوین برخی داستان ها و نویسندگان آن بدین قرار است: خنوخ نوپاوه / توماس مان، «فاجعه خرگوش / روبرت میوزیل» و «دایره گچی آگسبورگی / برتولت برشت» «دورخه / اریش کستنر». در بخشی از داستان «رنگ های کودکی / کریستینه بوستا» آمده است: «دیوارهای اتاق کودکی من خاکستری بود، رنگی که سالیانی دراز از زندگی مرا در برمی گرفت و نمی دانم آیا در نهان به روحیه من و تکرشم از جهان، در غم و شادی و برای همه عمر سایه ای تعیین کننده نداده است. شاید این خاکستری در آغاز و به هنگام تازگیش روشن، و همچون نور روزهای خلوت یارانی ملایم بوده است ولی... گفتنی است در آغاز هر داستان یا حکایت شرح مختصری از زندگی نویسنده آن درج شده است.

۱۹۶- نامه یک زن ناشناس - ترس. اشتفان تسوایک: مترجم: ضیاءالدین ضیائی - تهران: علی - ۱۸۴ ص. - ۱۹۸ هجری.

رقعی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-

چاپ اول

۱۹۷- نامه هایی به میلنا. فرانتس کافکا: مترجم: سیاوش جمادی: ویراستار: اعظم سیدخلیقی. - تهران: شادگان. - ۲۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Briefe on milena
شابک: ۹۶۴-۹۰۰۹۶-۸-X

در این کتاب متن نامه هایی که «فرانتس کافکا» به معشوقه اش «میلنا» نوشته، گردآمده است. در این نامه ها عشق به مصاف خودشناسی بی رحمانه و اندیشه ای پر کشمکش تلقی شده است. گفتنی است آغاز آشنایی «کافکا» با «میلنا» به زمانی برمی گردد که «میلنا» نخستین داستان های کوتاه «کافکا» را از زبان آلمانی به زبان چک برمی گرداند. «میلنا» کسی است که کافکا پس از تعلق خاطر به وی نهانی ترین و سوسه های خود را برایش بازگو می کند و روح خود را در برابر او عریان می نماید. او تنها شخصی است که کافکا دفترچه خاطراتش را در اختیار او می گذارد. «میلنا» زنی است که کافکا او را به میانجیگری میان خود و نامزدش وامی دارد و با او از ضعف ها و رنج هایش سخن می گوید. کتاب با اشاره به روحیات و عقاید «کافکا»، شیوه نویسنده، سرگذشت کشف و انتشار نامه ها و چگونگی آشنایی او با «میلنا» آغاز شده و در پایان آن تصاویری از «کافکا»، «میلنا»، «ماکس برو» و چند تن از دوستان کافکا به طبع رسیده است.

نمایش فرانسوی
۸۲۲

چاپ اول

یاسمینا رضا: مترجم: مهرنوش بهبودی، بهمن کیارستمی - تهران: ماهریز - ۸۸ ص. - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۲۱۴۷-۴-۷

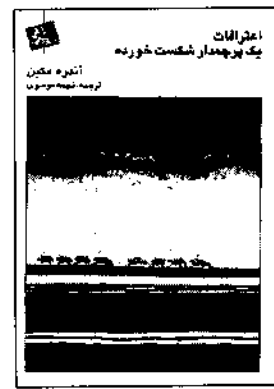

«هنر» نمایش نامه ای است فرانسوی که شخصیت های آن عبارت اند از: «سرج»، «مارک» و «ایوان». صحنه نمایش سالن خالی و بی روح یک آپارتمان است. موضوع نمایش درباره یک تابلوی نقاشی است که دوست هزار فرانک ارزش دارد. سطح تابلو سفید است و تنها با نگاهی دقیق می توان چند خط سفید روی آن را تشخیص داد. در این نمایش نامه «مارک» برای دیدن تابلو به خانه «سرج» می رود و درباره قیمت آن با او بحث می کند. «مارک» از این که دوستش مبلغ زیادی بابت تابلو پرداخته دچار حیرت می شود و او را بی عقل می خواند. از طرفی «سرج» معتقد است که «مارک» چیزی از هنر مدرن نمی داند و...

داستان فرانسوی
۸۲۲

چاپ اول

۱۹۹- اعترافات یک پرچمدار شکست خورده (رمان).

آندره ماکین: مترجم: نجمه موسوی - تهران: فرهنگ کاوش - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۴۸۰۰ ریال - چاپ

اول / ۳۳۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۵۳-۰۵-۲
راوی این داستان که قهرمان اصلی آن نیز به شمار می آید، نوجوانی است که در دوران جنگ سرد در اردوهای جوانان کمونیست شرکت می جوید، اما در آن جا اتفاقات ناگواری را مشاهده می کند که در نتیجه آن اعتماد و اعتقادش را به حزب در قدرت، از دست می دهد. با این همه بعد از چند سال، او به دانشکده افسری می رود، تا این بار، به شکلی دیگر، مدافع حاکمیت در قدرت باشد و حافظ منافع آن گردد.

چاپ اول

۲۰۰- باغ گذر. مارگریت دوراس: مترجم: قاسم روبین - تهران: نیلوفر - ۱۲۰ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه. عنوان به لاتین: Le square
شابک: ۹۶۴-۴۴۸-۰۷۵-۹

«باغ گذر» باغی عمومی و پرآمد و شد است که معمولاً در آن جا موسیقی پخش می کنند و زنان و مردان به ویژه فروشنده های دوره گرد اغلب گذرشان به آن جا می افتد. داستان «باغ گذر» گسفت از گوی یکی از همین فروشنده های دوره گرد با دختری است که درد مشترک و دغدغه آنها برای زیستن و بقای حیات است؛ این که از گرسنگی نمیرند و در پی سرنهایی باشند تا شب را به روز رسانند. آنها در این گفت و گوها از مشکلات شخصی و از شوربختی مشترک خود سخن می گویند.

چاپ اول

۲۰۱- عشق و گریز. هائری ترروایا: مترجم: هوشنگ لاهوتی - تهران: پاژنگ - ۲۰۸ ص. - رقی (شمیز) - ۹۸۰۰ ریال - چاپ اول / ۱۱۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۶۰۷۷-۲۲-۶
«عشق و گریز» رمانی است روسی که در آن ماجرای زندگی خانواده ای در

دوران جنگ ترسیم می شود. وقوع جنگ های داخلی میان سرخ و سفید - انقلابیون بلشویک و روس های سفید - سبب ناامنی شهرها شده است. از طرفی بعد از تحمیل معاهده ننگین «برست - لیفسک» بر روس ها، همچنین جنگ و جدال میان طرفداران شخصی به نام «اسکورویادسکی»، دست نشاندۀ آلمان ها و هواخواهان «پتلیورا» که از مخالفان آلمانی هاست، دامنه ناامنی ها را در این کشور بیشتر کرده است. «یوری» پسر نوجوانی است از طبقه اشراف روس. «سونیا» دختر خدمتکار خانه تنها دوست و هم بازی «یوری» است. با گذشت زمان آن دو دل باخته یک دیگر می شوند. در این میان خانواده «یوری» مانند دیگر ثروتمندان روسیه تصمیم می گیرند به فرانسه مهاجرت کنند. آنان از «سونیا» و مادرش می خواهند تا همراهشان بروند، اما مادر «سونیا» حاضر به ترک وطن نیست. بدین ترتیب «سونیا» به تبعیت از مادر در روسیه می ماند. «یوری» و خانواده اش روانه فرانسه می شوند؛ در حالی که...

چاپ اول

۲۰۲- گذشته، حال ... و کسی چه می داند! لوریانو ماکیاوالی: مترجم: امیر لواسانی - تهران: گنجینه فرهنگ - ۳۷۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه. شابک: ۹۶۴-۹۰۱۳۶-۲-۸

رمان حاضر شرح زندگانی پلیسی است در شهر «بلونیا» در ایتالای دهه ۱۹۷۰. پلیسی با نام «سارتی آنتونیو» در عین صداقت و احساس تعهد، هنگامی که با بی‌عدالتی‌ها، فقر، و جامعه سنتی ایتالیا روبرو می‌گردد، نوعی حس تناقض وظیفه و عمل در او ایجاد می‌شود. در این داستان پسری پانزده ساله که «آنتونیو» به او دل بسته است به قتل می‌رسد و از آن پس تمام اندیشه و عمل «آنتونیو» مربوط به اجرای عدالت و یافتن افرادی است که در آن قتل دست داشته‌اند.

چاپ اول

۲۰۳ - مرد لندن.

ژرژ سیمون: مترجم: هرمین دخت تبارجیدر - تهران: سرمدی - ۱۶۰ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

L'homme de Londres

شابک: ۹۶۴-۵۷۰۷-۰۵-۶

«مرد لندن» داستانی است جتایی از زندگی مردی که به علت قتل به چند سال حبس محکوم می‌شود. «لویی مالوان» قهرمان اصلی داستان است، او سوزن‌بان ایستگاه دریایی است. یک شب در حین انجام وظیفه متوجه زد و خورد دو مرد در اسکله می‌شود. یکی از آنها که «بران» نام دارد، همراهش را به داخل آب می‌اندازد. «مالوان» در این هنگام چمدانی را که داخل آب پرت شده است بر می‌دارد و به طور ناخواسته «بران» را به قتل می‌رساند. ادامه داستان با چگونگی رسیدگی به این پرونده شکل می‌گیرد.

داستان ایتالیایی

چاپ اول

۲۰۴ - ابریشم.

آله‌ساندرو یاریکو: مترجم: دل‌آرا قهرمان - تهران: بهجت - ۱۵۲ ص. - رقی (مقوایی) - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ

اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Soie

شابک: ۹۶۴-۶۶۷۱-۱۵-۲

ابریشم

آله‌ساندرو یاریکو

«ابریشم» رمانی است عاشقانه که «آله‌ساندرو یاریکو» در آن عشق را به سان ابریشمی ظریف و لطیف تعبیر می‌کند: به گونه‌ای که «وقتی در دست می‌گیری، گویی چیزی در دست نداری». «هروه ژنکو» قهرمان اصلی داستان است. او در فرانسه به پرورش تخم‌های کرم ابریشم و تولید ابریشم طبیعی اشتغال دارد. بیماری مسری کرم‌ها سبب فساد تخم‌ها و ورشکستگی «هروه» و دیگر تولید کنندگان ابریشم می‌شود. «هروه» به پیشنهاد «بالدابیو» شهردار «لاویل دیو» به زاین می‌رود تا از آن جا تخم‌های سالم وارد کند. او در ژاپن با «هاراکی» کدخدای دهکده، دیدار کرده پس از دریافت تخم‌های کرم ابریشم چندین سکه طلا به او می‌دهد. «هروه» در ژاپن و در منزل «هاراکی» دل‌باخته دختر جوانی می‌گردد که سرنوشته وی را متحول می‌سازد. «هلن» همسر «هروه» پس از بازگشت او متوجه تغییر رفتار همسرش می‌گردد، تا جایی که...

چاپ اول

۲۰۵ - زمزمه‌های باران.

سوزاننا تامارو: مترجم: میترا معتضد - تهران: دور دنیا - ۱۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Follow your heart

شابک: ۹۶۴-۹۱۳۹۵-۲-۴

«زمزمه‌های باران» داستان رمانتیکی است از خطاطرات یک پیروزن ایتالیایی. او از نزدیک شدن مرگ خود در وحشت است و به همین منظور برای نوه‌اش که در آمریکا اقامت دارد نامه می‌نویسد. مطالب داستان در واقع متن نامه‌هایی است که پیروزن برای نوه‌اش نوشته است. او در این نامه‌ها ضمن بازگویی خاطرات عاشقانه خود مطالبی درباره درک فلسفه جهان آفرینش، زیبایی‌های طبیعت و رابطه مادرها و دخترها بیان می‌کند.

۲۰۶ - کنیز ملکه مصر (جلد ۱ و ۲).
میکل پیرامو: مترجم: ذبیح‌الله منصوری - تهران: زرین - ۷۰۸ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۲۰۰۰ ریال. - چاپ شانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۰۷-۰۹۸-۴

داستان اسپانیایی

۲۰۷ - گزارش یک آدم‌ربایی.
گابریل گارسیمارکز: مترجم: جاهد جهان‌شاهی - تهران: آگاه - ۳۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Noticia de un secuestro

شابک: ۹۶۴-۴۱۶-۰۴۶-۰

ادبیات پر تعللی

۲۰۸ - در ساحل رودخانه پیدرا نشستم و گریه کردم.
پائولو کونیلو: مترجم: دل‌آرا قهرمان - تهران: میترا - ۱۷۶ ص. - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

Sur le bord de la rivière piedra je me suis assise et j'ai...

شابک: ۹۶۴-۵۹۹۸-۰۹-۳

۲۰۹ - کوری.
ژوزه ساراماگو: مترجم: مینو مشیری: ویراستار: محمدرضا جعفری - تهران: علم - ۳۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۶۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

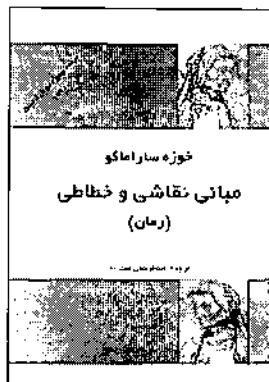
Blindness
شابک: ۹۶۴-۴۰۵-۰۶۹-۳

چاپ اول

۲۱۰ - مبنای نقاشی و خطاطی (رمان).
خوزه ساراماگو: مترجم: عبدالرحمن صدریه - تهران: فردوس - ۳۲۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال. -

چاپ اول / ۳۵۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۳۲۰-۰۴۰-۳

خوزه ساراماگو
مبنای نقاشی و خطاطی
(رمان)

رمان «مبنای نقاشی و خطاطی» اثر «خوزه ساراماگو» در حقیقت تاملی است درباره روند هنر و مشکلات نگارش. این رمان را که مربوط به زمان قبل از «انقلاب میخک» است می‌توان نوشته‌ای از نظرگاه «هجرت سیاسی» دانست یا روند از بین رفتن «خود تطبیق دادن». نویسنده در این داستان به هم رنگ شدن افراد در دوران حکومت دیکتاتوری و رنگ عوض کردن آنان به محض سست شدن رژیم اشاره می‌کند. در این رمان نقاش «آج» که خواسته و ناخواسته تطبیق‌پذیری خود را در اجتماع زیر سلطه دیکتاتور نظامی کم‌کم از دست می‌دهد، می‌کوشد با نوشتن و کوشش برای حقیقت‌یابی، به مرحله‌ای دیگر از زیست، مرحله‌ای برتر و شایسته‌تر برسد؛ اما ابزارهایی که در اختیار دارد - هنرشناسی، اندیشه‌های کارل مارکس، قلم مو و قلم - برای رسیدن به این مقصود کارآمد نیستند.

۲۱۱ - مکتوب.

پائولو کونیلو: مترجم: وحید بهلول: ویراستار: ارمان جزایری - تهران: البرز - ۲۳۲ ص. - رقی (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Maktub
شابک: ۹۶۴-۳۴۲-۱۸۱-۷

شعر حماسی و داستانهای کلاسیک یونان

۲۱۲ - اودیسه.

هومر: مترجم: سعید نفیسی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی - ۵۷۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۲۰۰-۳

۲۱۳ - ایلیاد.

هومر: مترجم: سعید نفیسی - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی - ۸۱۸ ص. - رقی (شمیز) - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین: Illiade
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۹۹-۶

ادبیات زبانهای هند و اروپای شرقی و
سنتی

چاپ اول

۲۱۴ - بعد از سر پدر (مجموعه داستان).

عبدالحامید صمد - تهران: سرشن - ۳۲۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

After the death of father and other stories
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۱۱۱-۸

در این مجموعه ترجمه فارسی هفت داستان کوتاه تاجیکی از «عبدالحامید صمد» به طبع رسیده که عناوین آنها بدین شرح است: «اسپ پایام»، «شهریز صلا»، «هوای تیره ماه»، «روده پایا»، «بعد از سر پدر»، «فیل» و «جگر سوخته». «بعد از سر پدر» داستانی است که با گفت و گوی «خسرو» و مادر بزرگش «بی‌بی» درباره برخی باورهای عامیانه و کهن آغاز می‌شود. «خسرو» پس از شنیدن عقیده «بی‌بی» درباره صدای زاغ و نجوای آن، به نحوه مرگ پدرش می‌اندیشد. در ادامه داستان، چگونگی برخورد «خسرو» با باورهای خرافی «بی‌بی» آمده است.

۲۱۵ - شوخی.

میلان کوندرا: مترجم: فروغ پوریوری - تهران: روشنگران و مطالعات زنان - ۴۱۶ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۲۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: The Joke
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۲-۸۰-۸

چاپ اول

۲۱۶ - ماری.
ولادیمیر ولادیمیروویچ ناباکوف: مترجم: عباس پژمان - تهران: هاشمی - ۲۰۸ ص. - رقی (شمیز) -

۸۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین: Mary
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۷۵-۷-۵

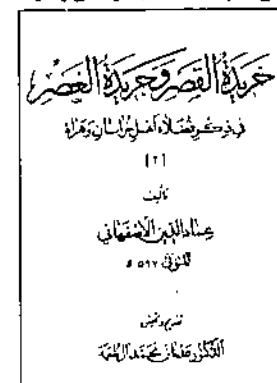

«ماری» رمان عاشقانه‌ای است که «ولادیمیر نابوکوف» به یاد وطن از دست رفته‌اش روسیه نوشت. موضوع رمان ماجرای سال‌های جوانی «نابوکوف» است. نویسنده در مقدمه تصریح می‌کند که صحنه‌هایی از زمان در عالم واقع اتفاق افتاده و صحنه‌هایی نیز زاینده خیال نویسنده است. داستان، حکایت سفر کردگانی است که از سرزمین خود دورند. «گائین» و «آلفی یورف» هر دو در یک پانسیون زندگی می‌کنند. «گائین» بیست و شش ساله و پناهنده روسی‌ال‌اصل، و «آلفی» متاهل است. یک روز «آلفی» به طور تصادفی عکس همسرش را به «گائین» نشان می‌دهد. «گائین» درمی‌یابد که صاحب عکس همان «ماری» است که حدود ده سال پیش در روسیه عاشق او بوده است. مدتی بعد زمان حرکت «آلفی» و «گائین» به سرزمینشان فرا می‌رسد. آن دو برای دیدن «ماری» لحظه شماری می‌کنند، در حالی که...

ادبیات زبانهای افریقایی - آسیایی (حامی و سامی)
۸۹۲

چاپ اول

۲۱۷- خریده‌القصیر و جریده‌العصر
فی ذکر فضلاء اهل خراسان و هراه.

محمد بن محمد عمادالدین کاتب؛
مصحح: عدنان محمد آل طعمه .
تهران: دفتر نشر میراث مکتوب، آینه
میراث. ۴۲۰ ص. - جلد دوم. - وزیری
(گالینگور). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ
اول / ۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Xaridat al-qasr wa jaridat
al-asr
شابک: ۹۶۴-۶۷۸۱-۰۲-۰
عمادالدین اصفهانی (وفات ۵۹۷ هـ) در
این کتاب شرح مختصری از فضلا و
سختوران خراسان را - همراه با
نمونه‌هایی از اشعار آنان - به زبان
عربی فراهم آورده است.

ادبیات زبانهای اورال - آلتایی،
سیبریایی قدیم و ...
۸۹۲

۲۱۸- آثار منزوی.
شاعر: رحیم منزوی. - زنجان: سلاله.
۵۴۸ ص. - جیبی (گالینگور). -
۱۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۰۸۲-۴-۱

چاپ اول

۲۱۹- «دولا مایول لار».
شاعر: یوسف مویزی‌به‌نمون . -
ارومیه: تکوین. - ۱۲۰ ص. - رقمی
(شمیز). - ۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
۲۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۸۹۵-۰۰-۵

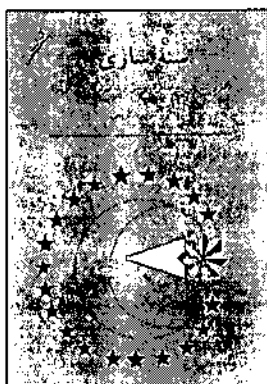
در این مجموعه، اشعاری به زبان
ترکی فراهم آمده که عناوین برخی از
آنها بدین قرار است: «هاوا»،
«قایلار»، «قیزیل گول»، «هویت»،
«بایاتیلار» و «آذربایجان».

چاپ اول

۲۲۰- سینه ساری (خوی
شهرتین چاغداش یازچی و
شاعیرلریندن بیر توپلو).
شاعر: محمدرضا کریمی. - زنجان:
زنگان. - ۴۸ ص. - رقمی (شمیز). -
۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۱۰۰

نسخه.
شابک:

۹۶۴-۵۵۰۲-۲۲-۵

در این کتاب اشعاری از چند شاعر
ترک زبان به طبع رسیده که با
مقدمه‌ای به زبان ترکی از «محمدرضا
کریمی» همراه شده است. برخی
سرایندگان و آثار آنان بدین قرار
است: «اولدوز» رسول سفیدگر
شهبانی، «هم سارانی» یحیی
صالحلو، «تصویر علی قدیم‌خانی» و
«غملی یول» قارابولدو.

چاپ اول

۲۲۱- سویجک بولسانگ ....
شاعر: ناز محمد پقه: ویراستار:
رحمانقلی توماچ. - تهران: نازمحمد
پقه. - ۵۶ ص. - رقمی (شمیز). -
۳۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.

عنوان به فارسی: دوستم می‌داری
اگر...

شابک: ۹۶۴-۳۳۰-۲۹۹-۷

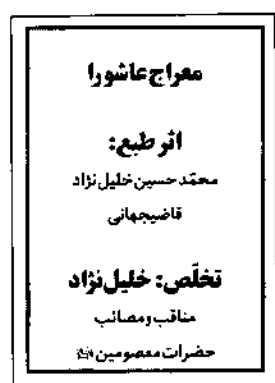

در این دفتر رباعیاتی از «نار محمد
پقه» شاعر ترکی زبان به نظم درآمده
که عناوین برخی بدین قرار است:
«غافا»، «من یالی»، «نشان»، «چین
عاشق» و «جاناجان».

چاپ اول

۲۲۲- معراج عاشورا.
حسینعلی ساعی خوانساری: شاعر:
محمدحسین خلیل‌نژاد قاضی جهانی.

- تهران: پیری. - ۴۰۲ ص. - جیبی
(گالینگور). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول
/ ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۲۲-۳۲-۱

در این کتاب اشعاری مذهبی در مقام و
سنزلت ائمه اطهار (ع) و حوادث
عاشورای حسینی به زبان ترکی
گردآمده است. «مناجات اشعار نماز»،
«مساجد و نصیحت» و بیان احوال
حضرت محمد (ص) از دیگر
موضوع‌های کتاب حاضرند.

نمایه عنوان

A guide to the analysis of the
short story ۱۱
Sohrab Sepehri: The Water's
footfall the green Volume ۱۱۱
آئین سخنرانی ۲
آب تنی ظهر دریا ۷۳
آثار منزوی ۲۱۸
آثار نمایشی (۱): غم پشت پا، قطار
عادی ورامین ... ۱۱۳
آخرین بازی: نمایشنامه ۱۱۴
آرزوهای یک زن ۱۸۰
آفرین فردوسی (سی قصه از شاهنامه
فردوسی) ۳۳
آمریکا وجود ندارد ۱۹۲
آن گاه پس از تندر: منتخب هشت
دفتر شعر: ارغنون، زمستان ۷۴
آن وقت که می‌سوزم ۷۵
آنی رویای سبز ۱۸۱-۱۸۲
آیین سخنرانی ۳
آیین نگارش خط فارسی ۴
ابریشم ۲۰۴
ادبیات فارسی: راهنمای دبیران،
دانش‌آموزان دبیرستانها و داوطلبان
کنکور عمومی و اختصاصی ... ۱۵
اشراق سرخ خاکستر ۷۶
اصول نامه‌نگاری در زبان انگلیسی ۵
اعترافات یک پرچمدار شکست
خورده (رمان) ۱۹۹
افسانه دل ۱۲۳
افسانه عشق ۷۷
اگر ماهیان رنگی نبودند ۷۸
امواج ویرانگر ۱۲۴
انشاء و نامه‌نگاری مقدماتی حافظ (۱)
۶
آودیسسه ۲۱۲
ایستا در برابر باد: دفتر شعر ۷۹

ایلیاد ۲۱۳
باد: مجموعه شعر ۸۰
«بازنشسته چشم انتظار» ۱۲۵
باغ شب‌نمای ما ۱۱۵
باغ گداز ۲۰۰
بانو و جوانی خویش ۱۲۶
بانوی سریدار ۱۲۷
برای زندگی ۱۲۸
بعد از سر پدر (مجموعه داستان) ۲۱۴
بلبل و مور (شعری از پروین
اعتصامی) ۷۱
بوستان سعدی: متن کامل ۵۱
بوفت پلنگ ۸۱
بهترین بابای دنیا (نمایشنامه) ۱۱۶
بی‌عشق، ما سنگ، ما هیچ ۸۲
بیتاترین بهار: مجموعه شعر ۸۳
پرندگان در طوبه: شش نمایشنامه از
انقلاب مشروطیت: به ضمیمه
نمایشنامه «گرگها» به زبان
ترکی ۱۱۷
پرواز با خورشید: برگزیده از کتابهای:
تشنه طوفان، گناه دریا، ابر و کوچ،
بهار را باور کن ۸۴
پروش صدا و بیان هنریشه ۷
پستخانه (تقلید در دو مجلس) ۱۱۸
پشچره ۸۵-۱۲۹
تاریخ ادبیات ۴ (رشته ادبیات فارسی)
۱۹
تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام ۱۲
تاریخ ادبیات در ایران و در قلمرو زبان
پارسی از آغاز سده دهم تا میانه
سده دوازدهم هجری (بخش دوم) ۲۰
تذکره آتشکده ۲۵
ترجمه کلیله و دمنه ۱۷۳
تریلوزی: عروس زره‌پوش ۱۱۹
توپ ۱۳۰
تور ماه‌گیری ۱۸۸
جانانان، مرغ دریایی
Jonathan Livingston Seagull ۱۸۳
جدال با شیطان ۱۳۱
جراح دیوانه ۱۹۳
چرخ‌آهیل چول - سه جستار ۱۷۵
چگونگی نگارش و انتشار مقالات در
علوم پزشکی ۸
چند عکس، کنار اسکله (مجموعه
داستان) ۱۳۲
حافظ، پدر سهراب سپهری، پسر
ساکنان کنگره‌ی عرش ۸۶
حتی وقتی می‌خندیم ۱۳۳
حرفی از جنس زمان: تاملی در شعر
انقلاب اسلامی ۸۷
حسادت ۱۳۴
حضور آبی مینا (مجموعه ۴ داستان
کوتاه) ۱۳۵
حکایت روزگار ۱۳۶
حنجره در باد ۸۸
خانه‌ام ابریست: منتخب اشعار ۸۹
خریده‌القصیر و جریده‌العصر فی ذکر
فضلاء اهل خراسان و هراه ۲۱۷
خواب برف ۱۳۷
خوب شد به دنیا آمدی: داستان‌های
کوتاه ۱۳۸
خودآموز گام به گام فارسی (۵) سال
سوم نظام جدید ۱۶
خوشه‌های خیال: دیوان اشعار «دهقان
گری» ۹۰

خون آبی بر زمین نمناک: در نقد و معرفی بهرام صادقی ۱۳۹
خیال‌های کوتاه: مجموعه داستان ۱۴۰
داستان‌های هزار و یکشب ۱۴۱-۱۴۲
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: پادشاهی کیخسرو داستان فرود ۲۸
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: جنگ بزرگ کیخسرو با افراسیاب ۴۳
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: حوادث پس از کشته شدن سیاوش ۳۷
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان اکوان دیو و داستان بیژن و منبیه ۴۱
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان جنگ هاماوران و به آسمان رفتن کاووس و جنگ هفت گردان ۳۴
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان رستم با خاقان چین ۴۰
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان رستم و سهراب ۳۵
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان سیاوش ۳۶
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان کاموس کشانی ۳۹
داستانهای نامورانه باستان شاهنامه فردوسی: داستان یازده رخ ۴۲
دختری و عروسکهایش ۱۴۳
در دل شهر ۱۸۴
در ساحل رودخانه پیدرا نشستم و گریه کردم ۲۰۸
درباره نقد ادبی ۱
درخت معرفت: جشن‌نامه استاد دکتر عبدالحسین زرین‌کوب ۱۶۸
دل و شب: مجموعه شعر ۹۱
دو کارآگاه در شهر The naked city ۱۸۵
"دولا مایول لاز" ۲۱۹
دیوان اشعار غریب شهسواری ۹۲
دیوان حافظ ۵۹
دیوان حافظ شیرازی ۶۰
دیوان حافظ: براساس نسخه علامه قزوینی به انضمام مقابله با دیگر نسخ معتبر ... ۶۱
دیوان حافظ: براساس نسخه علامه محمد قزوینی، دکتر قاسم غنی ۶۲-۶۳
دیوان خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی ۶۴-۶۵
دیوان عبدالواسع جلی ۴۷
دیوان کامل خواجه شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی باانضمام مقدمه و شرح حال حافظ، با استفاده از نسخه ... ۶۶
دیوانی تاغ‌اینهایت ۱۷۶
راستی نگار ... ۱۴۴
راهنمای تدوین گزارشهای علمی و فنی (به روش تحقیق) ۹
رباعیات سنار ۹۳
رقص ارواح در قصر ۱۹۴

رنگهای کودکی: داستانهای از نویسندگان آلمانی زبان ۱۹۵
روزنامه سقایی همشاگردی ۱۷۲
زبور پارسی: نگاهی به زندگی و غزل‌های عطار ۴۸
زمزمه‌های باران ۲۰۵
زن زیادی ۱۴۵
زن، پروین حقیقت یا مجاز؟ (در آینه شعرهای پروین اعتصامی) ۷۲
زندگی در فقر ۱۴۶
سال‌های آتش و برف: برگزیده گفتارها و گفت‌وگوها ۱۳۷۸ - ۱۳۷۱ ۱۶۹
سرگذشت دیوید کاپرفیلد ۱۹۱
سگ ولگرد ۱۴۷
سنة ساری (خوی شهرنشین چاغداش یازیزی و شاعیرلریندن بیر توپلو) ۲۲۰
سوار بر آذرخش ۱۷۹
سویچک بولسانگ ... ۲۲۱
سهراب سپهری: شعر سهراب سپهری از آغاز تا امروز: شعرهای برگزیده، تفسیر و تحلیل موفق‌ترین شعرها ۹۴
سهراب، مرغ مهاجر ۹۵
شاعر صبح: پژوهشی در شعر خاقانی شروانی (افضل‌الدین بدیل بن علی نجار ۵۲۰ - ۵۹۵ هـ ق) ۴۹
شاه کلید ۱۴۸
شاهپرک قصه‌ی من ۹۶
شاهنامه فردوسی ۴۴
شبی یا خورشید (مجموعه شعر) ۹۷
شرح احوال، بررسی آثار و گزیده اشعار مسیح کاشانی (حکیم رکن) ۶۸
شرح جامع مثنوی معنوی ۵۲-۵۳
شروه‌های عاشورا ۲۹
شکست سکوت ۹۸
شناختنامه غلامحسین ساعدی ۱۴۹
شوخی ۲۱۵
صائب تبریزی و شاعران معروف سبک هندی (رشته زبان و ادبیات فارسی) ۶۹
صخره = (The rock) ۱۸۹
صد و یک رباعی خیام ۴۶
صور خیال در شعر فارسی: تحقیق انتقادی در تطور ایمانهای شعر پارسی و سیر نظریه ... ۱۴
عاشقانه ۹۹
عشق کشی ۱۵۰
عشق و گریز ۲۰۱
عطر رازیانه ۱۵۱
غروب در چشم‌های تو چه می‌کند؟ ۱۰۰
غریبه مثل یابیز ۲۳
غزلیات سعدی: با معنی واژه‌ها و شرح ابیات و ذکر وزن و بحر غزلها و ... ۵۴
فارسی عمومی: شامل ادبیات پیش-دانشگاه، ادبیات دانشگاهی: متون نثر، دستور جامع زبان فارسی - ۱۷ ... ۱۷۷
فانتزی در ادبیات کودکان ۱۷۷
فرهنگ ناب حافظ: زندگینامه، حافظ از منظر نگاه اندیشمندان، معنا و مفهوم تفال و چگونگی تفال ۶۷
فلات فروردین ۱۵۲
قانون عشق: مجموعه شعر ۱۰۱
قدر استاد نکو دانستن: شعرهایی در

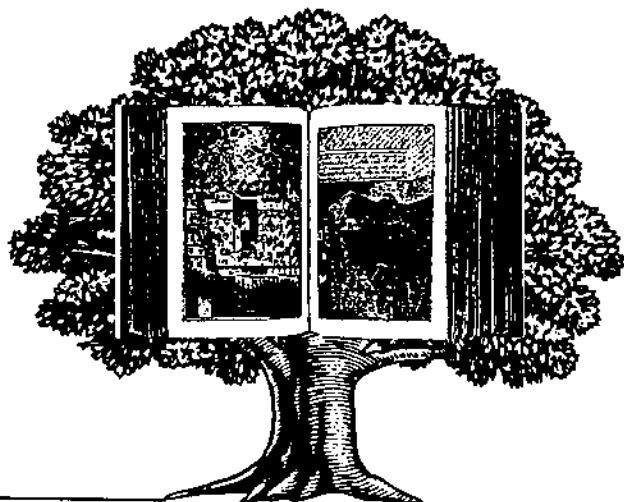
بزرگداشت مقام معلم ۱۰۲
قمار تلخ ۱۵۳
کارنامه اردشیر بابکان ۱۳
کسی میان علفها دو فصل منتظر است ۱۰۳
کلیات سبک‌شناسی ۲۴
کلیات سعدی شامل: گلستان، بوستان، غزلیات ... ۵۶
کلیات سعدی شامل: گلستان، بوستان، غزلیات، قصاید، رباعیات و قطعات ۵۵
کلیات سعدی: با مقابله و تصحیح از روی نسخه چاپی تصحیح، مرحوم فروغی ذکاءالملک ۵۷
کنیز ملکه مصر (جلد ۱ و ۲) ۲۰۶
کوروی ۲۰۹
کولی کنار آتش ۱۵۴
گذشته، حال ... و کسی چه می‌داند! ۲۰۲
گریز عقربه‌ها ۱۵۵
گزارش یک آدم‌ربایی ۲۰۷
گزیده ادبیات معاصر: مجموعه شعر ۱۰۴-۱۰۵
گزیده اشعار ناصر خسرو ۴۵
گزیده اشعار وحشی بافقی ۷۰
گزیده حکایات و اشعار گلستان سعدی همراه با ترجمه انگلیسی آنها از ادوارد رهاستک ۱۷۴
گزیده مثنوی مولوی ۵۸
گستره محبت ۱۵۶
گفتگو در کوچه بی‌انتها: گفت و شنودی با "سیروس شاملو" درباره نمایش "همچون کوچه‌ای بی‌انتها" ... ۱۲۰
گل‌های حسینی شامل: زیارت عاشورا همراه با اشعار و نوحه‌های سینه‌زنی ۲۶
گلاب خانم ۱۵۷
لای در انتظار ۱۵۸
لب دوخته (مجموعه شعر) ۱۰۶
لحظه‌ها و صحنه‌ها ۱۰۷
ما می‌مانیم (مجموعه مقالات دهه هفتاد) ۱۷۰
ماری ۲۱۶
مبانی نقاشی و خطاطی (رمان) ۲۱۰
مثنوی ۱ رشته زبان و ادبیات فارسی ۲۲
مجموعه شعر: دانه‌های دلتان پیدا باد ۱۰۸
مجموعه طبقه‌بندی شده تست زبان فارسی پیش دانشگاهی (۱ و ۲) شامل: ۱۰۰۰ تست مولف با پاسخ تشریحی ۱۸
مجموعه کامل لطیفه‌های ملانصرالدین ۱۷۰
مدرنیته و بحران ما (سه بررسی ادبی) ۲۱
مرا در یاب ۱۰۹
مرد لندن ۲۰۳
معراج عاشورا ۲۲۲
مکتب (همراه متن انگلیسی) ۱۹۰
مکتوب ۲۱۱
منطق الطیر: هفت شهر عشق ۵۰
موج آفرینی ۱۷۸
مولودی چهارده معصوم ۲۷
مهربان، مهربان است: قصه‌ای برای همه ۱۵۹

مینای عشق ۱۱۰
نامه یک زن ناشناس - ترس ۱۹۶
نامه‌هایی به میلنا ۱۹۷
نمایشنامه سالامی: اسکوناز در چهار پرده ۱۲۱
نمایشنامه گلوله‌های بی‌صدا ۱۲۲
نوی غزل: برگزیده بهترین غزلیات شعری غزل سرا ۲۰-۳۱-۳۲
نود داستان به روایت تاریخ ۱۶۰
هدیه مور: کلیات دیوان هزار و یک شب ۲۸
۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵
هفتاد سال عاشقانه: تحلیلی از ذهنیت غنایی معاصر و گزینه شعر ۲۰۰ شاعر: ۱۳۷۰ - ۱۳۰۰ ۱۱۲
هنر ۱۹۸
هنر و فن قصه‌گویی ۱۰
هنگامه: ادامه زخم‌خوردگان تقدیر ۱۶۶
هیچ راهی دور نیست ۱۸۶
هیولای برفی ۱۸۷
یادنامه علامه محمد قزوینی ۱۶۷
نمایه پدیدآور
Ouliaci Nia, Helen ۱۱
Salami, Ismail ۱۱۱
Zahedi, Abbas ۱۱۱
آدینه پور، طاهره ۱۰
آذریگلدی، لطفعلی بن آقاخان ۲۵
آذرطلعت، امیرعلی ۶۸
آذرنیا، مهناز ۸۸
آشوری، داریوش ۱۹۰
آغداشلو، آیدین ۱۶۹
آل احمد، جلال ۱۴۵
آل احمد، شمس ۱۴۵
آل طعنه، عدنان محمد ۲۱۷
آموزگار، ژاله ۱۲
آهین پنجه، محمد مهدی ۹۱
ابراهیمی دینانی، غلامحسین ۱۰۱
آخوان ثالث، مهدی ۷۴
استادمحمد، محمود ۱۱۴
اشپاتیک، کریستیان ۱۹۴
اشتم، تئودور ۱۹۵
اشرفی، مصطفی ۶۰
اصلان پرویز، مجید ۱۶۰
اطریش، لارس ۱۷۹
افخمی، جهانگیر ۳
افراسیابی، بهرام ۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵
افشار، مهدی ۱۵۷
الیکی، امرالله ۹۰
الیوت، تامس استرنز ۱۸۹
امجد، حمید ۱۱۸
اندرودی، اصغر ۸۶
انزایی نژاد، رضا ۵۱
انوری، حسن ۱۹
اوبلی، شیکا ۱۰۰
باخ، ریچارد دیوید ۱۸۳-۱۸۶
باریکو، آله‌ساندرو ۲۰۴
باقری، مهری ۱۳
بایمانی، رمضان ۱۳۷
براتی پور، عباس ۱۰۴
بری، سیسیلی ۷
بشیری‌راد، منوچهر ۱۹۴

بوگز، نورمن ۱۸۷
بهارلو، محمد ۱۴۷-۱۵۰
بهبودی، مهرنوش ۱۹۸
بهبول، وحید ۲۱۱
بهنود، مسعود ۱۷۰
بیکسل، پیتر ۱۹۲
بیگدلی، امیررضا ۱۳۲
پرویزروشن، عطاءالله ۶۷
پژمان، عباس ۲۱۶
بقه، نازمحمد ۲۲۱
پناهشاهی، مریم ۷۶
پوربزرگ‌وافی، علیرضا ۹۰
پورحسینی، پریسا ۱۵۵
پورکهن، جلیل ۱۰۹
پوریوری، فروغ ۲۱۵
پیرامو، میکیل ۲۰۶
پیری، یعقوب ۲۷
تامارو، سوزانا ۲۰۵
تبارخیدر، هرمین دخت ۲۰۳
ترکمن، مرجان ۱۲۸
تروایا، هانری ۲۰۱
تسویک، اشتفان ۱۹۶
تفضلی، احمد ۱۲
تفکیکی علمداری، میکانیل ۱۰۶
تقی‌زاده‌افشاری، علی ۸
توروالد، ژارگن ۱۹۳
توماج، رحمانقلی ۲۲۱
جزایری، ارمان ۲۱۱
جعفری، ریحانه ۲
جعفری، محمد رضا ۲۰۹
جمادی، سیاوش ۱۹۷
جمشیدآبادی، ناصر ۷۹
جهانسوز، لادن ۱۸۳
جهانشاهی، جاهد ۲۰۷
حاجب، صفر ۱۲۴
حافظ، شمس‌الدین محمد ۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳
حجازران، احمد ۱۸۴
حجتی طباطبایی، افسانه ۸۷
حدادی، محمود ۱۹۵
حسن‌زاده، فرهاد ۱۷۲
حسن‌زاده، فریده ۱۸۹
حسین‌نژاد، امیر شمس‌الدین ۱۲۱
حق جو، مصطفی ۹۷
حقایق، بابک ۱۹۳
حقوقی، محمد ۹۴
حکیمی، محمود ۱۷۴
خجسته، محمدرضا ۱۲۲
خدایار، ناصر ۱۴۳
خرازی، محسن ۶۵
خطیب‌رهبر، خلیل ۵۴
خلیل‌نژادقاضی جهانی، محمدحسین ۲۲۲
خواجه‌نصیری، تابان ۱۷۹
خیام، عمر بن ابراهیم ۴۶
دارابی، سیامک ۹۹
داور، میترا ۱۲۸
دبیرسیاقی، محمد ۳۴-۳۵-۳۶-۳۷
۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳
دوراس، مارگریت ۲۰۰
دوبزرگی، احد ۲۹
دهباشی، علی ۱۶۷
دیبانی، آیتا ۱۴۴
دیکنز، چارلز ۱۹۱
رادی، اکبر ۱۱۵
رافعی، بهمن ۷۸-۸۲

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه: تهران ۴	۱۷۶	اباصالح: تهران	۸۴	مشیری، فریدون	۸۵	عباسی افشار، امید	۱۹۱	رجب‌نیا، مسعود
سالی: تهران ۱۳۸	۱۰	ایچد: تهران	۲۰۹	مشیری، مینو	۶۴	عزت‌پور، فاتح	۱۲۹-۱۶۶	رحیمی، فهیمه
سخن: تهران ۱۲-۴۹-۷۴-۸۹	۵۶	ارمغان: تهران	۲۰۵	معتضد، میترا	۵۰	عطار، محمد بن ابراهیم	۱۹۸	رضا، یاسمینا
۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵-۱۶۸	۱۷	اساطیر: تهران	۷۳	معینی، هما	۲۸	علامه، محمد	۱۷۵	رضایی، ولی
سرمدی: تهران ۲۰۳	۵۲-۵۳	اطلاعات: تهران	۱۹۰	مقدادی، بهرام	۱۲۵-۱۴۶	علی‌بابائی، داود	۱۲۰	رضایی‌منش، مرتضی
سروش: تهران ۶۸-۲۱۴	۱۷۲	افق: تهران	۱۳۴	مقدم، فروزان	۱۴۵	علی‌پور، منوچهر	۸۰	رضوانی، محمدرضا
سلاله: زنجان ۲۱۸	۵۵	افکار: تهران	۱۰۳	مقصودی، رضا	۱۷۱	علی‌نیا، مهدی	۱۵۴	روانی‌پور، منیر
سیمای دانش: تهران ۹۴	۱۲۸	اقاقی: تهران	۱۹۹	مکین، آندره	عمادالدین کاتب، محمد بن محمد		۲۰۰	روبین، قاسم
شادگان: تهران ۱۹۷	۱۴۱-۱۴۲	اقبال: تهران	۲۱۸	منزوی، رحیم	۲۱۷	غبرائی، مهدی	۵۰	روشن، خسرو
شرکت انتشارات علمی و فرهنگی: تهران ۲۱۲-۲۱۳	۸۶-۲۱۱	البرز: تهران	۶۲-۶۳	منصور، جهانگیر	۱۷۸	غنی، قاسم	۲۳	روهنده، بهزاد
صدا: تهران ۱۰۱	۱۲۲	امور فرهنگی و روابط عمومی ستاد مبارزه با مواد مخدر: تهران ۱۲۲	۱۹۳-۲۰۶	منصوری، ذبیح‌الله	۶۳-۶۵	فاضلی، نادر	۱۷۴	رهاتسک، ادوارد
صفار: تهران ۱۲۷	۴۷-۱۷۳-۱۹۱	امیر کبیر: تهران	۱۹۹	موحد، عبدالحسین	۱۱۰	فخری‌زاده، عبدالمجید	۱۲۳	رهنما، فریده
صفی‌علیشاه: تهران ۸۴	۵۷	امیر مستعان: تهران	۱۸۱-۱۸۲	موسوی، نجمه	۱۳۷	فراست، قاسمعلی	۱۸	زارع‌کاریزی، سعدالله
طاق بستان: کرمانشاه ۱۷۵	۱۰۶	انزلی: ارومیه	۲۱۹	موزی‌بهمن، یوسف	۳۰-۳۱-۳۲	فراسمی، جلال	۱۶۷	زرین‌کوب، عبدالحسین
طهوری: تهران ۹۵	۶۷-۷۹	ایدون: تهران	۱۸۱-۱۸۲	مهدوی‌دامغانی، فریده	۸۱	فرخ‌منش، حیاتی	۵۲-۵۳	زمانی، کریم
علم: تهران ۱۵۱-۱۷۰-۲۰۹	۹۸	برگ نفیس: تهران	۱۷۶	میراثی، محمدامین	۳۴-۳۵-۳۶-۳۷	فردوسی، ابوالقاسم	۱۵۲	زمانی‌نیا، مصطفی
علی: تهران ۱۹۶	۱۸۷	بلوط: تهران	۸۷	میرجعفری، اکبر	۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴	فرزاد، عبدالحسین	۹۶	زنگنه، پری
فردوس: تهران ۲۰-۲۴-۱۴۵-۲۱۰	۲۳	به روش: تهران	۱۸۳	میسن، راسل	۱	فرمان، بهمن	۲۱۰	ساراماگو، خوزه
فرشید: تهران ۱۶۰	۷۱	به نشر: مشهد	۱۷۳	مینوی، مجتبی	۱۶۹	فروغی، محمدعلی	۲۰۹	ساراماگو، ژوزه
فروزان مقدم: تهران ۱۳۴	۱۸۳-۱۸۶-۱۸۹-۲۰۴	بهجت: تهران	۲۱۶	ناباکوف، ولادیمیر ولادیمیروویچ	۴۴-۵۵-۱۷۴	فرهادی، شهین	۱۵۱	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه: تهران ۴
فرهنگ کاوش: تهران ۱۹۹	۲۰۱	پازنگ: تهران	۲۶	ناطق، محمد اسماعیل	۸۳	قائمی، پروین	۱۱۶-۱۱۷-۱۳۰	ساعدی، غلامحسین
فضیلت علم: تهران ۱۱۰	۱۰۷	پویک: تهران	۶۷	نامتی، محمود	۲	قائمی، سعید	۲۲۲	ساعی‌خوانساری، حسینعلی
قادر: تهران ۱۲۵-۱۴۶	۱۵۳	پوینده: تهران	۵۹	نژادفردرستانی، اسماعیل	۱۶۱-۱۶۲-۱۶۳-۱۶۴-۱۶۵	قدیری، نسرین (کافی)	۹۸	سبط شیرازی، حشمت السادات
قدیانی: تهران ۱۵۷	۲۹	پیام آزادی: تهران	۲۱۲-۲۱۳	نفسی، سعید	۱۵۶	قرمیکلو، سعید	۹۵	سپهری، پریدخت
قطره: تهران ۱-۱۳-۳۴-۳۵-۳۶	۶۰	پیام محراب: تهران	۹	نقیان‌فشارکی، مهدی	۵۱	قزوینی، محمد	۳۹	سجادی، ضیاءالدین
۳۷-۳۸-۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۵-۵۸	۹۳	پیروی: شیراز	۱۰۵	نوربخش، مرتضی	۶۰-۶۴	قزوینی، محمدکاظم	۶۹	سجادی، علی محمد
۶۱-۷۰-۱۱۷-۱۳۰-۱۴۷-۱۴۹-۱۵۰	۲۷-۲۲۲	پیری: تهران	۱۴۰	نوری‌زاده محمدحسین	۶۵	قلی‌زاده، فرهادالله	۵	سحاب، محمد قاسم
قله: تهران ۱۹۴	۵۰	پیک فرهنگ: تهران	۱۶	واقفی‌شانجانی، شیوا	۷۵	قهرمان، دل‌آرا	۱۲۷	سردادور، حمزه
قو: شیراز ۸۷-۱۰۲-۱۷۴	۱۵۶-۱۸۱-۱۸۲	پیکان: تهران	۱۷۸	وارگاس یوسا، ماریو	۱۸۶-۲۰۴-۲۰۸	کارنگی، دیل	۵۵-۵۶-۵۷	سعدی، مصطفی بن عبد الله
کاروان: تهران ۱۷۹	۲	پیمان: تهران	۷۷	ورزی، ابوالحسن	۲۰۳	کاسب، عزیزالله	۱۵	سلطانی‌گردفرامزی، علی
کانون فرهنگی آموزش: تهران ۱۸	۸۰	تخت جمشید: شیراز	۱۳۳	وفی، فریا	۶۵	کافکا، فرانکس	۸۷	سنکری، محمدرضا
کتاب سیامک: تهران ۱۵۲-۱۶۹	۸۸۵-۱۵۸-۲۱۹	تکون: ارومیه	۸۶	وکیلی، شهره	۱۹۷	کریمی، محمدرضا	۹۳	سمنار، عبدالحمید
کتاب نیستان: تهران ۱۰۴-۱۰۵	۱۱۲	تیرازه: تهران	۱۸۶	وگن، ران	۱۹۲	کشمیری‌پور، بهزاد	۱۰۷	سهیلی، مهدی
کتاب و فرهنگ: تهران ۱۶۷	۱۰۳	ثالث: تهران	۱۹۰-۲۲۰-۵۸۶۹	هاشم‌پور سبحانی، توفیق	۱۸۴	کلارک، مری‌هیگینز	۱۹۷	سیدخلاتی، اعظم
کتابهای فنتزی: تهران ۱۷۲	۵۱	جامی: تهران	۱۷۶	هاشمی، باقر	۲۰-۸۲۱۱	کونیلو، پائولو	۱۸۸	سیلورستاین، شل
کوشامهر: شیراز ۹۲	۱۲۹-۱۶۶	چکاوک: تهران	۱۷۹	هتیک، جیمز	۲۱۵	کوندرا، میلان	۱۸۵	سیلفانت، استرلینگ
کوبیر: تهران ۱۴۰	۶	حافظ: تهران	۱۴۷	هدایت، صادق	۱۹۸	کیارستمی، بهمن	۲۰۳	سیمون، ژرژ
گروه صنایع یا مهدی (عج): تهران ۹	۱۱	دانشگاه اصفهان: اصفهان	۱۵۹	همت، اسماعیل	۲۰۷	گاریسمارکز، گابریل	۱۱۳	شاملو، سیروس
گفتان خلاق: تهران ۷۸-۸۲	۱۹-۲۲-۶۹	دانشگاه پیام نور: تهران	۸	هوت، ادوارد	۱۰	گرین، الین	۱۸۷	شبان، هروس
گل یخ: تهران ۱۴۴	۹۷	دانشگاه علم و صنعت ایران: تهران	۲۱۲-۲۱۳	هور	۱۳۶	گلیو، فریده	۷۱	شریفان، محمد
گنجینه: تهران ۶۵	۵	دانشگاه هرمزگان: بندرعباس	۱۴۱-۱۴۲	هیات تحریریه سازمان چاپ و انتشارات اقبال	۱۹۴	گودرزپور، افسون	۴۵	شعار، جعفر
گنجینه فرهنگ: تهران ۲۰۲	۱۷۹	درایت: تهران	۱۸۸	هیرمندی، رضی	۴۶	گوهری، مجید	۱۴-۴۸	شفیعی‌کدکنی، محمدرضا
لیوسا: تهران ۱۸۴	۱۲۳-۱۸۰	درس: تهران	۷۸-۸۲	یاری، حیدرقلی	۲۰۱	لازار، ژیلبر	۱۹۰	شکسپیر، ویلیام
ماریه: تهران ۱۳۲	۲۸	دفتر نشر فرهنگ اسلامی: تهران	۷	یلفانی، محسن	۲۰۲	لاهوته، هوشنگ	۱۸۰	شلدون، سیدنی
ماه‌ریز: تهران ۱۹۸	۲۱۷	دفتر نشر میراث مکتوب: تهران	۸۹	یوشیج، نیما	۱۷-۷۷	لواسانی، امیر	۲۲-۲۴	شمیسا، سیروس
مبتکران: تهران ۱۵	۶۶	دنیای دانش: تهران	نمایه ناشر		۲۰۲	ماحوزی، مهدی	۱۸۰	شهلائی، شراره
مجمع قرآنی شیعه علی (ع) (مقشع): تهران ۱۳۱	۲۶	دنیای هنر: تهران			۲۱	ماکی‌اوللی، لوریانو	۱۰۸	شیرافکن، اشیل
مجید: تهران ۴۴	۲۰۵	دور دنیا: تهران	نمایه ناشر		۱۴۹	ماهریوان، هوشنگ	۶۱	صادق‌نژاد، صفر
محبوب: تهران ۱۲۴	۶۲-۶۳	دوران: تهران			۳۳	مجبای، جواد	۸۱	صالح‌پور، اردشیر
محور: تهران ۱۲۰	۱۲۶-۱۳۵	دید: تهران	۳	آبیار: تهران	۱۵۸	محبوب، محمدجعفر	۱۲۱	صالح‌پور، سیروس
مردمک: اهواز ۱۳۷	۷	روزبهان: تهران	۱۵۲-۱۶۹	آئیه: تهران	۱۰۲	محرمی، آرزو	۶	صدرنیا، امیر
مروارید: تهران ۳۲	۱۷۷	روزگار: تهران	۱۰۰	آذنا: تهران	۱۶۸	محقق، جواد	۲۱۰	صدری، عبدالحمن
معین: تهران ۱۱۶	۲۵	روزنه: تهران	۷۵	آذر سیلان: اردبیل	۱۸	محمدخانی، علی‌اصغر	۲۰-۴۷	صفا، ذبیح‌الله
ملانک: تهران ۱۵۹-۱۸۵	۸۸-۱۳۶-۲۱۵	روشنگران و مطالعات زنان: تهران	۹۰	آذران: تهران	۱۷۷	محمدی، حسنعلی	۱۷۲	صفری، داود
مهربابا: تهران ۵۴	۷۲	رویان: تهران	۱۰۹	آذرکهن: تهران	۱۳۹	محمدی، محمد	۲۱۴	صمد، عبدالحمید
مهرداد مستان‌راد: کرج ۱۰۸	۱۱۱	زبانکده: تهران	۱۶	آزمون: تهران	۱۱۲	محمودی، حسن	۱۹۶	ضیائی، ضیاءالدین
میترا: تهران ۲۰۸	۱۹۳-۲۰۶	زرین: تهران	۹۱-۱۱۴-۱۳۹	آسا: تهران	۱۴۸	مختاری، محمد	۱۶	ضیاء‌دزفولی، مهشید
نادی: کرج ۸۳	۳۰-۳۱-۳۲	زرین قلم: تهران	۱۴۳	آشیانه کتاب: تهران	۱۸۳	مدرس صادقی، جعفر	۱۲۶-۱۳۵	طباطبائی، ناهید
ناز محمد یقه: تهران ۲۲۱	۱۴۴	زینق: تهران	۱۴-۴۸-۱۹۰-۲۰۷	آگاه: تهران	۱۰۱	مدیری، محسن	۱۵۳	طوطی، زهره
نازین: تهران ۶۷-۷۹	۹۶	زنگان: زنجان	۷۶	آناس: تبریز	۶	مردانی، نصرالله	۱۱۹	طیاری، محمود
نخستین: تهران ۱۱۳	۲۲۰	زوار: تهران	۸۱	آنزان: تهران	۱۰۸	مرعشی، امیر	عباسپور تمیجانی، محمدحسین	۱۸۵
نشر مرکز: تهران ۱۳۳-۱۴۸-۱۵۳-۱۷۸-۱۹۲-۱۹۵	۶۴		۲۱۷	آینه میراث: تهران	۷۰	مستان‌راد، مهرداد		
						مسرت، حسین		

۹	یا مهدی (عج): تهران	۷۷	هما: تهران	۱۱۹-۲۱۶	هاشمی: تهران	۲۰۰	نیلوفر: تهران	۹۹	نیک نگار: لاهیجان
۱۷۱	یادگار: تهران	۷۳	هما معینی: تهران	۴۶	هرمس: تهران	۱۵۵	واژه آرا: تهران	۱۱۵	نیلا: تهران
۵۹	یاسین: تهران	۲۱	همراه: تهران	۱۸۸	هستان: تهران	۱۲۲	ورق: تهران	۱۱۸	

۱ مدت اشتراک: یکسال ۲ بهاء اشتراک: (جهت ۱۲ شماره)

موضوع	تهران	شیرستان	تعداد	موضوع	تهران	شیرستان	تعداد
کلیات	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال		هنر	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال	
دین	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال		ادبیات	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۵/۲۰۰ ریال	
علوم اجتماعی	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال		تاریخ و جغرافیا	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال	
علوم و فنون	۱۹/۲۰۰ ریال	۱۹/۴۰۰ ریال		کودک و نوجوان	۱۹/۲۰۰ ریال	۲۰/۴۰۰ ریال	

* (مبالغ فوق شامل هزینه های ارسال نیز میباشد)

۳ نحوه اشتراک:

فرم شماره ۲ را تکمیل و بر اساس جدول بالابهای اشتراک را محاسبه و به شماره حساب ۸۶۹-۱۸۵۲۰ بانک تجارت ۱۸۵ انقلاب فلسطین واریز نموده واصل فیش را به همراه فرم فوق به نشانی تهران صندوق پستی ۳۱۳-۱۳۱۴۵ و یا تهران خیابان انقلاب بین صبا و فلسطین ساختمان شماره ۱۱۷۸ خانه کتاب ارسال فرمائید. جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۶۷۱۳۵۰۷-۶۷۲۱۴۷ تماس حاصل فرمائید.

۴ مشخصات مشترک:

مدیر مسئول
کدپستی
امضاء-تاریخ

نام / مؤسسه / سازمان

نشانی
استان
شهرستان

مورد درخواستی

تعداد

فرم اشتراک
کتاب ماه
داخل کشور

لطفاً در این قسمت چیزی ننویسید

شماره پرونده

تاریخ ثبت درخواست

فهرست کتابهای منتشر شده آبان ماه ۱۳۷۸

فلسفه و نظریه

چاپ اول

1- A dictionary of discourse analysis.

گردآورنده: Ali Shabbazi Yeganeh.
Ali Shabbazi Yeganeh: Nastaran Jafari Tehrani.
ویراستار: Ali Bahrami - تهران: رهنما. - ۲۰۸ ص. - رقی (شمیز). - ۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۵۱-۰۴-X

A Dictionary of DISCOURSE ANALYSIS

«فرهنگ تجزیه و تحلیل گفتمان» کتابی است نظام‌مند درباره زمینه‌های گفتمان و اصطلاحات اساسی در مقوله‌های نزدیک به هم. در هر یک از مداخل تلفظ انگلیسی و آمریکایی آن به چاپ رسیده و هر متن با توضیحات مفصل فراهم آمده است.

دستور زبان (نظایم ساختاری)

چاپ اول

۲- زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی. محمد دبیرمقدم. - تهران: سخن. - ۵۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۹۰۰۰

ریال. - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Theoretical Linguistics

emergence and development of شایک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۸-۵
در این کتاب پیدایش و تکوین نظریه‌های زبانی جدید در دوازده فصل بازگو می‌شود. فصل نخست به مقدمه اختصاص دارد که در آن از سه رویکرد غالب و مسلط در زبان‌شناسی نظری امروز یعنی زبان‌شناسی «صورت‌گرا»، «زبان‌شناسی شناختی» سخن به میان می‌آید؛ سپس در فصل‌های دوم تا دوازدهم، نظریه‌های جدید و مختلف زبانی با استفاده از نمودار، شرح و ارزیابی می‌شود. هدف از تالیف کتاب معرفی چهره واقعی دستور زایشی است که طی آن، سولف به عمده‌ترین رویکرد زبانی در نیمه دوم قرن بیستم میلادی و در آستانه ورود به هزاره سوم اشاره نموده و سعی کرده مخاطب را با سیر تحول و تکوین این نظریه‌ها آشنا کند. «نگرش‌های مسلط در زبان‌شناسی نظری امروز»، «ساخت‌های نحوی»، «نظریه معیار گسترده و نظریه معیار گسترده اصلاح شده» از جمله فصل‌های کتاب هستند. صفحات پایانی به کتابنامه، واژه‌نامه فارسی-انگلیسی و انگلیسی-فارسی و نمایه نام اختصاص دارد.

زبان‌شناسی کاربردی کاربرد استاندارد

3- Theories of translation and interpretation.

Ali Miremadi. - تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). - ۲۴۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: تئوریهای ترجمه شایک: ۹۶۴-۴۵۹-۰۳۰-۹

زبانهای ایرانی

۴- خودآزمون هدفدار فارسی: سال اول راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان.

سیما وزیرنیا، حسین قاسم‌پورمقدم؛ ویراستار: فاطمه مجلسی. - تهران: شورا. - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۸۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۲۹-۲

۵- خودآزمون هدفدار فارسی: سال دوم راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان.

سیما وزیرنیا، حسین قاسم‌پور؛ ویراستار: فاطمه مجلسی. - تهران: شورا. - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۸۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۲۸-۴

۶- خودآزمون هدفدار فارسی: سال سوم راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان.

سیما وزیرنیا، حسین قاسم‌پور؛ ویراستار: فاطمه مجلسی. - تهران: شورا. - ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۳۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۲۷-۶

۷- فرهنگ عمید: شامل واژه‌های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی.

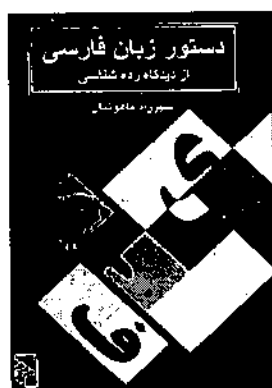
حسن عمید. - تهران: امیرکبیر. - ۱۲۹۲ ص. - رقی (گالینگور). - ۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ سیزدهم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۰۰۰-۱۷۹-۱

دستور زبان فارسی

چاپ اول

۸- دستور زبان فارسی از دیدگاه رده‌شناسی.

شهرزاد ماهوتیان؛ مترجم: مهدی سمائی. - تهران: نشر مرکز. - ۲۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. - چاپ اول.
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۴۸-۹

این کتاب نخستین دستور زبان فارسی است که براساس رده‌شناسی زبان نوشته شده است. اصل کتاب جزو مجموعه‌ای است که به قصد فراهم آوردن داده‌هایی واحد و دارای نظام برای محققان زبان‌شناسی نظری و پژوهشگران تدوین شده است. این کتاب شامل پنج فصل است و در مباحث آن مقایسه‌هایی نیز بین ویژگی‌های دستوری فارسی و دیگر زبان‌ها صورت گرفته است. کتاب با این فصل‌ها نظام یافته است: «نحو»، «صرف»، «واج‌شناسی»، «اندیش آوا و صوت» و «واژگان». محتوای کتاب، دستوری توصیفی

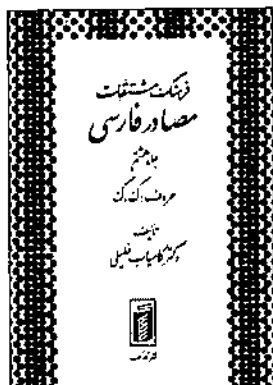
است و در چهارچوب بررسی «همزمانی»، زبان محاوره‌ای فارسی تهرانی افراد تحصیل کرده را انتخاب و آن را توصیف نموده است. انتهای کتاب شامل واژه‌نامه فارسی-انگلیسی و «نمایه» است.

۹- زبان فارسی ۱ و ۲ پیش‌دانشگاهی تمام رشته‌ها. محمدصادق خلیلی. - تهران: پیش دانشگاهیان. - ۵۹۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۱۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۱۹-۳۵-۶

چاپ اول

۱۰- فرهنگ مشتقات مصادر فارسی.

کامیاب خلیلی؛ ویراستار: مهیار خلیلی. - تهران: کارنگ. - ۲۶۸ ص. - جلد هشتم. - وزیری (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۳۰-۱۵-۹

جلد هشتم «فرهنگ مشتقات مصادر فارسی» شامل مصدرهایی است که با حروف «ک» و «گ» آغاز می‌شوند. در کتاب نموداری از مصدرها همراه با معانی و اشتقاقیات گوناگون آن به چاپ رسیده و در پی آن، کاربرد مختلف هر یک از مشتقات مصدر در کتاب‌ها و زبان و گویش‌های ایرانی درج گردیده است.

کاربرد زبان فارسی معیار

۱۱- آیین نگارش خط فارسی. تهیه و تنظیم: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی انتشارات مدرسه. - تهران: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه. - ۸۴ ص. - رقی (شمیز). - ۲۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۳۶-۶۵-۶

۱۲- غلط‌نویسیم: فرهنگ دشواریهای زبان فارسی. ابوالحسن نجفی. - تهران: مرکز نشر

دانشگاه - ۴۷۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۶۰۰۰ ریال - چاپ نهم / ۱۰۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۱۰۵۵۹-۷

چاپ اول

۱۳- فارسی در سفر: Persian on trip مکالمات و اصطلاحات روزمره فارسی
حسن اشرف الکتابی، سینا اشرف الکتابی - تهران: استاندارد - ۲۵۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۸

«فارسی در سفر» بخشی از مکالمات و اصطلاحات روزمره فارسی با ترجمه انگلیسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای لاتین است. مطالب کتاب در هشت فصل نظام یافته که در بردارنده موضوع واژه‌ها و اصطلاحات است. برخی از عناوین فصل‌ها عبارتند از: «گشت و گذار بیرون شهری»، «استراحت و تفریح»، «دوست یابی»، «راهنمای خرید»، «بانک و پول» و «پست، تلگراف، تلفن». به همراه کتاب، یک کاست صوتی نیز عرضه می‌شود.

۲۲۱ ریشه‌شناسی زبان انگلیسی

چاپ اول

۱۴- فرهنگ ایرانی در غرب: پراکندگی فرهنگ ایرانی در زبانهای انگلیسی: آلمانی، فرانسه، سوئدی، هلندی ...
رحمان جلیلی، رحیم جلیلی - مشهد: رایسانه پرداز - ۱۳۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۸۵۰۰ نسخه
عنوان به لاتین: Iranian culture in the west
شابک: ۹۶۴-۹۲۱۷۴-۵-۲
مجموعه حاضر مشتمل است بر واژگان اقتباسی زبان‌های اروپایی از زبان‌های ایرانی، نیز واژگانی که زبان فارسی، وام دهنده میانجی بوده است.

نگارنده افزون بر آن به برخی هم ریشه‌های مهم زبان‌های ایرانی در واژگان انگلیسی اشاره می‌کند. در این مجموعه، متن انگلیسی واژگان همراه با شرح فارسی به چاپ رسیده، همچنین کتاب‌شناسی و فهرست واژگان اقتباسی زبان اروپایی در بخش انتهایی آن فراهم آمده است.

۲۲۲ واژه‌نامه‌های زبان انگلیسی

۱۵- فرهنگ بزرگ انگلیسی - فارسی: دارای هشتاد هزار لغت و اصطلاح و مثل ... و توضیح نکات دستوری.

سلیمان حیم - تهران: فرهنگ معاصر - ۱۳۶۲ ص. - رحلی (گالینگور) - ۴۹۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم.

عنوان به لاتین: The larger english - persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۱۰-۲

۱۶- فرهنگ دانش‌آموز انگلیسی به فارسی: شامل کلیه لغات کتب درسی انگلیسی دوره‌های راهنمایی و دبیرستان.

زیر نظر: ابوحامد جویینی - تهران: امیر کبیر - ۲۷۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: Student dictionary new primary english persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۰۰۰۵۳۷-۱

۱۷- فرهنگ زودآموز پیشرو آریان‌پور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۱۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۵۹۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۸-۳

۱۸- فرهنگ زودآموز پیشرو آریان‌پور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۱۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary ...
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۸-۳

۱۹- فرهنگ زودآموز پیشرو آریان‌پور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۱۲ ص. - وزیری (سلفون) - ۳۹۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary ...
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۸-۳

۲۰- فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی.

محمدرضا جعفری - تهران: زریاب - ۱۵۴۴ ص. - وزیری (گالینگور) - ۵۵۵۰۰ ریال - چاپ ششم / ۷۷۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: Concise english - english - english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۷۲-۷

۲۱- فرهنگ کوچک انگلیسی - فارسی.

سلیمان حیم - تهران: فرهنگ معاصر - ۷۷۰ ص. - جیبی (گالینگور) - ۱۶۵۰۰ ریال - چاپ هجدهم

عنوان به لاتین: The shorter english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۲۶-۹

۲۲- فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی.

محمدرضا باطنی ... (و دیگران) - تهران: فرهنگ معاصر - ۱۰۲۶ ص. - وزیری (گالینگور) - ۳۷۰۰۰ ریال - چاپ چهارم

عنوان به لاتین: Farhang moaser english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۵۵۴۵-۲۶-۹

۲۳- فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۰۰ ص. - جیبی (سلفون) - (دوره) ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۲۴- فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۰۰ ص. - جیبی

(سلفون) - (دوره) ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary
شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۲۵- فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۰۰ ص. - جیبی (سلفون) - (دوره) ۲۲۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۲۶- فرهنگ یک‌جلدی پیشرو آریان‌پور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی، باهمکاری: بهرام دلگشایی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۱۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۵۹۰۰۰ ریال - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary ...

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۱-۶

۲۷- فرهنگ یک‌جلدی پیشرو آریان‌پور انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۱۲ ص. - وزیری (گالینگور) - ۵۹۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary ...

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۱-۶

چاپ اول

۲۸- کاربرد اصطلاحات و تعبیرات در ترجمه (رشته زبان انگلیسی).

رضا نیلی‌پور، ویراستار: مجدالدین کیوانی - تهران: دانشگاه پیام نور - ۲۱۶ ص. - وزیری (مقوایی) - ۷۶۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: Metaphoric and idiomatic expressions in translation

شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۷۳۲-۸

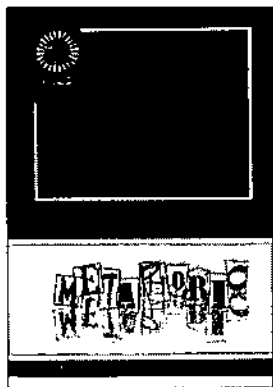
این کتاب که برای دانشجویان رشته زبان و ادبیات انگلیسی - دانشگاه پیام نور - تدوین شده در دو بخش به چاپ رسیده است: ۱- شیوه بیان و ساختار در اصطلاحات و تعبیرات (شامل: واژگان بنیادی زبان و استعاره‌سازی)؛ انگیزه‌های بیان در زبان و دریچه‌های توجه؛ شیوه‌های بیان در زبان و معنای مجازی، تصویرسازی و بیان تصویری در اصطلاحات؛ زمینه‌های برابرگزینی در ترجمه اصطلاحات؛ کاربردشناسی و

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary

شابک: ۹۶۴-۶۷۱۵-۵۶-۷

۲۹- فرهنگ همراه پیشرو آریان‌پور: انگلیسی - فارسی.

منوچهر آریان‌پور کاشانی - تهران: جهان رایانه - ۱۰۰۰ ص. - جیبی

شیوه‌های برابرگزینی اصطلاحات. ۲- ترجمه و برابرگزینی اصطلاحات و تعبیرات (مشمول بر: ترجمه اصطلاحات و ترکیب‌های اصطلاحی انگلیسی به فارسی؛ عناصر تصویرسازی و ترجمه اصطلاحات؛ اصطلاحات و تعبیرات در یافت گفتار؛ ضرب‌المثل‌ها در ترجمه؛ در انتهای هر فصل از کتاب، پرسش‌هایی از متن طرح شده که پاسخ آن در انتهای کتاب آمده است. بخش پایانی کتاب شامل واژه‌نامه انگلیسی به فارسی، واژه‌نامه فارسی به انگلیسی، و کتاب‌نامه است.

29- Headway companion - dictionary.

S.M.M. Tahaghoghi - تهران: آشیانه کتاب - ۲۰۴ ص. - جیبی (شمیز) - ۹۶۴-۶۳۵۰-۳۶-۴

30- Language study skills.

Shahrazad Saif - تهران: دانشگاه پیام نور - ۱۹۲ ص. - وزیری (مقوایی) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۸۰۰۰ نسخه

عنوان به فارسی: فنون یادگیری زبان (رشته مترجمی زبان انگلیسی)

شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۵۹۱-۰

31- Oxford elementary learner's dictionary.

ویراستار: Angela Crawley - تهران: اشرفی - ۴۴۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه

32- Oxford learner's pocket dictionary.

تهران: اشتیاق - ۵۰۴ ص. - یالتویی (شمیز)

۲۲۵ دستور زبان انگلیسی

۳۳- آزمونهای زبان انگلیسی ویژه دانش‌آموزان پایه دوم راهنمایی.

زهرا آریان‌مجد - تهران: بدر - ۶۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ هشتم / ۵۰۰۰ نسخه

عنوان به لاتین: The arianpur progressive english - persian dictionary

English language tests for the third grade students
شابک: ۹۶۴-۵۷۲۹-۰۸-۴

۳۴- آزمونهای زبان انگلیسی ویژه دانش آموزان پایه سوم راهنمایی. زهرا آرین مجد - تهران: بدر - ۷۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English language tests for the second grade ...
شابک: ۹۶۴-۵۷۲۹-۰۸-۴

۳۵- آموزش و راهنمای زبان انگلیسی (۳) نظام جدید: نظری، فنی و حرفه‌ای، کار دانش. مهرداد مهاجر - تهران: معیار اندیشه. ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۱۷-۰۲-۶

چاپ اول

۳۶- پرسشهای چهارگزینه‌ای زبان انگلیسی. واحد تحقیقات و انتشارات مجتمع آموزشی و فنی تهران با همکاری: محمدعلی قضیه - تهران: دیباگران تهران. ۲۰۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
MCQ: english language
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۶-۰۳-۹

۳۷- تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص دوم راهنمایی. سهراب غلامپور و ویراستار: فرامرز سلیمانی - تهران: آزمون نوین. ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۴۲۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۴۷-۳۵-۵

۳۸- جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی زبان ۱: مخصوص سال اول دبیرستان. پرویز تاجیک - تهران: تاجیک. ۱۶۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ بیست و دوم / ۲۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۵-۲۱-۴

۳۹- جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی زبان ۲: مخصوص سال دوم دبیرستان (نظام جدید). پرویز تاجیک - تهران: تاجیک. ۱۶۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ شانزدهم / ۲۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۵-۲۲-۲

۴۰- جدیدترین آزمون و نمونه

سوالات انگلیسی زبان ۳: قابل استفاده برای دانش آموزان سال سوم نظام جدید ....

پرویز تاجیک - تهران: تاجیک. ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ پانزدهم / ۲۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۶۰۵-۲۳-۰

چاپ اول

۴۱- جدیدترین راهنمای زبان انگلیسی (۱) (سال اول نظام جدید). غلامرضا سلطانی - تهران: نوین پژوهش. ۱۶۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۹۷-۸-۴

۴۲- خودآزمون هدفدار زبان انگلیسی: سال دوم راهنمایی برای معلمان و دانش آموزان. مریم رزازیان، جعفرصادق رنجی؛ ویراستار: علیرضا توکلی صابری - تهران: شورا. ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۵۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۷۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۱۰-۱

۴۳- خودآزمون هدفدار زبان انگلیسی: سال سوم راهنمایی برای معلمان و دانش آموزان. مریم رزازیان، جعفرصادق رنجی؛ ویراستار: علیرضا توکلی صابری - تهران: شورا. ۱۹۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ نهم / ۷۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۰۹-۸

۴۴- خودآموز و راهنمای زبان سوم راهنمایی. محمدصالح خسروی - تهران: آبشار. ۲۱۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۴۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۴-۱۱-۵

۴۵- خودآموز و راهنمای: زبان (۲) سال دوم نظام جدید. مسعود فرهنگد - تهران: پیکان. ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۰۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۸-۰۰۱-۲

۴۶- درس، تمرین، آزمون و پاسخ تشریحی زبان انگلیسی پیش دانشگاهی و کنکور نظام جدید. علی حیاتی - تهران: گامهای دانش. ۱۹۲ ص. - جلد اول - رحلی (شمیز) - ۱۳۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۰۳-۰۰۱-۱

۴۷- درس، تمرین، آزمون و پاسخ تشریحی زبان انگلیسی پیش

دانشگاهی و کنکور نظام جدید. علی حیاتی - تهران: گامهای دانش. ۱۷۶ ص. - جلد دوم - رحلی (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۳۰۳-۰۱-X

۴۸- روش آسان در یاد گرفتن دستور زبان انگلیسی با تمرین و پاسخ آنها به همراه مقایسه‌ای با دستور زبان فارسی. مهدی معینان - تهران: معینان. ۲۵۲ ص. - رقی (شمیز) - ۸۹۰۰ ریال - چاپ بیست و ششم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English grammar briefly compared with persian grammar
شابک: ۹۶۴-۶۵۲۷-۰۰۰-۰

چاپ اول

۴۹- زبان انگلیسی (۱) پیش-دانشگاهی. کریم خلیلی - تهران: راه اندیشه. ۴۴۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۸۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۰۸-۷۱-۷

۵۰- زبان انگلیسی (۱) سال اول دبیرستان آموزش کامل کتاب شامل: تدریس گرامر، ترجمه، تلفظ، تمرین و .... علی حیاتی - تهران: منشور دانش. ۲۲۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۳۶-۲۵-۳

۵۱- زبان انگلیسی (۲) سال دوم دبیرستان. علی حیاتی - تهران: منشور دانش. ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۷۰۰۰ ریال - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۳۶-۲۶-۱

چاپ اول

۵۲- زبان انگلیسی و قواعد ساختار جمله. رابرت کرون؛ مترجم: علی اکبر جعفرزاده - تهران: هستان. ۴۸۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۱۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English sentence structure
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۵-۲۱-۰

۵۳- گنج آزمون انگلیسی: مخصوص دوم راهنمایی. حمید خزانی - تهران: جماران. ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Ganjazmoon english questions

شابک: ۹۶۴-۹۱۳۲۳-۲-۵

۵۴- گنج آزمون انگلیسی: مخصوص دوم راهنمایی: جدیدترین تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی شامل: صداها. حمید خزانی - تهران: جماران. ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ دهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Ganjazmoon english questions
شابک: ۹۶۴-۹۱۳۲۳-۲-۵

۵۵- گنج آزمون انگلیسی: مخصوص سوم راهنمایی. حمید خزانی - تهران: جماران. ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Ganjazmoon english questions
شابک: ۹۶۴-۹۱۳۲۳-۳-۲

۵۶- گنج آزمون انگلیسی: مخصوص سوم راهنمایی: جدیدترین تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی شامل: صداها. حمید خزانی - تهران: جماران. ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ یازدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Ganjazmoon english questions
شابک: ۹۶۴-۹۱۳۲۳-۳-۳

۵۷- گنجینه پرسشهای طلایی زبان انگلیسی پیش دانشگاهی (۱). کریم خلیلی، بهروز غفاریان - تهران: آندگان. ۲۲۸ ص. - رحلی (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.

شابک: ۹۶۴-۹۱۴-۵۴-۳

۵۸- مجموعه طبقه‌بندی شده آموزش زبان پیش دانشگاهی ۲: ترجمه درس، واژگان، سوالات امتحانی، کنکورهای .... بهروز مرادآبادی، علیرضا یوسفزاده - تهران: کانون فرهنگی آموزش. ۲۰۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۲۸-۳۴-۹

چاپ اول

۵۹- مجموعه طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی پیش دانشگاهی ۱ و ۲. گردآورنده: بهروز مرادآبادی، علیرضا یوسفزاده - تهران: کانون فرهنگی آموزش. ۱۹۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۲۶-۰۵۵-۰

شده ۱ و ۲ و ۳ زبان انگلیسی نظام جدید.

بهروز غفاریان، کریم غفاریان - تهران: آندگان. ۲۴۰ ص. - رحلی (شمیز) - ۱۹۰۰۰ ریال - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۴۵-۴

چاپ اول

۶۱- نکته در؟؟؟ طبقه‌بندی شده زبان انگلیسی پایه تا کنکور نظام جدید.

بهروز غفاریان - تهران: آندگان. ۲۷۲ ص. - رحلی (شمیز) - ۲۱۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۱۴-۷۲-۱

62- Study English grammar in use: a self - reference and .... Raymond Murphy - تهران: بوستان. ۳۶۰ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

کارت‌برد زبان انگلیسی معیار

۶۳- انگلیسی در سفر English On Trip = مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی یا ترجمه فارسی و تلفظ ....

حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد. ۲۵۶ ص. - جیبی (شمیز) - ۴۵۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۱-۹

۶۴- انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی یا ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی .... حسن اشرف‌الکتابی - تهران: استاندارد. ۲۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۸۰۰۰ ریال - چاپ پانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
English on trip
شابک: ۹۶۴-۹۱۴۴-۰۷-۲

چاپ اول

۶۵- راهنمای کامل Reading English.

ابراهیم جعفرپور، فد. صادقی، م.ح. طاهریان؛ مترجم: علی اکبر جعفرزاده - تهران: هستان. ۱۷۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۵-۲۰-۲

۶۶- راهنمای کامل انگلیسی برای دانشجویان حسابداری. مترجم: حسن کلان‌فرمانفرما -

book.
Liz Soars, John Soars
اشتیاق: ۱۴۴ ص. - رحلی (شمیز):
۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰
نسخه.

88- Headway pre-
intermediate: workbook.
John Soars, Liz Soars
اشتیاق: ۸۰ ص. - رحلی (شمیز):
۸۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰
نسخه.

89- Longman preparation
course for the TOEFL test:
teacher's manual.
Deborah Phillips
اشتیاق: ۱۱۲ ص. - رحلی (شمیز):
۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰
نسخه.

90- Longman preparation-
course for the TOEFL test:
practice tests.
Deborah Phillips
اشتیاق: ۲۰۸ ص. - رحلی (شمیز):
۱۰۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰
نسخه.

چاپ اول

91- Longman preparation
course for the TOEFL test.
Deborah Phillips
اشتیاق: ۱۹۲ ص. - رحلی (شمیز):
۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.

چاپ اول

92- Nelson english
language tests: elementary.
W.S. Fowler, Norman Coe
تهران: زبان آموز، معرفت: ۲۲۲ ص.
- جلد اول - وزیر (شمیز): ۷۰۰۰
ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

93- The prisoner of zenda.
Anthony Hope
فرهنگستان زبان: ۶۴ ص. - رقمی
(شمیز): ۳۰۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به فارسی: زندانبانان قلعه
زندان

واژه‌نامه‌های زبان آلمانی

۹۴- فرهنگ DUDEN آلمانی -
فارسی.
تهیه و تنظیم: حسین پنبه‌چی -
تهران: دنیای نو - ۶۳۰ ص. - جیبی
(گالینگور): ۱۷۵۰۰ ریال. - چاپ
دوم / ۵۵۰۰ نسخه.

همراه با مثال‌ها و تست‌های متعدد به
چاپ رسیده است.
79- English sentence
structure.
Robert Krohn
جهان دانش: ۳۲۰ ص. - وزیر
(شمیز): ۷۵۰۰ ریال. - چاپ هشتم
/ ۵۰۰۰ نسخه.

چاپ اول

80- English sentence
structure.
Robert Krohn
تهران: گلستان
کتاب: ۳۲۰ ص. - وزیر (شمیز):
۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰
نسخه.

چاپ اول

81- English sentence
structure.
Robert Krohn
تهران: مقدس -
۳۱۸ ص. - وزیر (شمیز): ۷۵۰۰
ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۲۹۷-۲-۳

82- Great expectations.
Charles Dickens
فرهنگستان زبان: ۹۴ ص. - رقمی
(شمیز): ۳۲۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۳۰۰۰ نسخه.

83- Headstart: student's
books: beginner.
John Soars, Liz Soars, Briony
Beaven
تهران: معرفت: زبان آموز.
۸۰ ص. - رحلی (شمیز): ۱۵۰۰۰
ریال. - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.

84- Headstart: workbook
beginner.
Tim Falla
تهران: معرفت: زبان
آموز: ۴۸ ص. - رحلی (شمیز):
۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۱۰۰
نسخه.

85- Headway elementary:
student's book.
John Soars, Liz Soars
زبان آموز، معرفت: ۱۲۸ ص. - رحلی
(شمیز): ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۱۰۰۰۰ نسخه.

86- Headway intermediate:
workbook.
John Soars, Liz Soars
معرفت: ۴۸ ص. - رحلی (شمیز):
(دوره) ۲۶۰۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۱۰۰۰۰ نسخه.

87- Headway pre
intermediate: student's

شابک: ۹۶۴-۹۱۹۷۱-۶-۸
75- A basic course in
reading english: for
university students.
Mohammad Hassan Tahririan,
F. Sadeghi, A. Jafarpur
جهان دانش: ۲۰۰ ص. - وزیر
(شمیز): ۵۵۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۴۵۰-۲-۱

76- English for computer
science.
Farhad Aldagi
ویراستار: Ebrahim Amir Hosyni, Vida
Nematollahi
تهران: دیباگران
تهران: ۱۰۴ ص. - جلد دوم - وزیر
(شمیز): ۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم /
۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۶۱-۰۸-۹

77- English for the students
of medicine.
Mohammad Hassan Tahririan
ویراستار: Arezou Fatemi
تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب
علوم انسانی دانشگاهها (سمت):
۳۸۴ ص. - جلد سوم - وزیر (شمیز):
۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به فارسی: راهنمای کامل
انگلیسی تخصصی پزشکی: شامل
ترجمه کلیه متون ...
شابک: ۹۶۴-۶۵۰۲-۰۰۰-۸

چاپ اول

78- English grammar
refresher: TOEFL &
MCHE: a supplementary
course formodern ....
Mahdi Sadjadian
تهران: شرکت
توسعه کتابخانه‌های ایران: ۱۳۴
ص. - وزیر (شمیز): ۶۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۰۹-۸۳-۱

کتاب گرامر انگلیسی تافل و
«MCHE» شامل یک دوره تکمیلی
برای انگلیسی پیشرفته است که

نسخه.
عنوان به لاتین:
A new step in english teaching
شابک: ۹۶۴-۹۰۸۹۳-۰۰-۶

این کتاب مشتمل بر سی بخش است.
توضیحات مربوط به مباحث گرامری
در بیست بخش نخست فراهم آمده و
در بخش بیست و یک فهرستی از
کاربردهای حروف اضافه در کتاب‌های
زبان انگلیسی دوره دبیرستان و پیش
دانشگاهی تدوین شده است. «نکات
ویژه» (شامل ذکر تفاوت کلمات
مشابه) در بخش بیست و دوم کتاب به
چاپ رسیده و در بخش بیست و سوم
فهرستی از کلیه لغات مترادف و متضاد
کتاب‌های درسی دبیرستان و پیش
دانشگاهی فراهم گردیده است.
مطالب بعدی کتاب عبارت‌اند از: لغات
و اصطلاحات، کلمات هم خانواده،
درک مطلب کوتاه، مکالمه، تلفظ، پیدا
کردن قسمت غلط، و قرار دادن لغت در
متن. در انتهای کتاب نیز افعال
بی‌قاعده زبان انگلیسی جمع آمده
است.

۷۲- مکالمات روزمره انگلیسی.
فرشید اقبال، با همکاری: س. مونی -
تهران: اقبال: ۲۵۶ ص. - بیاضی
(شمیز): ۷۰۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۴۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
English phrase book
شابک: ۹۶۴-۴۰۶۰-۳۹-۳

چاپ اول

74- A basic course in
reading english for
university students.
M.H. Tahririan, F. Sadighi, A.
Jafarpur
تهران: قطران: ۲۰۸
ص. - وزیر (شمیز): ۵۰۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.

همدان: دانشجو: ۱۷۶ ص. - وزیر
(شمیز): ۶۰۰۰ ریال. - چاپ سوم /
۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
English for the students of
accounting
شابک: ۹۶۴-۶۵۰۲-۰۰-۷

چاپ اول

۶۷- راهنمای کامل انگلیسی علوم
اجتماعی (۲) برای دانشجویان.
رامتین اورغی‌زارع، الهام عزیزی -
تهران: قطران: ۳۴۴ ص. - جلد دوم.
- وزیر (شمیز): ۸۵۰۰ ریال. -
چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
A guide to english for the
students of social sciences (2)
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۷۱-۲-۳

۶۸- راهنمای کامل تخصصی
انگلیسی پزشکی.
حسن کلان فرمانفرما، لیلا محمدی
ساده‌خو - همدان: دانشجو: ۳۰۰
ص. - جلد دوم - وزیر (شمیز):
۹۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
English: for the students of
medicine
شابک: ۹۶۴-۹۰۵۳۴-۷-۶

۶۹- راهنمای کامل دی‌ولپینگ
ریدینگ اسکیز DRS ترجمه کلیه
دروس همراه با حل تمرینات ...
لیندا مارکاستاین، لوتیز هیراساوا:
مترجم: عطاءالله مجدی‌نسب،
ابوالقاسم طالقانی - تهران: ابتدا: ۵۵۰۰
ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Developing reading skills
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۵۰-۱-۹

چاپ اول

۷۰- فرق بین کلمات (در زبان
انگلیسی) برای دانش‌آموزان
دبیرستانی، پیش‌دانشگاهی و ...
محسن سیدحسینی - تهران: واج
گستران: ۹۶ ص. - رحلی (شمیز):
۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۱۶-۱-۰

چاپ اول

۷۱- گامی نو در آموزش زبان
انگلیسی.
غلامرضا اصفه‌پور - تهران: حرف
اول: ۶۸۰ ص. - وزیر (شمیز):
۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.

عنوان به لاتین :
Worterbuch deutsch persisch
شابک: ۹۶۴-۶۵۶۴-۱۹-۴

کاربرد زبان آلمانی معیار

۳۳۸

چاپ اول

95- Sprachkurs 1.

تهران: ارغنون. - ۳۰۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۸۰۰-۰۳-۳

در این کتاب، زبان آلمانی به شیوه‌ای جدید - همراه با تصاویر متعدد - آموزش داده می‌شود. در هر درسی علاوه بر متن، تمرینات مختلف گنجانده شده است. در انتهای کتاب حالات سه گانه برخی واژگان - حال، گذشته و اسم مفعول - به چاپ رسیده است.

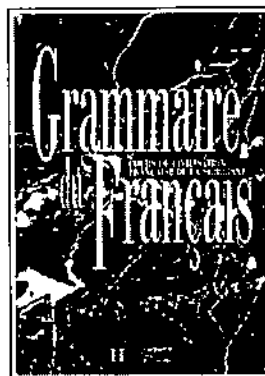
کاربرد زبان فرانسوی معیار

۳۳۸

چاپ اول

96- Grammaire du français: cours de civilisation française de la sorbonne.

تهران: [et al] Y. Delatour. - ۳۳۶ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

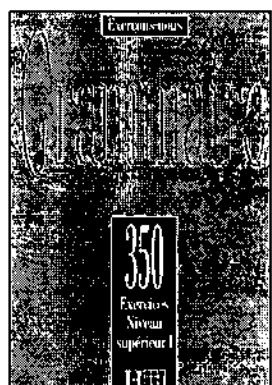

«گرامر فرانسه سوربن» عنوان کتابی است که با تصاویری چند و مثال‌ها و تمرین‌های گوناگون برای زبان‌آموزان فراهم آمده است.

چاپ اول

97- Grammaire: cours de civilisation française de la sorbonne ....

تهران: فرهیخته. - ۱۷۶ ص. - جلد اول. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

کتاب حاضر (گرامر فرانسه پیشرفته) در دو جلد برای فراگیران این زبان - همراه با مثال‌ها و تمرین‌های متعدد - به طبع رسیده است.

چاپ اول

98- Grammaire: cours de civilisation française de la sorbonne ....

تهران: [et al] G.M. Beaujeu. - ۱۶۰ ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

زبان عربی

۳۹۲

چاپ اول

۹۹- آشنایی با متون اسلامی (راهنمای جامع المنهج القویم). - جلال جلیوند، مریم اشرف‌الکتابی. - تهران: هیات. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۲۷۸-۰۰-۶

چاپ اول

۱۰۰- آموزش درس به درس عربی (۱) سال اول نظام جدید. - محمد چمنی‌محضی، حسین

اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - تهران: آبرنگ. - ۱۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۰۱-۴

۱۰۱- آموزش زبان قرآن برای دانشجویان (راهنمای جامع المنهج القویم).

ابوالقاسم شهبازی، علی فتاحی. - تهران: نقش و نگار. - ۱۳۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۲۰۰ ریال. - چاپ ششم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۲۳۵-۰۳-۴

۱۰۲- آموزش گام به گام عربی (۱) و (۲) دوره پیش‌دانشگاهی «رشته ادبیات و علوم انسانی». - مجید نووی. - تهران: آزمون. - ۲۹۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۹۸۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۱۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۶۱-۲۳۴-۵

۱۰۳- پاسخ تمرین‌های مبادی العربیه، یا، کامل‌ترین صرف و نحو عربی.

رشید شرتونی؛ مترجم: محمدجواد شریعت. - تهران: اساطیر. - جلد چهارم. - وزیری (شمیز). - ۶۴۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۹۶۰-۹۱-۶

چاپ اول

۱۰۴- تعلیم زبان قرآن. - رقیه محمودی. - تهران: قطران. - ۱۱۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۷۱-۲-۵

۱۰۵- تمرینات و مجموعه سوالات عربی مخصوص سال دوم راهنمایی.

حبیب‌الله درویش. - تهران: آزمون نوین. - ۱۶۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۵۲-۲-۱

۱۰۶- تمرینات و نمونه سوالات عربی مخصوص سوم راهنمایی: شامل ساختار، شناخت و تبدیل انواع فعل، ....

حبیب‌الله درویش. - تهران: آزمون نوین. - ۱۶۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ دوازدهم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۱۵۲-۱-۳

۱۰۷- خودآموز و راهنمای عربی (۱) نظام جدید.

منصوره زاهدی. - تهران: آشار. - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۶۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۴-۱۲-۳

۱۰۸- خودآموز و راهنمای عربی (۱) و (۲) پیش‌دانشگاهی. - محمد رضوانی. - تهران: پیکان. - ۳۵۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۷۴۳-۱۱-۰

۱۰۹- خودآموز و راهنمای عربی (۴) (نظام جدید).

الهه مجبی. - تهران: آشار. - ۱۸۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۵۴۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۸۴-۱۴-۳

۱۱۰- دفتر تمرین عربی سال اول راهنمایی.

قاسم کریمی، حمیدرضا میرحاجی، عیسی مستقی‌زاده؛ ویراستار: ه. ه. - تهران: شورا. - ۱۵۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۴۶۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۲۵-۴۹-۷

چاپ اول

۱۱۱- دفتر تمرین و آموزش عربی (۱) سال اول نظام جدید. - حسین اعتمادی، محمد چمنی محضی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - تهران: آبرنگ. - ۱۲۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۱۱-۱

۱۱۲- دفتر تمرین و آموزش عربی سال اول دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - رشت: آبرنگ. - ۷۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۲۶-۶-۲

چاپ اول

۱۱۳- دفتر تمرین و آموزش عربی سال اول دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - رشت: آبرنگ. - ۱۱۲ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۰۹-۳

۱۱۴- دفتر تمرین و آموزش عربی سال اول دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - تهران: آبرنگ. - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۲۶-۶-۲

۱۱۵- دفتر تمرین و آموزش

عربی سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی. - حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - رشت: آبرنگ. - ۱۰۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۲۶-۷-۰

۱۱۶- دفتر تمرین و آموزش عربی سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - تهران: آبرنگ. - ۱۰۶ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۵۰۰ ریال. - چاپ چهارم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۹۲۶-۷-۰

چاپ اول

۱۱۷- دفتر تمرین و آموزش عربی سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - رشت: آبرنگ. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۱۴-۶

۱۱۸- دفتر تمرین و آموزش عربی سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی.

حسین اعتمادی؛ ویراستار: عسکر ستوده. - تهران: آبرنگ. - ۱۴۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۷۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۷۷-۱۴-۶

چاپ اول

۱۱۹- راهنمای جامع المنهج القویم لتعلم لغة القرآن الکریم.... - مرتضی محسنی‌کبیر. - تهران: آبتین. - ۲۰۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۰۳-۱۳-۱

۱۲۰- صرف و نحو و اصول تجزیه و ترکیب.

محمد خوانساری. - تهران: فردوس. - ۲۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۱۳۰۰۰ ریال. - چاپ چهاردهم / ۵۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۰۹-۱۰-۶

۱۲۱- عربی (۳) سال سوم دبیرستان شامل: آموزش کامل کتاب، حل تمرینات و تستهای تفکیکی با پاسخ تشریحی.

حجت‌الله گنجی. - تهران: منشور دانش. - ۲۴۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۸۰۰۰ ریال. - چاپ پنجم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۴۳۰-۱۷-۱

۱۲۲- عربی اول راهنمایی را اینگونه بیاموزیم (خودآموز).
قاسم کریمی. - تهران: زیتون، واحد کتاب. - ۸۸ ص. - وزیری (شمیز). -

چاپ اول

۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۶۴-۵۴-۳

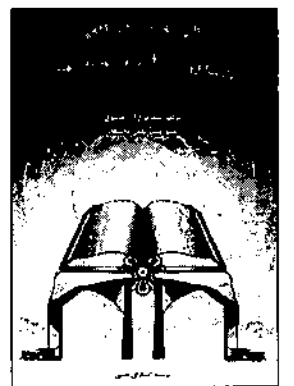
۱۲۳- عربی به زبان ساده: راهنمای داوطلبان آزمون سراسری قابل استفاده دانش‌آموزان نظام فعلی و نظام جدید ....

ایاد فیلی. - تهران: مبتکران. - ۵۲۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۳۰۰۰ ریال. - چاپ سی و یکم / ۴۰۰۰ نسخه. - شابک: ۹۶۴-۴۸۶-۲۲-۵

چاپ اول

۱۲۴- قرانت عربی (متون قرآن و حدیث).

فرج‌الله موسوی. - تهران: محسنی. - ۳۰۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه. - شابک: ۹۶۴-۶۱۵۴-۰۱-۸

این کتاب که برای درس «قرانت عربی» رشته زبان و ادبیات فارسی تدوین شده شامل آیات و احادیثی است که همراه با ترجمه فارسی و شرح و تفسیر فراهم آمده است.

۱۲۵- مبادی العربیه فی الصرف و النحو.

رشید شرتونی. - تهران: اساطیر. - ۲۳۲ ص. - جلد دوم. - وزیری (شمیز). - ۶۸۰۰ ریال. - چاپ دهم / ۵۰۰۰ نسخه. - شابک: ۹۶۴-۵۹۶۰-۲۰-۷

زبانهای اورال آسیایی، سبیریایی و دراویدی

۱۲۶- ترکی استانبولی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره ترکی استانبولی با ترجمه فارسی

و تلفظ واژه‌ها با ....
تهیه و تنظیم: شعبان آزادی‌کناری]
و دیگران: به اهتمام: حسن اشرف‌الکتابی، مینا اشرف‌الکتابی. - تهران: استاندارد. - ۲۸۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Yolculukta istanbul turkcesi
شابک: ۹۶۴-۶۲۵۵-۰۲-۷

چاپ اول

۱۲۷- مقدمه‌ای بر تاریخ تحولات زبان ترکی آذری.

محمد رضا کریمی. - زنجان: زنگان. - ۶۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه. - شابک: ۹۶۴-۵۵۰۲-۰۴-۷

نگارنده در این کتاب مباحثی مقدماتی درباره زبان ترکی آذری و تحولات آن، گنجانده است. در فصل نخست کتاب، تحول زبان‌شناسی از دوره «ماد» آتروپاتن و عوامل موثر در دگرگشت زبان مردم آذربایجان بررسی می‌شود. در بخش دوم زبان ترکی به عنوان زبان واحد عموم مردم آذربایجان مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در پایان فهرست منابع و مآخذ مندرج است.

نمایه عنوان

Alice's adventures in wonderland ۷۳
A basic course in reading english for university students ۷۴
A basic course in reading english: for university students ۷۵
A dictionary of discourse analysis ۱
English for computer science ۷۶
English for the students of medicine ۷۷
English grammar in use: a self-study reference and ... ۶۲
English grammar refresher:

TOEFL & MCHE: a supplementary course for modern ... ۷۸
English sentence structure ۷۹-۸۰-۸۱
Grammaire du francais: cours de civilisation francaise de la sorbonne ۹۶
Grammaire: cours de civilisation francaise de la sorbonne ... ۹۷-۹۸
Great expectations ۸۲
Headstart: student's books: beginner ۸۳
Headstart: workbook beginner ۸۴
Headway companion dictionary ۲۹
Headway elementary: student's book ۸۵
Headway intermediate: workbook ۸۶
Headway pre-intermediate: student's book ۸۷
Headway pre-intermediate: workbook ۸۸
Language study skills ۳۰
Longman preparation course for the TOEFL test ۹۱
Longman preparation course for the TOEFL test: practice tests ۹۰
Longman preparation course for the TOEFL test: teacher's manual ۸۹
Nelson english language tests: elementary ۹۲
Oxford elementary learner's dictionary ۳۱
Oxford learner's pocket dictionary ۳۲
The prisoner of zenda ۹۳
Sprachkure deutsch 1 ۹۵
Theories of translation and interpretation ۳

آزمونهای زبان انگلیسی ویژه دانش‌آموزان پایه دوم راهنمایی ۳۳
آزمونهای زبان انگلیسی ویژه دانش‌آموزان پایه سوم راهنمایی ۳۴
آشنایی با متون اسلامی (راهنمای جامع المنهج القویم) ۹۹
آموزش درس به درس عربی (۱) سال اول نظام جدید ۱۰۰
آموزش زبان قرآن برای دانشجویان (راهنمای جامع المنهج القویم) ۱۰۱
آموزش گام به گام عربی (۱ و ۲) دوره پیش‌دانشگاهی «رشته ادبیات و علوم انسانی» ۱۰۲
آموزش و راهنمای زبان انگلیسی (۳) نظام جدید: نظری، فنی و حرفه‌ای، کار دانش ۳۵
آیین نگارش خط فارسی ۱۱
انگلیسی در سفر English On Trip
= مکالمات و اصطلاحات روزمره

انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ ... ۶۳
انگلیسی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره انگلیسی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با الفبای فارسی ... ۶۴
پاسخ تمرین‌های مبادی العربیه، یا، کاملترین صرف و نحو عربی ۱۰۳
پرسشهای چهارگزینه‌ای زبان انگلیسی ۳۶
ترکی استانبولی در سفر: مکالمات و اصطلاحات روزمره ترکی استانبولی با ترجمه فارسی و تلفظ واژه‌ها با ۱۲۶
تعلیم زبان قرآن ۱۰۴
تمرینات و مجموعه سوالات عربی مخصوص سال دوم راهنمایی ۱۰۵
تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی مخصوص دوم راهنمایی ۳۷
تمرینات و نمونه سوالات عربی مخصوص سوم راهنمایی: شامل ساختار، شناخت و تبدیل انواع فعل ۱۰۶
جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی زبان ۱: مخصوص سال اول دبیرستان ۲۸
جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی زبان ۲: مخصوص سال دوم دبیرستان (نظام جدید) ۳۹
جدیدترین آزمون و نمونه سوالات انگلیسی زبان ۳: قابل استفاده برای دانش‌آموزان سال سوم نظام جدید ۴۰
جدیدترین راهنمای زبان انگلیسی (۱) (سال اول نظام جدید) ۴۱
خودآزمون هدفدار زبان انگلیسی: سال دوم راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان ۴۲
خودآزمون هدفدار زبان انگلیسی: سال سوم راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان ۴۳
خودآزمون هدفدار فارسی: سال اول راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان ۴
خودآزمون هدفدار فارسی: سال دوم راهنمایی برای معلمان و دانش‌آموزان ۵
خودآزمون هدفدار فارسی: سال سوم راهنمایی ۶
خودآموز و راهنمای زبان سوم راهنمایی ۴۴
خودآموز و راهنمای عربی (۱) نظام جدید ۱۰۷
خودآموز و راهنمای عربی (۱) و (۲) پیش‌دانشگاهی ۱۰۸
خودآموز و راهنمای عربی (۴) (نظام جدید) ۱۰۹
خودآموز و راهنمای: زبان (۲) سال دوم نظام جدید ۴۵
درس، تمرین، آزمون و پاسخ تشریحی زبان انگلیسی پیش‌دانشگاهی و کنکور نظام جدید ۴۶-۴۷
دستور زبان فارسی از دیدگاه رده‌شناسی ۸
دفتر تمرین عربی سال اول راهنمایی ۱۱۰

دفتر تمرین و آموزش عربی (۱) سال اول نظام جدید ۱۱۱
دفتر تمرین و آموزش عربی سال اول دوره راهنمایی تحصیلی ۱۱۲-۱۱۳-۱۱۴
دفتر تمرین و آموزش عربی سال دوم دوره راهنمایی تحصیلی ۱۱۵-۱۱۶
دفتر تمرین و آموزش عربی سال سوم دوره راهنمایی تحصیلی ۱۱۷-۱۱۸
راهنمای جامع المنهج القویم لتعلیم لغة القرآن الکَرِیم ... ۱۱۹
راهنمای کامل Reading English ۶۵
راهنمای کامل انگلیسی برای دانشجویان حسابداری ۶۶
راهنمای کامل انگلیسی علوم اجتماعی (۲) برای دانشجویان ۶۷
راهنمای کامل تخصصی انگلیسی پزشکی ۶۸
راهنمای کامل دی‌ولپینگ ری‌دینگ اسکیز DRS ترجمه کلیه‌دروس همراه با حل تمرینات ... ۶۹
روش آسان در یاد گرفتن دستور زبان انگلیسی با تمرین و پاسخ آنها به‌همراه مقایسه‌ای با دستور زبان فارسی ۴۸
زبان انگلیسی (۱) پیش‌دانشگاهی ۴۹
زبان انگلیسی (۱) سال اول دبیرستان آموزش کامل کتاب شامل: تدریس گرامر، ترجمه، تلفظ، تمرین و ... ۵۰
زبان انگلیسی (۲) سال دوم دبیرستان ۵۱
زبان انگلیسی و قواعد ساختار جمله ۵۲
زبان فارسی ۱ و ۲ پیش‌دانشگاهی تمام رشته‌ها ۹
زبان‌شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی ۲
صرف و نحو و اصول تجزیه و ترکیب ۱۲۰
عربی (۳) سال سوم دبیرستان شامل: آموزش کامل کتاب، حل تمرینات و تستهای تفکیکی با پاسخ تشریحی ۱۲۱
عربی اول راهنمایی را اینگونه بیاموزیم (خودآموز) ۱۲۲
عربی به زبان ساده: راهنمای داوطلبان آزمون سراسری قابل استفاده دانش‌آموزان نظام فعلی و نظام جدید ... ۱۲۳
غلط ننویسیم: فرهنگ دشواریهای زبان فارسی ۱۲
فارسی در سفر = Persian on trip: مکالمات و اصطلاحات روزمره فارسی ... ۱۳
فوق بین کلمات (در زبان انگلیسی) برای دانش‌آموزان دبیرستانی، پیش‌دانشگاهی و ... ۷۰
فرهنگ DUDEN آلمانی - فارسی ۹۴
فرهنگ ایرانی در غرب: پراکندگی فرهنگ ایرانی در زبانهای انگلیسی: آلمانی، فرانسه، سوئدی، هلندی ... ۱۴
فرهنگ بزرگ انگلیسی - فارسی: دارای هشتاد هزار لغت و اصطلاح و مثل ... و توضیح نکات دستوری ۱۵

فرهنگ دانش آموز انگلیسی به فارسی: شامل کلیه لغات کتب درسی انگلیسی دوره های راهنمایی و دبیرستان ۱۶

فرهنگ زودآموز پیشرو آریان پور انگلیسی - فارسی ۱۷-۱۸-۱۹

فرهنگ عمید: شامل واژه های فارسی و لغات عربی و اروپایی مصطلح در زبان فارسی، و اصطلاحات علمی و ادبی ۷

فرهنگ فشرده انگلیسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی ۲۰

فرهنگ کوچک انگلیسی - فارسی ۲۱

فرهنگ مشتقات مصادر فارسی ۱۰

فرهنگ معاصر انگلیسی - فارسی ۲۲

فرهنگ همراه پیشرو آریان پور: انگلیسی - فارسی ۲۳-۲۴-۲۵

فرهنگ یکجلدی پیشرو آریان پور انگلیسی - فارسی ۲۶-۲۷

قرائت عربی (متون قرآن و حدیث) ۱۳۴

کاربرد اصطلاحات و تعییرات در ترجمه (رشته زبان انگلیسی) ۲۸

گامی نو در آموزش زبان انگلیسی ۷۱

گنج آزمون انگلیسی: مخصوص دوم راهنمایی ۵۳

گنج آزمون انگلیسی: مخصوص دوم راهنمایی: جدیدترین تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی شامل: صدها... ۵۴

گنج آزمون انگلیسی: مخصوص سوم راهنمایی ۵۵

گنج آزمون انگلیسی: مخصوص سوم راهنمایی: جدیدترین تمرینات و نمونه سوالات انگلیسی شامل: صدها... ۵۶

گنجینه پرسش های طلایی زبان انگلیسی پیش دانشگاهی (۱) ۵۷

مبادی العربیه فی الصرف و النحو ۱۲۵

مجموعه طبقه بندی شده آموزش زبان پیش دانشگاهی ۲: ترجمه درس، واژگان، سوالات امتحانی، کنکورهای ۵۸

مجموعه طبقه بندی شده آموزش زبان انگلیسی پیش دانشگاهی ۱ و ۲ ۵۹

مقدمه ای بر تاریخ تحولات زبان ترکی آذری ۱۲۷

مکالمات روزمره انگلیسی ۷۲

۱۰۰۰ نکته در؟؟؟ طبقه بندی شده ۱ و ۲ ۳ زبان انگلیسی نظام جدید ۶۰

۱۰۰۰ نکته در؟؟؟ طبقه بندی شده زبان انگلیسی پایه تانکنور نظام جدید ۶۱

نمایه پدیدآور

۷۶	Aldagi, Farhad
۷۶	Amir Hosyni, Malak
	Ebrahim
۱	Bahrami, Ali
۹۸	Beaujeu, G.M.
۸۳	Beaven, Briony
۹۷	Cadiot - cueilleron, J
۷۲	Carroll, Lewis
۹۲	Coc, Norman
۲۱	Crawley, Angela
۹۶	Delatour, Y.
۸۲	Dickens, Charles
۸۴	Falla, Tim
۷۷	Fateni, Arezou
۹۲	Fowler, W.S.
۹۳	Hope, Anthony
۱	Jafari Tehrani, Nastaran
۷۴-۷۵	Jafarpur, A.
۷۹-۸۰-۸۱	Krohn, Robert
۳	Miremadi, Ali
۶۲	Murphy, Raymond
۷۶	Nematollahi, Vida
۸۹-۹۰	Phillips, Deborah
۹۱	Phillips, Doborah
۷۵	Sadeghi, F.
۷۴	Sadighi, P.
۷۸	Sadjadian, Mahdi
۳۰	Saif, Shahrzad
۱	Shahbazi Yeganeh, Ali
۸۳-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸	Soars, John
۸۳-۸۵-۸۶-۸۷-۸۸	Soars, Liz
۲۹	Tahaghoghi, S.M.M.
۷۴	Tahririan, M.H.
۷۵-۷۷	Tahririan, Mohammad Hassan
آریان پور کاشانی، متوجه	
۱۷-۱۸-۱۹-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷	
۳۳-۳۴	آرین مجد، زهرا
۱۲۶	آزادی کناری، شعبان
۱۳-۶۳-۶۴-۱۲۶	اشرف الکتابی، حسن
۹۹	اشرف الکتابی، مریم
۱۳-۱۲۶	اشرف الکتابی، مینا
۷۱	اصغر پور، غلامرضا
۱۰۰-۱۱۱-۱۱۲	اعتمادی، حسین
۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸	

۷۲	اقبال، فرشید
۶۷	اورعی زارعی، رامتین
۲۲	باطنی، محمد رضا
۹۴	پنجه چی، حسین
۳۸-۳۹-۴۰	تاجیک، پرویز
۴۲-۴۳	توکلی صابری، علیرضا
۶۵	جعفر پور، ابراهیم
۵۲-۶۵	جعفرزاده، علی اکبر
۲۰	جعفری، محمد رضا
۹۹	جلیوند، جلال
۱۴	جلینی، رحمان
۱۴	جلینی، رحیم
۱۶	جویی، ابوحامد
۱۰۰-۱۱۱	چمنی محضی، محمد
۴۶-۴۷-۵۰-۵۱	حیاتی، علی
۱۵-۲۱	حییم، سلیمان
۵۳-۵۴-۵۵-۵۶	خزائی، حمید
۴۴	خسروی، محمد صالح
۱۰	خلیلی، کامیاب
۴۹-۵۷	خلیلی، کریم
۹	خلیلی، محمد صادق
۱۰	خلیلی، مهیار
۱۲۰	خوانساری، محمد
۲	دیرمقدم، محمد
۱۰۵-۱۰۶	درویش، حبیب الله
۲۶	دلگشایی، بهرام
۴۲-۴۳	رزازیان، مریم
۱۰۸	رضوانی، محمد
۴۲	رنجی، جعفر صادق
۱۰۷	زاهدی، منصوره
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه	
۱۱	ستوده، عسکر
۱۰۰-۱۱۱-۱۱۲	
۱۱۳-۱۱۴-۱۱۵-۱۱۶-۱۱۷-۱۱۸	
۴۱	سلطانی، غلامرضا
۳۷	سایمانی، فرامرز
۸	سمائی، مهدی
۷۰	سیدحسینی، محسن
۱۰۳-۱۲۵	شرعونی، رشید
۱۰۳	شریعت، محمدجواد
۱۰۱	شهلائی، ابوالقاسم
۴۳	صادق رنجی، جعفر
۶۵	صادقی، ف.
۶۹	طالقانی، ابوالقاسم
۶۵	طاهریان، م.ح.
۶۷	عزیزی، الهام
۷	عمید، حسن
۵۷-۶۰-۶۱	غفاریان، بهروز
۶۰	غفاریان، کریم
۳۷	غلامپور، سهراب
۱۰۱	فتاحی، علی
۴۵	فرهمنده، مسعود
۱۲۳	فیلی، ایاد
۵۶	قاسم پور، حسین
۴	قاسم پورمقدم، حسین
۳۶	قضیه، محمدعلی
۵۲	کرون، رابرت

۱۱۰-۱۲۲	کریمی، قاسم
۱۲۷	کریمی، محمد رضا
۶۶-۶۸	کلان فرمانفرما، حسن
۲۸	کیوانی، مجدالدین
۱۲۱	گنجی، حجت الله
۶۹	مارکاستاین، لیندا
۸	ماهوتیان، شهرزاد
۱۱۰	متقی زاده، عیسی
۶۹	مجدی نسب، عطاء الله
۴-۵۶	مجلسی، فاطمه
۱۰۹	محبی، الهه
۱۱۹	محسنی کبیر، مرتضی
۶۸	محمدی سادوخو، لیلا
۱۰۴	محمودی، رقیه
۵۸-۵۹	مرادآبادی، بهروز
۴۸	معینیان، مهدی
۱۲۴	موسوی، فرج الله
۷۲	مونی، باهمکاری: س.
۳۵	مهاجر، مهرداد
۱۱۰	میرحاجی، حمیدرضا
۱۲	نجفی، ابوالحسن
۱۰۲	نوری، مجید
۲۸	نیلی پور، رضا
واحد تحقیقات و انتشارات مجتمع آموزشی و فنی تهران	
۲۶	وزیرنیا، سیمنا
۴-۵۶	هیراساوا، لوفیز
۶۹	یوسفزاده، علیرضا

نمایه ناشر

۷-۱۶	امیر کبیر: تهران
۳۳-۳۴	بدر: تهران
۶۲	بوستان: تهران
۹	پیش دانشگاهیان: تهران
۳۵-۱۰۸	پیکان: تهران
۳۸-۳۹-۴۰	تاجیک: تهران
۵۳-۵۴-۵۵-۵۶	چماران: تهران
۷۵-۷۹	جهان دانش: تهران
	جهان رایانه: تهران
۱۷-۱۸-۱۹-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷	
۷۱	حرف اول: تهران
۶۶-۶۸	دانشجو: همدان
۲۸-۳۰	دانشگاه پیام نور: تهران
۹۴	دنیای نو: تهران
۳۶-۷۶	دیباگران: تهران
۴۹	راه اندیشه: تهران
۱۴	رایانه پرداز: مشهد
۱	رهنما: تهران
۸۳-۸۴-۸۵-۹۲	زبان آموز: تهران
۲۰	زریاب: تهران
۱۲۷	زنگان: زنجان
۱۲۲	زیتون: تهران
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، انتشارات مدرسه: تهران	
۱۱	
سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت): تهران	
۳-۷۷	
۲	سخن: تهران
شرکت توسعه کتابخانه های ایران:	
۷۸	تهران
۴-۵۶-۴۲-۴۳-۱۱۰	شور: تهران
۱۲۰	فردوس: تهران
۱۵-۲۱-۲۲	فرهنگ معاصر: تهران
۷۳-۸۲-۹۳	فرهنگستان زبان: تهران
۹۶-۹۷-۹۸	فرهنگستان: تهران
۶۷-۷۴-۱۰۴	قطران: تهران
۱۰	کارنگ: تهران
۵۸-۵۹	کانون فرهنگی آموزش: تهران
۴۶-۴۷	گامهای دانش: تهران
۸۰	گلستان کتاب: تهران
۱۲۳	مبتکران: تهران
۱۲۴	محسنی: تهران
۱۲	مرکز نشر دانشگاهی: تهران
معرفت: تهران	
۸۳-۸۴-۸۵-۸۶-۹۲	
۳۵	معیار اندیشه: تهران
۴۸	معینیان: تهران
۸۱	مقدس: تهران
۵۰-۵۱-۱۲۱	مشور دانش: تهران
۸	نشر مرکز: تهران
۱۰۱	نقش و نگار: تهران
۴۱	نوین پژوهش: تهران
۷۰	واج گستران: تهران
۱۲۲	واحد کتاب: تهران
۵۲-۶۵	هستان: تهران
۹۹	هیات: تهران

فهرست کتابهای منتشرشده آبان ماه ۱۳۷۸

فلسفه و مباحث وابسته

چاپ اول

۱- کوره راه خرد: درآمدی به فلسفه.
کارل یاسپرس: مترجم: مهبد ایرانی طلب - تهران: قطره، ۲۰۰ ص. - رقی (شمیز) - ۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۲۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۳۴۱-۰۵۷-۹

کتاب حاضر، ششمین نوشتار از مجموعه «فلسفه و روانشناسی» است که طی آن مباحث درباره فلسفه و علم مطرح شده است. مولف ابتدا تعاریفی از فلسفه و سرچشمه‌های آن به دست می‌دهد؛ سپس ریشه «فکر خداوند» را از کتاب مقدس و فلسفه یونان توضیح می‌دهد. آن گاه با این مباحث کتاب را پی می‌گیرد: «ایمان و روشنگری»، «جهان»، «انسان»، «فلسوف مستقل»، «تاریخ فلسفه»، و «زندگی فیلسوفانه».

۲- لذات فلسفه (پژوهشی در سرگذشت و سرنوشت بشر).
ویلیام جیمز دورانت: مترجم: عباس زریاب‌خویی؛ ویراستار: هرمز همایون پور - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۵۴۴ ص. - رقی (شمیز) - ۱۴۰۰۰ ریال - چاپ دوازدهم / ۴۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۰۳۷-X

نظریه‌های فلسفی

چاپ اول

۳- اهمیت فلسفه در جهان معاصر.
غلامرضا اعوانی - تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۲۸ ص. - رقی (شمیز) - ۲۴۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۳۰-۷۷۳-۹
سیزدهمین کتاب از مجموعه «جنگ اندیشه» به متن سخنرانی «غلامرضا

۲۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:

Manuel de guerrier de la
lamiere
شابک: ۹۶۴-۵۹۹۸-۴۰-۹

مبارزان راه روشنایی

پائولو کوئیلو

ترجمان: دل از ابراهیم

کتاب حاضر شامل ۱۳۱ توصیه و دستورالعمل از «پائولو کوئیلو» در زمینه خودشناسی، خودسازی و انسانیت است که پیش‌تر در یکی از نشریات برزیل به چاپ رسیده است. هر توصیه و دستورالعمل در یک صفحه عرضه شده است. و اینک نمونه‌ای از آن: «مبارزان راه روشنایی جهان را با کسانی که دوست می‌دارد، تقسیم می‌کند. آنها را تشویق می‌کند تا آرزوهایشان را برآورده سازند. مبارزان راه روشنایی عیوب خود را می‌شناسد، اما هم چنین می‌داند که نمی‌تواند جدا از همراهانش رشد کند. او می‌داند که در سکوت قلبش نظامی وجود دارد که او را هدایت می‌کند».

پیرا روانشناسی و علوم غریبه

معرفت‌شناسی (نظریه شناخت)

۴- حلقه انتقادی: ادبیات، تاریخ و هرمنوتیک فلسفی.
دیوید کوزنر هوی: مترجم: مراد فرهادپور - تهران: روشنگران و مطالعات زنان، ۳۶۸ ص. - رقی (شمیز) - ۱۵۰۰۰ ریال - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
The critical circle: literature, history and ...
شابک: ۹۶۴-۶۷۵۱-۰۶-۷

فنون علوم غریبه برای حصول کامیابی و سعادت

چاپ اول

۵- مبارزان راه روشنایی.
پائولو کوئیلو: مترجم: دل آرا قهرمان - تهران: میترا، ۱۵۶ ص. - رقی (شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول /

گردآورنده: ابوالفضل حسن‌زاده - تهران: فلسفی، ۶۴ ص. - جیبی

چاپ اول

(شمیز) - ۱۵۰۰ ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۵۹-۱۳-۲

۱۰- فالنامه خواجه حافظ شیرازی.
به اهتمام: مهدی علی‌نیا - تهران: یادگار، ۹۶ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۰۰۰ ریال - چاپ پنجم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۰-۰۲-۱

چاپ اول

۱۱- مرگ، یا، تحول و تکامل.
عباس سلطانزاده زرنندی - کرمان: نفیس، ۱۱۲ ص. - وزیر (شمیز) - ۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.

«مرگ یا تحول و تکامل» کتابی است درباره مرگ، جهان آخرت و زندگی پس از مرگ که نگارنده با استناد به آیات، روایات و حکایات، مراحل مختلف مرگ و زندگی جاوید را شرح می‌دهد. برخی موضوعات کتاب بدین قرار است: «تعاریف کوتاه مرگ»، «قرار از مرگ»، «استقبال از مرگ»، «تشنه ارواح»، «انواع مرگ»، «چگونه می‌میریم» و «روح و جسم».

روایات و رازها

۱۲- تعبیر خواب براساس تعبیر خوابهای ابن سیرین - دانیال پیغمبر (ص) - علامه مجلسی.
به اهتمام: اکرم کاظمی پور - تهران: نهال جوان، ۲۵۴ ص. - جیبی (شمیز) - ۲۵۰۰ ریال - چاپ دوم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۲۱-۰۰-۲

۱۳- تعبیر خواب علامه مجلسی و حضرت یوسف: فالنامه انبیاء.
محمدباقر بن محمدتقی لاهیجی - تهران: مطبوعاتی حسینی، ۱۲۸

ص. - جیبی (شمیز). - ۲۵۰۰ ریال.
چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۹۱-۸-۵

فیاض‌شناسی

۱۳۸

چاپ اول

۱۴- چهره‌شناسی و کف‌بینی
چینی.
مان-هو کوک: مترجم: میترا معتقد -
تهران: دور دنیا. - ۲۲۴ ص. - رقمی
(شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول /
۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۳۹۵-۳-۲

این کتاب شامل مباحثی درباره «درک خویشتن از طریق خطوط و اشکال دست‌ها و اجزای چهره» که از سوی راهبان مذهب تائو و تارکان دنیا و مرشدان فنگ شوی «کشور چین» به رشته تحریر درآمده است. گروه مذکور بر این باور است که «خطوط و اشکال فوق‌بی‌شک جزئیات شخصیت، خانواده، زندگی خصوصی و توانایی شغلی افراد را آشکار می‌سازد». کتاب با این موضوعات سامان یافته است: «روپارویی با آینده»، «عناصر پنج‌گانه و شکل بدن شما»، «اشکال حیوانی و خطوط «دست‌ها»، «صورت»، «چشم‌ها»، «ابروان»، «لب‌ها»، «بینی» و «گوش‌ها».

روانشناسی

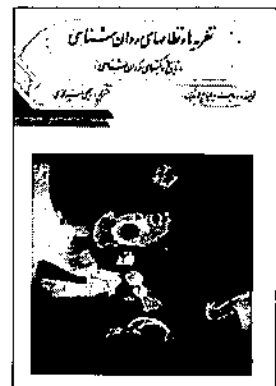
۱۵۰

۱۵- احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی.
علی دلاور - تهران: رشد. - ۴۵۴ ص.
- وزیر (شمیز). - ۲۰۰۰۰ ریال. -
چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۱۵-۲۳-۳

چاپ اول

۱۶- نظریه‌ها و نظام‌های روان‌شناسی (تاریخ و مکتب‌های روان‌شناسی).

رابرت ویلیام لاتین: مترجم: یحیی سیدمحمدی - تهران: ویرایش. - ۲۸۴ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۵۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۳۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Theories and systems of psychology
شابک: ۹۶۴-۶۱۸۴-۰۹-X

در کتاب حاضر، تاریخچه و مکتب‌های مهم روان‌شناسی با این مشخصات به چاپ رسیده است: «پیشینه، تعاریف و اصول»، «نظریه‌ها و نظریه‌پردازان»، «برسش‌ها» و «ارزیابی و انتقادهای» برخی فصل‌های کتاب عبارت‌اند از: «نظریه‌ها و نظام‌ها»، «تولد روان‌شناسی در یونان باستان»، «مسیر ذهن‌پیدایی روح و تأثیرات فلسفی جدید»، «مسیر بدن»، «ویلهلم وونت: سرآغاز ساخت‌گرایی»، «ساخت‌گرایی»، «ویلیام جیمز: پیشگام کارکردگرایی»، «کارکردگرایی»، «تداعی‌گرایی نوین» و «رفتارگرایی اولیه».

افراک حسی، حرکت، هیجانات و سائق‌ها

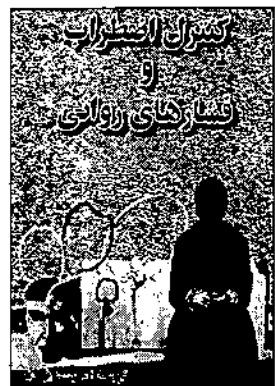
۱۵۲

۱۷- بیا دریا شویم: بحثی در روان‌شناسی عشق.
لئو بوسکالیا: مترجم: ناهید ایران‌نژاد. - تهران: اوجدی. - ۴۸۰ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۸۵۰۰ ریال. - چاپ هشتم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Born for love: reflections on loving
شابک: ۹۶۴-۶۳۷۶-۰۹-۶

۱۸- روان‌شناسی اعتماد به نفس: چگونه اضطراب و خجالت را در خود از بین ببریم؟
پیر داکو: مترجم: کامیاب منصورقناعتی. - تهران: درایت. - ۱۳۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
How to be self-confident: dont be ...
شابک: ۹۶۴-۶۳۷۰-۰۱-۲

۱۹- کنترل اضطراب و فشار روانی.
ترورجی. پاول، سایمون جی. انرایت: مترجم: مهرداد پژمان - اصفهان: غزل. - ۲۴۰ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Anxiety and stress management
شابک: ۹۶۴-۶۳۳۳-۰۷-۷

چاپ اول

دانشجویان روان‌شناسی بالینی و بهداشت، در این کتاب ذیل هشت فصل، شیوه‌های درمان شناختی - رفتاری اختلال‌های اضطرابی را فرامی‌گیرند. فصل نخست کلیاتی است درباره فشار روانی و نقش متغیرهایی که به اختلال‌های اضطرابی می‌انجامد. فصل دوم حاوی طبقه‌بندی تشخیص و نظریه‌های اضطراب است. فصل سوم به توصیف شیوه‌های سنجش شناختی - رفتاری در کنترل فشار روانی و اضطراب اختصاص دارد. ویژگی این فصل، مثال‌های عملی و برگه‌های پرسش نامه‌های سنجشی است که نویسندگان کتاب در حرفه بالینی خود از آن استفاده می‌کنند. فصل‌های بعدی عبارت‌اند از: «بررسی فرایند آموزش در کنترل اضطراب و فشارهای روانی»، «معرفی فنون خودیاری از قبیل: آرمیدگی، کنترل نفس نفس زدن و حواس‌پرتی»، «کمک به درمان جوان برای تغییر شیوه زندگی»، «هدایت یک گروه کنترل اضطراب» و «نمونه‌هایی از مطالعات موردی در درمان اضطراب و فشار روانی».

هوش، عقل و قوای ذهنی

۱۵۳

۲۰- روان‌شناسی یادگیری (نظریه‌ها و مفاهیم) (رشته روان‌شناسی).
محمد پارسا - تهران: دانشگاه پیام نور. - ۱۹۶ ص. - وزیر (مقوایی). - ۶۱۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۷۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۴۴۴-۲

روانشناسی افتراقی و روانشناسی رشد

۱۵۵

چاپ اول

۲۱- خانواده و آسیب‌شناسی آن.
منصور بیرامی، ویراستار: رحمان مشتاق مهر - تبریز: آیدین. - ۱۹۲ ص. - وزیر (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۵۹۲-۰۶-۲

دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی در این کتاب برخی مباحث روان‌شناسی و آسیب‌شناسی روانی خانواده‌ها را طی هفت فصل مطالعه می‌کنند: «خانواده و ساختار آن»، «فقدان و خانواده»، «نقش خانواده در اختلالات کارکردی اعضای خود»، «نقش خانواده در اختلالات روان تنی»، «اثرات بیماری‌ها بر خانواده»، «آموزش و یادگیری مبارزه با آسیب‌های خانواده» و «آزمون ترسیمی اعضای خانواده». هر فصل با فهرست منابع همراه است.

۲۲- رشد و شخصیت کودک.
پاول هنری ماسن ... (و دیگران): مترجم: مهشید یاسائی - تهران: نشر مرکز، کتاب ماد. - ۶۶۴ ص. - وزیر (شمیز). - ۲۹۵۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Child development and personality
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۰۸۷-۴

۲۳- روان‌شناسی رشد (۱ و ۲).
جیمز دبلیو ندرزندن: مترجم: حمزه گنجی - تهران: بعثت. - ۴۶۴ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۹۰۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Introduction a la psychologie du developpement
شابک: ۹۶۴-۶۰۶۷-۱۵-۸

۲۴- روان‌شناسی رشد ۲: نوجوانی، جوانی، میانسالی، پیری.

حسن احدی، فرهاد جمهوری - تهران: چاپ و نشر بنیاد. - ۳۴۸ ص. - وزیر (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Developmental psychology adolescence ...
شابک: ۹۶۴-۶۳۳۳-۱۵-X

چاپ اول

در سه بخش نخست کتاب «نوجوانی»، «جوانی» و «میان سالی» مفاهیم و نظریه‌های رشد، رشد جسمانی و فیزیولوژیکی، رشد شناختی، رشد اخلاقی، رشد اجتماعی و اختلال روانی و رفتاری تشریح می‌شود. بخش چهارم با عنوان «پیری» به این مباحث اختصاص دارد: «رشد جسمانی و فیزیولوژی»، «تغییرات شناختی» و «تغییرات اجتماعی». بخش پایانی حاوی مطالبی درباره پایان زندگی است. خوانندگان در این بخش تسکینات مختلف مرگ و داغیدگی ناشی از مرگ دیگران را مطالعه می‌کنند. پایان هر فصل شامل خلاصه و پایان کتاب، حاوی واژه‌نامه انگلیسی - فارسی است.

۲۵- روان‌شناسی نوجوانان.
اسماعیل بیابانگرد - تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. - ۲۰۴ ص. - وزیر (شمیز). - ۹۹۰۰ ریال. - چاپ سوم / ۱۵۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۳۰-۶۰۷-۴

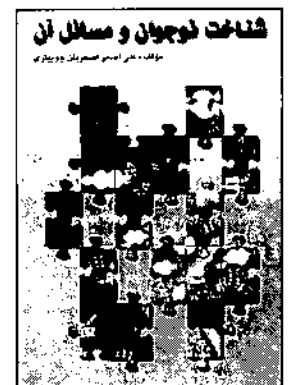
۲۶- سفر آشنا: کسانی که به پایان عمر نزدیک می‌شوند زندگی کردن را به ما می‌آموزند.
ماری دو هنزل: مقدمه: فرانسوا میتران: مترجم: فروزان تجویدی - تهران: جیحون. - ۲۳۸ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
La mort intime: ceux qui vont mourir nous apprennent a vivre
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۴-۱۵-۵

۲۷- سفر به قرن بیست و یکم.
ریکو اوشیدا: بازنویسی: قدرت‌الله نیک‌بخت: مترجم: مهین توکلی -

شیراز: قو. - ۱۰۴ ص. - رقمی (شمیز).
- ۳۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۵۱۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Journey Into The 21st Century
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۵۹-۴-۶

چاپ اول

۲۸- شناخت نوجوان و مسائل آن.
علی‌اصغر اصغریان‌جویباری -
تهران: فتح. - ۱۳۶ ص. - رقمی
(شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
نسخه. ۵۰۰۰
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۴۵-۵-۳

نگارنده با طرح مباحث علمی و روان‌شناسی بر آن است والدین و مربیان را با ویژگی‌ها و خصوصیات جسمی و روانی نوجوانان آشنا سازد. وی در این کتاب رهنمودهایی برای رویارویی با مشکلات نوجوانان به دست داده است. مخاطبان کتاب را با این مباحث مطالعه می‌کنند: «آشنایی با رشد و تکامل در نوجوانی»، «تربیت و هدایت جنسی نوجوانان»، «مسائل تحصیلی نوجوانان»، «مسائل شغلی نوجوانان»، «نیازها و تمایلات نوجوانان»، «ناسازگاری‌های روانی و اجتماعی» و «بزهکاری نوجوانان».

چاپ اول

۲۹- شناخت و راهنمایی کودک.
علی‌اصغر اصغریان‌جویباری -
تهران: فتح. - ۱۳۶ ص. - رقمی
(شمیز). - ۴۵۰۰ ریال. - چاپ اول /
نسخه. ۵۰۰۰
شابک: ۹۶۴-۹۱۶۴۵-۴-۵

مؤلف در کتاب از شیوه‌هایی سخن می‌گوید که از طریق آنها والدین و مربیان بتوانند توانایی‌ها و استعدادهای بدنی، ذهنی و عاطفی کودکان را شناسایی کرده زمینه‌های مناسب را برای رشد و پرورش آنان فراهم نمایند. علاوه بر این در خصوص شیوه‌های رفع مشکلات تحصیلی، عاطفی و اجتماعی کودکان نیز توضیحاتی به دست داده است.

عناوین فصل‌های کتاب عبارت‌اند از: «شناخت خصوصیات کودک»، «روش‌های شناخت کودکان»، «تشخیص کودکان عقب‌مانده ذهنی» و «تشخیص اختلالات رفتاری کودکان و راه‌های پیشگیری و درمان آنها».

۳۰- کودکان استثنایی (زمینه تعلیم و تربیت ویژه).
دانیل هالاهان، جیمز کافمن؛ مترجم: فرهاد ماهر - تهران: رشد. - ۹۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۳۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۱۱۵-۴۲-X

چاپ اول

۳۱- مبانی روانشناسی رشد کودک: مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها.
مجید صفاری‌نیا، مسعود صابری - تهران: آگه‌سازان. - ۲۲۴ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Concise of child psychology
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۱۲-۳-۸

در کتاب حاضر نخست، ویژگی‌ها و مراحل مختلف رشد کودکان براساس نظریات روان‌شناسان و یافته‌های علمی و تجربی بررسی و تبیین می‌شود؛ سپس رهنمودهایی در رفع نیازهای جسمانی، روانی و تربیتی کودکان فراهم می‌آید. این مطالب

براساس سرفصل‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی برای دانشجویان رشته روان‌شناسی و علوم تربیتی تدوین شده است. عناوین سرفصل‌های کتاب به این شرح است: «تاریخچه، تعاریف و ماهیت رشد»، «رشد و نمو جسمی»، «اختلالات پیش از تولد»، «تغذیه و اختلالات آن»، «نظریه‌های مربوط به رشد»، «زبان و تکلم»، «هوش»، «رشد عاطفی - اجتماعی»، «فواید و اهمیت بازی»، «رشد اخلاق و ارزش‌های اخلاقی» و «ایجاد روانی - اجتماعی رشد کودک».

۳۲- نظریه‌های شخصیت.
دوان شولتز، سیدنی‌الن شولتز؛ مترجم: یحیی سیدمحمدی - تهران: هما. - ۶۲۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۵۰۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Theories of personality
شابک: ۹۶۴-۶۱۷۱-۷۵-۳

روانشناسی علمی
۱۵۸

چاپ اول

۳۳- آئین دوست‌یابی.
دیل کارنگی؛ مترجم: ریحانه جعفری، پروین قائمی - تهران: پیمان. - ۳۲۴ ص. - رقمی (سلفون). - ۱۲۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
How to win friends and influence people
شابک: ۹۶۴-۵۹۸۱-۳۱-X

توشتار حاضر مشتمل است بر فنون سازگاری با مردم، ایجاد دوستی و علاقه و تاثیر مثبت بر روی افکار و احساسات دیگران که آموزه‌های آن با این عناوین گردآمده است: «راهی ساده برای خوش صحبت بودن»، «چه کنیم که آدم‌ها زود دوستان داشته باشند؟»، «راهی مطمئن برای دشمن تراشی و اجتناب از آن»، «اگر اشتباه کردید بپذیرید»، «جلب همکاری دیگران»، «چگونه افراد را برای موفق

شدن ترغیب کنیم؟» و عناوینی از این قبیل.

۳۴- آخرین راز شاد زیستن: پیرو قلب خود باشید.
اندرو ماتیوز؛ مترجم: وحید افضلی‌راد. - تهران: نیریز. - ۲۱۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۹۰۰۰ ریال. - چاپ هفتم / ۵۰۰۰ نسخه.

عنوان به لاتین:
Follow your heart: finding a purpose in your life and word
شابک: ۹۶۴-۹۱۵۳۸-۵-۳

چاپ اول

۳۵- آنسوی چهره‌ها.
محمدحسن ناصرالدين صاحب الزماني - تهران: زریاب. - ۵۱۶ ص. - رقمی (سلفون). - ۲۲۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۴۴۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۳۳۹-۷۳-۵

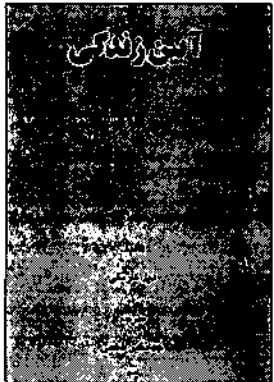

«آن سوی چهره‌ها» جلد سوم از کتاب «روح بشر» است که پیش‌تر با عنوان «طب پیش‌گیر و بهداشت روانی در ایران» به چاپ رسیده بود. بخش عمده این کتاب در همان سال‌ها از رادیو ایران پخش شده است. در این کتاب ضمن بررسی مشکلات و مسائل روان‌شناسی اجتماعی و بهداشت روانی در ایران مباحثی از این قبیل مطرح می‌شود: سرطان سیاه چهل، نقش والدین تبهکار در تربیت فرزندان، جوانان تبهکار، جمعیت، فیلم و جنایت، پیری، معیاری برای عشق و تربیت برای آزادی.

چاپ اول

۳۶- آیین زندگی.
دیل کارنگی؛ مترجم: جهانگیر افخمی - تهران: آبیار. - ۳۱۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۱۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۵۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۲۰۳۶-۷-۲

این کتاب شامل حکایات، دستورالعمل‌ها و توصیه‌هایی است در رفع نگرانی‌ها، گذشت و فداکاری، تلاش و کوشش در راه هدف و راه‌های

زندگی بهتر. برخی عناوین کتاب از این قرار است: یک دستورالعمل برای رفع نگرانی، تجزیه و تحلیل مشکلات، نگرانی را از خود دور کنید، روش دفع ضرر، طرز تفکری که موجب آرامش و خوشبختی خواهد شد، هرگز در مقام تلاقی بر نیایید، قدر آنچه را دارید بشناسید و از انتقاد ناراحت نباشید.

۳۷- ارتباط موثر و موفقیت قطعی با ان.ا.ل.پی. (NLP): برنامه‌ریزی بر اساس عصب‌شناسی زبان.
ژوزف کونور، یان مک‌درموت؛ مترجم: رضا جمالیان - تهران: جیحون. - ۲۹۶ ص. - رقمی (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Thorsons principles of NLP
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۴-۱۲-۰

۳۸- از دولت عشق.
کاترین پاندر؛ مترجم: گیتی خوشدل. - تهران: روشنگران و مطالعات زنان. - ۱۱۲ ص. - رقمی (شمیز). - ۵۵۰۰ ریال. - چاپ پانزدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
The prospering power of love
شابک: ۹۶۴-۵۵۱۲-۰۸-۵

۳۹- اعتماد بنفس در ۱۰ روز.
مجتبی حورایی؛ ویراستار: فریبا نوری. - تهران: دکلمه‌گران. - ۱۷۰ ص. - جلد اول. - رقمی (شمیز). - ۶۰۰۰ ریال. - چاپ یازدهم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۴۵۰-۵-۲

۴۰- به سوی علم آگاهی.
کریستین تورن؛ مترجم: الهه رضوی. - تهران: بهجت. - ۲۴۰ ص. - وزیری (شمیز). - ۱۲۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Vers une science de la conscience
شابک: ۹۶۴-۶۶۷۱-۱۴-۴

۴۱- پیام آبنوس: اندیشه‌های نبرویشخ.
آنتونی رابینز، جوزف مک‌لندون؛

مترجم: مهدی مجردزاده کرمانی - -
تهران: راه بین - ۲۶۴ ص. - بیاضی
(شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ اول /

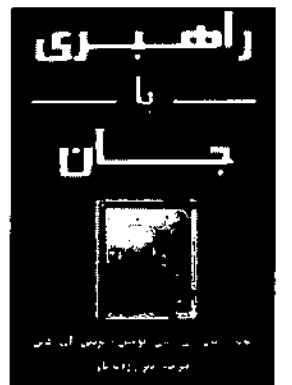
چاپ اول

۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
Ebony power thoughts
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۶-۰۷-۵

۴۲- راز شاد زیستن.
اندرو ماتیوز: مترجم: وحید افضلی راد.
تهران: نیریز - ۱۵۲ ص. - وزیری
(شمیز) - ۶۰۰۰ ریال - چاپ
هفدهم / ۵۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: Being happy
شابک: ۹۶۴-۹۱۵۳۸-۱-۰

چاپ اول

۴۳- راهبری با جان.
لی جی. بولمن، ترنس ای. دیل:
مترجم: بیژن رویانیان - تهران:
ناظمی - ۲۰۲ ص. - رقی (شمیز) -
۱۰۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۳۴-۲-۰

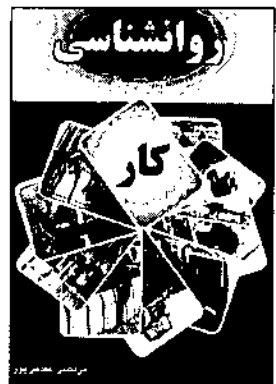
«راهنبری باجان» مکالماتی است
میان یک مدیر مستاصل و یک حکیم
دانا که در قالب داستان بیان شده
است. این مکالمات عمدتاً پیرامون
تعلیمات اخلاقی، نامالیقات زندگی،
صبر و ایمان است. برخی عناوین
کتاب عبارتند از: رهبری و معنای
زندگی، اصل رهبری در قلب ریشه
دارد، سفر روح، ایمان، غلبه بر
ترس‌های درونی، موهبات رهبری،
عشق، قدرت و جشن تمثال‌های
مشترک.

۴۴- روانشناسی اعتراض: وقتی
نه می‌گوییم احساس گناه می‌کنیم.
مانوئل اسمیت: مترجم: مهدی
قراچه‌داغی - تهران: درس - ۲۰۴
ص. - رقی (شمیز) - ۱۲۰۰۰ ریال -
چاپ ششم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
When I say no, I feel guilty
how to cope ...

شابک:

چاپ اول

۴۵- روانشناسی کار.
مرتضی مقدمی پور - تهران: سیما -
۲۵۶ ص. - وزیری (شمیز) - ۹۵۰۰
ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۰۶۲۰-۳-۳

دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی و
علوم مدیریت طراحی، در این کتاب با
مراحل متوالی و منطقی فرایند کار
آشنا می‌شوند. نخستین فصل کتاب
شامل مفاهیم و تعاریف، سیر تکامل
علم روان‌شناسی صنعتی و کار،
همچنین روش‌های پژوهشی این
رشته است. فصل دوم به بنیادهای
نظری این علم و چگونگی تفاوت
فردی و تاثیر آن بر کاربرد انسان
اختصاص دارد. اصول کلی روش‌ها و
شیوه‌های علمی گزینش داوطلبان
شغل در سازمان، مباحث فصل سوم
کتاب است. در فصل‌های چهارم،
پنجم و ششم این مباحث مطرح شده
است: «توانایی‌های گوناگون فرد از
لحاظ ذهن»، «توانایی‌های فیزیکی،
روانی - حرکتی» و «توانایی‌های منشی
و شخصیت» که با آزمون‌های مربوط
به آن همراه است. فصل‌های دیگر
کتاب عبارتند از: «آموزش نیروی
انسانی در واحد کار»، «عوامل فیزیکی
در محیط کار»، «انگیزش کارکنان» و
«برنامه‌های کار و استراحت».

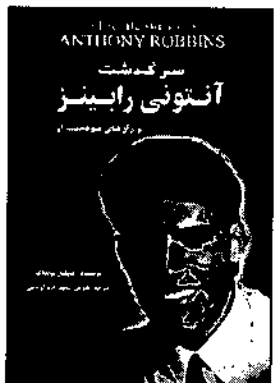
۴۶- روش‌های پیشرفته روابط
زنانشویی.
جان گری: مترجم: فرشته صالحی؛
ویراستار: منصوره موسوی‌دیزکوهی -
تهران: آبتین - ۵۳۶ ص. - رقی
(شمیز) - ۲۰۰۰۰ ریال - چاپ
چهارم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:
What your mother couldn't tell
you and your father didn't...

چاپ اول

۴۷- سرگذشت آنتونی رابینز و
رازهای موفقیت او.

مایکل بولداک: مترجم: هومن
مجردزاده کرمانی - تهران: راه بین -
۱۸۴ ص. - رقی (شمیز) - ۶۵۰۰
ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

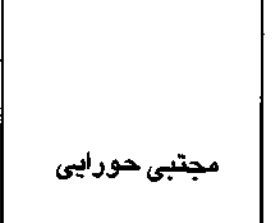
The life story of anthony
robbins
شابک: ۹۶۴-۶۲۷۶-۱۴-۸
مخاطبان در این کتاب با سرگذشت پر
فراز و نشیب «آنتونی رابینز» و
چگونگی موفقیت او آشنا می‌شوند.
مولف با الگو قرار دادن شیوه زندگی و
کار «آنتونی رابینز»، همچنین طرح
مباحث روان‌شناسی این مقولات را
شرح می‌دهد: چگونه می‌توان

فروشنده موفق شد، چگونه می‌توان
فعالیت، انگیزش و اعتماد به نفس را
در خود حفظ و تقویت نمود؟ چگونه
می‌توان زندگی را با شور و شادمانی
اداره کرد؟ بخشی از کتاب به
شکست‌های «آنتونی رابینز»
اختصاص دارد، شکست‌هایی که در
نهایت به موفقیت انجامیده است.

۴۸- صمیمیت، نفوذ و تاثیرگذاری
در ۱۰ دقیقه.
مجنتی حورایی: ویراستار: فریبا نوری.
تهران: دکلمه گران - ۱۲۸ ص. -
جلد دوم - رقی (شمیز) - ۴۰۰۰
ریال - چاپ نهم / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۹۱۴۵۰-۶-۰

صمیمیت،
نفوذ و تاثیرگذاری
در ۱۰ دقیقه

کتاب: مجموعه‌ای است از جمله‌های
کوتاه، آرا و عقاید اشخاص مشهور. هر
صفحه شامل یک جمله و یک پرسش
است. ذیل هر جمله نام گوینده آن
درج شده است، برای نمونه: «سعی

نکنیم بهتر یا بدتر از دیگران باشیم.
بکوشیم نسبت به خودمان بهتر
باشیم». در قالب پرسش: «چه
تفاوت‌هایی مرا از دیگران ممتاز
می‌کند و چگونه می‌توانم از این
تفاوت‌ها به سود خود و عزیزانم نهایت
بهره را ببرم؟».

۴۹- قانون توانگری.
کاترین پاندر: مترجم: گیتی خوشدل.
تهران: البرز - ۳۵۲ ص. - رقی
(شمیز) - ۱۲۵۰۰ ریال - چاپ دهم
/ ۴۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین:

The dynamic laws of prosperity
forces that bring riches...
شابک: ۹۶۴-۴۴۲-۱۲۴-۸

۵۰- مقدمات راهنمایی و مشاوره:
مفاهیم و کاربردها (رشته علوم
تربیتی).
عبدالله شفیق‌آبادی - تهران:
دانشگاه پیام نور - ۱۵۸ ص. - وزیری
(مقوایی) - ۵۲۰۰ ریال - چاپ
پازدهم / ۱۰۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۵۵-۳۲۴-۱

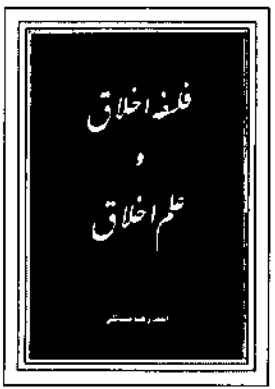
منطق

۵۱- دوره مختصر منطق صوری.
محمد خوانساری - تهران: دانشگاه
تهران، موسسه چاپ و انتشارات -
۲۲۴ ص. - وزیری (شمیز) - ۶۰۰۰
ریال - چاپ چهاردهم / ۵۰۰۰
نسخه.
عنوان به لاتین:
Resume de logique formelle
شابک: ۹۶۴-۰۳-۴۰۱۲-X

اخلاق (فلسفه اخلاقی)

چاپ اول

۵۲- فلسفه اخلاق و علم اخلاق.
احمدرضا مسائلی - اصفهان: کانون
پژوهش - ۱۲۸ ص. - وزیری (شمیز).
۵۰۰۰ ریال - چاپ اول / ۳۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۱۲۷-۱۳-۴

نگارنده ابتدا از دیدگاه برخی مکاتب،
انواع صفات انسان، گرایش‌ها، افعال
و اندیشه‌های مربوط به اعمال انسانی
را بررسی می‌کند؛ سپس با استناد به
آیات قرآن، احادیث و روایات
معصومین (ع) مقوله شایسته‌ها و
ناشایسته‌ها را در موارد مذکور مطرح
می‌سازد و طبقه اکتساب جنبه‌های
خوب و اجتناب از جنبه‌های بد را از
دیدگاه مکتب اسلام تشریح می‌کند.

اخلاق جنسی و تواله

۵۳- اخلاق جنسی در اسلام و
جهان غرب.
مرتضی مطهری - تهران: صدرا -
۸۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۲۰۰
ریال - چاپ سیزدهم / ۵۰۰۰
نسخه.
شابک: ۹۶۴-۵۶۰۰-۰۷-۳

فلسفه شرق

چاپ اول

۵۴- جایگاه فلسفه اسلامی در
برابر فلسفه مغرب زمین و سنت و
تجدد.
غلامحسین ابراهیمی‌دینانی -
تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی -
۴۰ ص. - رقی (شمیز) - ۲۹۰۰
ریال - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۳۰-۷۷۴-۷

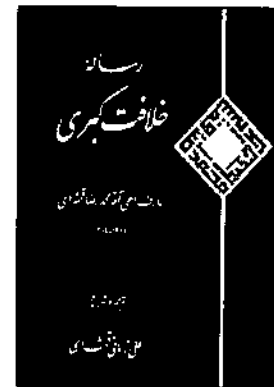

دوازدهمین کتاب از مجموعه «جنگ
اندیشه» متن سخنرانی «غلامحسین
ابراهیمی دینانی» است که در آن
ضمن بررسی جایگاه فلسفه اسلامی
در برابر فلسفه مغرب زمین، ویژگی‌ها
و برتری‌های هر یک بازگو می‌شود. به
همین منظور دیدگاه بسیاری از
اندیشمندان و فلاسفه پیشین چون:
غزالی، اسام الحارمینی جویی،
ابوالحسن اشعری، ابن‌سینا، فارابی،
افلاطون، ارسطو مرور می‌گردد و پس
از آن جایگاه اندیشه‌های
فیلسوف‌هایی چون فروید، داروین،
دورکیم، آدام اسمیت و امثالهم شرح
داده می‌شود. در پایان کتاب پرسش و

پاسخ‌هایی در این زمینه، به همراه بحثی با عنوان «سنت و تجدد» مطرح می‌گردد.

چاپ اول

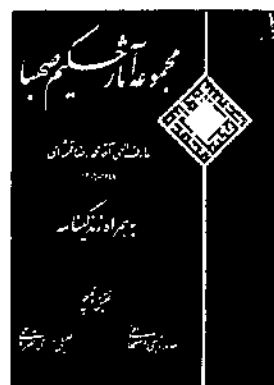
۵۵- دین، فلسفه و قانون.
مصطفی محقق داماد؛ به اهتمام: علی دهباشی. - تهران: سخن، شهاب ناقل. - ۵۸۰ ص. - جلد اول. - رقی (گالینگور). - ۲۹۰۰۰ ریال. - چاپ اول / ۳۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۹۶۱-۱۰-X

قضای علمی؛ نفوس فلکی؛ قدر و اختیار؛ مراتب علم خدا؛ توضیح مقام رسالت و خلافت؛ اهداف بعثت؛ فلسفه نیاز به نیایش؛ ویژگی‌های جانشین؛ صلح حدیبیه؛ تخلف از لشکر اسامه؛ احادیث خلافت و ولایت؛ ولایت از دیدگاه ابن عربی؛ نوشته‌های اهل سنت درباره حضرت مهدی(ع)؛ مراتب ولایت و نظایر آن.

چاپ اول

۵۷- زندگی‌نامه عارف الهی آقا محمدرضا قمشه‌ای (حکیم صهبا) ۱۲۴۱ - ۱۳۰۶ ه. ق.
ذلیل بهرامی قصرجمی، با همکاری: حامد ناجی اصفهانی. - اصفهان: کانون پژوهش. - ۲۸۸ ص. - وزیری (شمیز). - ۲۰۵۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: The complete work of-aqa muhammad reza qumsh-e-i ...
شابک: ۹۶۴-۶۰۱۷-۱۴-۲

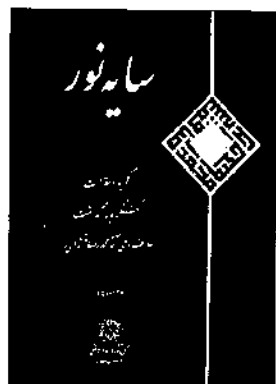

در این کتاب زندگی‌نامه و آثار علمی «محمدرضا قمشه‌ای (صهبا)» (۱۲۴۱-۱۳۰۶ ه. ق.) ذیل پنج محور با این عناوین به طبع رسیده است: «چگونگی زندگی شخصی و خصوصیات اخلاقی و علمی»، «آرا و نظرات عرفانی، فلسفی، کلامی و اخلاقی»، «تأثیر از گذشتگان»، «شناگردان وی» و «راه کارهای مذهبی، اجتماعی و اخلاقی او در مبارزه با مسائل و معضلات علمی و

فرهنگی».

چاپ اول

۵۸- سایه نور: گزیده مقالات کنگره بزرگداشت عارف الهی آقا محمدرضا قمشه‌ای (صهبا) ۱۲۴۱ - ۱۳۰۶.
اصفهان: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان اصفهان، کانون پژوهش. - ۲۳۲ ص. - وزیری (شمیز). - چاپ اول / ۳۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۶۰۱۷-۱۸-۵

این کتاب شامل سلسله مقالاتی به مناسبت بزرگداشت عارف الهی «آقا محمدرضا قمشه‌ای (صهبا)» است که عناوین آن به این شرح است: «سال شمار زندگی آقا محمدرضا قمشه‌ای / محسن سامع»، «وحدت وجود / عزت‌الله دمقان»، «برهان صدیقین حکیم صهبا و جایگاه آن در حکمت متعالیه / حامد ناجی اصفهانی»، «ختم ولایت در اندیشه سلیم» و «عرفان و شهریار / مصطفی محقق داماد».

فلسفه افلاطون و افلاطونیان

۵۹- تاریخ فلسفه با تجدید نظر در ترجمه.
ویلیام جیمز دورانت؛ مترجم: عباس زریاب‌خویی. - تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. - ۵۱۴ ص. - رقی (شمیز). - ۱۴۰۰۰ ریال. - چاپ چهاردهم / ۳۰۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: The story of philosophy
شابک: ۹۶۴-۴۴۵-۰۰-۵

بریتانیا

چاپ اول

۶۰- آشنایی با ویگنشتاین.
پل استراتون؛ مترجم: علی جوادزاده. - تهران: نشر مرکز. - ۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول.

شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۶۸-۳
نوشتار حاضر بیست و دومین کتاب از مجموعه آشنایی با فیلسوفان است که طی آن احوال، آثار و عقاید «لودویگ ویگنشتاین» بازگو شده است. «ویگنشتاین» دو حکم اساسی دارد: «۱- جهان تمامی آنچه است که واقع است؛ ۲- جهان مجموعه بوده‌ها است، نه مجموعه شی‌ها».

آلمان و اتریش

۶۱- من و تو.
مارتین بوبر؛ مترجم: خسرو ریگی. - تهران: چیچون. - ۲۲۴ ص. - رقی (شمیز). - ۸۵۰۰ ریال. - چاپ دوم / ۱۵۰۰ نسخه.
عنوان به لاتین: I and thou
شابک: ۹۶۴-۶۵۳۴-۱۸-X

فرانسه

چاپ اول

۶۲- آشنایی با دکارت.
پل استراتون؛ مترجم: هومن اعرابی. - تهران: نشر مرکز. - ۶۴ ص. - رقی (شمیز). - ۴۰۰۰ ریال. - چاپ اول.
عنوان به لاتین: Descartes in 90 minutes
شابک: ۹۶۴-۳۰۵-۴۶۶-۷

نهمین نوشتار از مجموعه «آشنایی با فیلسوفان» به شرح زندگانی «رنه دکارت» اختصاص یافته است. در این کتاب ضمن بیان افکار فلسفی وی، رابطه او با جریان‌ها و تحولات فکری، اجتماعی و فرهنگی‌اش بازگو می‌شود. «دکارت» جمله معروف «من فکر می‌کنم پس هستم» را اولین اصل فلسفه خود می‌داند. او همچنین چهار قانون را، اصلی‌ترین قوانین منطق برشمرده است. قانون اول: هرگز چیزی را که به وضوح از درستی آن اطلاع ندارم، درست نپذیرم. قانون دوم: تقسیم هر یک از مسائل مورد بررسی به بیشترین اجزای ممکن. قانون سوم: افکار خود را باید در مسیری منظم هدایت کرد، به گونه‌ای که حرکت از ساده‌ترین و شناخته شده‌ترین موضوعات آغاز گشته و پس از آن، قدم به قدم، به سمت معارف پیچیده‌تر ادامه یابد. قانون چهارم: همواره اجزای مسئله را به طور کامل بشماریم و همه مراحل را مرور کنیم تا مطمئن شویم که مطلبی از قلم نیفتاده است.

چاپ اول

۶۳- سیر اجمالی در اندیشه پست مدرن.
رضا داوری اردکانی. - تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی. - ۷۲ ص. - رقی (شمیز). - ۳۷۰۰ ریال. - چاپ اول / ۲۰۰۰ نسخه.
شابک: ۹۶۴-۴۳۰-۶۸۲-X

شمین کتاب از مجموعه «جنگ اندیشه» متضمن سه سخنرانی «رضا داوری اردکانی» است. وی بر این باور است که اندیشه پست مدرن با پرسش از مدرنیته آغاز شده و «کانت» و «بودلر» سردمداران بحث مدرنیته (تجدد) بوده‌اند. نگارنده در ادامه با بررسی نظرات تنی چند از متفکران نظیر: ماکس وبر، ارسطو، افلاطون، نیچه، ماركس، ماركوزه، والتر بنیامین، هورکهایمر، هابرماس، لیوتار و ابن‌سینا، روند شکل‌گیری اندیشه‌های پست مدرنی را پی می‌گیرد. پایان هر سخنرانی شامل پرسش و پاسخ است.

نمایه عنوان

۲۳	آئین دوست‌یابی
آخرین راز شاد زیستن: پیرو قلب خود باشید	۳۴
آشنایی با دکارت	۶۲
آشنایی با ویتگنشتاین	۶۰
آنسوی چهره‌ها	۳۵
آیین زندگی	۳۶
احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی	۱۵
اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب	۵۳
ارتباط موثر و موفقیت قطعی با ان.ال.پی. (NLP): برنامه‌ریزی بر اساس عصب‌شناسی زبان	۳۷
از دولت عشق	۳۸
اعتماد بنفس در ۱۰ روز	۳۹
اهمیت فلسفه در جهان معاصر	۳
به سوی علم آگاهی	۴۰
بیا دریا شویم: بحثی در روان‌شناسی عشق	۱۷
پیام آبنوس: اندیشه‌های نیروبخش	۴۱
تاریخ فلسفه با تجدیدنظر در ترجمه	۵۹
تعبیر خواب براساس تعبیر خوابهای ابن سیرین - دانیال پیغمبر (ص) - علامه مجلسی	۱۲
تعبیر خواب علامه مجلسی و حضرت یوسف: فالنامه انبیاء	۱۳
جایگاه فلسفه اسلامی در برابر فلسفه مغرب زمین و سنت و تجدد	۵۴
چهره‌شناسی و کف‌بینی چینی	۱۴
حلقه انتقادی: ادبیات، تاریخ و هرمنوتیک فلسفی	۴
خانواده و آسیب‌شناسی آن	۲۱
دوره مختصر منطق صوری	۵۱
دیدار با فرشتگان	۶
دین، فلسفه و قانون	۵۵
راز شاد زیستن	۴۲
راهبری با جان	۴۳
رساله خلافت کبری	۵۶
رشد و شخصیت کودک	۲۲
روان‌شناسی رشد (۱ و ۲)	۲۳
روان‌شناسی یادگیری (نظریه‌ها و	

مفاهیم) (رشته روان‌شناسی)	۲۰
روانشناسی اعتراض: وقتی نه می‌گویم احساس گناه می‌کنم	۴۴
روانشناسی اعتماد به نفس: چگونه اضطراب و خجالت را در خود از بین ببریم؟	۱۸
روانشناسی رشد ۲: نوجوانی، جوانی، میان‌سالی، پیری	۲۴
روانشناسی کار	۴۵
روانشناسی نوجوانان	۲۵
روشهای پیشرفته روابط زناشود	
زندگی‌نامه عارف الهی آقا محمدرضا قمشه‌ای (حکیم صهبا) ۱۲۴۱ - ۱۳۰۶ هـ ق	۵۷
سایه نور: گزیده مقالات کنگره بزرگداشت عارف الهی آقا محمدرضا قمشه‌ای (صهبا) ۱۲۴۱ - ۱۳۰۶	۵۸
سرگذشت آنتونی رابینز و رازهای موفقیت او	۴۷
سفر آشنا: کسانی که به پایان عمر نزدیک می‌شوند زندگی‌کردن را به ما می‌آموزند	۲۶
سفر به قرن بیست و یکم	۲۷
سیر اجمالی در اندیشه پست مدرن	۶۳
شناخت نوجوان و مسائل آن	۲۸
شناخت و راهنمایی کودک	۲۹
صمیمیت، نفوذ و تاثیرگذاری در ۱۰ دقیقه	۴۸
طالع‌بینی خورشیدی	۷
فالنامه براساس نسخهای خطی مورخ ۱۲۵۳	۸
فالنامه حافظ و انبیاء	۹
فالنامه خواجه حافظ شیرازی	۱۰
فلسفه اخلاق و علم اخلاق	۵۲
قانون توانگری	۴۹
کنترل اضطراب و فشار روانی	۱۹
کودکان استثنایی (زمینه تعلیم و تربیت ویژه)	۳۰
کوره راه خرد: درآمدی به فلسفه	۱
لذات فلسفه (پژوهشی در سرگذشت و سرنوشت بشر)	۲
مبارزان راه روشنائی	۵
مبانی روان‌شناسی رشد کودک: مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها	۳۱
مرگ، یا، تحول و تکامل	۱۱
مقدمات راهنمایی و مشاوره: مفاهیم و کاربردها (رشته علوم تربیتی)	۵۰
من و تو	۶۱
نظریه‌ها و نظامهای روان‌شناسی	
(تاریخ و مکتبهای روان‌شناسی)	۱۶
نظریه‌های شخصیت	۳۲

نمایه پدیدآور

ابراهیمی‌دینانی، غلامحسین	۵۴
احدی، حسن	۲۴
استراترن، پل	۶۰-۶۲
اسمیت، مانوئل	۴۴
اصغریان جویباری، علی‌اصغر	۲۸-۲۹
اعرابی، هومن	۶۲
اعوانی، غلامرضا	۳
افخمی، جهانگیر	۲۶
افضلی‌راد، وحید	۳۴-۴۲
انرایت، سایمون جی.	۱۹
اوشید، ریکو	۲۷
ایران‌نژاد، ناهید	۱۷
ایرانی‌طلب، مهد	۱
بوبر، مارتین	۶۱
بوسکالیا، لئو	۱۷
بولداک، مایکل	۴۷
بولمن، لی جی.	۴۳
بهرامی‌قصرچی، خلیل	۵۷
بیابانگرد، اسماعیل	۲۵
بیرامی، منصور	۲۱
پارسا، محمد	۲۰
پاندر، کاترین	۳۸-۴۹
پاول، ترورجی	۱۹
پژهان، مهرداد	۱۹
تجویدی، فروزان	۲۶
تورن، کریستین	۴۰
توکلی، مهین	۲۷
جعفری، ریحانه	۳۳
جمالیان، رضا	۳۷
جمهری، فرهاد	۲۴
جوادزاده، علی	۶۰
حسن‌زاده، ابوالفضل	۹
حورایی، مجتبی	۳۹-۴۸
خوانساری، محمد	۵۱
خوشدل، گیتی	۳۸-۴۹
داکو، پیر	۱۸
داوری‌اردکانی، رضا	۶۳
دلاور، علی	۱۵
دورانت، ویلیام جیمز	۲۰-۵۹
دهباشی، علی	۵۵
ذیل، ترنس ای.	۴۳
رابینز، آنتونی	۴۱
رضوی، الهه	۴۰
روایتیان، بیژن	۴۳
ریگی، خسرو	۶۱
زریاب‌خویی، عباس	۲۰-۵۹
زمانی‌قمشه‌ای، علی	۵۶

زنگنه، مریم	۷
سلطانزاده‌زندی، عباس	۱۱
سیدمحمدی، یحیی	۱۶-۳۲
شفیع‌آبادی، عبدالله	۵۰
شولتز، دوان	۳۲
شولتز، سیدنی‌الن	۳۲
صابری، مسعود	۳۱
صالحی، فرشته	۴۶
صبح‌روان، یوسف	۸
صفاری‌نیا، مجید	۳۱
علی‌نیا، مهدی	۱۰
فرهادپور، مراد	۴
قائمی، پروین	۳۳
قراچه‌داغی، مهدی	۴۴
قمشه‌ای، محمدرضا	۵۶
قهرمان، دل‌آرا	۵۶
کارنگی، دیل	۳۳-۳۶
کاظمی‌پور، اکرم	۱۲
کافمن، جیمز	۳۰
کوتیلو، پائولو	۵۶
کوک، مان-هو	۱۴
کونور، ژوزف	۳۷
گری، جان	۴۶
گنجی، حمزه	۲۳
گودمن، لیندا	۷
لاندین، رابرت ویلیام	۱۶
لامیچی، محمدباقر بن محمدتقی	۱۳
ماتیوز، اندرو	۳۴-۴۲
ماسن، پاول هنری	۲۰
ماهر، فرهاد	۲۰
مجدزاده‌کرمانی، مهدی	۴۱
مجدزاده‌کرمانی، هومن	۴۷
محقق‌داماد، مصطفی	۵۵
مساقی، احمدرضا	۵۲
مشتاق‌مهر، رحمان	۲۱
مطهری، مرتضی	۵۳
معتضد، میترا	۱۴
مقدمی‌پور، مرتضی	۴۵
مک‌درموت، یان	۳۷
مکلندون، جوزف	۴۱
منصورقناعی، کامبیز	۱۸
موسوی‌دیزکوهی، منصوره	۴۶
میتران، فرانسا	۲۶
ناجی‌اصفهانی، حامد	۵۷
ناصرالدین صاحب‌الزمانی	
محمدحسن	۳۵
نوری، فریبا	۳۹-۴۸
نیک‌بخت، قدرت‌الله	۲۷
وندرزندن، جیمز دلیو	۲۳
هالاها، دانیل	۳۰
همایون‌پور، هرمز	۲
هنزل، ماری دو	۲۶
هوی، دیویدکوزنز	۴
یاسانی، مهشید	۲۲
یاسیرس، کارل	۱

نمایه ناشر

آبتین: تهران	۴۶
آبیاری: تهران	۳۶
آگه‌سازان: تهران	۳۱
آیدین: تبریز	۳۱
البرز: تهران	۴۹
انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان اصفهان: اصفهان	۵۸
اوحدی: تهران	۱۷
بخت: تهران	۲۳
بهجت: تهران	۴۰
پیمان: تهران	۳۳
جیحون: تهران	۲۶-۳۷-۶۱
چاپ و نشر بنیاد: تهران	۲۴
دانشگاه پیام نور: تهران	۲۰-۵۰
دانشگاه تهران، موسسه چاپ و انتشارات: تهران	۵۱
درایت: تهران	۱۸
درسا: تهران	۴۴
دفتر نشر فرهنگ اسلامی: تهران	
۳-۲۵-۵۴-۶۳	
دکلمه‌گران: تهران	۳۹-۴۸
دور دنیا: تهران	۱۴
راه بین: تهران	۴۱-۴۷
رشد: تهران	۱۵-۳۰
روشنگران و مطالعات زنان: تهران	
۴-۲۸	
زریاب: تهران	۷-۲۵
سخن: تهران	۵۵
سیماء: تهران	۴۵
شرکت انتشارات علمی و فرهنگی: تهران	
۲-۵۹	
شهاب ناقد: تهران	۵۵
صدرا: تهران	۵۳
غزل: اصفهان	۱۹
فج: تهران	۲۸-۲۹
فلسفی: تهران	۹
قطره: تهران	۱
قو: شیراز	۲۷
کانون پژوهش اصفهان	
۵۲-۵۶-۵۸-۵۷	
کتاب ماد: تهران	۲۲
مطبوعاتی حسینی: تهران	۸-۱۳
میترا: تهران	۵۶
ناظمی: تهران	۴۳
نشر مرکز: تهران	۲۲-۶۰-۶۲
نفیس: کرمان	۱۱
نهاد جوان: تهران	۱۲
نیریز: تهران	۳۴-۴۲
ویزایش: تهران	۱۶
هما: تهران	۳۲
یادگار: تهران	۱۰

